This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Gislason
N 12
~~A 4020~~

UM

FRUM-PARTA

ÍSLENZKRAR TÚNGU

Í FORNÖLD.

EPTIR

KONRÁÐ GÍSLASON,
STIPENDIARIUS ARNAMAGNAEANUS.

Á kostnað hins Íslenzka Bókmentafjelags.

KAUPMANNAHÖFN.
Prentað hjá S. TRIER.
1846.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS

EFNI BÓKARINNAR.

1. §. *Stafir, sem þarf í prentuðum bókum. Fleiri stafir í handritunum. Bönd, einkum latínsk. Skammstafanir. Rúnir. Latínuletur — settletur, fljótaskript. Tölustafir, rómverskir og serkneskir. Bls.* 1.—5.

UM RADDARSTAFI. 2.—26. §. *Bls.* 5.—55.

2. §. *Einfaldir hljóðstafir. Tvíhljóðar: límingar og lausaklofar. Þríhljóður. Bls.* 5.—6.

3. §. *Grannir og breiðir hljóðstafir. Grannir hljóðstafir framan vid* ng. *Bls.* 6.—11.

4. §. *Atkvæðismerki (broddar). Bls.* 11.—13.

5. §. *Hinir upphaflegustu hljóðstafir. Bls.* 13.

6. §. *Klofningar. Bls.* 13.—14.

7. §. *Hljóðvarp (Umlaut). Bls.* 14.—20.

8. §. *Hljóðvarpið óstöðugra enn nú: haft ýmist sjaldnar, enn von væri á, eða yfir það fram sem vera ætti. Bls.* 20.—23.

9. §. *Þrír flokkar hljóðstafa. Bls.* 23.

10. §. *Um* a *sjerilagi. Bls.* 23.

11. §. *Um* ö *sjerilagi. Bls.* 24.—25.

12. §. *Um* au *sjerilagi. Bls.* 25.—26.

13. §. *Um* ey *og* öy *sjerilagi. Bls.* 26.

14. §. *Um* á *sjerilagi. Bls.* 26.—29.
15. §. *Framhald um* á. *Bls.* 29.—36.
16. §. *Um* æ *sjerilagi. Bls.* 36.
17. §. *Um* e *sjerilagi. Bls.* 37.
18. §. *Um* ë *sjerilagi. Bls.* 37.
19. §. *Um* è *sjerilagi. Bls.* 37.—40.
20. §. *Um* i *og* í *sjerilagi. Bls.* 40.
21. §. *Um* u *og* ú *sjerilagi. Bls.* 40.—41.
22. §. *Um* y *og* ý *sjerilagi. Bls.* 41.
23. §. *(Framhald.) Atkvæðismunur á* i *og* y, í *og* ý, ei *og* ey. *Sleingt saman* i *og* y, í *og* ý, ei *og* ey. *Bls.* 41.—49.
24. §. *Um* o *sjerilagi. Bls.* 49.—50.
25. §. *Um* œ *sjerilagi. Bls.* 50.—53.
26. §. *Um hljóðföll (þegar grannir hljóðstafir hverfa, fyrir aptan breiða). Bls.* 53.—55.

UM SAMHLJÓÐENDUR. 27.—48. §. *Bls.* 56.—117.
27. §. *Tegundir samhljóðenda. Bls.* 56.
28. §. *Um* j. *Bls.* 56.—61.
29. §. *Um* v. *Bls.* 61.—64.
30. §. *Um* h. *Bls.* 64.—68.
31. §. *Um* s. *Bls.* 68.—69.
32. §. *Um* z. *Bls.* 69.—70.
33. §. *Um* r. *Munur á* r *og* ur *í niðurlagi orðs. Bls.* 70.—72.
34. §. *(Framhald.) Einfalt* r *og tvöfalt. Bls.* 72.—73.
35. §. *(Framhald.)* r *niðurfellt eða samlikt öðrum staf.* r *f.* ri, ir, ar. *Bls.* 73.—80.
36. §. *Um* l *og* m. *Bls.* 80.—81.
37. §. *Um* k, c, q. *Bls.* 81.—88.

38. §. *Um* g *(hart og lint).* *Bls.* 88.—90.
39. §. *Um* t. *Bls.* 90.—94.
40. §. *Um* d *og* ð. *Bls.* 94.—97.
41. §. *Um* þ. *Bls.* 98.—99.
42. §. *Um* p. *Bls.* 99.—101.
43. §. *Um* f. *Bls.* 101.—102.
44. §. *Um* x. *Bls.* 102.—104.
45. §. *Tvöfaldir samhljóðendur. Skipti á einföldum og tvöföldum.* *Bls.* 104.—106.
46. §. *(Framhald.) Tvöfaldur samhlj. fyrir aptan samhlj.* *Bls.* 106.—107.
47. §. *Tvöfaldur samhlj. fyrir framan samhlj.* *Bls.* 107.—108.
48. §. *Um samkomur mismunandi samhljóðenda.* *Bls.* 108.—117.

UM VÍXLUN Á STÖFUM. 49. §. *Bls.* 117.—119.

UM STAFASKIPTI (og um ritvillur). 50. §. *Bls.* 120.—220.

UM ORÐA SAMRUNA. 51. §. *Bls.* 220.—242.

Formáli.

Sumum kann að þykja — og einn að minnsta kosti hefur í ljósi látið, að nú sje búið að starfa eins mikið og þurfi að fornmáli og fornvísindum Norðurlanda. Ef slíkt kemur ekki til af kala við allt sem er íslenzkt, þá er það ekki annað enn fákunnátta og rángt álit ekki að eins á þeirri vísindagrein einni saman, heldur á öllu sem til vísinda heyrir. Því hvenær hefur mönnum tekizt að tæma til hlítar nokkra vísindagrein? En þó fer varla eins fjærri um neina og þessa er jeg nefndi fyr. Það er ekki svo mikið um, að nokkur viti nöfnin á öllu, sem enn er eptir, geymt í alkunnum handritasöfnum, af því sem ritað hefur verið fram á lok 14. aldar, því síður, að menn viti efnið í því eða í hverjum handritum hvað finnst og hver munur sje þeirra handrita að efni og orðfæri. Mun þá ekki þess verða nokkuð

að bíða, að þessu verði öllu komið á prent? og þó það komist á prent seint og síðar meir, þá mun fyrsta útgáfan varla verða svo, að hún þurfi ekki mikilla umbóta við. Ef vel væri, ættu að vera tvennskonar útgáfur af því sem ritað er á íslenzku í fornöld. Í fyrsta lagi ætti að prenta allar helztu skinnbækur, án þess að neinu væri breytt, svo að blaðsíða svaraði blaðsíðu, lína línu, orð orði, stafur staf, band bandi, púnktur púnkti, og allt eptir því; þess kyns útgáfur eru nauðsynlegar handa þeim, er leggja stund á málið, en hafa ekki sjálf handritin. Í öðru lagi þarf almenníngur eins fyrir því að halda á þesskonar útgáfum, þar sem allt er fært til rjetts og stöðugs ritsháttar, eptir því sem næst verður komizt, að menn hafi talað í fornöld á þeim stað og tíma, er hver bók hefur verið rituð. Fyr enn þetta allt er komið í kríng er varla að búast við nokkurneginn fullkominni orðabók eða málmyndalýsíng (Grammatik). Ef t. a. m. norræn og íslenzk hljóðfræði ætti að vera annað enn tilraun, þá þyrfti að bera saman nákvæmlega að minnsta kosti öll þau handrit, sem eru frá (12.?), 13. og 14. öld: taka úr þeim alla stafi sem þar finnast; komast fyrir allt atkvæði stafanna, það er að skilja, fyrir öll þau hljóð sem hafa fundizt í málinu á því tímabili eða fyrir framan það, og svo hversu opt — að minnsta

kosti í hverjum megin-samstöfum — hvert af þeim er haft; sýna, hvernig ný hljóð hafa leiðzt af hinum upphaflegu; tína til öll önnur hljóðaskipti, hverrar tegundar sem vera kunna, og greina til alla þá staði þar sem þau finnast — ellegar að minnsta kosti hafa tölu á þeim, ef þeir eru mjög margir.

Hjer af má ráða, að það, sem jeg býð almenníngi í bæklíngi þessum, geti ekki verið annað enn ófullkomin undirstaða í hljóðfræði forntúngu vorrar. Mig hefur vantað orðabók til stuðnings; og þó jeg hafi reyndar lesið hin elztu af handritum þeim er finnast í Kaupmannahöfn, þá er bæði, að jeg hef ekki getað hagnýtt nokkurt af þeim til hlítar og sum ekki nema lítið eitt, enda eru þau, sem jeg hef beinlínis dregið nokkur dæmi úr, ekki nema þessi fáu:

I) í handritasafni Árna Magnússonar:

A) í 2 blaða broti:

1) Frissbók (codex Frisianus), 45. bók í röðinni. Þar er á Heimskríngla, sem kölluð er, að frá tekinni Ólafs sögu helga, og fyrir aptan Heimskríngluu saga Hákonar gamla. Frissbók er að þykkt 124 blöð, 496 dálkar, með hjerum 39 línum á bls., og eru þetta fyrstu 12 línurnar af 1. dálkinum:

Prologvs.[1]

A bok þeſſı let ek rıta ꝼoꝛnaʀ[3] ꝼra ſagn̄ vm hoꝼðīngía þa er rıkí haꝼa haꝼt a noꝛðꝛ londō. ⁊ aðanſka tungu ſua ſem ek heꝼı heyrt ꝼroða m̄ ſegía. Sua ⁊ nokkurar kynſlóð þra eꝼt þuı ſem m heꝼ kent vıt. Sumt þꝼınz ı langꝼeðga talı· þar e kgar eða aðr ſtoꝛ ǫttað m̄· haꝼa rakıt kyn ſítt· En ſumt e er rıtað eꝼt ꝼornū ꝼſavgnū·[4] t· kvǫðō. t· ſǫgv líoðō er m̄ haꝼa haꝼt t ſkemtan s þott v vıtím e ſān̄ynðı a þ. þa vıto v ðǫmı t at gamlır ꝼrǫðı m̄· haꝼı ſlíkt ꝼ ſatt

Þessar 16 línur standa á 145. dálki, þar sem Ólafs sögu helga vantar inn í:

leto bað ſkíraz ⁊t retta t. en meðan þr reðo ꝼ noī. leto þꝛ ga hvn ſem vıllðı v̄ kſtnı hallð· en ꝼoꝛn lǫg hellðo þr vel ⁊ alla lðz ſıðo. v þr vín ſælír ⁊ ſtíorn ſam. v eīr. ȷ. mı- og ꝼ þ bꝛæðꝛō vm ꝼoʀ rað oll· [h ſkal ín koma ſaga Olaꝼſ· k· hıns helga——— Vıþ haꝼ ſogv magn⁹ kgſ hins goða. e h kō aſtan oꝛ goꝛðū ꝼ ȷarl· kgs·[5]

1) *Með rauðu bleki.*
2) *Upphafsstafurinn með ýmsum litum (blár, gulur og rauður) og allri annari lögun enn hjer verður sýnt.*
3) ʀ *bundið við* a.
4) ſa *misskrifað og leiðrjett af sjálfum ritaranum.*
5) *Frá* [*með rauðum stöfum.*

1. MAgnus Olafs·s· býrıaðı ferð sína eft jolın austan af holmgarðı o fan t al deígío borg. bıogv þeír skíp sín þegar e ísa leýstí v var. þs getr arnorr. jj. sk. ı magn dpo. Nv hýg rıoðanða reðo rog aurs þ at veit gva þegı seím brotar se gıa feGıom hneıtıs eGıa. varat ellıfo all orm setrs hatı vett hraustr þa e hskıp glæstı horða vınr or gorðom. [Magn goðı kō tıl suıðıoðar[2]

Þetta er niðurlag Heimskringlu (á 331. dálki):

1. Magn. k· for aftr vt t tvn bgs. 7 vþ h all frægr af sıg sm. þt þ v all m mal. at er k· vı bnoft 7 forvıstá f þ feðgō·En síðan e· M· kr hafðı fengıt sıgr af s stýrkō flockı 7 fıolmeNom· 7 hafðı haft míNa lıð. þtı þa s ollū mm sem h mðı ýf alla gga. 7 h mðı vþa þ meírí h m eN jarl sem haN v ýngrí.

Þá er autt bil fyrir 20 línur neðan til á dálkinum og allur næsti (332.) *dálkur; en Hákonar saga tekur til á* 333. *dálki, og eru þetta fyrstu* 12 *línurnar:*

---

1) *Upphafsstafurinn með ýmsum litum (blár, gulur og rauður) og eingilsaxn. lögun.*

2) *Frá [með rauðu letri.*

A[1] ðaʒgō Jn nocentīj· ꝑp. ꝥs
e hīn ꝥꝥı v m; þ naꝼní
ı postvlıgo ſætı·gðvz þaʒ
tıþınðı ı noꝛðꝛ lðm er
ſaman eo ſett v̄ æꝼı hak.
ꝃ. ſ· hakon svrıſ ·ſonar.
þa v lıðıt ꝼ hollðgan vs
hra ıħc xpc. ꝍ. ⁊ cc. ⁊ ííj.
vetr. þa v keıſaʀaʀ[2] ẏꝼ ro
ma boꝛgar r. ꝼılıꝑ aꝼ[3] ſva
va vt a pvlı· Eɴ Otta·ſ· heımrekſ htoga af bꝛvnſ vık
ꝼ noꝛðan ꝼíall. ꝥr ſtrıððo ſın a mıllı. þar t e ꝼilíꝑ[4]
en þetta er niðurlag Hákonar sögu og sjálfrar Friss-bókar á 494. *dálki (því aptasta blaðsíðan er auð):*
ħ let ga kapellu ı þoptẏn ⁊ veızlu holl. h. ꝃ. keẏptı lo ıvp
ðalı ⁊ let ga bv a ⁊ veızlu holl ⁊ kapellu·ħ let ⁊ ga mvr
v̄ svrıs boꝛg a ſteın bıoꝛg̅v. ⁊ ha ſıðan baglar hoꝼðo btıþ.
J ħc xp̄c ꝼað ⁊ ſonr. ⁊ ·h. anðı gætı ⁊ geẏmı. ſemı ⁊ ſıg
nı ſlıkſ hra ſal. e s marga nẏtſamꝛ. lutı heꝼ eꝼt ſıg
leıꝼða ſem ꝥı hıɴ ſıgnaðı hra hakon kr· lẏkr her ſaʒ
gvɴı

Frissbók er líklega rituð skömmu eptir 1300, *og*

---

1) *Upphafsstafurinn með ýmsum litum (blár, gulur og rauður) og allri annari lögun enn hjer sjest.*

2) ʀ *bundið saman við* a *á báðum stöðunum.*

3) ꝼ *bundið saman við* a. 4) *þannig (með* i*).*

sjálfsagt ekki í Norvegi, heldur á Íslandi. Finnist í henni nokkuð það, sem hvergi finnst ella á íslenzkum bókum,[1] *þá væri sú tilgáta ekki ósennileg, að [annaðhvort höfundurinn eða] ritarinn hefði annað tveggja — verið dálítið norrænuskotinn, ellegar ætlað bókina Noregsmönnum fremur enn Íslendíngum.*

2) *Sturl. = brot af Sturlúnga sögu (Sturlúngu) í skinnb. 122A,*[2] *sem er rituð á Íslandi með ýmsum*

---

1) þessor, *t. a. m., finnst, ef mig rjett minnir, í* 1812; æ *f.* e *er víða haft á íslenzkum bókum;* ſt *f.* pt, x *f.* gs, ey *f.* y *eða* ö *eða* e, *er, hvað um sig, eingu síður íslenzkt enn norrænt. Tek jeg þetta fram fyrir þá sök, að þessi dæmi um ritshátt bókarinnar eru til tínd á* 14. *bls. í formál. fyrir framan* 10. *bd. af Fms.*

2) *Inn í bókina er lögð saman brotin pappírsörk. Framan á hana hefur Árni Magnússon ritað þetta:* «Tabulæ Naufragii Magni Chronici Islandiæ, (Sturlunga Sögu)* qvod maximo Hiſtoriæ Islandicæ damno, paulo ante noſtra tempora (imò in pueritiâ noſtra) in occidentali Islandiâ diſcerptum eſt et diſſipatum.

Codex olim fuit Giſlonis Jonæ de Reykiarfirde.»

Þar fyrir neðan er seinna límdur við seðill og á honum þessi orð með annari hendi:

„Dette maa vel være som det er."

*) *Þessi orð hingað að eru tekin hjeðan og rituð utan á bókina og í registrið. Þau láta nokkuð undarlega í eyrum, og mun það hafa valdið því, að útgefendur Sturlúnga sögu hafa ekki tekið eptir* 122*A sem handriti.*

höndum, sumum á öndverðri, sumum á ofanverðri 14. öld. Hún er á þykkt 109 blöð, með 2 dálka á bls. og ýmist 35, 36, 37, 38 eða 39 línur í dálki. Þetta eru 13 efstu línurnar í fyrsta dálkinum:

at þi þottoz keɴa þa ·ıȷ· gpı· heſt ⁊ ſpıot · e ek
gaꝼ bavarı[1] magı mínv̄· er h̄ mẏðı hvngı laſan
lata at vılıa ſınv̄. Oc eꝼ h̄m e oꝛðıt nacqvat t
meıɴſ· þa vıl ek rıða oc vıta eꝼ ek mega heꝼna h̄
En eꝼ s e vel ſe ek væntı· at h̄ ꝼẏlgı ſıalꝼr gpv̄·
ſınv̄· m; ꝼlockı mıclvm tıl ꝼvltıngſ v os· en vær
rıðım abt· en latı̄ h̄ ept ıhaſca· þa mā e latıð
oꝛða lavſ[1] v os. Oc vıl ec at vıſo rıða t þgſıns
ht ſem coſtar· m; þa m̄ er m vılıa ꝼẏlgıa ·Eɴ
þi hvꝼı aptr e þ þıck ðꝛengılıg.[1] Oc vıkr þegar
aleıðıſ· ⁊ rıða m̄ oꝼan v̄ ſanð klvpt en eṅgı
vıllðı aptr hvꝼa þeg. þg· reıð ꝼm·ht ſem a að
ra honð vı·

Þetta eru neðstu línurnar á aptasta dálkinum:

er arlẏgſ ſtaða ꝼunðꝛ v. Nu letu þi. G. J. ıhaꝼ
⁊ haꝼðe h̄ mıok leıð ſøgn ıhaꝼínu. ⁊ q. a eẏrar
ſkıpınv aṅat ſum eṅ h̄m var .J. naꝼn geꝼıt
vurðo h̄m ꝼegnır ꝼrǿnðꝛ ⁊ vín. þa haꝼðe h̄ .ííij.
uetr vtan vıt. h̄ ſette þa bu ſam ıkallað[r] neſe ⁊
let þgat ꝼōg t ꝼlytea. ſat h̄ þ m; ꝼıølmeɴe v̄

1) *þannig.*

uetn. ⁊ hafðe rauſn mı kla ıbuı. h̄ hafðe
m ðrẏckıar fog. vı [1] hafꝼt. ⁊ v optr
ðruckit/\v̄ vetn. Eckı foꝛ. G.J. t ſkaga
faſt

3) *Stjórn — hún finnst á skinni í handritunum í 2 bll. broti* 225—229. 225—227 *eru allar í stóru broti.* — 225 *er mestöll skrifuð með smáu fljótaskriptar-letri, á að gizka á öndverðri* 15. *öld, hjerum* 140 *blöð* (560 *dálkar) á þykkt. Hún er sama efnis og* 226 *og hefur þar-aðauki Vitas patrum á öptustu blöðunum frá fyrsta dálki* 110. *blaðs og út í gegn.* — 226 *er eina bókin, sem jeg hef tekið nokkurt dæmi úr, af þessum Stjórnar handritum. Hún er skrifuð seint á* 14. *öld,*[2] *með stórri hendi; er á þykkt* 160 *blöð* (638 *dálkar; því aptasta blaðsíðan er auð; og hjerum* 47 *línur í dálki), að því með töldu, sem í vantar; en það er* 99. *og* 101. *blaðið. Þar á er fyrst nokkurskonar biflíusaga, sem ýmsu er hleypt inn í; og nær hún aptur að Babilónar-herleiðingunni. Þá taka við Rómverjasögur á* 445. *dálki;*

---

1) *Hjer er gat í bókfellið og hefur verið frá upphafi.*
2) *Að frá teknum* 8 *blöðum* (62—69) *sem eru ýngri. Þau eru nokkurskonar ágrip af þeim parti Móýsesbóka, sem er fyrir aptan* 18. *kap. í Exodus. Áður enn einhver hefur aukið þessu við, hefur frásagan eptir Móýsesbókum endað hjer (í* 226), *eins og hún gerir í* 227, *á* 18. *kap. í Exodus, þar sem Jithró, mágur Móýses, fer aptur heim til sín.*

þá saga Alexandurs mikla á 521. *dálki; þá nokkurs-konar Gyðinga saga frá dauða Alex. mikla og fram um Krists daga, og byrjar hún á* 593. *dálki og nær til enda bókarinnar. þetta er upphaf á þessari skinnbók:*

hacon kgs[1]

Sher hefr vip .plogū ept ꝼſogn vðulıgſ hra
[2]Sa e haattr[3] ⁊ uani keiſaralighs uallðz. ok ks
garðz ſlekt.[4] at hafua þreꝛ eınkaňlıgh ⁊ hei-[5]
mðlıgh herbgi. Hıt ꝼſta[6] hans herbgı er ꝥ

þessar línur standa neðar í sama dálki:

a ſem þa hefu ꝼra uerıt ſagt. Nu s ſem vðulígı hesa
hacon noꝛegs kr hínn[7] coꝛonaðí ſon magnus ks leet ſn
a þa bok upp ı noꝛęnu[8] ſem heıt heılag manna blomſtr.[9]

en þetta er niðurlag bókarinnar:

Næſtr ept Gaıum v clauðıus keısı. A ıx. ðarı ept pınſl ıħc
cſtz ·let hoðes ħð taka Jacobum bꝛoð ıoħıs. ok ðꝛepa. þat
v ꝼ paſcha. ħ let ok petr pła ı ıarn ſetıa·ı mýrkua
ſtofu·ok

---

1) *þessi fyrirsögn er skrifuð með rauðu og nokkuð óskýr.*
2) *Upphafsstafurinn rauður og blár.*
3) *Óskýrt.* 4) *Dálitið óskýrt.*
5) *þannig (með þessu sambandsmerki og með púnktum þar sem hjer standa púnktar).*
6) ı *heldur óskýrt.* 7) *Eða* hınn.
8) *Aptari helmingurinn óskýr.*
9) *Sjá sýnishornið úr* 227.

vð ueittu h s. xvi. ꝛꝛ. þ til er engill ꝺs nam h
oꝛ hðu þeim

h glæpr v ok æ lengı v hegnðꝛ aꝼ guðı. þt h ðo
litlu ſıðaꝛ.

þsa bok ꝼærðı hın heilagı Jeronımuſ pſtr oꝛ ebꝛeſku mali
ok ı latınu En oꝛ latınu·ok í noꝛrænu ſní bꝛanðꝛ
pſtr ıonſ

ſon·er ſıðan v bp at holum. ok s alexanðꝛo magno. eptır
boðı vðulıgs hra. hra magnuſar k ·ſon hakon k gamla
Nu lýkr þ þsı ſögu· ok haꝼı þr þock er hlýððu· en ſa gıall
ðı æ ſem laſ eðꝛ ſkríꝼaðı—

— 227 *er á aldur við* 226. *Er sum skriptin að minnsta kosti mjög svipuð annari hendinni á Flateyjarbók skjótt á að líta; en ekki hef jeg borið það saman, svo jeg þori að fullyrða neitt. Bókfellið er hvítara, enn venjulegt er í þeim bókum, sem leingi hafa verið á Íslandi. Þykkt bókarinnar er* 146 *blöð (*582 *dálkar, og hjerum* 44 *línur í hverjum, og auð blaðsíða milli* 312. *dálks, þar sem Móýsesbækur enda, og* 313. *dálks, þar sem Josvabók byrjar), ef allt er með talið, sem inn í vantar; en það eru þessi blöð:* 9. *og* 10., 13. *og* 14., 64., 71. *og* 72., 75. *(*76. *liggur laust innan í),* 88. *og* 93. *með þeim sem þar eru á milli (þó eru eptir, og liggja innan í bókinni, brot af* 88. *og* 93. *blaði, samföst í kjölnum, og* 2 *brot af* 92. *blaði),* 114. *og* 115., 136., 141., 143. *og* 144. *og* 145.; *þá tekur*

við aptasta blaðið, og liggur það laust[1]. *þetta eru efstu línurnar á fremsta dálkinum:*

þsa bok let snara hakon kugr[2] hiñ koroða[3] or lat

Sinu e heit heilag maña blomst.[4] plog.[5]

[6] SA er hættr ok vani keisaralegs valldz ok kgs garðz flekt at hafva þreñ einkañlegha ok heimolegh her bergi. hið fyrsta kgs herbgi er þat ihuiu er ħ sitr upp a ræð eðr stefñ

J dæm logh ok rettendi manna imilli. Annat er þ sem ħ etr i ok veit sinum mm veizlur. hið þriðia ħs herbgi er þ sem ħ hef ser til heimolleg naða ok ħ sefr i. Vip a þña hætt hefv vaʀ kgr sa sem st iornar meðr sialfs ħs valldi uindum ok valldar

en þetta er niðurlag prologi (neðst á fremsta dálkinum,

---

1) *Á blað þetta er límt pappírsblað og þar á er ritað með hendi Árna Magnússonar:* „Þetta hreina blad ur Stiorn var utanū bardar Sögu Snæfellz ås med hendi S: Torfa i Bæ skrifada 1644. hveria Bardar Sögu att hafdi Doctor Olaus Worm. og feck eg bædi þ z Bardar Sögu af Chr. Worm 1706.“

2) *Heldur enn* kngr. 3) *Virðist vera skýrt.*

4) *það er víst misskilningur ritarans, að þessi bók heiti* Heilagra manna blómstr; *sjá aptari greinina úr prologo.*

5) *Öll þessi fyrirsögn er rauð.*

6) *Upphafsstafurinn rauður; nema krotið innan í og utan um, það er með óskýrum lit.*

og annar dálkurinn — sem ekki nær, nema rúmlega niður á miðja blaðsíðuna):

Nu ſua ſem vꝏꝛ uırðulıgr hra hakon noꝛegſ kgr
hıñ koꝛonaðı ſun Magnvſar kgſ let ſuara þa bok
up inoꝛenu ſem heıt heılagra mañа blomſtr þm̅
ſkynſǫmū m̅m tıl ſkemtanar ſem æ ſkılıa eðꝛ vnð
[1]ſtanda latınu hu er gengr ok ſeg af s huıū heıla
gum m̅m ꝏ þr̅a hátíðum ok meſſu dǫgum vıþ ꝏ
þañ hꝏtt uıllðı h̄ ok at þm̅ goðum m̅m męttı yf
ſıalfſ h̄s boꝛðí af þſarı guðſ hǫll ok hbergı þ er af
heılagrı ſkrıpt meðꝛ nǫkkurı ſkemtanar vıſſv kvn/
nıkt uerða s þo at hınv̅ vıſarum mettı æ mıkıl
þuıngan ı va af huıum ſtoꝛmkıum eðꝛ tıl fellum
ſunu daghar ok aðꝛer þr̅ tımar eru hallðn ſem eıgí
eru[2] ǫðꝛum heılagum m̅m eınkañlegha ſungıt enn
ſıalfum guðı. Uıll h̄ ſua ı ſıalfſ ſınſ hbergí þuı ſem
h̄ veıt í ſınum beztum m̅m hoſlıga leſaz lꝏta fyr
ǫllum goðum m̅m af þuí guðſ huſı. þ er af heılag/
rı rıtnıngu meðꝛ huıu er ſıalfr h̄ ſeðꝛ ſętlega ſalla
ſına m̅n. Eñ ſꝏ ſem noꝛęnaðı keñan̥ðı[3] ſıñ fatęk/
ðom ok vanfærı tok þta vk meıʀ up ꝏ ſık af boð
ſkap ok foꝛſǫgn fyʀ ſagðz uırðulıgſ hra eñ þ at h̄
uıſſí ſık æ þar t mıok vlıkan ⁊ vanferan huar f

---

1) *Hjer byrjar aptari dálkurinn.* 2) *þannig.*
3) *Púnktunum (undir* n *og* ð*) er með öllu ofaukið.*

er ħ biðr at aller goðer m̄n ſe h m̄ vœrkun̄igh vm alla þa luti ſem ħ heƒer iþeſſarí giǫrð u uiðrkuæmí-lígha ſaght eðr ƒrām.[1] Býriaz þeſſor gioꝛð ok heƒz aƒ ſǫgðum guðſ hallar grunð uellí. Þ er aƒ ritning-enar upphaƒi ok ǫnðuðri geneſí ept þui ſem tima-num til heýr nǫkkurum lutū þar meðr aƒ ǫðrū bokum ſua ſem aƒ ſcolaſtika hiſtoꝛia ok aƒ ſpecu-lum hýſtoꝛiale ept ſialƒſ ħs ƒoꝛſǫgn ſaman leſnū ok til lǫgðum.

Þetta eru neðstu línurnar úr aptasta dálkinum í bókinni:

þar ihierlīn. Sem þr koma bœrv þr vpp ƒ ħa ſin eren-ði. Sua megi þ ſegia kgi yðrū ſeg hun. Se nu ſeg ðꝛot tiñ guð gýðinga. ek man ƒrām leiða ýƒ ſtað þña ok býgðar m̄n ħs ǫll heƒnðar harðenði ƒýr þ er iuðar bꝛutv þerſi lǫg er leſin uoꝛu ƒ kgi ⁊ƒ letv mik en ƒoꝛn ƒęrðu an̄arlegū guðū mik ſuiuirðanði iǫllū ſinv̄ hanða ukum. En ƒ þ ſeg guð ðttiñ er þu ioſiaſ heýr ð boðoꝛð bokar þerſar m; otta ⁊ hręzlu hiarta þinſ ⁊ lęgð þik iminv auglíti þa er þu heýrð ognar boð miñar reiði ýƒ ſtað þña ⁊ þu reiƒt kleði þin m; ſoꝛg

— *Um* 228 *segir Árni Magnússon (á blöðum, sem límd eru framan við bókina):* »Deſunt multa in Capite & Calce, et binis locis in meðio unicum folium. Cæ-

---

1) *Þannig; líkl. ekki* = framit, *heldur* = framm *(sb.* 13. *línu hjer á bls.), og vantar þá* ſarit, *sem kemur saman við* 226 *(og* 225*).*

tera integra sunt», *og:* »Stiorn þessa eignadest eg Arne Magnusson epter Thomam Bartholinum andadann. Thomæ Bartholino gaf Þormodr Torfason Bókina, enn Þormodi hafdi hana gefid Gisle Magnusson á Hliidar-enda». *Fremra blaðið, sem vantar, hefur verið milli* 57. *og* 58. *blaðs þeirra sem nú eru, en hið aptara milli* 67. *og* 68. *Nú er alls eptir* 101 *blað. Bókin er sjálfsagt rituð á öndverðri* 14. *öld. Þetta eru efstu línurnar í fremsta dálkinum:*

iorðan. oc s yꝼ ana t ꝼunðar v io
ſve oc ſegía h̄m allt þ e gðız ıþr̄a
ꝼð. kvaðuz þ oc vıſt ~~vita~~ hẏgıa at
gvð mẏnðı geꝼa ıþr̄a vallð alla þa
ıoꝛð. þt allır lðz meɴ e otta ꝼvllír
[1]UM moꝛgvnın̄ [ꝼ ꝼerð[2] ſegıa þr.
cꝼt sem ıoſve oc allr gẏðınga[3]
hrıɴ v klæððꝛ taka þr̄ at hræra hbv
ðír ſín. oc ꝼa ꝼm t arın̄ar íoꝛðan ·oc
ðvðllðvz þar .iíj. ðaga v ana. At þn̄
ðagv̄ lıðn̄v ꝼa ren̄arar v̄ allar hbv
ðír oc toko at kalla s ſegıanðı. þan̄ tí
ma ſe þ ſíaít ken̄ı m̄ ꝼm ba ſatmals
ǿꝛk ðttınſ. þa rıſı þ vıþ oc ſękıt ꝼr̄am

---

1) *Upphafsstafurinn rauður og öðruvísi lagaður en hjer.*
2) *Frá* [*rautt.*
3) *Rautt.*

Aptasti dálkurinn er heldur daufur, og tek jeg því sem annað sýnishorn þessa grein, er stendur neðst í 4. dálki 11. blaðs og efst í 1. dálki 12. blaðs:

[1] elboꝛa e at vv malıþẏðız malſn
ıllð. mkír ꝼagrlíga ꝼ ſꝺgn ovoꝛ
ðína hlvta er ꝼrām ꝼlvttv helg ſpam̄.
Barach e þẏðız blık .ę. brıanða mkír
gẏðínga lẏð þan̄ er lıtt bírtíz ígoðv̄
ſıðv̄ .ę. hlvtv̄. hellðꝛ s sē nockvt blık
[2].e. ꝼꝺnan[3] bꝛíanðı. Sıſara mk[4] ſıalꝼ
an ꝼíanðan̄. en̄ ȷabel helga cſtnı ſa
man ſamnaða aꝼheıðn̄v þıoðv̄. Nu
v en̄ gẏðíngv̄ goðr ꝼðꝛ .æ. meðan
ðelboꝛa ðømðı ırſs lẏð ocbarach.
ſtíoꝛnaðı með hen̄ı·

— 229 *er safn af brotum, alls* 23 *blöð, sem eru öll reyndar, eða hafa verið, í stóru 4 blaða broti. Þar er í úr sjálfri Stjórn, þeirri sem vant er að kalla því nafni: a)* 15 *blöð með sömu höndum og* 227*; b) 4 eldri blöð; c) blað, ritað með nokkurskonar fljótaskript um niðurlag 14. aldar. Þá eru 2 blöð, sem líka eru rituð með nokkurskonar fljótaskript á ofanverðri 14.*

---

1) *Í eyðunni á að standa* D.
2) *Hjer byrjar 12. blaðið.*
3) l *er svo dauft, að það virðist vera yngra enn stafirnir í línunni.* 4) *Þannig.*

öld: fremra blaðið er úr Gyðinga sögu þeirri er stendur aptast í 226, byrjar þar á 622. og endar á 627. dálki; fremri síða seinna blaðsins er niðurlag sömu sögu, en aptari blaðsíðan er úr El. Það blað, sem enn er ótalið, er geiri ofan af blaði, rituðu seint á 14. öld, með brot úr 26. og 27. kap. Sverris sögu (Fms. VIII, 66—71).

— Allar þessar skinnbækur, 225—229, munu vera ritaðar á Íslandi.

4) 237 er safn af ýmsum brotum. En það, sem hagnýtt er og við er átt í hljóðfræði þessari, eru að eins 2 blöð úr prjedikanabók, samföst í kjölnum, og svo gömul, að vart mun finnast eldra handrit, íslenzkt eða norrænt. Sitt blaðið er brot úr hvorri prjedikuninni, sem báðar finnast í 619, og nær fyrra blaðið frá 95₁ til 98₂ í þeirri bók, en hið síðara frá 136₂₈ til 145₁₆.[1] *Þetta eru 5 efstu línurnar í fremsta (1.) dálkinum á fremra blaðinu:*

trú rétta· þa ef oſſ leiþer ınn tıl alm̄
nelegar cſtne· hurþ fẏr durū merke
-r ſcẏnſama m̄n· þa ef hrauſtlega ſtand
-a at mote vıllomænnō· oc bẏrgıa þa ſẏ-
-r utan cſtne goþſ ı kennıngō ſınō. G

1) *Bls. 137.—144. (4 blöðum) er hleypt þar inn, í stað eins blaðs, er vantar.*

Þetta eru 7 neðstu línurnar í aptasta (4.) dálkinum á fremra blaðinu:

tǽrō ſýnþa flecca af ǽnd várre. oc pr-
ýþa hana góþō vercō. Oc ſva ſē ⁊ feó-
þō oſſ ıtarlegre féozlo of hǽtíþer. ſva
ſcolō ⁊. oc feóþa ǽnd óra· hǽtíþlegre
féozlo. þat ero orþ goþſ. þvıat óſeómt
eſ at lıcār feóþeſc·oc clǽþeſc·ıtarlega·
en enn ıþre maþr ſe oprúþr. oc mıſſe

Þetta eru 4 efstu línurnar í fremsta (1.) dálkinum á aptara blaðinu:

eſ mer hafþe vıtck. þa cō annarr en
-gell á mót hǫnō·oc mælte vıþ ħ. ren
-n þu aftr. oc ſeg ſveıne þeſſō at eýþ
-aſc mon ıorſalaborg. En allz þat eſ

Þetta eru 5 neðstu línurnar í aptasta (4.) dálki á aptara blaðinu:

at eıgı at eınſ lęıþretteſc vand-
er m̄n· af órō deómō. helldr bat-
ne oc góþer. at ⁊ verþē glıker
hǽſþíngıō· oc drottnō· hǽlldō
⁊ ıāſngırne í ǽllō hlutō·oc veſō

5) *Sks. = Skuggsjá í 243B í litlu 2 bll. broti, eða þó enn heldur í riflegu 4 bll. broti, þó hún standi meðal bókanna í stærsta brotinu. Bókin er sjalfsagt rituð í Norvegi snemma á 13. öld, með stórri hendi og*

prýðilega fallegri, 30 línur í dálki víðast hvar, nema þar sem eyða er. Á 1. bls. byrja dálkarnir mjög neðarlega (með stórri eyðu fyrir ofan), og er þetta fyrri dálkurinn:

Sunr[1]
[2]Goðan ðag
hærra mıñ·
Ec em ſpa ko
mıñ tıl ẏðarſ
ꝼuñðar ſæm
bẏrıar lẏðnum
ſẏnı oc lıtıllatō
at ꝼıña aſt ſam
legan ꝼoður oc goꝼgan· Oc pılec þæſ
ẏðꝛ bıðıa at þer haꝼer þolenmoðe at
lẏða þeım lutum er mec ꝼẏſer at
ſpẏrıa· en lıtıllætı at ſpara mæð goð
ꝼẏſı ſpurnū lutū. Faðer[1]

og þetta hinn síðari:

[3]Mæð þpı at þu ert æınka ſon mıñ
þa lıcar mer pæl at þu komer opt
tıl mınſ ꝼuñðar. þpı at ſkẏllt pærı tal
occat um marga lutı oc pıl ec gıarna lẏ
ða þpı er þu pılt ſpurt haꝼa oc pæıta

1) *Rautt.* 2) *Upphafsstafurinn rauður og blár.*
3) *Upphafsstafurinn rauður, og grænt innan í.*

añſpor þē̃l lutū er ec em mæð ſkẏnſæmð

[1] Ec heẏrı þ alþẏðu Sunr[2] ſpurði· ſpıtnı ſæm ec ætla ſatt pæra um pıtzku ẏðıa at parla ꝼaı pıtrarı mañ ıþæſſo lañðe en þer erut tıl alrar ſpækı þpıat tıl ẏðarrar oꝛlauſnar ſtuñða aller þæır er pañða malū æıgu at ſkıpta· Eñða heyrı ec oc at ſpa pærı þa er þer paruð

Á 6. bls. neðanmáls hefur Árni Magnússon ritað «ðeſuut nonnulla»; *enda er þar æði stór eyða og eru skafnar út 1 eða 2 línur neðan af fyrra dálkinum og 9 línur ofan af hinum síðara. Þetta eru næstu línurnar fyrir framan eyðuna:*

En æꝼ þu kømr tıl kaupſtaðar oc ſkaltu þar ðpælıazt þa tac þer þar hærbærge ſæ̃ þu ſpẏñ ſpakaztan huboñða[3] oc pınſælaz tan· bæðe pıð boꝛgar mæñ oc ks m̃· Haꝼ þec oc ıaꝼnan pæl at mat oc at klæðum æꝼ þu att þæſſ koſte· haꝼoc allðꝛı uſpaca mæñ eða ſparꝼſama ı matuneẏtı mæð þer eða ı ſpæıt. Vær þu ſıalꝼr ſæm ſpacaztr

og þetta hinar næstu fyrir aptan hana:

En æꝼ ꝼe þıtt tæcr poxt mıkeñ ıkaup ꝼærðum þa ſkıptu þpı tıl ꝼelax ıaðıa

1) *Upphafsstafurinn blár og rauður.* 2) *Rautt.* 3) *Þannig.*

ſtaðe þangat ſæm þu ſæʀ æıgı ſıalfr oc pæʀ þo pañðꝛ at ſelax moñū. Jaſnan ſkaltu guð almatkan oc hına hælgu Maʀıu lata æıga nocoot íſelage mæð þer oc þañ hælgan mañ er þu heıtr opt azt á þer tıl arnaðar oꝛðz oc get þæſ ſıar rꝍkılıga er hælger m̄ æıgu mæð þer oc ſꝍr ꝥ ıamnan trẏglıga tıl þʀa ſtaða er ꝥ par tıl heıtet ſẏrı añðpærðu·

Neðanmáls á 10. bls. hefur Árni Magnússon ritað «deſunt 8 folia», *og eru þar inn bundin* 8 *pappírsblöð og talin með, svo að skinnbókin tekur ekki við aptur fyr enn á 27. bls. Þetta eru neðstu línurnar í aptara dálki 10. bls.:*

[1]Mæð þpı at mer þẏckı ꝥ pæl raðet at ec hæſe ſpurt þæſſaña luta. er ec hæſe ſpa ſogı ſpoꝛ ſıre ſenget· þa man ꝥ æñ æggıa mec mæð oꝛloſe ſleırı luta at ſpẏrıa· um poxt ſolar eða tunglſ eða ſtrauma ſıoar eða ſlꝍðar hvæſſo ſkıott eða ſtoꝛū þæſſer lut paxa eða þpæña. Nu mæð þpı at ec hæſı þa rꝍðu ımuñe er hællzt bẏrıar tıl ſarmaña oðalſ· þa þẏkke mer ꝥ lıcẗ at ſlıker luter

1) *Upphafsstafurinn rauður og græn-blár.*

og þetta efstu línurnar á fremra dálki 27. bls.:

um þau þar sæm þau liggia· þa komazc
þau allðrigi siðan ut um þañ ring oc þar[1]
liggia þau oll ðauð í. Spa oc þo at þu
taker tre þ er or þæsso lanðe er. sæm nu
rœððū þer um ⁊ ðrager iring ū þau
s at þu skeðer iorðuñe mæð treno þa
liggia þau oll ðauð iþæssom ring Ðat
er oc mælt ū irlañð at iam miket œý
lañð sæm þ er þa pitu m̄ þ þarla er iam
margr se heilagr maðr isæm þar·

Neðanmáls á 58. *bls. hefur Árni Magnússon skrifað* «ðeest unicum folium», *og er bundið pappírsblað inn á milli* 58. *og* 61. *bls. Þetta eru neðstu línurnar í aptara dálki* 58. *bls.:*

þu ser klæððr allum goðū gangþæra þeim
sæm þu hæfir pillðaztan til þær hofaðr
ok skpaðr æigi skallþu oc kýrtilſ lauſ þa
þþilica ýfir hofn oc sæm þu hæfir piliazta
til· Mæl þer þau klæðe iānan til hofna
er brunað se at lit· þ þýcki oc æigi,illa bæra at
maðr hafi ſpart ſkiñ til hofna en ækki an
nur klæðe nema ſkarlat ſe. Kýrtil mattu
oc hafa mæð brunaðum lit eða mæð grœnū
eða rauðū oc þo goð klæðe oc sœmilegh en

1) ar *dregið saman.*

lınklæðe þın þa ſkalltu lata gera aꝼgoðo le
ræptı oc þo lıtıl æpní[1] í· geɴ ſtutta ſkýrtu

og þetta efstu línurnar í fremra dálk. á 61. bls.:

væra ıamn hınū er ꝼır[7] ſıtr þvıat ħ er buıñ
allre algoꝛꝼı s ſæm hoꝼðıngıar oc þýckız
ħ ængum þurꝼa at þıona· En æꝼ ħ læggꝛ
aꝼ ſer ýꝼır hoꝼn ſına þa ſýnır ħ þ at ħ er
buıñ tıl þıonoſto noccoꝛrar æꝼ ſa vıll þæc
kıaz er tıl þærſ er ꝼallıñ at þıggıa þıo
noſto hællðꝛ en þıona Spa ero æñ þæſſe

A 109. bls., í aptara dálk., er skafin eyða, sem hefst í 2. línu og nær niður undir 18., sem fyrstu stafirnir eru eptir af; í eyðuna hefur einhver skrifað «multa ðeſunt», *en utanmáls stendur með hendi Árna Magnússonar* «ðeſiðerantur, qvæ hinc eraſa ſunt». *Þetta er það, sem eptir er af dálkinum:*

um þæſſar ſkýrıngar at ýðꝛ vırðız ſpurnīg
mın æıgı ꝼroðlıg

(eyða)

cıfer[2]
ſe opt hꝍýrð· En æꝼ ec hæꝼða mınnı
tıl þēar rꝍðu oc bæra ec æpter þvıꝼrā
ſæm ec heyrða ýðꝛ rꝍða oc kvæðı æıñ

---

1) p *eins og misskrifað; mundi eiga að lesa* æꝼní?
2) *Hálf-skafið út og nokkuð óglöggt.*

hvæꝛ̄ ſpa at oꝛðı ſa er hœýrðı at h̄ kalla
t̄ez æıgı þæſſa rœðu ꝼyꝛ̄ haꝼa hœýrða·
þa vıllða ec þæſſ bıðıa ýðꝛ at þer ſýnðır
mer hvæꝛ æꝼnı ec ſkýllða haꝼa ıanðſpoꝛ
mın at æıgı ſýnız ec þæghar ꝼallın̄ mæð
oꝼroðleık ꝼra mıuu malı hællðꝛ mættı
ec þa hıalp tıl ꝼınna· at ꝼulltıngıa mı
nu malı mæð er allū lıtız hællðꝛ ſan̄legh

Spa ero Faðer[2] en lýgılıgh Ps
1 Sglofoꝛ hvæꝛrar rœðo ſæm lımır

Fyrir neðan málið á 152. *bls. stendur* «ðeſunt 3. folia» *með hendi Árna Magnússonar, og eru þar inn bundin* 3 *pappírsblöð fyrir aptan. Þetta eru neðstu línurnar í aptara dálk. á* 152. *bls.:*

hugar ꝧmŕtı s. Eıgıvılıa ſýnır mıner
ðꝛaga mına natturu tıl ſın þvı at ec þıonaðe
Saulı k̄gı marga ðaga· vıð þ at h̄ laum lıꝼ
mıtt oc haꝼðı þo guð koſıt mec tıl k̄s þvı
at h̄ var Saulı k̄gı reıðꝛ þo beıð ec þæſſ ðomſ
át. At ɢuð ðœmðı h̄ aꝼrıkı· enæıgı vıllða
ec ðœma h̄· þoat h̄ væri anðſkotı mın̄· Ochævır
ſon mın̄ nu þ goꝛt vıð mıc er ec vıllðı æıgı
gera vıð uvın mın̄·Nu mæð þvı at Adonıaſ
hævır ðœmt mec ꝼra þvırıkı eꝛ ſıalꝼr ɢuð

1) *Upphafsstafurinn blár og rauður.* 2) *Rautt.*

en þetta efstu línurnar í fremra dálkinum á 159. bls.:

þægaʀ ængı pærðı nıðıan ſomð hanſ í ·En þo at ħ pæıttı hvartpæggıa[1] ꝼe oc ſtarꝼ þa er ꝥ pæl pæıtanðe þægar ħ geꝼr þeım er mıkıllar ſomðar er pærðı· En hvarpætna þar ſæm maðı pærðı þæſſ bæðın̄ er hanū er pægþurðı í .ť· ſom ðar ſpæll þa er ꝥ æıgı pæıtanðe· En þo at ħ pæıtı ꝥ bıaðlıga þa er ꝥ pıtrlıga aptr tacanðe· þat er oc aptr tacanðe æꝼ maðı pæıter mıkıt oc kan̄ ſa lıtla appſu[2] er þıggı· ⁊hværgı pérðı at haꝼa langar ſtaðꝼæſtur mıkellar gıaꝼar. þægar ħ kan̄ æıgı retta appſu[2] ꝼ oc tæcr þa gıoꝼ aptr ꝼ hanū ſkýnloýſı ⁊lıtıl ſan̄ſýnı ſıalꝼſ hanſ en æıgı lauſýrðı þæſſ er gaꝼ.

Bls. 160. er öptust í bókinni, og eru þetta neðstu línurnar í aptara dálkinum:

þæſſan̄ar roðu a ħ pıſa pon at ſ man hınn hǽſtı ðomaʀı[3] at oıðe kpæða pıð hværn æın poıðungū er ꝼ ħ komr þan̄ er gezlu maðı hæꝼır pærıt þæſſaʀrar hallar· Þu ert ſkrýððı mæð mınu naꝼnı þpı at þu ert bæðe kr oc ðomare ſæm ec· Nu pıl ec at þu gıallðer ſkýnſæmð þınnar ſýſlu· mæðı þpı at þu ert ſkıpaðı hærtoge ⁊ðomarı ıpır ꝼolkı

---

1) æ *jetið úr.* 2) pp *dregin saman.* 3) aʀ *dregið saman.*

minu· Nu þyrfti [1] þær sacar hvæʀ sæm æin at mæð goðri skýnsæmð ⁊ langri ahýggiu hæfði [1] ser biuat hværin ħ æigi at spara·

Í tilvisunum merkir stóra talan bls., a fremra dálk, b aptara dálk, litla talan línu (t. a. m. Sks. 100a12 = Skuggsjá á 100. bls. í fremra dálkinum í 12. línu).

6) *Í* 302 *eru Gulaþingslög Magnúsar lagabætis og þar aptan við rjettarbætur. Bókin*[1] *er á þykkt* 87 *blöð (*174 *blss.): enda Gulaþingslög neðst á* 165. *bls., en rjettarbæturnar taka við efst á* 166. *og ná út í gegn. Hún er sjálfsagt rituð í Norvegi á öndverðri* 14. *öld, er með stóru letri og ekki í dálkum; línur á bls. ýmist* 25 *(á öptustu bls. og þar sem stórar fyrirsagnir eru: á* 1., 38., 64., 85. *og* 97.*),* 26 *(á* 4., 12., 23., 36.—37., 39.—63., 65.—84., 86.—96., 98.—140., 145., 160., 167.*) eða* 27 *(á hinum öllum). Þetta eru efstu línurnar á fremstu bls. bókarinnar:*

Her hæfr bref þætt sem magnus kngr sænde till allra[2] noregs māna vm skipan loghbokr oc um græinir hennaʀ[3] sua vattande sem her sæghir nu·[4]

---

1) *Sjá bls.* 37.—41. *í formálanum fyrir framan Gulaþingslög Magnúsar lagabætis, prentuð í Kmh.* 1817.

2) ra *sjest reyndar ekki.* 3) a *og* ʀ *bundin saman.*

4) *Öll fyrirsögnin rauð.*

XXVII

ꝀA G N V S[1]

Ꝁeð[2] guðs miſkūn noꝛegs kṅgr ſun [3]Hakonar kṅgs ſunar ſunar ſuærris kṅgs ſænðer [3]Jone ærkibp̄i oc allum aðꝛum guðs vinum oc ſinū i noꝛegs kṅgs riki Q.[3] G[3] oc ſina. Þer vituð at hinir ſkilrikaſto mēn j noꝛeghe hafa iðulegha geteð f oſſ at þer hafet ſpurt at ver hafum lutt i att at bœta nokot vm fleſtar loghbœkr i lanðeno· oc beðet oſſ at

Þetta eru 12 neðstu línurnar á öptustu bls.:

bonða ſíns en ·xx· vætt gomull eða kalmaðꝛ miſſir ýng kono ſīnar en tuitughr· oc coma þau ſaman at laghū· þa megho þau hafa fear halð ſít oc annara m. ef vnð ir þau ber eða fa aðꝛū ef þau vilíá þætt hælðꝛ Jtem[4] ef maðꝛ færer vmagha a henðꝛ aðꝛū māne ruanglega gialðe þæím aft koſtnað ſin allan e vmaghen er till fðr/ ðꝛ þæn ſem han hæfír fir· [5]Uiðꝛ þuí ſkall læíghu liði æighí abýrghiaz hus at ſkriður take eða af vinðí bꝛí ote· ef han hæfír vþ halðet abuð ſinní at laghum ∞∞ [6]

[7]Dexta scptoꝛis careat grauitate ðoloꝛis[7]

---

1) MAGNVS *með stórum upphafsstöfum, ýmisl. litum (rauðum, bláum og grœnum).*

2) *Dregið rautt í þetta orð.*

3) *Dregið rautt í þenna upphafsstaf.*

4) *Þetta orð er prýtt með rauðu.*

5) *Í þetta U er dregið rautt.* 6) *Rautt.*

7) *Þessi lína er rauð.*

Explicit hic liber[1]

Thorger haquini me scripsit[1]

7) 322 er norræn lagabók. Henni er lýst að nokkru leyti á bls. 52.—54. í formálanum fyrir framan Gulaþingslög Magnúsar lagabætis, prentuð í Kmh. 1817, og þar er einnig sýnishorn (fyrir aptan formálann). 322 er alls 92 blöð, rituð í (368) dálkum; í þeirri hendinni, sem nær yfir mestan hlut bókarinnar, munu víðast hvar vera 40 línur í dálki, en í Hirðskrá eru þetta 35. Hún er með annari hendi enn hitt, en þó framt að því ámóta gamalli; byrjar á þessa leið:
her hepia upp hirðlog· noregs kngs· ꝫ hs hanðgengīna manna[2]

[3]þAt er vphaf hirðlaga para at ihc xpc guðs son ꝫ parar fru scē maríu moðyar hiñ krossfæst sti· sannær[4] guð. ꝫ maðær· konongr allra kononga· af huæiríū allt pallð· stíorn ꝫ pirðíng er han se pærnð oc parðpæizla parf hīa· Magnusar Noregs konongs·ꝫ· allra hans hā ðgengínna manna· ꝫ allra kristī

1) *Þessi lína er rauð.*
2) *þessi fyrirsögn er með rauðu letri og í einni línu fyrir ofan dálkana.*
3) *Upphafsstafurinn rauður og blár.* 4) *Máð.*

en endar í 18. línu í 2. dálki 19. blaðs, og er þetta niðurlagið:

ꝼırıgoꝛt þıonoſtu ſínnı nema hān haꝩe
konongs oꝛloꝼ tıl· þuı at ꝩærða kān at
hān nýtı æınar hueııar ſtunðır tıl þeſ
ſem eígí ſe ꝩıðꝛkōmꝺlagre[1] ne nýtſam
legre entıl þeſſa· Nugeꝩe guð oſ þeſ
ſa alla ſıðſemð ⁊ heılræðe ſua tıl nýt
ſemðar at ꝼōra at ꝩarom hr͠a ıeſu kr
ıſto værðı tıl loꝼs ⁊ tıl ðýꝛðar·[2] kononge
ꝩarom tıl trauſtz ⁊ ſōmðar· ſıalꝼom
oſſ tıl ꝩerallegra þarꝼa ⁊ æılıꝼrar ꝼa
rſælðar·Nv ⁊ ꝩtan enða ſe ıħc xp̄c með
ollum oſſ. **amen**·

Þá er auð aptari síða 19. blaðsins. Þá stendur Borgararjettur á fremri síðu 20. blaðs, og er þetta upphaf:

[3] ænna boꝛgara rett let
vírðulígr hr͠a hakon
kn̄gr ſaman ſetıa oc bauð at
hn̄ ſkıllðı hallðazt oc gðýmazt

---

1) *Þannig; fyrst hefur verið skrifað* o, *af því* o (*í* ő) *var komið tvívegis á undan, en síðan hefur átt að gera úr því* e. *Hitt er óvíst, hvort hið aptara* ő *er misritað, eða* = ō *f.* e. 2) *Þannig (f.* ðýꝛðar*).*

3) *Í eyðunni er klessa af rauðu* þ.

a ollum husum j noregi· Ef m
dræpr mañ þa sk hn missa sitt
lif. En ef maðr stingr mañ eða
höggr. þa sk hñ missa sina hond·

en þetta niðurlag:

En hu e talar viðr ovini þa e þr
liggia f husinu eða huar er þr lig-
gia vttan folgutans[1] orlof þa ski-
ptizt vapn hñs oc þing oc halldi
hñ f ovin·En ef hirððrængr slær
mañ a vapn þa missi hond sina·
En ef hirððrængr kallar æiñ hun
a vapn þiof eða talar oñur last-
ligh orð til hñs þa sk stinga j geg-
num arm hans. En ef elldr værðr
laus af nokors m handauerkum
þa sk taka þañ sama mañ oc ka-
sta j ellden ·

Þessi Borgararjettur virðist vera með sömu hendi og mestur hluti bókarinnar; enda eru 40 línur í fyrra dálkinum (síðari dálkurinn endar í 34. línu). Byrjar þá þessi hönd hjer (á 1. dálki 20. blaðs) og endar í 18. línu í 3. dálki 91. blaðs. — Aptari síða 20.

---

1) *Heldur enn* folgittans.

blaðs er auð. Þá tekur við Kristins dóms bólkr[1] *á fremri síðu* 21. *blaðs, en endar í* 38.[2] *línu* 4. *dálks á* 28. *blaði; og er þetta upphaf á þessum* Kristins dóms bólki:

At ala ſkal barn huert ok kríſtna· ok huerſo ꝼaðærní ſkal ſaña eða eꝼ moðer ðǿýr ꝼra ok er ꝼaðærní eıgı uíſt tıl[3]

[4]ÞAt[5] er þuí neſt at ala ſk barn huert e boꝛet uerðꝛ kríſtna· oc tıl kírkíu ꝼǿꝛa eꝼ manz er haꝼuð a· ꝼaðꝛ a barñ huert· [6]Sa ſk ꝼaðꝛ at barne uera e moðer ſegír aheuðꝛ· nema ħ ꝼǿrízt vnðan aꝼýꝛſta ðome e ħ e tıl kuaððꝛ

en þetta niðurlag:

[7]En eꝼ m e ſu ſok geꝼen aꝼ kḡs henðí at ħ uar eígı ílænðꝛ goꝛ ſíðan ħ uar vtlægr goꝛr þa ſk ħ abýrgíazt vítní

1) *þetta nafn stendur með rauðum stöfum yfir upphafinu:* kríſtíns *upp undan fremri rönd fremra dálks,* ðoms *upp undan fremri rönd aptara dálks, og* bolkr *upp undan aptari rönd aptara dálks.*

2) *Og eru þá auðar 2 línur fyrir neðan.*

3) *Öll þessi fyrirsögn rauð.*

4) *Upphafsstafurinn gylltur, en utan um blátt og bleikt.*

5) *Dregið rautt í* A. 6) *Dregið rautt í* S.

7) *Dregið rautt í* E.

ſitt innan ·x· vætra at h̄ uar ılændr goır ok hafe ſıðan eins eıðí f̊ ſer at þat er oꝛ vatta abẏrgð· Ok[1] engí a at gefa ſok vm ſamuíſt ſıðan ·x· vætr eru lıðníꝛ.

29. ***blaðið hefur verið autt fyrst eptir það bókin var rituð; en æði laungu seinna hafa verið ritaðir 2 dálkar á fremri síðu þess, og eru 44 línur í hinum fyrra, en hinn síðari er styttri og endar á 42. línu. Þetta er upphaf hins fremra dálks:***

[2]þat er ok⁷ er mēn byggıæ ða-
ut fe ⁊ kræfuíæ frammæ
re· af þæım e⁷ þæır lıa· en ínſto
ðen er. ⁊ gerezt þeth. ȷ þuı allu
er vega ma m; ſtoꝛom vaghom
⁊ ſmam. ſuaſem e⁷ ſmðr. lı̄ín· eır
gull. ſylfuær ⁊ þuılıkır lutır. ⁊

en þetta niðurlag[3] hins aptara:

xv· moðoꝛ ſyſtır· xví ·faður mo
ðer ·xvíí moðoꝛ moðꝛ ſa maðꝛ
e⁷ lıgger þeſſæ æínæ huærıæ
han hefuer f̊ goꝛt fe ⁊ frıðı

---

1) *Dregið rautt í O.*

2) *Upphafsstafurinn rauður.*

3) *Um þær 17 konur, er maður verður óbótamaður ef hann liggur einhverja þeirra.*

lanðe ꝛ laufum æyrı· ꝛ farı
a lanð hæðıtt ꝛ kome alðrı
þær sæm krıſtnır meɴ ero[1]

Þá koma Gulaþingslög, byrja efst á 1. dálki 30. blaðs og enda í 23. línu 4. dálks á 74. blaði. Því næst er autt línu bil; en þá hefjast Björgvinarmannalög með þessum fyrirsögnum:

[2]H er hefr þíng ſkípanar bolk bíoꝛg/uína[4] maña· í·[3]
[5]V m raz meñ ȷ bíoꝛguín· íj.[3]
[2]Þ ufu lenge þíng ſk ſtanða· íij.[3]
[5]V m gríða ſetníng a logðíngı· íiij.[3]
[2]V m gíalkýꝛa ꝛ ſýſlu mañ· v.[3]
[5]V m alla logſamða ðoma· ví.[3]

Björgvinarmannalög enda í 18. línu 4. dálks á 87. blaði. Þá stendur þetta (í 19. línu):

Her ſegír vm rettar bœtr þær er hakon kngr gaf ollum noꝛegs monnum·[6]

Rjettarbætur þessar eru 6 að tölu og enda á 30. línu

---

1) *Neðanmáls undir þessum dálki eru 7 latinsk vers, með sexfættu metri, um cognatio spiritualis.*

2) *Þessir upphafsstafir eru rauðir. Á mið-staðnum ætti að standa* H *(sf.* Þ*).*

3) *Allar þessar tölur eru rauðar.*

4) *Þannig; líkl. hefur verið farinn að koma einhver kyrkingur í errið.* 5) *Þessir upphafsstafir eru bláir.*

6) *Þessi fyrirsögn er með rauðum stöfum.*

í 1. dálki 88. bls. Því næst (í 31. línu) koma 11 rjettarbætur Magnúsar konúngs, er þetta fyrirsögnin:

þessar rettar bøter gaf Magnus. kngr ollum Noregs monnum·[1]

og enda þær á 1. línu 4. dálks á 88. blaði. Þá stendur þessi fyrirsögn (í 2. og 3. línu):

Her segír vm skípan Magnus kgs
ꝫ ner bokín var logtekín·[1]

Það mál er 36 línur; en 3 línur eru auðar neðst á dálkinum. Efst á fremsta dálki 89. blaðs tekur þetta við:

Her hefr skípan uírðulegs hr̄a eriks kḡs·[1]
ERikr[3] magn meðguðs míſkun̄
[2] noregs kḡr son magn kḡs sendír
ollum mōnū ꝫ noregs kḡs ríki Q G[4]
ꝫ sína· v uentom at yðr man kūníkt

og endar á 28. línu fremsta dálks á 90. blaði. Þá stendur þessi fyrirsögn í 29. og 30. línu:

Her hefr skípan uírðulegs hr̄a hakonar
kn̄gs sonar Magnus kn̄gs.[1]

og endar sú skipan *á 31. línu 4. dálks á 90. blaði. Þá er autt línu bil; en í 33. línu stendur þessi fyrirsögn:*

---

1) *þessi fyrirsögn er með rauðum stöfum.*
2) *Upphafsstafurinn blár með rauðu kroti.*
3) *Dregið rautt í* R.
4) *Báðir stafirnir brotnir og dregið í rautt.*

vm pꝛofafta ⁊ bps meñ·[1]

er niðurlag þess máls í 18. línu 3. dálks á 91. blaði, og lýkur þar þeirri hendinni, sem mestur hluti bókarinnar er ritaður með. Stendur þá í sömu línu þessi fyrirsögn:

.....bꝛef hakon kngs v̄ hæꝛtan[1]

með settletri og þó annari hendi; en brjefið sjálft er með nokkurskonar fljótaskript og endar í 25. línu 4. dálks á 92. blaði. Þar (í sömu línu) tekur við önnur settleturs-fyrirsögn fyrir öðru brjefi Hákonar konúngs, og er hún þannig:

.....ef oðaða[2] mēn fettꝛaz ꝛbygð[3]

en brjefið sjálft er með fljótaskriptar-hendinni og endar í 17. línu 3. dálks á aptasta (92.) blaðinu. Í sömu línu hefst

bꝛef hakon kngs vm felaghs gð[4]

það er ritað með settletri og endar bókina í 29. línu 4. dálks á 92. blaði. — Skinnbók þessi er meztöll rituð öndverðlega á 14. öld, sjálfsagt fyr enn bókin 302, sem

---

1) *Þessi fyrirsögn er með rauðum stöfum.*

2) *Þannig (f.* oðaða, ódáða*).*

3) *Fyrirsögn þessi er með rauðum stöfum;* ꝛbygð *og það sem þar er upp undan af hinni línunni stendur á milli dálkanna.*

4) *Fyrirsögn þessi er með rauðum stöfum.*

hjer er talað um næst á undan. — *Í tilvísunum merki stóra talan blað, stafurinn dálk, litla talan línu (322 á 47b28 = 322 á 47. blaði í 28. línu 2. dálks).*

B) í 4 blaða broti:

1) 60 er norræn lagabók,[1] *103 blöð á þykkt, rituð í (412) dálkum, þetta 33 línur í dálki, meatöll með sömu hendi og þeirri sem ríkust er í 322. það sem ekki er ritað með þeirri hendinni er: a) Fremstu 7 blöðin. þar er fyrst á kristinrjettur í 21 kapítula og endar í 14. línu 23. dálks; þá fyrirsagnarlaust mál, um tíundargerð, í 2 greinum, er endar í 4. línu 27. dálks.*[2] *þetta hvorttveggja er líkl. ritað á fyrra hlut 14. aldar. b) Neðri partur 87. blaðs. Fyrst hefur rifnað neðan af blaðinu, en þessi partur verið festur við í staðinn laungu seinna með bjagaðri uppfyllingu. c) Hálf áttunda lína, á danska norrænu, neðst á 3. dálki aptasta blaðsins. d) Öll aptasta blaðsíðan. þar á er fyrst, með nokkurskonar fljótaskript, vitnisburður um landamæri* mellō Noꝛegs ⁊ Gautlandz, *ritaður á 14*

1) *Sjá form. fyrir framan Gulaþingslög Magn. laga-bætis, prentuð í Kmh.* 1817, *á bls.* 54.—55.

2) *þá er autt þángað til neðanvert á 28. dálki; þar hefur þetta verið skrifað (með settletri) á seinni öldum:* þessir æptskrifað ij lutiꝛ christins doms rettꝛ. eru samhliodande Fꝛon chꝛistin rett .eꝛ stænd ꝛitad i þn̄ Foꝛnre logbok. e eg heFeꝛ.

söld, og nær yfir allan fremra dálkinn og 23 línur (þar af 1 auð) af aptara dálkinum. En neðst á þeim dálki eru nokkrar línur, hálf-settar, á danska norrænu. e) það sem er skrifað eða klórað hjer og hvar á spássíurnar. — Með góðu hendinni er ritað: 1) Kristinrjettur, í þremur hlutum: byrjar efst á 1. dálki 8. blaðs, endar í 20. línu 2. dálks á 21. blaði.[1] *2) Gulaþingslög Magnúsar lagabætis: byrja efst á 3. dálki 21. blaðs:*

[2]ꝨAgn̄[3] með guðs miſ-
kun̄ noꝛegs kḡr ſon
hakonar kḡs ſonar
ſwerris kḡs ſenðír allum mōm
ȷ gula þings laugū· Q G[4] oc
ſína· þer[5] uítíð at hínír ſkýn-
ſamaztu mæn̄ af gula þings

og enda í 15. línu 3. dálks á 79. blaði. 3) þá taka við, í næstu línu, Björgvinarmannalög og enda í 25. línu 3. dálks á 98. blaði. 4) þá (6) rjettarbætur Hákonar konúngs, þá (11) rjettarbætur Magnúsar konúngs, þá «ſkípan Ꝩagn̄ kḡs», *þá* «ſkípan vırðulegs hr̄a Erıks kḡs», *þá* «vm pꝛouaſta oc bp̄s men̄», *þá*

---

1) *þá er autt það sem eptir er af dálkinum.*
2) *Upphafsstafurinn blár og rauður.*
3) *Dregið rautt í A.* 4) *Dregið rautt í báða þessa stafi.*
5) *Dregið rautt í* Þ.

«ſkípan vírðulegs hra hakonar kgs fonar magn kgs»[1] *(sem endar á 25. línu í 3. dálki aptasta blaðsins).* — *Tilvísanir eru eins lagaðar og í 322 (60 á 83ds = 60 í 8. línu 4. dálks á 83. blaði).*

2) 325 (2), *ágrip af Norvegs konúnga sögum, prentað í* Samlinger til det norske Folks Sprog og Historie *II,* 273—335, Christiania 1834, *og síðan í Fms. X,* 377—421. *Er skinnbókarbroti þessu lýst á* 10.—13. *bls. formálans framan við Fms. X. Hvar sem efni þess kann að vera samið í fyrstu, þá hef jeg fyrir satt, að brotið sjálft sje ritað á Íslandi[2] og á öndverðri* 13. *öld. Það er á þykkt* 24 *blöð, í* (96) *dálkum — 22 línur á hverjum hinna 6 öptustu dálka* (94.—96.); *23 línur á* 89.—90. *dálki; 26 línur á 20. dálki, með 5 hinum neðstu, er út eru skafnar; en 25 á hverjum hinna, nema*

---

1) *Röðin sama og í 322, nema á tveimur þessum síðustu greinum!*

2) *Þetta ræð jeg ekki þar af (þó það styðji nokkuð mitt mál), að bókin er komin frá Íslandi í hendur Árna Magnússonar (hann hefur skrifað á miða:* „Eignar mūn þa Fragmts hafa nylegast vered Þorgeir Jonsson. Jon Hakonarson. Þordr Jonsson. Eg.“ *Og það sem er skrifað eða klórað á spássíurnar, með annari hendi enn málið sjálft, ber með sjer, að það er íslenzkt). Ekki fer jeg heldur eptir því, að bókfellið er eins og í íslenzkum bókum. En hitt er mest að marka, að ritshátturinn hefur (svo jeg muni) ekkert það með sjer, sem einkennir norrænar bækur.*

24) í 18., *af því þar er autt línu bil á milli kapitula. Set jeg hjer til sýnis* 13. *og* 14. *dálk (7. blaðsíðuna)*[1] :

(13. *dálkur:)*	(14. *dálkur:)*
oc ²ınnfra of ſvrna ðal tıl	at eckı uetta helt uıþ
þoɴðheımſ· en meɴ boco´	honū· þvıat engı hafþı
nar meþ lý,þınſ³ fvltılgı·	fang á ımot, honum
ſotto amot honū oc fell	ħ for ſva grenıanðı oc
ðo ȷ gaular ðalı þar ſem	emıanðı oc ruððı ſva
nu er callat gamla leır	at ħ hıo abaþar henðr
af ħſ nafnı·	oc ſpvrþı hvar ħ noꝛþ m̄
Eɴ þvı næſt a· ıx· uetra	kr uaerı· hvı lavnıſc
freſtı ſıτſz 7 þ braþr haf	ħ nu· haltu ſva, frā ef
þo ı noreg ſott meþ bar	þu uıl ħ hıtta q·þ kɴ· eɴ
ðaga· þa helðo 7 þ braþr	ħ auſtıſc at 7 mr uıþ oc hıo
er eft 7 u· haralðr g felðr	abaþar henðr meþ mı
er 7 þa uar merkılıgaſtr	kıllı breþrı avxı ſv,at í
at gāla fallıɴ meþ gv-	ıorþo nam ſtaþar. þa
-hılðı moþoꝛ ſıɴı aftr ılā-	mæltı þoꝛ alfr eɴ ſterkı

1) *Fms. X,* 382₁₉—383₁₆.

2) *Aptari leggurinn á* n *(í* ın*) er eins og út skafinn. Mundi ritarinn hafa ætlað að gera úr því* ıt, *en síðan gleymt því?*

3) *Annaðhvort þannig (og er þá* s *óvart sett fyrir framan* þ*), eða það, sem stendur fyrir ofan línuna, er* ꝧ, *og neðri álma þess dregin niður í púnktinn. Hvort sem er, stendur púnkturinn heldur aptarlega.*

ꝺ· oc helꝺo orroſto uıþ	ıſlenꝺzcr maþr er þa
hocon aſıttıō ıſtoꝛþ ·hıa	uar meþ ꝁoɴ[3] nıtıaɴ
bvſcopſ ſteıɴı · þar uoro	uet gamal oc callaþr
fıorır of eıɴ a mót ho	uar ıā ſterkr ꝁom· uıl
conı· þar uar meþ þeī	tu hra q°ꝺ ħ at ec raþō
ıþvı lıþı ſamaþr er hé	ſc ımot honū· Neı q°ꝺ
tayſınꝺr[1] ſcraygıa[2]·ħ va	ħ mıc uıl ħ hıtta ſcal
r cappı mıchıl meırı eɴ	ħ oc þvı mıc ſıɴa· varp
aþrır ꝏ oc bıto varla	af hauſþı ſer ꝺvlhettı
ıorɴ ħ gec ſva ūb ꝺageɴ	er ſcalꝺa ſpıll hafþı ſett

3) *Al.* = *saga Alexandurs mikla* = *skinnb.* 519.[4] *Hún er sjálfsagt rituð á Íslandi,*[5] *um* 1300,

---

1) ay̆ *dregið saman.* 2) ay *dregið saman.*

3) *Strykið út úr* k *nokkuð máð.*

4) *Áður hefur bókin verið þykkvari; því Árni Magnússon segir á blaði, sem límt er innan á aptara spjaldið:* „Hier aptan vid var Orvarodds Saga, med annarri og nyrre hendi, hveria eg her fra nu separerad hefi." — *(Þar stendur einnig á öðru blaði, með hendi Árna Magnússonar, niðurlag Alexandurs sögu, eptir öðru handriti, og þar við athugasemd á látínu um tímatal Íslendínga, frá upphafi veraldar til þess að Kristur fæddist. Mun þetta blað hafa verið ætlað til útgáfu þeirrar af Al., sem Árni hefur verið að búa til; sjá* Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed *III*, 127—129.*)*

5) *Þetta má ráða af ritshætti, eins og á öðrum bókum (og ef til vill, nokkuð af bókfellinu). Á dálitinn miða, sem liggur laus innan í bókinni, hefur Árni Magnússon ritað:* „Kom fra Ormi Dadasyne 1721." *Víða á spássiurnar er párað með íslenzkr ihendi og eins*

með gullfallegri (settleturs-)hendi, ekki mjög stórri, og eru molnaðir af stafirnir neðanvert á 33. og 34. blaði. Alexandurs saga í bók þessari hefur verið 39 blöð, að með talinni fremstu og öptustu bls., — sem báðar eru auðar,[1] *svo að blaðsíðutalið byrjar á aptari síðu fremsta blaðsins. 19. og 20. blaðið vantar í bókina,*[2] *og er hlaupið yfir þau í blaðsíðutalinu (stendur talan 35 á aptari síðu 18. blaðs, en 40 á næstu bls. þar fyrir aptan). Á 76. (öptustu) bls. eru 30 línur; 34 á 46.—48., 51.—52., 55.—61., og 69.—70.; 36 á 11.—13., 25.—26., og 65.—66.; en 35 á hverri hinna. Þetta eru fyrstu línurnar í sögunni:*

á öptustu blaðsíðuna. — Bandið á bókinni (sem hún hefur sjálfsagt verið í, þegar Árni Magnússon fjekk hana) mun þó víst vera útlenzkt; enda mun danskur eða norrænn maður einhvern tíma hafa verið eigandi hennar; því bæði er danska hjer og hvar á spássíunum, og á blaði, sem límt er innan á fremra spjaldið, standa dönsk og latínsk ljóðmæli með útlenzkri hendi (og þaraðauk nokkurskonar rúnastafrof neðst á aptari síðu þess blaðs); þar eru þetta fyrstu línurnar:

Jacob Pedersönn er mit Naffnn,
Och thet gaffuis mig vdj Daab,
Jesus Christus fodbis mig til gaffnn
Thill hannem staar altt mit Haab.)·
Anno Christj 1594:)

1) *Aptasta blaðsíðan er þó reyndar ekki auð; því einhver Íslendingur hefur skrifað þar á það sem ógreinilegt er neðanvert á fremri síðu 33. blaðs.*

2) *Neðanmáls á 35. bls. (aptari síðu 18. blaðs) er ritað:* „Her fattis tho blad."

1 Dari hef kgr heitið e reð fyr ferklande ħ par agetr kgr iþeī[2] luta heimſinſ er aſia heit. þa hef engi kr pit rikari iþañ tima. Sæti ſitt hafði ħ lengſtū ibabilon er þa par haufuð borg allz rikiſenſ en hon er nu eyðð af mm fyr ſac orma oc añara eitrkyckvenda.[3] ðari kr hef haft unð ſec marga ſcattkga eiñ af ħs ſcattkgō e nefndr pHllipp.[4] ħ reð fyr[5] griklandi. drottning kona ħſ het olīpiaſ. Son atto þau þañ e alex/ander het. Sa maðr par með hirð kgſenſ er neptanab hef heitið. eñ meſti galldra[6] maðr par ħ. ⁊ af ſinō gauldrō ⁊ gningō fek ħ ſva gort at ħ naði at fora með drottuingoni ſialf. [7]af þ truðu marg .a. ħs ſon pa en eigi kgſenſ pHilippi. En athorn[8] ħſ hef þ þo ſiðan ſañliga birt. at ħ par kgſ ſon en eigi horbarñ. ⁊ ſon. neptanabi. ſem opin ħſ brigzloðo[9] ħō ept þ ſē

1) *Upphafsstafurinn rauður og rifið framan af honum.* 2) *Sumt í þessari línu ekki full-skýrt og eins og dregið sje ofan í suma stafina.* 3) *Fyrir ofan* trk *er seinna sett eitthvert merki (sem líkist nokkuð litlu* Ω*) — líkl. af einhverjum, sem borið hefur þessa bók saman við önnur handrit (ekki samt af Árna Magnússyni).* 4) *Heldur enn* pHllipp. 5) *Heldur enn* fyr. 6) *Yfir* ɪ *er seinna ritað* b; *sjá* 3. *ath.* 7) *Ofan í* af þ *virðist vera dregið.* 8) *Yfir* at *er seinna ritað* c; *sb.* 3. *ath.* 9) *Yfir* ri *er seinna skrifað* ð; *sjá* 3. *ath.*

Þetta eru neðstu línurnar á 35. bls.:

1 Imanaðe þeī er maı heıt tecz oꝛroſta með þeī. a. ⁊ ð. ſnēma ðagſ. ſva er tıl pıſat íhelgū bo-
kū at þeña barðaga hape ðanıel . pıre ſagt ıſıñe ſpaſogo. ⁊ ſa buccr er h̄ ſagðe at oꝛ noꝛðꝛ
halpu heımſ monðe koma. ⁊ ſerkıō par ſāılega guðleg hepnð ſınſ opſa ſýn ſec nv. Oc þeg-
ar er ſa m̄ ſa k̄geñ .a. er arıſtomeneſ heıt ettaðꝛ ap ınðıalðe. keýr h̄ paſt prā pıl er h̄ ſat á·
⁊ ſcýtr tıl h̄ſ ſpıote ſva ſnart at ígognū gek ſcıollð h̄ſ ⁊ ſpıotzoððreñ nam íbrýnıoñne
ſtaðar. a. k̄r leggr ímote ſpıote á pılenū ſva at þegar gengr áhol. Ap palle h̄ſ parð mık-
ıll ðýkr.[2] ⁊ íþvı er pılleñ tók at rıða. ſetr k̄r ſverð ſıtt ahalſ arıſtomenı ſva at ap gek

en þetta efstu línurnar á næstu (40.) bls.:

en bıaz lengr. leýnaz þr nu brott oꝛ barðanū[3] hvr ſem komaz ma ⁊ nēa eıgı pýr ſtað en
um mıðnette þa er þr koma í arbola þañ ſtað er ſva heıt· þar par pýr ·ð· k̄r. ⁊ þ lıð er
unðan hapðe komız með h̄om. h̄ leıtar þar raðſ pıð ſına meñ hvat nu ſcal at hapaz.
ð ęma þr þar all ſaman íhrýggum hug vm hamıngıo tíon ſıtt ⁊ þ mıkla ſlag er þr ha-

1) *Upphafsstafurinn grænn og rauður.* 2) *Þannig.* 3) *Þannig misritað; laungu seinna (á 17. öld?) hefur einhver sett ag fyrir ofan.*

Í niðurlaginu er ofur litið skarð: rifnir hjerum 9 stafir aptan af 2. og 3. línu að neðan. En þetta er seinasta línan: lýcr ħ *(það er að skilja: meistari Gualterus)* þar at segia ꝼ alexandro magno. ⁊ sva sa er snuet heꝼ isina tung[1]. *Ekkert hefur þar staðið um Brand Jónsson, að hann hafi norrænað Al., og hefur því verið síðar við bætt, t. a. m. í 226. — Þar sem vísað er í Al. merkir stærri talan bls., og minni talan línu (Al. 18₇ = Alexandurs saga á 18. bls. í 7. línu).*

4) *Hauksbók, þ. e.* 544. *Hún er nú* 93 *blöð á þykkt. (Hefur fyrir fáum árum verið sett ný skipun á blöðin og hið gamla blaðatal sett á millum sviga. Standa nú fremst, eptir því tali, blöðin:* 97.—99.; *þá* 95.—96.; *þá* 100.—101.; *þá* 32.—69.; *þá* 15.—34.; *þá* 70.—94. *Á* 6 *öptustu blöðunum hefur ekki staðið nein tala!) Henni er lýst á* 79.—80. *bls. í Antiquitates Americanae og þar fyrir aptan eru* 2 *blöð með* 3 *sýnishornum.*

5) 580 *A og B. Fyrra kverið, A, er* 28 *blöð úr Elis sögu, Bærings sögu og Flóvents sögu, en hið síðara,*

---

1) *Hjer vantar sjálfsagt ekki annað enn* u *eða* o; *þar fyrir aptan er framboginn krókur, sem mun vera neðri partur af einhverju, er hefur merkt niðurlag.*

B, 6 *blöð úr Magus sögu.*[1] *Bókin öll (580 A—B) er sjálfsagt rituð á Íslandi um upphaf* 14. *aldar. Blaðsíðunum er ekki skipt í dálka, og eru í A* 37 *línur á* 21., 26.—27., 33.—41. *og* 44. *bls., en* 36 *á hinum öllum, og í B* 35 *á hverri bls. Þetta eru* 12 *neðstu línurnar á* 5. *bls. í A (úr Bærings sögu):*

---

1) *Á blaði, sem límt er innan á fremra spjaldið í A, stendur efst* «№ 580» *og síðan þetta með hendi Árna Magnússonar:* «Ur Elis Sögu ·i· blad Bærings Saga, vant[r] upphafed. Ur Flovents Sögu mikill þori.* ur Magus Sögu. Þessa bok feck eg 1706. af Dno Christiano Wormio, og var hun þá in bundin.» *Er auðsjeð, að þetta á við öll þau blöð, er seinna hafa verið bundin í 2 kver, A og B.*

*) *þannig.*

ſkallaz cleðı cleðı[1] mín. ek heſı·ııȷ· mkr enſkar ⁊ vıl ek at þv kavp m abvrz cleðı hvít
⁊ oll rıððara vapn hvıt ſē þ heẏra t. ek ſe ıalſ m̄ hvn ðag reẏna ꝛā ſkap ſıṅ. en ek v
ıllða þrı ıð:ot ꝼẏlg:a þ at þaṅ leık ſa ek þ ſē ek v ꝼeððꝛ. ka'pm ſv. Mer þıck lıclıkt at þv
s goð[2] ꝛı þ at þv ert mıkıll m ⁊ eṅ ꝼþaztı ſẏnv̄ ⁊ vıl ek hvatveggıa geꝼa þ. en þo vıl[3]
c þın cleðı haꝼa. Eıgı er þ ſıðꝛ etlnıſ vſ ſeg .B. at geꝼa ⁊ taka aptr. kavp m ſv. goðv ſſ
ec þ g allða. þ vıl ec geꝼa þ heſt mıṅ þaṅ er ıarll bẏðꝛ v.x· mkr enſkar. gvð þackı ẏðꝛ
ſeg .B. Nv heꝼ þv ðẏbbat[4] mıg t ꝛā ⁊ ſſ ek þ goðv lavna. ꝼeꝛ nv ka'pm hm vapn ⁊kleðı.
en .B. tekr m; þavckv̄. hkleðız nv ⁊ ſtıgr a heſtıer kavp m gaꝼ hm. rıðꝛ nv þaṅog ſē
þr ꝼremıa ꝛā ſkap ſıṅ. en þeg ꝛoðbt ıarlſ .ſ. leıt h. mh h t ſına ꝼelaga. okvṅau ꝛa ſa
ek hıgat komıṅ ⁊ vıll ꝼoꝛvıtnaz vara reıð. Nv ſa vaꝛ er beztr rıððarı er rıðı at hm ⁊
vıtı hv h ma. En ıafn ſkıot hoggr ıarlſ m heſt ſıṅ ſpoꝛı ⁊ hlep[5] ımot .B. en h legr t h ſpıot
ſkaptı ſıuv s at h kō ꝼıaꝛı nıðꝛ heſtınv̄. Nv s þta ꝛoðbt ıarlſ· ſ. ⁊ mh t ꝼelaga ſına. gıoll

1) *þannig (tvískrifað).* 2) *þannig. Á bókfellinu er* ð *alstaðar ritað* ð. 3) *Hjer mun vanta* ek. 4) bb *dregið saman.* 5) *þannig.*

6). 619, *rituð í Norvegi, fyr enn Sks.,* 80 *blöð (fyrir utan pappírsblöð, sem bundin eru inn í, þar sem eitthvað hefur þótt vanta), dálkalaus,* 30 *línur á bls., nema* 29 *á* 74., 31 *á* 160. *(sem er aptasta bls.) og á* 137.—143.; *enda eru blöðin* 69.—72. *(bls.* 137.—144.*) ránglega sett inn í* 619, *þó höndin sje lík. Efni bókarinnar er* 1) *Alcuini de virtutibus et vitiis liber*[1], *á* 11—2912, *og eru þetta* 8 *fyrstu línurnar (sem eru styttri enn hinar, vegna þess upphafsstafurinn er fyrir framan):*

[3]ALquin lıtıllatr ðıacn ſæn-[Cveðıu ſenðıng alqnı ðıacõı.[2] ðır quæðıu hınū kærſta ſýnı ſınū Wıdonı. Mın-nūc ec fýrır heız mınſ ⁊ bønar þınnar þæırrar[4] er þu batt mık mıoc koſtgæflega at ec rıtaðe með ſcōmu male noccoꝛa huggan þınſ fıol ſcýl-dıſ þeſſ er ýér vıtū þıc hafa í oꝛreſtū at þu ha-fer opt með honðū at qvæðe faður legr amīnın-gar. ⁊ meger þu í þān lıta þıc ſıalfan. ⁊ vekıalc tıl

2) De natıuıtate dn̄ı ſermo.[5], *á* 2913—32*neðst.* 3) Sermo að ýp.[5], *á* 331—3520. 4) Jnnatıuıtate dn̄ı n̄rı ı x. ſermo.[5], *á* 3520—4116; *þar er fyrst guðspjallið*

---

1) *Sjá Albini seu Alcuini opera, Ratisbonae* 1777, *tom.* 2. *vol.* 1. *á bls.* 128.—145.

2) *Fyrirsögnin (frá [) rauð.*

3) *Upphafsstafurinn rauður, blár og dökkgrænn.*

4) ar *dregið saman.*

5) *Allar þessar fyrirsagnir eru skrifaðar með rauðu.*

um burð Krists á 35 20—36 17, *og þar fyrir aptan* Omelia gregorij.[1] (*þ. e. 8. guðspjallaskýring Gregors, aukin*) *á* 36 17—41 16. 5) Sermo de scō stepho mre.[1], *á* 41 16—45 15. 6) Sermo de euangtistis. I die scī Johis.[1], *á* 45 15—48 19. 7) Jn die scōꝝ innocentium. Scdm Mathm.[1], *á* 48 19—51 3 (*guðspjallið á* 48 19—49 2; Omel.[1] *á* 49 2—51 3). 8) In circumcisione dñi nri i x. sermo.[1], *á* 51 3—55 2 (*á* 51 3—51 7 *nokkurskonar guðspjall, en* 51 7—55 2 Omel.[1]). 9) Jn epiphania dñi smo necessaria.[1], *á* 55 2—59 8. 10) Scdm Mathm. Jn epipha.[1], *á* 59 9—63 2 (59 9—60 17 *er guðspjall, en* 60 17—63 2 Omel.[1]). 11) De ammonitione bona.[1], *á* 63 2—64 16. 12) Purificatio scē marie. sermo.[1], *á* 64 17—67 14. 13) Euangtm.[1] (*hjer er ekki önnur fyrirsögn*), *á* 67 14—68 23. 14) Sermo að ppłm.[1], *á* 68 24—71 3. 15) Jn capite ieiunij smo.[1], *á* 71 3—75 13. 16) DMc palmarū smo.[1], *á* 75 14—80 2. 17) Jn die scō pasce smo að ppłm.[1], *á* 80 3—85 26. 18) Smo necessaria.[1], *á* 85 26—88 2. 19) Jn ascensione dñi nri ihu xpi. Sermo ualde necessaria.[1], *á* 88 2—90 17. 20) Jn die pentecosten sermo.[1], *á* 90 18—93 15. 21) Jn dedicatione templi. smo.[1], *á* 93 16—98 23. 22) Jn dedicatione eccłe. smo að pp.[1], *á* 98 23—100 5 — *það er að skilja ef* 99. *bls. og* 5 *efstu línurnar á* 100. *bls. eru áfram-*

---

1) *Allar þessar fyrirsagnir eru skrifaðar með rauðu.*

hald þess máls er byrjar 98₂₃; *en hjer vantar inn í bókina* («deest 1 folium» *hefur Árni Magnússon skrifað á* 98. *bls. neðanmáls).* 23) Admonitio ualde neceſſaria.[1], *á* 100₆—101₂; *þó er ekki víst, hvort það mál, sem endar í* 101₂, *er niðurlag þess, er hefst í* 100₆; *því hjer vantar í (og neðanmáls á* 100. *bls. hefur Árni Magnússon ritað:* «deest 1 folium»). 24) Jn uentione[2] ſcē crucis ſmo.[1], *á* 101₂—104₁₁. 25) Jn die ſcī Johiſ baptiſte.[1], *á* 104₁₁—107₈. 26) *Um Ólaf konúng helga, á* 107₉—125₁₂. *Þar er fyrst,* 107₉—110₂₀, *skömm frásaga um athafnir Ólafs konúngs, með þessari fyrirsögn:* Jn die ſcī Olaui regiſ ⁊ mrīs.[1], *en því næst frá jarteinum hans. Á milli* 124. *og* 125. *bls. vantar eitthvað (og hefur Árni Magnússon ritað neðanmáls á* 124. *bls.:* «deest 1 folium»). 27) Smo de s. Maria.[1], *á* 125₁₂—130₂₅. 28) Jn exaltatiōe ſcē crucis.[1], *á* 130₂₅—131₂₉. 29) Admonitio ualde neceſſaria. Scō꞉ angelorum. in die s. michael.[1], *á* 131*neðst*—145₂₁. *Ætti* 145. *bls. reyndar að vera* 139.; *því hjer hefur vantað* 1 *blað í bókina, og má fylla það skarð úr (gömlu blöðunum í)* 237. *En í stað þessa eina blaðs eru bundin (auk* 5 *óskrifaðra pappírsblaða)* 4 *skinnblöð, um skýring messunnar, álíka*

---

1) *Allar þessar fyrirsagnir eru ritaðar með rauðu.*
2) *þannig.*

gömul og hitt annað í 619, og með líkri, ef ekki með sömu, hendi. (Á 136. bls. hefur Árni Magnússon skrifað: «deesse videntur 2 folia» ; *á 140. bls:* «deesse videntur 2 folia»; *en á 144. bls.:* «deest, nisi fallor, 1 folium» ; — *stendur allt þetta neðanmáls).* 30) In die omniū fcō7ꝶ fmo.[1], *á* 145₂₁—149₁₁. 31) Sermo de decimis.[1], 149₁₁—150₁₆. 32) Vifio fancti pauli aptl.[1] *(viðurtal sálar og líkama) á* 150₁₆—155₂₅, *og eru þetta 8 fyrstu línurnar:*

[2]Ein læugar ðag at kveldı fvaf ec í hvılo mínnı. ⁊ fá ec í draume mínū mýccla fıon. þat fýnðıfc mér at líc æıt lá folget undır gulu clæðe. ⁊ fálan var ór faren. fva fýnðıfc mer at hon være noc/opıð ⁊ í bārs lıkı. ⁊ væınaðe fér mıoc. ⁊ var fú hın auma grén fem gflaucr .⁊ henne hermdıfc vıð lıcamenō ⁊ blotaðe honū ⁊ fagðe. Lıkamr ec món fægıa ıll tıðenðe fra þér. þvı at þu gȯ7ır aldrıgın

33) *Skýring á drottinlegri bæn, fyrirsagnarlaus, á* 155₂₆—160*neðst.* (34) *Messuskýring sú, er um er talað í* 29.)

7) 623, *íslenzk*[3], *ýmislega frábrugðin öðrum forn-*

---

1) *Allar þessar fyrirsagnir eru ritaðar með rauðu.*
2) *Upphafsstafurinn rauður, blár og dökkgrœnn.*
3) *Á spássíunum er ýmislegt pár, t. a. m. á 22. bls.*

bókum, ýngri enn 677, 31 blað í litlu broti; línur á bls. fæstar 23 og flestar 30. Fyrir neðan málið stendur forn blaðatala (á fremri síðu hvers blaðs) og

---

utanmáls, líkl. ritað seint á 14. *eða snemma á* 15. *öld:*

maria
gracía

á 38. *neðanmals:*

Oddur Þorolfs Son
a þessa Bok mz riettu, Aññar Eingiñ
1689 6 Januarij

en utanmáls á 39.

Oðður þorulfs Son
með Eiñ hende

neðanmáls á 40., *líkl. ritað seint á* 14. *eða snemma á* 15. *öld:*

aue maria gra plena domin tecum bndicta
tu ī mulierib & bndictus fruct uents tuí

utanmáls á 46., *líkl. ritað seint á* 14. *öld:*

sua mikit a ragnh at heīta aleigu ſtauðū at
sygurði

neðanmáls á 48., *með sömu hendi:*

ek segir þier þ
ragnilði sygurði uilði at þu letir
ingūni sauma at ſko hans sprotit
hefir þaer ħ hlop hia heſtīnū ħs

þá er skorið neðan af;

neðanmáls á 49., *með sömu hendi:*

manaðagr er

byrjar á 10, en hleypur þó ekki yfir neitt ella, þar sem blöð vantar í bókina.

4) *Fremstu* 5 *blöðin eru aptan af Niðurstigningarsögu, sem Árni Magnússon kallar Adamsbók, og eru þetta fyrstu* 6 *línurnar:*

> tıl þın. ec emc tıl þeſſ ſetr at lıta hvſ. manz hag en ſúa er þr at ſegıa at egı þarſtu at bıþıa vıþ ſmıoꝛſ þes er getr ıparaðıſo t hanða faþoꝛ þınō þot ħ ſe ſıucr.af þt ħ mon allz eckı þaþ haſa ne þv fẏʀ en lıþn ero heþan í fra ·v·ᴍ· c·· xxx. ara ·þa mon coma á ıar,ıkı ẏnnılıgr

en þetta niðurlag:

> .....Carın ⁊ levcı varo ſen ſıþ ıboꝛg ıo ſeph· arımathıa ⁊ rı [1] ña[2] þat nıþ ſtıgnınar cſtz af þt þr vıllðo eckı v m mela· ⁊ letu b [3] coma í henðı níchoðe mo ⁊ ıoſeph en þr[4] laſv vp ſıþan fyr aþrō En moꝛgō m aldrō ſıþaʀ cōſc at boc þrı Teoðoſıvſ keıſ .s. archaðíȷ. ⁊ haſþı m; ſer ımıclagarþ. ⁊ let þar vp raþa ⁊ varþ m þa ðat vmb. p omnıa beneðıctvſ ðevſ aᴍeɴ.

---

1) *Gat í bókf.* 2) *Líkl.* ritu(ðu) þenna.
3) *Gat í bókf.; líkl.* bók(ina).
4) *Jetið úr bókf., svo ekki verður glöggt sjeð, hvort hjer hefur verið skrifað* þr *(eins og* 1₂*), eða* þr.

2) *Um Jón postula og guðspjallamann,* 9 *blöð (bls.* 11—28*) og ekki fullar* 11 *línur á* 29. *bls., en* 10. *blaðið vantar á milli* 20. *og* 21. *bls. þetta eru fyrstu* 6 *línurnar:*

[1]Dómitianvſ keſari framþi ena meſto ſtýriollð. neſt ept neronem ħ var ſam męþri v titō keiara ſoñ Veſpaſiani·Domitianvſ let ga iromabg t fręg þar bloth þ e foɼþō var callaþ pantheon þ e ſcilia allra goþa·ā ħſ ðaɟgō ofarla let iarl ſa e at cōꞡſra þi var ſettr ýſ effeſv bg hantaka ſęlan iohm pſa

en þetta er niðurlag sögunnar, á 29. *bls.:*

os af boþ oɼþom þinō ſýr en helga anða ſýr þaɟ gøɼom ver þer þackir ſýr ó enðiligaæ[2] allð allða En er all ſvaroþo ⁊ qþo amen þa kom líoſ ſva míkit ýſir[3] pſan viſt eina ſtunð ðagſ. at engi mátti í gegn of ſia· En þa er af leíþ liofit· þa var gręſiɴ full himna mıolſ ⁊hellzk[4] ſv iarteín allt til þeſ ſa ðagſ ⁊ vþa þar margar iartéin ⁊ leiſaſc mar g oɼ háſka ⁊ ſottō ⁊gęta ben þeír er þangat coma meþ trv rettri Nv varþveiti os gvþ almat[5] tigr ſa er lifir ⁊ rikir meþ ſeþ ⁊ helgom anða of allðir allða· a[6]

---

1) *Upphafsstafurinn rauður.* 2) *þannig (ofskrifað).*
3) *Eða* yfir; *fremsti stafurinn er óskýr.*
4) *Eða* ⁊hellzþ; *aptasti stafurinn er dálitið óskýr.*
5) t *bundið saman við* a.
6) *Aptan við* a *nokkurskonar pirumpár fyrir* men.

3) *Um 40 riddara, byrjar á 29. bls., í 11. línu (þar stendur fyrirsögnin) en endar á 37. bls. með 23. línu, og vantar blað á milli 30. og 31. bls. Þetta er upphaf:*

Paſſıo .xl. mılıtū[1]

Sa varþ at bvrþ at þ [3] men ſegıa at atíþ lıcınıj
[2]konongſ gøꝛþıſc ofrıþ mıkıll crıſtnō monnom

en þetta niðurlag:

þesı ero nofn[4] .xl. rıdara· Qrıon. Theophılvſ. eu [5] ıſımacuſ.[6] Goꝛgonıanuſ. Xanthuſ. Cırus. he [5] flauíanuſ. cuðuſ. Eracluſ. enoícuſ. Alexa ðꝛ. angıa. beþıanuſ.[7] eſıchvſ. ſmaragð. fıloténíuſ. aþaſíuſ. ðōnuſ. Johs. Exıuſ. Seuerıanuſ. Nıcanð. Canðıð. helíaſ. Acacıuſ. Ualerıuſ. Clauðuſ. Evcı vſ. leoncıuſ. Sıſınnı. Nıcalluſ. pſcuſ. Saoðón. Eðıcuſ. þeoðvluſ. Mellıtuſ. Gaıuſ. Valerıanus.

4) *Um píslarvætti Blasius byskups, byrjar með 24. línu 37. bls., en endar í 18. línu á 51. bls., og vantar blað á milli 46. og 47. bls. Þetta er upphaf:*

Lıcıníuſ het konongr í auſtr rıkı. Paſſıo blasıj epı[1] ſa var magr oſtantīuſ enſ mıkla ꝫattı ſýſtoꝛ hſ. lı cíníuſ lagþı vnð ſıc vıþa auſtr halſo. ꝫ ſcatgıllðı

1) *Þessi fyrirsögn rauð.* 2) *Upphafsstafurinn rauður.*
3) *Gat í bókf. og vantar* er.
4) *Miðbikið af orðinu jetið úr.* 5) *Gat í bókf.*
6) *Sjálfsagt* Lıſımacuſ = Lysimachus.
7) *Neðri helmingurinn af* þ *jetinn úr.*

af rıkı keıſaranſ. En ſıþaɴ ðıógo þeır lıþ ſamaɴ ⁊ haþo orroſto mıkla ⁊ cō lıcınıuſ aflotta fẏr conſtantıno. ⁊ lét keıſarı hafa ħ ſlíct rıkı ſē lıcın

en þetta niðurlag:

gvþſ váttr blaſıvſ bp̄ var hǫgvɪɴ eɴ ııı ðag. febrvarívſ manaþar. eɴ ſa er eɴ néſtı eptır kınðıl meſſo er ħ fór af ıorþo t hımınſ· f monō t engla· fra heımı þeſō gvþı t hanða· pınðr mǫrgō pıſlō· ímẏrqſtof. ſettr. ſtǫngō barþ. ⁊ſtaglfeſtr vllcābv̄ ſlıtıɴ. ⁊ á vatn farþr. en at neſtlocō ſvþı hǫgvɪɴ En er[1] valaþa eckıa fra an,láta ħſ ſv er comıt hafþı t ħſ í mẏrqſtofo þa lét h hoſ breña í mıñnıg ħſ ſem ħ hafþı boþıt· ⁊ m ıþlaþı vıþ ǫma meɴ allt þ er h áttı mattı af ſıɴı fęz lo· En marg aþr frénðr heñar gþo at heñar ðęmō ⁊ veítto margar gıafar ǫmō moɴom í nafnı ⁊ mıɴıg heılagſ blaſıvſ bp̄ſ. En ſv mıñıg hellzc allt t þeſa dagſ· þat á hvrı artıþ ħſ pıſlar. venıaſc meɴ at ga þa mıñıg ħſ í olmoſo gørþ ⁊ í hoſ brvna t lofſ ⁊ ðẏr þar ðrottıɴſ varſ · ı x· þes e meþ feþ ⁊ helgō anða lıf ⁊ rık of allaʀ[2] allð allða. Aɱ.

5) *Um Alexis confessor, hefst í* 18. *línu (þar er fyrirsögnin) á* 51. *bls., en endar í* 18. *línu á* 57. *bls. Þetta er upphaf:*

---

1) *Hjer vantar greininn.* 2) a *og* ʀ *bundið saman.*

Fabella alexıſ ɔfeſſoꝛıſ[1]

[2]Aðaꝩgō arkaðıȷ ⁊onoꝛıȷ kra ·var eıɴ Gaꝩꝼogr·Ỿ·⁊ trvꝼaſtr ıroma boꝛg ſa hẹt evphımıan eıɴa meſtr hoꝼþıgı e er kōnga lıðı· En ħ at[3] ııı· þvſvnð hcalla þr v ðẏrlıgō cleþō ſcẏrᴅ en ħ var ſon laꝩſt ·þat kona ħſ var ó bẏrıa en h var vel trvoþ ⁊ hellt boþ oꝛþ gvþſ. Evpımıanuſ ꝼaſtaþı hvn ðag t nōſ. þrıv boꝛþ ſettı ħ í hvſı ſınv ⁊ laþaþı þangat valaþa meɴ ⁊ ſívka [4] lenða ⁊ꝼrénð laꝩſa· en kona ħſ hét aglaıs. h gþı h [5] ag gvþſ vc· meþ t. ⁊callaþı a gvþ í bẹnō· ⁊ ᗰ· mınztu [6] o v⸝ þar ambáttar þınar. ð. ⁊ geꝼ þv m erꝼın [7] aɴ

en þetta niðurlag:

En þar veıtaſc⸝ monnō ıartẹın al [8] þeſa ðagſ ⁊ gẹrıſc ðẏrlıgvr ılmr oꝛ ſcrínı ħſ ſem aꝼ reẏkelſı ⁊ geta þeır bẹn at gv þı e þar bıþıa ꝼ vþléıc ⁊arn̄aþar oꝛþ ſel alexıſ gvþſ vınar ðꝛottınſ varſ ı x þeī ſe vẹgr ⁊ vellðı loꝼ ⁊rı kı ın ſecula ſeculorum AᗰEN[9].

6) *Framan af æfintirinu um 7 sofendur, hefst í 18.*

---

1) *þessi fyrirsögn rauð.* 2) *Upphafsstafurinn rauður.*
3) tı *hefur gleymzt.* 4) *Gat í bókf.; vantar* út *eða* ok út.
5) *Gat í bókf.; vantar* hvern *(bundið)* d.
6) *Gat í bókf.; vantar* mín — *enda sjest mikið af* n.
7) *Gat í bókf.; vantar* gja þ — *enda sjest nokkuð af* g.
8) *Gat í bókf.; vantar* lt tıl.
9) ᗰEN *skrifað með viðhafnarfullum og nærri óþekkjanlegum stöfum.*

línu (þar stendur fyrirsögnin) á 57. bls. og nær út í gegn, en vantar í blað milli 60. og 61. bls. þetta er upphaf:

vıȷ. ꝺoꝛmıēcıv̄[1]

[2]A þeī ꝺꝍgvm er ꝺecıuſ var keıſarı ·þa ꝼoꝛ ħ í margar
boꝛg at bꝛıota nıþ cſtnı gvþſ ⁊cẏþa crıſtnō moɴom En
er ħ cō á aſıa lanꝺ íboꝛg þa e cꝼſeſvſ heı [3] lęt ħ eꝼla ſcþ
goþa vıllo ⁊ hof í boꝛgıñı En ꝺıoꝼvlıñ greníaþı í hıarta
ħſ ⁊ bꝍþ ħ þegar ꝍllom hꝍꝼþıṅıō [4] blota í hvıo hovı

þar sem vísað er í 623 merkir stærri talan blaðsíðu, en hin minni línu (612 = á 6. bls. í 12. línu).

8) 625, *í litlu broti, ferstrendu,* 98 *blöð (*196 *blss.), rituð á Íslandi. Síðari helmíngur bókarinnar (bls.* 99.—198.*) er víst ekki ritaður fyr enn á* 15. *öld og er ekki átt við hann hjer. En fyrri helmingurinn mun vera skrifaður seint á* 13. *öld. Eru þar* 18 *línur á* 27. *bls.;* 19 *á* 18.—19., 76.—77., 90.—91.; 21 *á* 24.—25., 32.—39., 41., 86.—87., 94.—95; 22 *á* 40. *þar er á*[5]*: a) Ágrip af mannkynssögunni,*

---

1) *þannig. Fyrirsögn þessi er með rauðum stöfum.*
2) *Upphafsstafurinn rauður.*
3) *Gat í bókf.; vantar* tır.
4) *Gat í bókf.; vantar* at.
5) *Á blaði, sem límt er innan á fremra spjaldið, kemst Árni Magnússon þannig að orði um efnið í þessum (fyrra) parti bókarinnar:* «Historiæ Universalis Com-

einkum hinni helgu sögu, frá upphafi veraldar og allt fram á daga Friðreks keisara rauðskeggs, byrjar á þessari línu:

[1]Moyses het gvþ dyr lıngr ı heıðı,ga[2] ꝼ,lkı sae ꝼyst hoꝼ

en endar 58 1 7, *og eru þetta seinustu línurnar* (58 1 3–1 7):

þ nest v lıvðer htogı aꝼ saxlðı keı· h v lotharı vs kallðr h ꝼærðı Innocencıv ꝑ. ıstol sın ⁊ h rak rogıv sıkıl eyıar ıarll pplı[3] lotharı v keı· ııı ár kanraðı[4] v keı· e Gızvrr hallz son v svðr En þvı næst ꝼrıðrekr;

þá tekur við, í sömu línu, þessi fyrirsögn:

ꝼra boðoıðv haꝼvðꝼeðıa[5]

og eru þetta fyrstu 3 *línur þess máls* (3 *neðstu línurnar á* 58. *bls*):

[1]Fıogvr haꝼa stoı þıng vıt þav e skyllt[6] kallat

---

pendium à mundo condito usqve ad Fridericum I. (Barbarossam) qvi cæpit 1152. De 4 Conciliis oecumenicis nonnulla. Series Pontificum Romanorum à S. Petro ad Agapitum, qvi sed. circa 535. De S. Andreâ Apostolo legenda. De Johanne Baptistâ legenda.»

1) *Upphafsstafurinn rauður.*

2) *Hið litla* n, *fyrir ofan línuna, mjög máð og eins og það væri nýrra.* 3) *þannig.*

4) *Hið fyrra* a *nokkuð ólögulegt, sem kann að koma til af því, að ritarinn hafi reynt að gera úr því* o.

5) *þessi fyrirsögn er rauð.*

6) *Hjer vantar líklega* er.

at hallða þav boðorð e þ hafa boðin vit af helgv feðrv Eit inicea bg aðogv cstantini kei·

en þetta eru 5 *seinustu línurnar* (59 12-16):

v eyticef fyr dæmðr 7 vlla[1] h af ·cccccc· bpa 7 ·xxx· evticef talði þ at fonr .G. v gvð 7 m meþ h v h ihemi· En nv kallði[2] h[3] mðo hafa horfit igvð ðo 7talði. f. G. gvð at einf va en e Man· En heilavg t iat at h er bæði g. 7M faðir ·f· 7heilagr anði;

þá kemur nýtt mál um kennimannskap og páfadóm, og er þetta upphaf þess, 4 *neðstu línurnar á* 59. *bls.* (59 17-20):

[5]Keñi M fkapi hofz i ini foinu [frá kenni manz fkap[4] æfi fiþ aaron v bp kallaði yf gyþingv fva fe .G. bavð moyfi þ bræði v or kyni levi fon iacobf yfaa ef fonar[6] abrahās.[7] f. þaðan v allir yf bp gyþiga oi

Heldur það mál áfram þángað til 60 13; *þar verða greinaskipti, með þessari fyrirsögn:*

pava fæti[8]

---

1) *þannig; ætti að vera* villa.
2) ð *undarlegt, eins og* að *væri dregið saman í einn staf.*
3) *Hjer vantar líklega* hann.
4) *Fyrirsögnin (frá* [) *rauð;* fkap *heldur óskýrt og utanmáls.* 5) *Upphafsstafurinn rauður.*
6) *Er misskrifað og lítur út eins og það væri annaðhvort* foræ, *eða* fonr *með undarlegu* n.
7) ra *misskrifað — næstum eins og* æ *eða* æ.
8) *þessi fyrirsögn er rauð.*

Þetta er efri helmingur 61. *bls.:*

o 7 ı 7
baðır v þ pınð ꝼ ·ɢ· ſac. lınvs haꝼðı bpðō ·xı· ar
ı ? r
ꝺ ·ııı· manvðꝛ ꝺ·xıı· ðaga. Clet v bp̄ ·xıı· ar ꝺ ·ı· m
o
anvð ꝺ·xı· ðaga. Clemenſ t p̄p ðō at boðoꝛðı petrſ
ı o
pła m; þ vellðı ollv ſc̄ ðtnn[1] gaꝼ petro. Cleṁs ſat
ıpetr ſtollı ꝺ p̄p vellðı s ſē allır aðrır p̄p haꝼa ſætıt
7 7 ı
ſıþ. heðan ꝼ ev talð. pp m; naꝼnı ꝺþ m; hve
7 7 7 7
lengı hvr heꝼ vıt en eckı e ıþesı boc ꝼ þm̄ ſagt
7 7 7 7 ı 7
ꝼẏr vtan þa e pınð haꝼa vıt ꝼ. ɢ. ſac;

	ar	mavvðꝛ[2]	ðaga		ar	manvðꝛ	
Cleṁſ v. p̄p	ıx·	ıı·	x·				
anaclet	xı·	ıı·	x·	Zepherın	xvııı	vıı·	x·
Evarıſt	ıx·	x·	ıı.	Calıxtvſ	v.	v.	x·

Páfatal þetta endar 62*neðst. Þá tekur við, efst á* 63. *bls., um Andreas postula, og endar* 828. *Er þetta upphaf* (631-7):

7 7 r
[3]Anðreaſ płı gvð ſ e v holðv̄ ı ðag meſſv ðag v
7 7 r
ꝼæððꝛ ı bg̅ þrı e beþſaıða heıt h̄ v ıoanſ ſonr
o 7
ꝺ bþ petrs pła h̄ þẏððıſc ı ꝼẏrſto ıohanē bap
tı ſtaın ꝺ gerðızſt h̄ lærısveın ꝺ beıð ſva enſ ,[4]
o r
æðra neıſtara[5] ꝺ lana[6] ðtıſ[7] Oc v h̄ þa með ,[4]

1) *Eða* ðtım; *ætti að vera* ðtınn.

2) *Þannig; á að vera* manvðꝛ.

3) *Upphafsstafurinn rauður.*

4) *Þetta stryk mun ekki vera til annars enn uppfyllingar.*

5) *Þannig; á að vera* meıſtara. 6) *Þannig.* 7) *Þannig.*

ıo,nı baptıſta e ħ ſýnðı ðtın vn m; ſıñı he nðı ⁊ ſagðı þ va lāb gvþ. En e anðreaſ heẏr

en þetta niðurlag (821-8):

þago þa ıarteın aꝼ ħ arnon ept þvı ſē þa erħ v lıꝼanðı toco ſıon blınðır en heẏ rn ðavꝼ gavngo halt en heılſo lıcþraır Oc þa er gvðs cſtnı toc at eꝼlaſc mıoc ırv̄a bg̅ þa v gt þaðan[1] ept helgv̄ ðoı̄ ånð aſ pł̄a ⁊þangat ꝼlvtr m; míkıllı ðyrð ⁊ er ħ nv þar ðyrkaðꝛ ſē en haſto[2] gvðſ pł̄ar an enða aꝍen;

Þá hefst í sömu línu (828) *lífssaga Jóns skírara, og er þetta upphaf:*

[lıꝼſ ſaga hınſ sæla Joħıs b̄pte[3]

[4]þeſſı hatıð er helgoð m; allmatkv̄ gvðı env̄ goꝼga ħ ðyrlıngı Joanı́ baptısta ⁊ hon,m; añare ſetnıgv[5] en ꝼleſtar aðꝛar hatıðır aꝼ þvı at þeſſı ðagr er hallðın ·ı· mı́nı́ng hıngað bvrðar hanſ en ſa er engı m añar er bvrðar ðagr er hallðın nēa

En þetta eru seinustu línurnar í fyrra parti bókarinnar og því sem þar er eptir af lífssögu þessari:

---

1) *Fyrst ritað* þatan, *en síðan lagfært.* 2) *Þannig.*
3) *Fyrirsögnin (frá* [) *rauð;* e *heldur óskýrt.*
4) *Upphafsstafurinn rauður.*
5) *Þannig; vantar stryk yfir* ı.

fecc bot ꝩpceſſione ⁊ v̊ þa ſva mikill fagnaðꝛ þra m̊ er þa v̊ við þeſſi tiðendi at ſa dagꝛ er nv v̄ allan heī hallðiñ aget liga at tiðv̄ iminíng ħ liflatz. er þo v̊ apaſka tið,[1] en þ hef nv ſẏ nz gvðſ cſtni mkiligaſt at hallða þa míníng a þeī degi e hofvðið fanzc m; ſtoꝛv̄ itegnū ⁊

Í tilvísunum merkir stærri talan bls., en sú hin minni línu.

9) 645, *mjög bundin, rituð á Íslandi*[2] *snemma á 13. öld, vantar bæði framan og aptan við og inn í á sumum stöðum, nú 66 blöð, dálkalaus, rúmar 30 línur á bls. En þetta er inntak:* 1) *Nokkrar járteinir Þorláks byskups, aptan af sögu hans, enda* 22₁₂, *og eru þetta seinustu línurnar:*

En p̊ þ. þa fel niþr iſeɴ of þva óna. ⁊ litlo biþære vǿ keu. en ſcipino mare roa. ⁊ la iſeɴ ſiþ nøcq dǿgr

1) *þannig.*

2) *Og komin frá Íslandi. Framan við, milli* 8. *og* 9. *bls., eru bundin nokkur blöð — sum auð, en á sum hefur Árni Magnússon ritað athugasemdir um bókina. Á einu blaðinu stendur þetta með hendi hans:* „Postula Sǒgur, med æde gamla ꝫ vanda ſkrift ſeiger Guðbrandꝛ Biörnsson vered hafa i ſinu Barndæmi á Munkaþv'ä, ꝫ hafi þær eingiñ leſid gietad. ſ' utan eiñ mañ þr i Eyafirði. Pad eru likleʒaſt þær eg á. 4to. membrana majori 8vo.“, *og á öðru blaði:* „Are frode ætla eg hafi vered med ſama ſkriftarlag ſem þeſſe bók.“

ogeng̃r. bøþı vṕ ⁊ nıþr. ṗ. Tıl vıtne þeæ ıætegnæ.
At al mẹ́re ſıa þr e tıl cōo. foꝛ[1] þa. hvr ſıþ leıþ ſıɴæ
lovaꝺ ⁊ ꝺyrkaꝺe ɢ. aľꝳ. ⁊ ᴇɴ ſ. thollac bıſcop.

2) *Um Clemens Romanus og um postulana Pjetur og Pál* («Acta S. Clementis Romani. Acta et passio S. Petri Apostoli» *kallar Árni Magnússon allt þetta mál) tekur þá við í næstu línu (22 1 3) og endar 59 2 4; og eru þetta 4 fyrstu línurnar:*

Ivlı het ıɴ ſyrſte keıse. ⁊ aꝼ[2] ħō haꝼa[2] al rv̄a bg. Yꝼ ǫlō hēe.[3]
kgæþ naꝼn[2] tek; ſıþ. Julı het øþ naꝺı Gaı. ħ v̄ .v. vetr eın
valꝺı rv̄a bg velꝺı. ħ vogo þr brut. ⁊ caſſı ıþoꝛſ hofı
ırv̄a bg. ⁊ mæg aþr rık m̄ m; þeī. veıꝛo avc ħō. st ħ

en þetta niðurlagið:

⁊ ʀᴠɴᴏ amót þeī rv̄a bg m̄. ıſtaþ þeī. er heıt catacō[4]
bas. ııı. · mıloꝛ ꝼ rv̄a bg. agøto þr̄e eſ aꝼpıa heıt. J þeī
ſtaþ v vþveıt. lıcāer pľaꝺa. ıııı. vetr. ⁊ vıȷ. monþr.
vnz þæ v kk gvæ. ⁊ bvet v̄b lıcāe þra m; veg. oc
ꝺyrþ ⁊ loſe ɢ. Cn þæ vþa mægæ ıætem. ⁊ mego
m̄ bøn[5] geta þæ alt tıl þea ꝺ at ꝺ n ı x. þeī e meþ
feþr ⁊ helgō aꝺa lıv ⁊ rık of alæ alꝺ alꝺa.

---

1) *Eða* ꝼøꝛ *(með hljóðvarpi).* 2) aꝼ *bundið saman.*
3) a *og* b *merkja, að þannig skuli saman taka:* keiseri yfir öllum heimi, ok af hánum hafa allir Rúmaborgar konungar *o. s. frv.*
4) *Eða* catacv̄. 5) *Heldur enn* bon̄.

Efst á 44. bls. standa þessar línur:

alre ðyrþ goþa vaʀa[1] ꝫ o ſóm ħ s igꝺſgo goþ[2] ħ ſeg[3] at þoʀ ſe n̄ ɢ fvltrue vaʀ.[1] ꝫ en ſtxte ǫ[4] arǫþ[5] es fvlr.[6] ꝫ er nǫ́r hrs ſē ħ e bloteɴ. En þá oſemþ. oc ovþīg.[7] veıt ħ óþne. oꝛlana fvlō ꝫ hrſſēe. at ſıa cle- m̄ſ calæ[8] ħ. ſıaꝺa ꝫ ohınā aꝺa. En ħ qþr freyío po- rtkono[9] vıt haꝼa.[10] føler ħ freý. En brøp heıðaꝛl. latæ ħ loca m; fløgþ ſına. ꝫ vǫ́læ. ꝫ calæ ħ ꝫ ılā. hatæ ħ hǿnı. Bølvæ ħ balðrı. Teſr ħ tý. Nıþ ħ Nıoꝛþ. Jlan ſeg ħ ull. flıter ħ frıg. En ħ·gǿr gefıon. Sekıa ðøm ħ ſıf. fır ılzco ſına qþr ħ st́ oꝛþe. ꝫ ſıa lag,br,otr fǿl øl' goþ óꝛ ꝫ latæ þꝺ mıøc. ꝫ grēr at ǫ.[11] ꝫ egı þ̄ra aſa ma ħ heýra vel lateɴ. hrtke þóꝛ nē oþeɴ. Ølō bın- ðr ħ þeī ıꝺan ſcıǿlð vp goþō oꝛ. ꝫ calæ øl'. oh́ǫꝼ m; ølo ꞇ hrt heyrþo þ m ſlıct mǫ́la ſyʀ. blóte ħ nv́ ı ſtaþ þeg.[12] ꞇ haꝼe[10] bana ela. Nv ſa ðōꝛ vaʀ[13] alra oſ ħ.

3) «passıo S. Jacobı. apl̄ı.[14]» *á* 59₂₄—65₁₃. 4) «Passıo bætholomeı. apl̄ı[14]» *á* 65₁₃—70₂₄. 5)

---

1) aʀ *bundið saman.*

2) þ *ólesandi, og það sem eptir er af línunni (líkl.:* vár at). 3) *Heldur óglöggt.* 4) *þ. e.* áss.

5) a *og broddurinn yfir* ǫ *óglöggt.*

6) *Það, sem af er línunni, óglöggt.* 7) *Óglöggt.*

8) m̄ſ c *óglöggt.* 9) rtkono *óglöggt.*

10) aꝼ *bundið saman.* 11) ö *f.* o *mjög víða í þessari bók.*

12) b *og* a *sýna, að hjer á að standa:* nú þegar í stað.

13) áʀ *bundið saman.* 14) ap *bundið saman.*

«paſſıo .ſ. mathı.apła[1]» á 70₂₄—84₃. 6) passıo .ſ. ãnᵭe·apłı[1]» á 84₃—85₂₉. 7) *Um Pál postula (fyrirsögnin*, 85₃₀, *er mjög máð; Árni Magnússon kallar það* «Acta S. Pauli») *á* 85₃₀—102₂₁. 8) *Niðurstigningar saga á* 102₂₁—110₂₃. *Eru þetta 7 fyrstu línurnar:*

Nıþı ſtıgnıngæ Saga[2]

[3]Karın ⁊ levcı frs' syn Sımeonıſ enſ gala ſegıa s ꝼ nıþı ſtıgnɢo cſz.t. helvıtıs aboc þ:e e gøꝛᵭo[4] of þ. hvſo cſtr haꝼᵭı[5] þa aᵭā ala ſaān ꝼ helvıtı. En þo at þ ſe vælą s vp halᵭıt e oꝼ þā er gøꝛt ſē øþꝛ h. rıtngō. þa ekı þe ſact ꝼ þvıſa e oꝼ toꝛ tryɢva megı. boc ſv e cølot vk grøᵭaꝛſ Seɢıa m ſāſeт hapa[6] nıchoᵭemū lısɴ[7] ᵭtēs. V uoꝛ þæ ſt aᵭ[8] ſogᵭo þꝛ e ſpa þoтı ſē pæl'[9] ve. þævæ aᵭā. ⁊ all h

en þetta 10 hinar síðustu:

at ᵭv veıt ouþū; Karın ⁊ leuncı. funᵭoſc ēı ıg fō ſınō ˉeſt vprıſo[10] cſz aꝼ[5] dᴊþa[11] helᵭı haꝼa[5] þı vprı ſet m; hō. ⁊ .mg aþr ſvaſē ſeg ıɢþſpıollō.[12] Karın

---

1) ap *bundið saman.* 2) *Þessi fyrirsögn með rauðum stöfum.* 3) *Upphafsstafurinn rauður.*
4) *Misskrifað:* g *nærri því eins og* þ. *Ætti að vera* þı gøꝛᵭo. 5) aꝼ *bundið saman.*
6) ap *dregið saman.* 7) e *(fyrir ofan* sɴ) *heldur óglöggt.*
8) a *nærri því eins og* o. 9) *þ. e.* völl *f.* völlr.
10) *þannig ofskrifað (f.* vpſo *eða* vprıſo).
11) d *misskrifað og ólögulegt: mun hafa verið búið til úr* a. 12) *Eða* ıɢþſpıøllō.

ꝧ leucı[1] v sendꝰ siþā ıbg armathıa[2] at ıosep ꝧ nı-
to þeɴa þot nıþꝛstıēnga csz aꝼ[3] ðvı at þī vılðo ekı
vıþ m̄ m'a ꝧ leto boc ena cōa ıhenðꝛ nıcoðemo. ꝧ
ıosep. En þī reþo v̄p. En mgō møl siþaʀ.[4] cōsc at
boc þꝛē theoðosı keıse. ꝧ senðı archaðıȷ. h̄ haꝼðı[3]
m; ser ımıcla ɢꝛþ. ꝧ let þꝛ vp raþa. ꝧ vþ þar
mō. al ðat v̄b. ꝑ oıā s. s. aꝏ

Það sem samsvarar fyrstu línunum í 623 stendur hjer efst á 104. bls. 9) Um Martinus Turonensis á 110₂₃ og bókina út í gegn. Er þetta upphaf:

S. Maʀtını. epı[6]

[7]Maʀtın vꝛ æzcaþꝛ aꝼ[3] uŋara. l'ðe. en h̄ v. søðꝛ ala-
ŋbæþa. l'ðe. ꝼnðꝛ h̄s v cyŋøsg oc[8] þo heıþn. p̄r
eı.[9] vꝛ rıþa høꝼðıŋı. En h̄ sylgþı sıalꝼr ꝧ rıþa sysło
ıeosco. þevɢı at sıalꝼvılıa sınō. þī h̄ systez ɢ at þ
ona.[10] þegꝛ avŋō alð. þa h̄ v ·x vet. þa foꝛ h̄ t. kk
at. osaт ·ꝼnða sıɴa. ꝧ beıðez at v pmsıŋðꝛ. þa snøꝛ
ısc[11] alr t. ɢ loꝼs st h̄ ætlaþez at sꝛa ıeınseto. þa h̄
v[12] xıı. vet. eꝼ n̄ bꝛaþe ostyrcleıcr øsco h̄s. En þo v

1) *Ritarinn hefur verið búinn að skrifa* leun, *en gert úr því* leuc. 2) *Eða* armachıa.
3) aꝼ *bundið saman.* 4) aʀ *bundið saman.*
5) *Þetta* ðꝛō *á að taka saman við* møl (møløꝛō, manns-öldrum). 6) *Þannig; fyrirsögnin er með rauðum stöfum.* 7) *Upphafsstafurinn rauður.*
8) *Misritað og leiðrjett.* 9) *pater ejus*, faðir hans.
10) *Þannig* (ȷ *vantar*). 11) *Hjer er eins og vanti* hann.
12) *Óskýrt.*

10) 655, *safn af brotum úr 34 fornbókum.* *Fragm. I er ekki nema 1 blað, og er þetta fremri blaðsíðan:*
somðı at fylla alt[1] retlętı·at þa par alt retlętı fylt· er skírnen par fyld· þvı at hon gerer alla retlata· þot aðr se saurgır[2] oc[3] ranglatır .alla hreına oc skíra ·þot aðr· se sargır oc[4] oskírır ⁄alla goða þott aðr se ıllır. EN er ðttıN par skırðr. þa ste ħ upp ór patnıno·oc lvkusc þa upp hīnarnır. þpı parð spa goðır ꝍ at þa par fyld s [5] írn er ıoħs hafðı skırt· oc par sp[6] þa spa helgoð ıskírn sıalss ðttıns·at hon scal nú full a[7] palt sıðan· þot ꝍ se i[8] patnı eıno skırðr [ó csmo⁄ þo fęður oc sonar oc anda heıl⁄ agſ oc se maðre þ patn þót af opıgðo[9] maNe se þa skal þat þó fyr fullt ganga·ef eıgı má tóm tıl sásc·tıl meırı þıonosto· spa ero pętner ęll heılog orðen i[8] ħſ nafnı·[10] EN er hīnarn p opn· oc heıl⁄ agr ande pıtðısc ı duso lıke· ıartegn smurnıng heı⁄

---

1) l *óskýrt.* 2) laurg *strykað út;* ır *sjest ekki og er líkl. skafið út.*
3) *Getgáta; orðið er máð eða skafið út.* 4) *Óskýrt.*
5) *Gat í bókf.; hjer hefur líkl. staðið* sıa skírn.
6) *þ. e.* sú; *fyrst hefur verið skrifað* spa, *en* a *skafið út.*
7) *Úr þessu* a *hefur laungu seinna verið gert* ꝍ.
8) *þannig — hvort sem púnkturinn er settur seinna, eða ekki.* 9) *Þannig.*
10) *Frá* [*er allt strykað út, og þar á ofan sumt hálfskafið en sumt alskafið út.* ócsmoþo *er skýrt, og sömul.* þót — nafnı.

lagſ anda· Ero nu oc upp locnır hīnarn fẏr hvıō m
þa er h̄ er nýſkırðr. oc ero nú en ſǫmo tıðındı ſıðan[1]
en þetta hin aptari:
at h̄ leízc ıðraſc þes er h̄ hafðı ſcapðan[2] manen. oc[3] fór
h̄ þa lıfı nalıga[4] alra manana með patnı· nema þeıra
er h̄ parðpeítte [5]iǫrkını með noa. En nú lıfgar h̄ alla
mena fẏr patn oc helgan anda· oc getr þa i[5] anat ſın
ſér tıl ǫſcmaga[6] ·er aðr ero getn tıl pǫr[7] oc[8] peſalðar.
Ma þ i[5] þvı en gørla marka at guð hefır alla hlpte ſẏr
ſena oc ętlaða ·at ſpa er ſagt i[5] bóceñı at[9] þa[9] er pætn
ın p ſkǫpoð. þa barſc guðſandı ẏfır [þau oc[10] ſẏnde þ þa
þegar at þáu mønðo meíra hǫttar pa en fleſt anat i[5]
guðſ ſkepno· hafa þav nú með ſér ena meſto ſtẏrcð
bęðı lıkālega oc andlıga· þav deẏða lıkālega·en lıfga
andlıga· fẏrſt i[5] ſkırnene·en ſıðan[11] ı[12] tǫronom· megom

1) 18. *línan er skorin sundur ofar enn í miðju.*
2) ð *gert úr* a.
3) ꝥ *bætt inn í laungu seinna, til skilníngsauka, fyrir ofan bilið á milli* oc *og* fór.
4) *Strykað út.*
5) *þannig — hvort sem púnkturinn (yfir ı) er settur seinna, eða ekki.*
6) cmaga *dregið út og ritað* barna *fyrir ofan laungu seinna.*
7) *þ. e.* vár, *af eig.* vá *(sb.* þat er vá lítil, at vèr seiðim); *er dregið út af einhverjum sem ekki hefur skilið.*
8) *Dregið út með* vǫr. 9) *Skaddað af gati.* i bóceñı at *er strykað út.* 10) u *og* o *vantar; því hjer er gat í bókf.*
11) n *skaddað af gati.*
12) *Getgáta; því hjer er gat í bókf.*

v af þ fullt trꝩſt ahafa goðır ṁ at guð mon pıð hpı[1] fa-
þernı ganga er ħ ıatar os i[2] ſkırnexe· at eıgı mendı ſo-
nr guðſ ſpa ſetıa· i[2] þeıʀi[2] bøn er ħ ſıalfr ortı os tıl hanða·
at kalla ħ fǫđor pǫrn dıarflega· ef eıgı pıſſı ħ os þ tıl meı
re hıalpar koma·en þa ef p kallaðē ħ aɴan veg. Af þvı
at nęr os megō p dømı ūb þ taka at her a engı ſpa hǫ-
— *Fragm. II eru 4 blöð lítil, 25 línur á 1.—5. og 8. bls., en 26 á hinum* (6.—7.). *Þetta er* 26-20:

mınar .P̄ſtr[3] s. Allðregı ıatt þv m ſvuþ þınar anðı
g̃ſ ſa er peıt alla levnða hĩı. let mık pıta vk þꝩ en
ıllo er þu goꝛþ. Romallð mť. Segþv nu þa nacqt
af mınō vkō þē er levnð ero at ek mega revna hrt
þv ſeg ſatt eþ logıt. Preſt̄ s. Ef þu ſcāmaſc eḡ at
hevra þa em ec bvıɴ at ſegıa s at all hevrı. J hvt
ſıɴ aþr þv foꝛr tıl barðaga ı gegn þınō opınō. þa
foꝛtv ıſcog þā er ner par boꝛg þıɴe mþ þıonı þı
nō þē er þv tþ[4] oc breðð þar nıþr bloþga naꝩtſ
hvþ oc ſettıſc þar nıþr oc goꝛþ nıo reta alla ve
ga fra vt mþ ſvþı þıno[5] mþ ðıofolıgo lıoþı ſıþ
cō ſıalfr ðıofoll ſvnılıga[6] tıl þıɴ oc mť vþ þıc oc

---

1) *Dregið út og skrifað* þui *upp yfir með miklu seinni hendi.*

2) *Þannig — hvort sem púnkturinn (yfir* ı*) er settur seinna, eða ekki.*

3) *Eða* P̄ſtr̄. *Er óskýrt.* 4) ⁊ *óskýrt.*

5) *Eða* þınu. *Er óskýrt.* 6) *Heldur máð.*

ſeg⁷ þ⁷ þa hłe er þu vill vita oc hetr þ⁷ ſig ibarðogō oc af þvi hev⁷ þv ſigr ihvið⁷ barðaga oc ert loſaþr af ollō .þa cō hrævzla[1] ðtīſ ibrioſt hs[2] oc ſparaþi h̄ — *Fragm. III, 2 stór blöð úr Nikuláss sögu, með* 33 *línur á bls. — Fragm. IV, 1 blað (og geiri af öðru),* 53 *línur á fyrri bls., en* 52 *á hinni síðari. Er um þrætu milli 12 Gyðínga og 4 kristinna manna um það, hvorra trú betri væri. — Fragm. V, 2 blöð (Fragm. V1 og Fragm. V2) í meðal-stóru 4 bll. br., skorið ofan af hinu fyrra en neðan af hinu síðara. Efnið er um Erasmus og Silvester. — Fragm. VI,* 2 *blöð, með stóru letri, hjer um* 20 *línur á bls., fremsta bls. mjög óhrein og máð, og svo hin aptasta. — Fragm. VII,* 2 *blöð, með* 28 *línur á bls. Úr ágripi mannkynssögunnar því er finnst í* 625. — *Fragm. VIII, geiri og blað, samfast, og vantar neðan við hvorttveggja. Sje jeg nú, að efni brots þessa er úr sama riti og undanfaranda brot (Fragm. VII) og að geirinn á að vera fyrir framan blaðið, svo að það sem kallað er bls.* 1., 2., 3., 4. *hjer aptur í bókinni, þar sem vísað er í Fragm. VIII, á að vera bls.* 3, 4., 1., 2. — *Fragm. IX er* 3 *blöð, sundurlaus, með eingilsaxn. lögun á* r. *Fyrsta blaðið (Fragm. IXA) er skaddað neðanvert og*

---

1) æ *mjög óskýrt.*

2) *Eða* h̄m. *Orðið er mjög óskýrt, nema* h.

er þar á brot úr því efni sem Placidusdrápa er kveðin út af. Annað blaðið (Fragm. IXB) hefur 29 línur á bls. og er úr Blasiussögu. Þriðja blaðið (Fragm. IXC) hefur 32 línur á bls. og er úr sögu Matthaeus postula. — Fragm. X, 2 blöð, hvorugt heilt og hið síðara þó meir skaddað. Fyrra blaðið (Fragm. X1) 11—216 (ef það sem sjest af efstu línunni er talið með) er um Mauricius. En það sem þá er eptir af blaðinu er um Placidus, og svo allt síðara blaðið (Fragm. X2). — Fragm. XI er 2 lítil blöð úr prjedikun, og er það prentað hjer í heilu líki:

1. bls.:

ganga ⁊ kẏña uart rað kenı ᴍᴍ ⁊ þ at uer ſem ꝼorðır t lækning

kẹnū læknı þeī er kẏnı greına var meın þt́ þar er t at ıaꝼna

varum meınū anðlıgū ſem[1] lıkamlıg ſar þau er meñ ꝼa ıoꝛoſtū

eða ıſottū.e. óðꝛū uabolū þeī ſem at ᴍᴍ kōa. Sum eru nalı

ga færðır tıl olıꝼıſſ. ſum tıl óꝛkumbla. ſum mıſſa lımāna ⁊ uðꝛ

þar at græða ꝼẏr ſtvꝼana. ſum ꝼa beınbrot. ſum haꝼa beınꝛoſt ſar

1) *Hjer er eins og vanti* eru.

en ſumir vǫðva ſar ſumir haꝼa ıuān mein m; ẏmſv
motı ſumır
eru lıkþraır en marg⁊ hrıuꝼır en allır klǫðſıvkır. En
þ er ſua
at ſkılıa goðır ᴍᴺ tıl andlıgra meına. at þeır mēn ſe
tıl olıꝼıſſ
ſærðır er utan kkıu uerða at ſtanda ꝼ bera ſına glępı ⁊ uera
nalıga ꝼraſkıla allrı guðſ krıſtnı en þ⁊ eru ſua ſem tıl ǫ́rkum
bla ſærðır er þ hēndır nakcuað[1] blıga⁊ er þ⁊ þıkcıa[1]
ſıðan alldre
gı enır ſomu ᴍēn uerða goðum ᴍᴍ. þeır mıſſa lıma ſınā
andlıga er drepa brøðr ſına krıſtna ᴍēn ⁊ uerðı þ ꝼ ſtvꝼa
na at grøða. ⁊ mıſſır þᴙa auallt ſıðan er aꝼ eru ſnıðn⁊ lıꝼan
dı ᴍ krıſtnı. En þ⁊ er ſem beınbrot haꝼı er mıſþẏrma ꝼrænd
konū ſınū. aꝼ þuı at þat eru beın uar er vart ętrıꝼ er oc
ſkamt a huartueggı t eınſ mānz at telıa. uerða opt ⁊ ſto
rır knutar lıot⁊ ⁊auðſęır eptır þar ſem beınbrotın haꝼa ue
rıð ⁊ þẏkcır[1] ēg at mīnı þavrꝼ at græða þo ept⁊ þuı ſem
ꝼǫ́ng[2]
eru a ⁊ er ꝼatt lıotara ıguðſ kſtnı en þ at þeır hlutırnır
uerðı berır ıſtormeınū er gvðſ kſtnı ma traut uıð ſæma

2. *bls.:*

ꝼẏʀ en hreınſat er ept⁊ þuı ſem ꝼramarſt ma. þeır eru
allır með

---

1) kc *dregið saman í einn staf.* 2) *Dálítið máð.*

beinfôstum sarum er hôfuð sýnðir fremia af þui at t[1] þra allra
þarf nokcvoð[1] lækni at uanða ⁊ sua smýrsl ef um heillt sr groa.
En þ c sem voðua sar hafi er eg fremia greiðliga hôfuð sýnð.
⁊ eru þo lastavðgir mioc .þeir hafa iñan mein er opt hafa hv
gin a illu ⁊ bolgna þar ýfir ⁊ leiðir þat opt manin til enā stœrstu
oraða. eru þau með ýmsu moti sem iñan meinin. þarf þav oc
eg einveg ôll at lękna t[1] sumra liggr bruni við sumū þarf drýkc[1]
at giðra sumū sterkan sumū linan sumum beiskan en sumum
sœtan ⁊ er þetta mein sua goðir m meðan þ kēr eg fram ⁊ uerði
at ôngu bt at eg ma siði m; keñingum lækna ⁊ heilræðū en m;
skripta boðum ⁊ þa● af þui amart at kōa ifornnælunō[2] at
eg eru meñinir likari iskapshofnunū en at ýflitunū. reñr
orðū þ opt miok ibriost· e a suma bitr ekci[1] seg af þui sua gre

---

1) kc *dregið saman i einn staf.* 2) *Eða* ifornnælunv.

goꝛuſ ꝥ̅. at ſıñſıg uerð[1] huen a at mıña guðſ boðoꝛð at hallða
unga .e. gamla. heıla.e. ſıuka. uıt .e. heımſka. hoguæra .e. uan
ſtıllta ⁊ ma þar heılræðum hellðꝛ uıð kōa eꝼ ſa kañ ſkapı .ꝍ.
en þ ſe høgt at kōa ſua ~~ſkapı ꝍ~~ ꝼoꝛmælınu at ðllū megı uel
uırðaz. þeır eru ſem hrıuꝼ ſe er oꝛðmargır eru ⁊ lata huet
uetna tıl ſın kōa en engı mun ſua gæt ꝼa ſa er allmalogr
er at eg̅ munı hn̅ mart þ mæla er betra m̅ðı omælt ⁊ ma þ
þa oꝛðlagıt nalıg ſnuaz ıhðꝼuð ſýnðır. er ſua oc hrýꝼın eꝼ

3. *bls.*:

hon er allmıkıl þa ſnýz hon nær ılıkþra ⁊ þarꝼ þa ſtoꝛa atgıoꝛða
eꝼ hlýða ſľ. þeır mkıa klaðſıukıa meñ er oꝛoa ſkap eıgu. ⁊ reıkar
hugrin̅ ıaꝼnan aþvı er þarꝼlauſa er ı oc gıoꝛa ſer ıaꝼnan at þuı
angr er enſkıſ er uert. keñımeñınır eru læknar uar oc megu þ
þť eınſ oſſ at heılu[2] græða var ānða[illegible]ar nema uer kýnım þeım
allt uart rað ſem uanðýrklıgazt. þat er oc ſkýllt ſem þer uıtuð

---

1) *þannig.* 2) u *misskrifað.*

[1]ᛘ at nv ſt leggıa ôſku ıhôꝼuð ᛘᛘ aþeſſum ðegı ⁊ mına oſſ a þat huſhatt uer erū at uer erū ðuſt eıtt ⁊ aſka. erum aꝼ þuı ſkapa ðır oc ſkolum uer oc þangat huꝼa. er ver lıðum heðan ma þat eg uel ſaman ꝼara at ver ſem ðuſt ⁊ aſka en ver ðragım a oſſ þo at huaru ðul ⁊ ðramb ⁊ þẏkcıumz[2] ver þar t mıkılſ ꝼønr er v erum nalıga t enſkıſſ. Lengr ſkẏllðu þer goðır ᛘen eptır muna ⁊ hvg leıða ⁊ hvgleıða þat er ẏðr e nu tıað ıkēnīngum aꝼ lærðum ᛘᛘ en þa eına ſtunð ſem ꝼẏrır ẏðr er mlt þt þat er lıtıð tıl ſnuðar eꝼ þa eına ſtunð ſt ıhugnū uera er uer hlẏðvm keñıngvnı en en v verðım þegar aꝼhvga er nakcvað[2] lıðr ꝼra. þt eıgv uer ſu oc at hugleıða hvc mẏkclu[2] .oſſ er nv at hvıvetna vanðlıꝼra en nalıga ahvrı tıð ānarı. oc þuı vānðara er hvıum ſem meıʀ gengı

---

1) *Hjer er eins og vanti* góðir.

2) kc *dregið saman í einn staf.*

afskeiðiss þess amilli, of þema ráð. Nu er ollum mm

boðið t[1]

skripta at ganga en a oðrum tiðum þui at eins ef mani bei

þat nokcvat[1] t[1] handa er sialfs navðsýn liggr a. Er nu

oc skýllt

at leggia stvnd a tiðir at hafa ⁊ a bønū at vera. ueita slikt

4. bls.:

fatøkū mm sem fong eru a nu a þessi tið. ⁊ fasta þeī t[1]

høgenda

en eg sialfū ser til fesnuðar. Allir megu nokcvoð[1] got

giora fa

tękū mm ef goðuiliān hafa t. sum megu føða þa .e.

kleða þa

.e. føða sum megu hus sin lia en sum klęða. sum

flýtia þa. eða

visa þeī leið. en þat mega allir at huga þa iorðum

sinū en hrella

þa iongu. þvi at sua sem vatnit slokcuir[1] elldin sua

slokcuir[1] öl

musu giorðin sýndina. Eru allir goðgiorning nu nokcuru[1]

mat

kari en a ǒðrum tiðum. Nu skolu mēn ⁊ skilia rekcíur[1]

uið ko

nur sinar uūz liðr dttins dag ept pascha uiku ēg st oc slatr

1) kc *dregið saman í einn staf.*

eta fyr en pascha daginn sialfan. Skyllt er öllum mm at hal da fiautidum hvern dag um langa föstu ꝫ syngua .vij. sinn pr nr. i ottu söngs tid ꝫ aptansöngs en fim sinnum iadrar ti dir. syngua Credo i dm. ipma tid ꝫ nat söngs. ꝫ sua fyrst er Madr uacnar þa er hn hef signt sig ꝫ[1] sua of aptanin adr hn sofni ꝫ syngua[2] þa ꝫ nokcuru[3] sinnum pr nr. hlyda.ii. iuiku o daga; M. r 7 o M af bo huium dttins daga imillu ef sua ma uel uera. hafa golldit f[4] paska roma skat ꝫ sua lysitoll. Bioda ss hur M keni M at syngua f hm Pr. nr. ꝫ Credo i dm. ꝫ aue maria ꝫ fremia barnskirn ord ꝫ beta vm ef þarf. Nu er þ skyllt oc at hur M gangi t skripta uel ꝫ tallausliga adndvrdu föstvnn. Eggiumz[5] nu a godir menn aþessi tid ꝫ bidia ein kannliga fyr almennilgri gudś kstni ꝫ rettruandi at hon

— *Fragm. XII er 2 stór blöð, samföst, með 45 línur á 2. og 3. bls., 46 á 1., en 48 á 4. Frá 1₁ til 1₁₆ er úr sögu Matteus (Mattías?) postula, en hitt úr sögu þeirra Símonar og Júdasar.* — *Fragm. XIII, skipt í A og B, líkl. úr sömu bók og Fragm. XII (?). Fyrri parturinn (A) er tvö blöð, samföst, með 45 línur á 1.—3. bls., en 49 á 4.; er fremra blaðið niðurlag sögu þeirra Pjeturs og Páls postula, en hið aptara*

---

1) *Mjög óskýrt.* 2) *Heldur enn* syngua.
3) kc *dregið saman í einn staf.*
4) ° *óskýrt.* 5) m *nokkuð máð.*

upphaf sögu Jakobs postula. Síðari parturinn (B) er einnig tvö blöð, samföst, með 46 línur á 1. bls., 47 á 2., 48 á 1. og 3.; er fremra blaðið úr sögu Símonar og Júdasar og framhald af Fragm. XII (?), en á aptara blaðinu er niðurlag sögu Bartólómeus postula, sem endar 438, *og upphaf á* Paſſio mathee pła, *sem hefst í sömu línu. — Fragm. XIV er 2 blöð. Fyrra blaðið (A) hefur 40 línur á hinni fremri bls., en 42 á hinni aptari, og er úr sögu Jóns postula. Síðara blaðið (B) hefur 40 línur á bls. og er um Stefán frumvott. — Fragm. XV er 1 blað með 29 línur á bls. Efnið er úr Dialogis Gregorii og hefst þar í 17. en endar í 19. kap. 3. bókar. — Fragm. XVI er skipt í A og B. A er 2 blöð, samföst, með 35 línur á bls., um Pjetur postula. B er sömul. 2 blöð, samföst, með tvennar 32 línur á fremra blaðinu, en tvennar 35 á hinu aptara, um Pál postula. — Fragm. XVII er 2 blöð og geiri af blaði, með 28 línur á bls., um Pál postula. — Fragm. XVIII er brot af blaði, með einkennilegri hendi (z er þar t. a. m. töluvert brotnari, enn annarstaðar þar sem jeg hef sjeð). Er þetta sú blaðsíðan, sem jeg hygg vera hina fremri:*

[1]aþat er hān haꝼ(ð)ı[2] Gu(ð)

---

1) *Fyrstu orðin get jeg ekki lesið enn, þó þau sjáist h*

2) *það, sem hjer er sett á milli ( ), er getgáta og sk- burt að nokkru leyti eða öllu.*

[1](ð)an·hellðı en hitt er hān ſellðe h·til pınīgar
(þ)vıat æpt holteciona·var hān at fullu gæ
ıēn ı vallð ðıofulſenſ. Nu tet goþ mēn þeſ
(ſ)o. þ at eīg lẏgr Johēſ pħı. ſa er ſeger. at æpt
(b)gıngına ɛeck anſcotēn ıħ eīg at ǣıs ıħ. hellðı
(ȝ) ıhūn[2] þān er hōnō lıkez· Sva at ħ tekr helga
(þ)ıonoſto m; lẏnða glæpe ſına ıfoꝛboðe kēn
(ı)m. Nu gıt fr[3] ɢ. ſak goþ meɴ læðıt oſſ ǣıg
(ı) ſva mıkla abyrgð. ok ſıalfa yðı ıſalo haſca·
(ſ)va at þ bæþıt þes· þuıat ǣg megō v vıta um
(a)ðꝛa enþa er vıð os hafa rætt ſıŋar naſynar[4]
(oc) maþo[5] va at v þıkımz ſvmū hellðı fmærla lo[6]
fa. En þ erō v þvglega[7] vıð kōn. at v ſcolō abyrg
ıaz vart raþ ſē vþoct er ok ſva ẏðvæt at
mıklō h. Oc ſva ogoꝛlega er v̄ vart mal ræt
ıþſa male ef v gefō þēı hollð ok bloð ɢ. ef vıtō
at vanfır[8] erotıl oc allra hellct[9] ef v gefō fr
ept lætef ſukō æða pınfengıſ·æða þoꝛa laſeıſ

1) *Það, sem hjer er sett á milli* ( ), *er getgáta, og skorið burt að nokkru leyti eða öllu.*
2) *Þannig, að mjer sýnist, á að vera* hūn *þ. e.* hvern.
3) *Eða er* ı (*yfir* f) *partur af* ⁊, *svo þar hafi staðið* fr, *eins og í* 18. *línu?*
4) *Púnkturinn skorinn af* r. 5) má þó.
6) *Lítur út eins og* la. 7) *Þannig, f.* þvglega.
8) *Hið neðra* r *hefur líkl. ekki þótt nógu glöggt; því það líkist nokkuð* t.
9) *Þannig* (c *f.* s *f.* z).

og standa þessar linur fyrir neðan:

ſa hvr e bergır vmaklega ɢ hollðı ı̄ ħs bloðe ħ ær[1] ⁊ ðccr ſer mıkı afallz ðom·

en þetta er sú blaðsiðan, sem jeg hygg vera hina aptari:

okūnarı·[2] En nu allz[3] v hofō oꝛ(ð)e akomet· þa ſegīō v af vara abyg[4] af ollō þeī e oſ e okūnect llu er þcī ok ſva o toꝛvellect þeī maꝺuō[5] er ſık vıta at þlıkv ſāna at kaka[6] eıg þ·[7] ꝼr þvı (ef) þr gegra[8] þ fyr lıtıllætıſ ſak. þa er þeī at vıſv ſē þ take·þvı at ſeg Pal pħ. Qð ſınoſm(et) ıpſoſ ðıuðıcauım;· n̄ vtıq; ıuðıcaremur Nu (⁄) eflı yðꝛ tıl þeſſ allz vallðanða ɢ. m; ſīne (mıll) ðe ⁊ mıſſcōn· at þ ſeð ſva ꝼr v̄ þıonoſto (tekt) ⁊ aðra hlutı alla ſem yðꝛgegn bezt ·b· nv (oc) ſıþar· ⁊ ollō oſſ vðı meſt tıl hılpr[9] ⁊ ɢ tıl ðẏ(r) þa·[10] Qı cū p. ⁊·S· S· v. ac. r. ð. po ſ· s amen.

Allz vallðānðe hımīrıkıſ cōngr [allra hæılag[11] almattegr ɢvð laꝺne yðꝛ tıþa ſon þa er þ haf(;) hıngat ſott ıðag almakō[12] gþe tılðẏrþar oc veg

1) *Þannig.* 2) *Dálitið skorið af* ok.
3) *Dálitið máð, einkum* z.
4) *Fyrir ofan* yg *er sett* ð, *eða eitthvað þvíumlíkt.*
5) *Eða* mꝺnō. 6) *Misskrifað f.* taka.
7) *Mun eiga að vera* þjónustu. 8) *Misskrifað, f.* gera e. geyra. 9) h *(að mjer sýnist) lagfært úr* k *og dregið stryk niður úr* l. 10) *Þannig.*
11) *Fyrirsögn þessi, frá* [, *skrifuð með annari hendi og líkl. töluvert seinna; aptara orðið ógreinilegt.*
12) *Þannig.*

femðar oc allō helḡo m̄ h̄ſ en oſſ ſialḟō til hial par ioc miſcv̄nar·bæiþi nv oc ſiðarr. Sva er ſagt abokō at heilagr Bonifatiuſ pave· er ēn ꝼoꝛði var ꝼ gregoꝛio· let vvigia[1] hvſ ꝥ irv̄a boꝛgeþi[1] til ðyrþar ok allō h m̄ h̄ſ. er aþr

og stendur þetta þar fyrir neðan:

ip homil[2] ī die iudicii

(e)ꝼ v ſialꝼ v[3] ðæimum· þa nv̄[4] G æīg ꝼyꝛðæima oſſ

— *Fragm. XIX er* 2 *blöð, samföst, úr sögunni um Theophilus*[5], *með* 21 *línu á bls.* — *Fragm. XX er* 2 *blöð, samföst, skrifuð í dálkum, með* 30 *línur í dálki á* 3. *bls.,* 31 *á* 2. *og* 3., 32 *á* 1. *Blöðin eru úr prjedikanabók, og stendur þetta fyrir ofan fyrsta dálkinn:* Jnnatiuitate ð. n. h. x., *en aptara blaðið er úr prjedikun um skriptagáng.* — *Fragm. XXI er einnig* 2 *blöð, samföst, með* 28 *línur á hvorri síðu fremra blaðsins, en* 29 *á hvorri hins aptara. Efni fyrra blaðsins er tvískipt: rúmar* 12 *fyrstu línurnar eru um Cuthbertus, en hitt um Benedictus frá Nursia, og er frásögnin um hann miklu styttri enn í* 2. *bók af Dialogis Gregorii (sem öll er um Benedictus). Síðara blaðið virðist vera úr prjedíkunum; þar standa þessar* 6 *línur á fremri síðunni:*

---

1) *þannig.* 2) *Eða* homil.
3) *Öðru* v *ofaukið, en vantar* oss *fyrir aptan* ðæimum.
4) *þannig; á að vera* mv̄. 5) *Sem er gefin út af Dasent.*

En ðttın fýndı hv giaſlð[1] kōa muno fır of ſtopa ⁊ oſættı m. hvt rıcı mun eýþaz ſunðr ſcıpt ıs ſagþı ħ ⁊ſala hvt ħ a aꝛat. Sundr ſcıpt rıcı eýþız. ꝥt oſættı ⁊rıcıſ maꝛa gır þēı opt vegtıon. þa felr ħ hvt aaꝛat. er ꝥr hava ıla hugı ameþal ſın. er ınand eroz. ſva ſē hıona hatr eþa bua grettoꝛ. ef huſ. felr ah. þa brotnar hvartveggıa. — *Fragm. XXII er 2 blaðbrot (A og B), og 27 línur á bls., að meðtöldum þeim línum, er sundur eru skornar, efst og neðst. Efnið er um Stefán frumvott.* — *Fragm. XXIII er 1 blað, og er latína á aptari bls., en þetta er hin fremri:*

ſonar ɢ tıbraþc þa up veɢ ıerl̄m er pl̄ar ɢ þ er valſð[2] m̄ þotto lıtılſ vþ urþo ſkıolſ m̄ɴ ⁊ſtıoꝛnar heılag[3] cſt[4] ꝥta er ıt ·xx·vſ. Tūc acceptab̄ ſacſıcıū ıtıcıe oblacıoneſ ⁊ho[5] locata·[6] tc̄ ıponēt ſup altare tuū uıtuloſ ·ꝥ þyþ s·þa m̄ ðv þeckıſc retlɛtıſ foꝛn ⁊tɛſn· þa mono þ leɢıa kalfa aaltare þın. Nu ſeg ðð fyr aſ ſpaleıx anða hvıar foꝛn ıcſtn̄e m̄ðo føꝛþar vþa· ⁊er ſc ħ mele m; þeſō ahuga· þa cſt ne tek at ſɛmıaſc ·þa m̄ðv þeckelıga þıɢıaþ foꝛn er helg m̄ɴ þın føꝛa þ [7] retlɛt e ⁊hreınlıſe ·oc aþra mankoſte·

1) *Reyndar er hjer efri parturinn af* l *settur ofan á álmuna á* ꝺ.

2) *Getg.; orðið er rifið burt, nema* v.

3) *þannig.* 4) *Hitt er rifið af.*

5) *Upp' úr* o *virðist vera dálítið bjúgt stryk.*

6) *Þ. e. et holocausta.* 7) *Í þessa eyðu hefur verið skrifað* ꝼoꝛn, *en skafið út síðan.*

þa þesar forn iarteina· er lꝍg bioþa at fꝍra[1] scyle·þa[2] m̄ðo þigia forn ⁊tꝍfn ·h kalar ħ forn ena snere[3] goþgnī ga· en tofn ina stꝍrre ·Scilia ⁊s at ħ kale forn retletes pinīg x ·ensorn ⁊tofn pinīgar heilag ma·[4] En þ er fylg. þa mono þ legia kalfa[5] yv altare þin· kꝍ t þes sē ħ mele Iþan tiþ mono samnaz at at[6] cste er macliga ma kalasc altare g. fyr þt s sē forn vþa fꝍrþar yv altare·sva ero alar bꝍn ⁊ol aheit t g ·x ahde folgin af heilagre cst ne·helg m̄n þ er sialfa sic fꝍra saclaa t bana· iforn gvþe.sva sē kalfar ung.[7] ⁊meinlꜹs poro fꝍrþ ienō fornō lꜹgō.

— *Fragm. XXIV er miðpartur úr blaði, upp og niður, með* 33 *línur á hvorri síðu. Efnið er, að jeg held, úr Maríusögu.* — *Fragm. XXV er* 1 *blað, með* 30 *línur á síðu og skorið af framan og aptan. Efnið trúi jeg sje úr Gyðingasögu.* — *Fragm. XXVI er* 2 *smá-blöð, samföst, með* 23 *línur á* 1. *og* 2. *bls., en* 21 *á* 3. *og* 4. *Tildæmis um efnið set jeg hjer* 13-11:

Ounaþ sꜹm ræikon·mæl. Æf þu trver[8] guð uæra huarvætna. Fyr hui varðuæit þv ǣın stað sua rækelega þan ær þo ær þar mart illt gꜹrt. Æn fꝍr

1) *Heldur enn* fꝍra; *orðið er skrifað ofan í útskafning.*
2) *Nærri eins og* þo. 3) *Á að vera* smere.
4) *Þannig.* 5) *Skrifað fyrir út skafið orð.*
6) *Þannig (tvískrifað).* 7) ng *dregið saman.*
8) *Munurinn á hinum venjulegu tjeum og þeim, sem hjer eru prentuð* т, *er ekki stór eða allskostar glöggur á bókf.*

Vnaðſæme.suarar. ꝥ æig hælðɿ anan ſtað þa æ bet e. gvð ær huarværna ſæm þv ſanar. þa er æig ſia ſtaðr fyr latande ær þu bæiþez at flyia þui at guð ær iþæim ſtað. Æn þu munt ſuara. Bætra ſtaðar læi ta æk. oc mun æk betra[1] fina. Æn æk ſuara. Væitz þu at æig munþv bær ſtaþ fina næ ſlikan. ſæm þv — *Fragm. XXVII er 12 blöð lítil og 2 blaðgeirar; 18—21 línur á bls. Handarlag og ritsháttur ekki ósvipað því sem er í Fragm. XVIII. Efnið guðrækilegt. — Fragm. XXVIII er 4 blöð, 2 og 2 samföst, (A og B), sín 2 úr hvorri bókinni; skrifuð mjög smátt. Fyrra blaðið í A hefur að minnsta kosti haft 35 línur á síðu og er um Silvester páfa; hið síðara hefur að minnsta kosti haft 40 og er um Ambrosius biskup. Þar stendur þetta 323:* at afnoligr ſteiñ binðizvið halſ hm ꝛ ðrekiz ħ iſęfar ðivp. *B er máð og ryðblettótt og fyrir þá sök illt aflestrar; það hefur 36 línur á 1. bls., 30 á 2., 37 á 3. og viðlíka margar á 4. — Fragm. XXIX er 4 blöð (þar af 2 samföst) úr sögunni af Alex. mikla; hefur fyrsta blaðið 27 línur á fremri og 26 á aptari bls., en þrjú hin síðari 29 á hverri bls. — Fragm. XXX er 4 smá-blöð, úr lækningabók, samstæð, með 17 línur á bls. — Fragm.*

---

1) *Eða* bætra *með klesst* æ.

XXXI er skipt í A og B, og er úr sögu Martini Turonensis, þeirri er Sulpicius Severus hefur fyrst ritað á latínu. A er 2 blöð, samföst og samstæð, með 30 línur á bls. B er 1 blað, töluvert skaddað, með 31 línu á hinni fremri bls. og 30 línur á hinni aptari. — Fragm. XXXII er úr Maríusögu, 11 blöð og 7 blað-geirar, þrír af endilaungum blöðum (einn af þeim áfastur við eitt heila blaðið) og fjórir þver-geirar smáir. Letrið á broti þessu er í smærra lagi og 48 línur á bls. það er einkennilegt, að þar eru hvergi (?) höfð nema stutt s. — *Fragm. XXXIII er 2 blöð, heldur breið, saumuð saman og skorið neðan af; á hverri bls. hafa verið 34 línur að minnsta kosti. Fremra blaðið er úr sögu 40 riddara, en hið aptara úr sögu Mariae Aegyptiacae hinnar bersyndugu. — Fragm. XX er skrifað í dálkum, svo að ef nokkuð er úr því tekið, þá merkja þar hinir stærri serknesku tölustafir dálk, en blaðsíðu í hinum öllum. Fragm. IX hygg jeg vera ritað í Norvegi, en öll hin á Íslandi (þó kynni að vera nokkur vafi á um VIII, XVI, XXVI, XXVII). I—IX, XII—XV, XIX og XXIII virðast vera elzt og rituð á fyrra hlut 13. aldar; X, XVI, XXII, XXX og XXXIII á síðara hlut 13. aldar; XI, XVIII, XXI, XXVI—XXIX um eða eptir 1300; XVII, XX, XXV og XXXI á fyrra hlut 14. aldar; XXIV og XXXII á síðara hlut 14. aldar.*

11) 656, *í 4 böndum (A1, A2, B, C), rituð á Ísl., snemma á* 14. *öld (að fráteknum* 7 *blöðum aptan til í B; þau munu vera skrifuð á* 17. *öld, og er hjer ekki gefinn gaumur að þeim). Efnið er úr Maríusögu og postulasögum og virðist allt vera með einni hendi, nema fremsta blaðsíðan í C. A1 er* 19 *blöð úr Maríusögu. Fremsta blaðsíðan er auð og* 18. *blaðið töluvert mjórra enn hin.* 3 *öptustu blöðin hafa* 28 *línur á síðu, en hin hafa* 27. — *A2 er* 9 *blöð, með* 33 *línur á* 2. *bls., en* 32 *á hverri hinna. Bls.* 1_{1}—8_{29} *er aptan af sögu Jóns postula, en það, sem þá er eptir, framan af Matteussögu.* — *B er* 6 *blöð, með* 32 *línur á* 1.—6. *og* 9.—10., *en* 33 *á* 7.—8. *og* 11.—12. *síðu. Er fyrsta blaðið úr Jakobs sögu, annað og þriðja úr Andreassögu, en hin þrjú úr Tómassögu.* — *C hefur* 21 *blað, með* 26 *línur á* 1., 32 *á* 2.—18. *og* 30.—42., 33 *á* 22.—23., 34 *á* 19.—21. *og* 24.—29. *bls. Fyrsta blaðsíðan er niðurlag Maríusögu og talar um Romaldus hertoga (sb.* 655 *Fragm. II, sem jeg sje nú að vera mun úr niðurlagi Maríusögu). Bls.* 2_{1}—40_{8} *er saga þeirra Pjeturs og Páls og vantar í blöð hjer og hvar. Það, sem þá er eptir og byrjar* 40_{9}, *er upphaf á sögu Jóns postula.* — *Í tilvísunum merkja hinir meiri tölustafir bls., en hinir minni línu.*

12) 673*A* (*reyndar í breiðu* 8 *bll. broti) er* 32 *blöð, ísll., með allt-einum myndum. Á* 9 *blöðin hefur verið ritað snemma á* 13. *öld, og eru það þau, sem til er vísað hjer aptur í bókinni. Þessi blöð eru* 1., 23.—28., 30.—31. *Eru þar* 6 *línur á* 47. *bls.,* 8 *(gamlar og margar nýrri) á* 52., 9 *á* 45. *og* 51., 10 *á* 1., 11 *á* 48., 12 *á* 54., 13 *á* 49. *og* 53., 14 *á* 46. *og* 50., 16 *á* 2. *og* 56., 21 *á* 55. *og* 62., 22 *á* 59.—61. *Í tilvísunum merkja hinir stærri tölustafir bls., en hinir minni línu.*

13) *Þar sem vísað er í Plac. og vikið er til bókfellsins, þá er átt við* 673*B (ekki* 678, *sem víst er prentvilla í formálanum við hina prent. Plac.).*

14) *El. er brot af íslenzkuðu* ***Elucidario***, *því, sem frumritað er á latínu og eignað hefur verið Anselmus af Kantarabyrgi (er dó* 1109*) og prentað með ritum hans. Í* ***Anselmi Opera***, *prentuðum í Parísarborg,* 1721, *í* 2 *blaðabroti, stendur* ***Elucidarium*** *fremst í 'Appendix operum S. Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi, ea continens quae non constat esse illius, et quae constat illius non esse', og hefur þessa fyrirsögn: 'Elucidarium, sive Dialogus, summam totius christianae theologiae complectens'; fyrst í ritinu er stuttur formáli, ekki nema* 15 *línur, og þá* 3 *bækur,*

greindar í kapítula; ritið er þar rúm 15 blöð og byrjar á 457. bls., en endar á 487.

Hið íslenzka Elucidarium[1] *er að líkindum fullt eins gamalt og* 677. *Þar eru eingin bóka skipti eða kapítula. Það er reyndar í* 8 *blaða broti,* 33 *blöð,* 17 *línur á hverri bls., með einhverju stærsta letri, sem haft er á íslenzkum og norrænum fornbókum. Fyrstu* 17 *blöðin eiga saman, svo að ekkert blað vantar inn í, og er þetta* 34. *blaðsíðan:*

anda. [2]ꝟEf necqʀ byþe ſyſlo þrę-
le[3] ſınō & ſynde hō talgrof at eḡ
felle ħ þar.eſ ħ mette eḡ upríſa.
eɴ ħ fyr lete ounnet ᷓvk. & felle

---

1) *Íslendíngar hafa ýmist kallað ritið Elucidarius (eins og það er kallað í einu handriti í Öxnafurðu) eða Lucidarius. Þó fyrirsögn bókarinnar (fyrir aptan formálann,* 2 13-14*) sje mjög máð, þykir samt mega í ráða, að þar standi þessi orð og stafir:*

boc
ſia heit elucıðari

(og utan á fremra spjaldinu er ritað: Elucidarius. Islandice). *En á* 35. *bls. neðanmáls er þetta párað, á að gizka seint á* 16. *öld:*

Boki heıteı lvcıðari þat þe
etta eıſpı

2) ꝟ = *Magister.*

3) *Fyrst misritað* þrȩlo *(sem hefur ætlað að verða* þrȩlom), *en síðan leiðrjett í* þrȩle.

vıťande ígrofena. vęre ħ eḡ fecr þa. O'[1] ħťr tuefaldre fecþ. þāt ħ fyr leit.ɢ.' ſıɴ &ſ gþe ſıc omotkan tıl nytz vx. m̄ Sua gþe aðā ħ haf⁄ naþe.ɢ.& fyrleıt hlýþne & fell í dauþa grof. O ħrſo atte ħ afftr at ħrua. m̄ Gıalda.ɢ.veg þaɴ eſ ħ tok fra ħō. & bøta ſynþ þa eſ ħ gþe. þ eſ rett at maþ gıalde þ eſ ħ tecr fra oþrō & bøte gor óſkıl. O' hī toc maþr fra.ɢ.m̄ ālt þat eſ ħ ętlaþe at gra[2] ór kyne ħſ. O' ħrſo ſcylde adār gıalda.ɢ.braut tekeɴ *sem er niðurlag* 15. *og upphaf* 16. *kap.* 1. *bókar í lat. frumritinu, neðanvert á fyrra og ofanvert á síðara dálki* 462. *bls. í Parísar-útgáfunni, sem áður er nefnd, og má hjer rita latínuna til samanburðar:*

(D. Nonne ille miser a nequissimo) spiritu (et mendacissimo erat seductus?)

M. Etiam; sed non ideo minus fuit noxius. Si enim quis servo suo opus injungeret et monstraret ei foveam, ne intus caderet, de qua surgere non posset, ille vero, contempto domino, sponte in foveam caderet et injunctum opus inactum remaneret, non esset reus?

---

1) = *Discipulus.* 2) *þannig.*

D. Imo duplici culpa esset obstrictus: una qua dominum contempsit, alia qua se ad injunctum opus impotem (aðrir: impotentem) fecit.

M. Ita fecit Adam: deum contempsit, opus obedientiae deseruit, foveam mortis incidit.

Cáput XVI.

De satisfactione deo exhibenda pro ea injuria.

D. Quali modo oportuit eum reverti?

M. Honorem, quem deo abstulit, reddere debuit et pro peccato, quod fecit, satisfacere. Valde enim justum est, ut qui alii sua abstulit et ablata restituat et pro injuria illata satisfaciat.

D. Quid abstulit Adam deo?

M. Totum quod proposuit in sua curia de ejus generatione (aðrir: cura de suo genere) facere.

D. Qualiter autem debuit ablatum (honorem) reddere?

Þá vantar í íslenzka El., svo að 35. blaðsíðan tekur við neðarl. í fyrra dálki 464. bls. útg., á upphafi 21. kap. 1. bókar, með þessum orðum:

O' Vaſ x͛ veɴ aͭ lıcā ſē rıtıt eſ of ħ
at ħ ſe fegre at alıte an ſoň m̃.

í frumritinu:

Caput XXI.

De Christi pulchritudine, passibilitate et morte.

D. Quum scriptum sit de eo 'speciosus forma prae filiis hominum', erat corpore pulcher?

Fyrir aptan 18. blaðið vantar aptur í, mjög mikið. Þetta er neðst á 36. bls.:

O' ħrſo vaſ ꝥ ret fyr ..ɢ.
at ħ ſende en batzta tıl bana fyr
vondō. ꝍ þāt en 7vſte ſveıc eınfal
ðan maɴ þa vaſ ret. at eɴ batzte
gīgı ıgıſlīg fyr ħ & ſtıge 7yu en
7vſta eɴ leıdde afftr eınſaldan tıl

Á latínu í ofanverðum öðrum dálki á 464. bls. (í 20. kap. 1. bókar):

D. Quomodo apud deum justum fuit, quo optimum pro impio dedit?

M. Quia pessimus (sumir sleppa 'pessimus') simplicem hominem seduxerat, justum erat, ut optimus pro eo obses fieret, qui pessimum revinceret et innocentem (pristinae libertati) restitueret.

37. bls. hins ísl. El. tekur við fyrir ofan miðjuna á öðrum dálki 482. bls. útg., í miðjum 13. kap. 2. bókar, og er þetta efst á blaðsíðunni:

ma & þvı trua at ħ ſıte adōſtole ı
loffte tecnō ſē ðomanðe. þāt ħ ſv
neſc þar maþ.

á latínu:

Tamen, quia homo ibi apparebit, super sedem de aëre assumptam ut judex sedere creditur.

Þá fara saman 8 *blöð (bls.* 37—52) *í hinu ísl. El., svo ekki vantar í, og eru þetta* 5 *neðstu línurnar á* 52. *bls.:*

Slıc ef fegrþ heılagra. froleıkr a
faelf 7 ve þar feıɴ ofroleıkr .þāt hel
7 g fara ıā fcıott ór auftre ı veftr
fē fō[1] reɴr vp ıáuftre & lyfer þegar
ívestre. & mego þeır ıā fcıot fara

á latínu neðarlega í síðara dálki 484. *bls. (aptarlega í* 18. *kap.* 3. *bókar):*

Ecce qualis sanctorum pulchritudo! Asaël agilitas esset ibi tarda pigritas. Sane ipsi veloces sunt, ut, quam cito oriens sol occidentem suo radio tangit, tam cito ab oriente in occidentem venire possint, et (quam cito oculus se elevans visum ad coelum dirigit) tam cito (ad terram de coelo, terra ad coelum) relabi poterunt.

Á milli 26. *og* 27. *blaðs (*52. *og* 53. *bls.) hins ísl. El. vantar* 1 *blað, og tekur* 53. *blaðsíðan aptur við ofarlega í fyrra dálki* 485. *bls. útg. (framarlega í* 19. *kap.* 3. *bókar), með þessum orðum:*

cleþe & goþ h̊ & at hevra fagran
fong & harpflott & kɴa revkel´

1) *þannig.*

ſeſ hılm & annarra ðvrlegra urta. eþa ƀgıa ſøtō groſō & eıga morg auþøve.

á latínu:

(induere) vestes (pretiosas); praeclara aedificia (cernere); dulcem cantum, sermonem concinnum, organa, lyras, cytharas et talia audire; thymiamata et alias diversi pigmenti species odorare; variis epulis deliciari; blanda et mollia tractare; multam pecuniam et variam supellectilem possidere.

Þá er samstætt það sem eptir er af ísl. El., og eru það 7 blöð (bls. 53—66), en rifið mikið af 2 seinustu blöðunum. Endar bæklingurinn í 3. línu fyrra dálks á 487. bls. útg., og eru þar þá ekki eptir nema rúmar 30 línur; má þar af sjá, að ekki vantar nema svo sem 1 blað aptan við íslenzkuna. Þetta íslenzka El. er 674A (meðal bókanna í 4 blaða broti í handritasafni Árna Magnússonar). Þar sem til er vísað, merkja hinir stærri tölustafir bls. og hinir minni línu (12₅ = á 12. bls. í 5. línu).

15) 677, *íslenzk, 41 blað, sumstaðar sködduð — rifið æði mikið af aptasta blaðinu og nokkuð af því, sem þar er næst fyrir framan. Bók þessari er sjálf-skipt í tvo parta, sem ekki eiga saman nema brotið, gæðin og aldurinn; því bókin öll er rituð með frábærri nákvæmni, sjálf-*

sagt snemma á fyrra hlut 13. aldar. Fyrstu 6 *blöðin eru skrifuð með feitri hendi, með* 36 *línur á* 1., 39 *á* 2.—3. *og* 5. *og* 7.—8. *og* 12., 40 *á* 4. *og* 11., 41 *á* 6. *og* 9.—10. *síðu. Fyrsta blaðsíðan, að frátekinni mestallri neðstu línunni, er aptan af ritlíngi þeim, er heitir* Tólf pallar ósóma, *og eru þetta* 7 *efstu línurnar — niðurlag á ellefta palli og upphaf á hinum tólfta:*

tı af hımnı. Kyrtıll lıcā̃ cſtz er keɴıg̃ cſtnīnar
En ſa er fyr utan raðnīg er ut lendr er fra lıcā cſtz.
Slıtō v eıḡ oc þa þeɴa kyrtıl heldr hlvto v ħ. þ er at
v levſım eıg̃ ı ſvndr boðoꝛð g̅ſ heldr vı hvr ſē eıɴ ſt
aðfaſtr ıþ er ħ er t kallaðr. ∿∿[1]

En tolftı pallr oſoma er lyðr lagalavſſ ſa er fellr ı
ſnoꝛo glaꝺtunar þa er ħ reɴr of ymſar vıllo gotoꝛ

þetta eru 3 *neðstu línurnar á blaðsíðunni:*

t enda hēıſ ɢoꝛ v oc þa ekı ꝯn cſtı a þeſſı ſtv̄dlıg
tıð at eıḡ vðı v ſcılþ fra cſtı eð cſtr fra oſſ. ı o oꝛðno
lıb ſ [2] augvſtını q dr ꝑſpeʀ[3] lıfe.

Á hinum 11 *blaðsíðunum stendur brot af þessari ritgjörð, sem hjer er eignuð* A u g u s t i n u s, *og byrjar sjálf, efst á* 2. *bls., á þessa leið:*

---

1) *þetta krókastryk rautt.*
2) *Líkl.* sancti; *en orðið er máð, nema* ſ.
3) *þessi fyrirsögn með rauðu letri.*

a eıɴ ᛉ er við alla o meıɴ er hvarcı goıır meın ſer ne avðrō þvı at ſa hatar ǫnd ſına hvr er ranglętıt ſagar Oc þvı er aɴā veg at engı er ſa er eıgı goıı ſyʀ við ſıc ılla en við aɴā þo at baþō of goıı meınıt en hıtt er ſtvndō at eıgı naır at goıa vð aɴā ꝥ meınıt er ᛉıɴ vılldı oc er þo vılıɴ ſecr þa við gvð. fyr ꝥ et eına er h̄ vıl dı ılla ga ef h̄ nęðı ſyr gvðı ʌʌʌ[1].

Árni Magnússon segir um þessa ritgjörð: 'est liber Theologico-moralis. (Est absqve dubio Prosperi Aqvitanici liber sententiarum excerptarum ex S. Auguſtini operibus.) deſunt qvædam in fine.' *Jeg hef því borið hana saman við Prosperi Aquitani Liber sententiarum, og er efnið líkt, en annað ólíkt — bæði niðurröðun efnisins og öll orða setning. — Á þeim 35 blöðum (bls.* 13.—82*), sem þá koma, er höndin megri, enn á* 6 *hinum fyrstu; þar eru* 40 *línur á hverri bls., nema* 41 *á* 41. *Efnið er eptir Gregorius páfa hinn mikla* (✝ 604)*: bls.* 13—48 *úr prjedikunum hans út af guðspjöllunum (XL homiliarum in euangelia libri duo), en hitt (bls.* 49—82*) úr Viðræðubókum (Dialogis) hans.*[2] *Bls.* 131—1419 *er aptari*

---

1) *Þetta krókastryk rautt.*

2) *Sjá Sancti Gregorii papae I, cognomento magni, opera omnia. Parisiis,* 1705. 4 *bönd í* 2 *bll. broti. Þar eru Homiliae in euangelia*

helmíngurinn af 26. *homilia; 13. bls. ofanverð er sumstaðar máð og þar á ofan götótt og slitið úr aði mikið inn við kjölinn; er þetta það, sem eptir er af efstu línunni:*

fvr. ꜵgo. haft.[1] helðr kvɴıq en tru. thomaſ[2] ſo ꝥþfaþı
n̄[3] ſvr

á latínu: '(Quae etenim) apparent jam fidem non habent, 'sed agnitionem. Dum ergo vidit Thomas, dum palpavit, 'cur ei dicitur' o. s. frv. Bls. 44$_{19}$—47$_{31}$ *er* 29. *homilia,* 47$_{32}$—22$_{4}$ *er* 30., 22$_{5}$—28$_{3}$ *er* 40., 28$_{3}$—33$_{6}$ *er* 36., 33$_{6}$—39$_{29}$ *er* 34., 39$_{29}$—43$_{25}$ *er* 39. — *allar með guðspjöllum. Bls.* 43$_{25}$—44*neðst er framan af* 38. *homilia með guðspjalli, og endar það brot á þeim orðum, er samsvara þessum í latínska frumritinu: 'Sequitur: Illi autem neglexerunt, et abierunt, 'alius in villam suam, alius vero in nego- 'tiationem suam. In villam quippe ire, est labori 'terreno immoderate incumbere; in negotiationem vero 'ire, est' o. s. frv. Bls.* 45$_{1}$—48$_{4}$ *er* 33. *homilia,*

---

aptast (næst registrinu) í 1. *bd., en Dialogi framarlega í* 2. *bd.*

1) *Virðist vera ritað svo, en ekki* ꜵgō. hafa.

2) t *að mestu leyti jetið úr.*

3) n̄ *(ef hjer á að standa* n̄*) jetið úr, nema strykið fyrir ofan.*

með niðurlagi þess guðspjalls, er þar á við. Frá 484 *og blaðsíðuna niður í gegn er framan af* 31. *homilia.* 17 *seinustu blöðin (bls.* 49—82) *eru mjög rángt inn bundin. Þar á standa sex brot úr Dialogis Gregorii; en það rit er í IV bókum, með* 42 *kapp. í I.,* 38 *í II.,* 38 *í III. og* 60 *í IV. bók. a) Fyrsta brotið er* 6 *blöð (bls.* 57—62, 79—82, 63—64), *I,* 40 — *II,* 23 *í frumritinu; byrjar á þessum orðum frumritsins: 'Cumque mora esset temporis ad explendum debitum se- 'pulturae, sorores ejus, morte ejus afflictae, cucurrerunt 'flentes ad venerabilem virum Fortunatum', og endar á þessum: 'Tunc servo dei cum gravi moerore indica- 'tum est'. b) Annað brotið er* 1 *blað (bls.* 65—66), *II,* 31—35 *í frumritinu; byrjar á þessum orðum frum- ritsins: 'Quem (dum fervido spiritu cum perversae men- 'tis insania fuisset intuitus), eo terrore quo consueve- 'rat acturum se existimans, magnis coepit vocibus cla- 'mare, dicens: surge, surge', og endar á þessum: 'Quid 'itaque mirum, si mundum ante se collectum vidit, 'qui sublevatus in mentis lumine extra mundum fuit? 'Quod autem (collectus) mundus (ante ejus oculos) di- 'citur'. c) Þriðja brotið er* 2 *blöð (bls.* 49—52), *III,* 1—11 *í frumritinu; byrjar á þessum orðum frum- ritsins: 'ut quis sit, qui mihi haec est locutus, agnoscas. 'Factumque est. Et dum rex ad prandendum discu-*

'buit', *og endar á þessum: 'Quod dum Gothorum regi 'perfido Totilae nuntiatum fuisset'. d) Fjórða brotið er* 2 *blöð (bls.* 53—56), *III*, 15—24 *í frumritinu; byrjar á þessum orðum frumritsins: '(hanc ipsam locutionem, quae nobis indigna est, etiam delectabiliter 'tenemus, ut) ex ea (jam redire non libeat), ad quam 'velut ex condescensione ducti venimus inviti', og endar á þessum: 'Qua in re quid idem beatus apostolus ser'vientibus sibi voluit, nisi praesentiam sui respectus 'ostendere'. e) Fimmta brotið er* 3 *blöð (bls.* 67—68, 71—74), *III*,37—*IV*,13 *í frumritinu; byrjar á þessum orðum frumritsins: '(Fugit itaque) diaconus (et quasi 'deceptus in medio fidejussor remansit). Facto igitur 'mane Langobardi', og endar á þessum: 'quia videlicet 'amica lucis non solum spiritales, sed etiam corporales 'tenebras odio habebat'. f) Sjötta brotið er* 3 *blöð (bls.* 75—78, 69—70*)*, *IV*, 26—36 *í frumritinu; byrjar á þessum orðum frumritsins: 'qui, appropinquante vo'cationis die, eadem clade percussus ad extrema deductus 'est', og endar á þessum: 'Haec idcirco patitur, quia '(siquid ei pro facienda ultione jubebatur, ad inferendas 'plagas) plus ex crudelitatis desiderio, quam ex obe'dientia (serviebat)'. Set jeg hjer* 12 *línur af* 57. *bls.* (57 21-32):

[1]Maztiri het ıcvþ þr.[2] ıvalería haþı. en ſa þıonaþı tlega cvþı ⁊ boꝛo ıarteıñ vıtnı heılagleıc hſ. A necq̄rıo ðgı þa er mūcꝛ hofþo goꝛvan bvlmıq ⁊ cō þeī n̄ ıhug at gøꝛa .✝. marc abvþhleıſın[3] ſē vāþı vaſ t. þa ſægþo þ mñıo at hlefren vaſ n̄ mcþr. ⁊ var [4] þr ıeımvrıo. þa góꝛþı cvþ þll meþ ſıq ſınō .✝. marc vv gloþōō. þa toc bvþıt at ſpraca ſē ſteın mıcıl íelðnō. En eſ hleıfrī var bacaþ ⁊ oꝛ elð tecen. þa vaſ .✝. marc fūðıt ahleıſınō þ eſ meþ t vaſ goꝛt helðr

[5]Dalr heıt̄ ınt̄ına. ıþeī ðal ſteınð[6] cvþ moþoꝛ kkıa.[7] en meþ hēð. En þre kkıo þıonaþı heılagr pſt ſa eſ ſever het. hō ſenð oꝛþ .ı. buāð þa eſ ſa la ánáſtrḡ. at h ſcylð cōa ⁊ veıta hō ſcpt ⁊ bøn at h levſtıſc f ſynþō aþ h anðaþıſc. En eſ ſenð m̄ buanðaſ qmo þa atı ſeuer pſt ſcylða ſvllo ı vıngarþı. ⁊ mt vıþ þa ſenðmena at þ ſøꝛ ſvr. en h lezc cōa mónðo *til samanburðar við frumrit þeirra, sem er í I. bók Dialogorum, allur 11. kapítulinn og nokkuð fram í hinn 12.*

---

1) *Upphafsstafurinn rauður.* 2) *þ. e.* einn guðs þræll.
3) n *að mestu leyti rifið af.* 4) *Það, sem hjer stendur í eyðunni, lítur út eins og* borno *eða* boroo.
5) *Upphafsstafurinn grænn.* 6) ei *f. e.*
7) *Hjer í eyðunni stendur eitt orð eins og fyrirsögn, skrifað með rauðleitu bleki og heldur máð; virðist mjer það komast næst* ſeverı.

16) 686 *B og C*[1], *allt íslenzkt. Efri partur af 2 samföstum blöðum í B virðist vera úr sömu bók og* 655 *Fragm. XXI, og er fremri blaðgeirinn um Gregorius páfa og um Cuthbertus, en hinn aptari mun vera úr prjedikun. Allt hitt (í B og C) er einnig úr prjedikunum, ritað á fyrra hlut* 13. *aldar. Fyrir utan tjeð brot eru í B* 2 *blöð og* 1 *kjöl-geiri og* 2 *þver-geirar samfastir í kjölnum. Heilu blöðin hafa* 31 *línu á síðu; kjöl-geirinn hefur* 31 *á fremri, en* 30 *á aptari síðunni; þver-geirarnir eru (ofan af blöðum og) ekki nema* 9 *línur á breidd — þar að auki er skorinn helmingurinn aptan af hinum síðara. C er ekki nema* 1 *blað, með stærra letri, enn (meiri hlutinn í) B, og heldur gamallegra, en að öðru leyti svo líkt, að það gæti verið úr sömu bók. C er prentað hjer í heilu líki:*

Fremri blaðsíðan:

ſto upſo. ꝺꜰ þesō ıartegnō raſkar ęıe ꜰǫſto tıð ꝺtn̄· ꝺag· halꝺe. huege ſcyleg[2] er h ve. eꜰ ħa bę aaꝛan ꝺag.

1) 686 *er reyndar* 4 *kver, A, B, C, D; en þau koma ekki öll við þetta mál. A er* 2 *skinnblöð, hið fremra nokkurn veginn heilt og hitt rúmlega hálft, ritað á að gizka á* 16. *öld. D er* 2 *nákvæmar afskriptir af C, og að minnsta kosti önnur þeirra eptir Árna Magnússon.*

2) þ. e. skylleg *f.* skyldleg; *en báðar afskriptirnar í D gjöra úr því* ſcyleg, *þó þær hafi* l *á öðrum stöðum þar sem það er á bókf.*

at ð[1] dagr mk ıhalð ſıno. ęılıꝼa hotıð. þa ęr al helg mu-
no halda meþ almotkō gþe. at lı‿þnom[2] ǫlō vanð·þō
hēıs þesa. ıhımınrıkes ðyrþ ǫruꞇ ꝫotta laꝩs oꝼ alæ alð.
Sva ꝫ ſē paſcar ero hęlgare en aþr tıþ. ṡ er margꝼale-
ga męıʀ vonðoð tıð tıl paſca halz. en tıl ꜹars hotıþa
halz. þ er ꝼyrſt ıþ mkelect. at paſca ſcal ēg halda ꝼvʀ
vars. en at lıþno ıāðǫg. þ er at bocmale vþr bñdıct dag.
ꝼyr þ at þ er maclect at mınīg ſıgrs ð. þes er h va aho-
ꝼþīgıa hęlvıteſ myrc. ıupſo ſıɴe. ſe ıþaꝩ tıð ars halðen
er dagr ma męıra en nott at lęıngþ.[3] ꝫſol er męıra hl-
ut dǫg ꝼvr ovan ıoꝛþ en unð ıoꝛþo. ꝺenō neſta manaþe
ept ıaꝼɴðǫg ſꝩ paſca halda. ꝼyr þ at ſa monoþr er up-
haꝼ ars at ebıſco tale. Var ahō hꝩır ſcapaþ ıuphaꝼe. ꝫ
ahō hōꝼſc[4] paſca halð gyþıŋa aegıptalð. ꝫahō var ꝼm-
eð pıŋ x. ꝫþa cō ꝼɱ vprıſa hs. En þo hǫv at en hęſta
hotıþ ð. lıþı eg aꝼ enō ǫzta manaþe ars. ꝺðtɴſ dęge
ſꝩ paſca dagr va. ꝼyr þ at h hęv margꝼalda ðyrþ ūꝼɱ
oꝼ aþ vıko daga. ꝺðtɴs dęge ıuphaꝼe hꝩıs v eglar ſca-
paþ. er ǫzt v alr gþſ ſcępno ıęþle ſıno. ꝺðtɴſ noᴛ laꝩſteſc
lyþr gþ· aꝼ egıptalð. or velð ꝼaraoīſ meþ lęıðſlo moyſı.

---

1) þ. e. *dominus eða domini* = dróttins.

2) *Bilið á milli* ı *og* þ *kemur til af gati í bókf.; en strykið er sett til að sýna, að* lıþnom *sje eitt orð.*

3) (ęı =) ei *f.* e, *og sannar ekkert um breidd hljóðstafanna fyrir framan* ng.

4) *þannig; strykinu (yfir* o) *er ofaukið.*

ꝥ aaron brǫþ tvęɢɪa. ꝥaenō fitǫgonda dęge. þaþ fra. gaf gþ lǫg moyſi aꝼmale þ er ſiná hęit. ꝥ var þ eɴ adtn̄ dege. Jħc cſtr helgaþe dn̄i noʀ meþ upſo ſiɴe. Oc a enō fi tǫgoɴda dęge ept upſo ħs. var eɴ hęlge and geꝼen pt m. þ er ꝥſagt at eɴ helge and qme meþ Marıe at va

Aptari blaðsiðan:

adtn̄ſ dęge. Sva keɴa ꝥhelgar bǫcr. ſē adtn̄ſ dege ſcyle al m̄ upp riſa at enō ǫfſta dōe. Af ſliciō ſtoꝛm kıom ſcal eg̅ paſca hald þoka af ſuɴo dęge a ɑ̃an dag vico. þ er ꝥboþet at paſcha ſꝉ halda ɑ̃ęɴe þþıo vico tuŋls þaþ f er þ er ·xv· natta. ꝥuɴʓ þ hęv ęına nott ꝥxx. þar vıkoꝛ tuŋls. mkıa þar tıþ veraldar. Eın vær fyr log oɴoꝛ var uɴd logō moyſi fyr bvrþ x. En þþıa er uɴd mıſcuɴ f bvrþ x. tıl ęɴda valdar. Aþþıo tıþ valdar lęyſte cſtr alt maɴkyn uɴdan anɑ̃þ ɑ̃legs daþa ꝥſcal af þ mıŋ þrār lɑ̃ſnar halda þþıo vıko tuŋls. Tuŋl ıartęın ıafnan hęlga cſtne. fyr þ at ſva ſē þat lyſeſc af ſolo. ęn hęv ekce[1] lioſ ıſer ſıolfo. þvı glıct tękr ꝥhęılog cſtne alt lioſ er hęıt ſol reıttlętes. ꝥer et ſaɴa lioſ. þ er lys hvıō m komaɴda ıheıeɴ. fylleŋ tuŋls ſu er vþr aþ paſcha mege halda mk fylıŋ heılagr cſtne. þa er vþa ſꝉ fyr ena ǫfſto upſo. fyr þ at eg̅ mon[2] dagr cōa fyrr en þ maɴtal er tıl lox fvllnat. er gþ hev valet tıl

1) kc *dregið saman.*

2) *Hjer er sem eitthvað vanti.*

eilıꝼræ ðyrþar meþ s ſıolꝼō. Ver ſcolō lıta .ɢ.s. a ðyrþ v-
pſo ðtn̄ vars ꝥmılð ħſ. Scıott vılð ħ upſa aꝼ lıcās ða-
þa. at ǫnð or ve eḡ leȵe ıot ðaþa. Sva ſē ſalma ſcal-
ðet mľt. ꝺꝼ ꝼoꝛse ðc ħ agǫto. en ꝼyr þ hoꝼ ħ uþp hǫꝼoð.
ſra uþphaꝼe hēıs ꝼlaꝛt ðaþa ꝼoꝛs yv alt mankyn. En aꝼ
þēı ꝼoꝛse ðc ħ oꝼ gǫto. þī ħ bgþe ðaþa ıꝼMꝼǫr scyɴðe-
lega.s ſē oꝼ ꝼareɴ veg. ꝺꝼ þ hoꝼ ħ uþp hǫꝼoð. þ er ħ lag-
þe ıgꝼ ðǫvıanð. þ hoꝼ ħ vv alla¹ ǫnla uþp rıſanð. ꝥſte ħ
þa yv eɴ ꝼoꝛna ꝼıanða er ħ let oꝼþar m̄ bıaſc ıgegn s.
þ ſynð ð þa er ħ mľt vıð eɴ ſǫla ıob. Mon eḡ þv ðga levı-
ıþgarzoīr²
atɴan aǫngle. eþ boꝛa kıþr ħs meþ baꝛge. Sıa glǫypan-

47) 732*B er 9 blöð, og er þar á sumpart lat. en sumpart ísl. Þessi níu blöð eru rituð á Íslandi á 14. öld*³ *— fyrstu 8 blöðin mestöll um sama leyti og Hauksbók (enda eru hjer og hafðir sama kyns tölustafir), en aptasta blaðið seint á öldinni. Efnið er ýmislegt, en mikið af því rimbegglu-kynjað. — Fyrsta bls. er á ísl.; þar eru á 43 línur og er þetta hin efsta:* vatnı eñ aðıar planete ſē alt þ e ſıa ma·Tvngl heꝼ ekı lıoſ ȵema aꝼ ſol. ok þa e ı eına, *en þetta hin*

---

1) ll *skrifað saman í einn staf (sb. 2., 3. og 5. línu).*
2) *Sett þannig, fyrir ofan línuna, til skýringar, með sömu hendi og hitt.*
3) *Að fráteknu því, eins og í öðrum bókum, er seinna hefur verið klórað á spássíurnar eða inn í málið.*
4) m *er máð*

neðsta: Eꝼ tvngl e̅ ꝼvlt.c.eki at ſyn þa e̅ ꝼıara ımiðram .ð. ꝩ ımıðıa not. — *Efri parturinn af 2. bls. er á lat., en hinn neðri á ísl.; er þetta efsta línan:* Legım̃ ı̄ eplıs grecoꝝ ꝗ poſt paſſıonē aplo͛ꝝ scs̄ pacнomıuſ abbas[1] ı̄ egıpto, *en þetta er neðst:* þokat at nv verða[2] ſolhvarꝼ en næſta.ð. ept̃ Magn̅ M. J þan tıma v̅ ıonſ M ſolſtaða aſvm̃ eñ nv e̅* ıð̃ ȷvnıȷ. — *Þá tekur við lat. grein um vindana: byrjar efst á 3. bls. (og er þar kringlótt mynd, til að sýna stöðu vindanna), en endar 417. — 417-21 er lat. grein um gríska stafrofið. — 22. línan er rauð fyrirsögn, heldur máð og ill aflestrar. Þá er ísl. það sem eptir er af bls., og er þetta upphaf:* þᴀ[3] er tvngl ı ſavmv att[4] aꝼ ıoꝛðv at lıta ok ſol er ſolın g̅gr ı þvı markı e̅** vıær kȯllvm krabba[1] mark ok noꝛðaꝛ er ıſolar hng, *en þetta niðurlag:* oc þa e̅ nẏ verðı ıþeſſvm mȯꝛkv̅ ſkẏtr tv̅glıt meırı** ſıṅı vavkv a hapıt eṅ vant er þvı at þa ſtenðı tv̅gl gegnt yꝼ hapımv *Efst á 5. bls. stendur þessi lína:* þesa hl̃te mattv gıoʀ ꝺꝼa ı þesı ꝼıgv; *sú fígúra fyllir mestalla blaðsíðuna, og er í rauninni sama myndin og sú sem tekin er eptir 736 og sett við 478. bls. í Rímbegglu. — Fyrir*

---

1) bb *dregið saman.*

2) r *skrifað ofan í* ð. 3) Þ *rautt og dregið rautt í* ᴀ.

4) *Litur nærri því út eins og* ꝏt.

*) *Línuskil. Tvö seinustu orðin standa í línu sjer undir* aſvm̃ eñ. **) *Línuskil.*

neðan figúruna standa rúmar 6 línur, og er þetta upphaf að þeim: Sua[1] er talt at tolf bygf koin gioii lofa. — *Á 6. bls. stendur sama figúran og sú sem sett er inn í Rimb., við 110. bls., og tekin úr 736 (eins og hin fyrsta). Þar fyrir neðan koma 9 línur íslenzkar, og er þetta hin fyrsta af þeim:* Með[2] þvi at macrobi telr sva ⁊ segir i tctato[3] philophie[3] ðe fpera[3] at fol *þessi íslenzka endar 831, og er sú lína þannig:* Slikvm mvn ē fol nær noiðv vnð fagittario· en geminif fem fýr v fagt· — *Þá tekur við latína, ýmislegs efnis, sum í sundurlausu máli, en sum í ljóðum, og endar neðanvert á 10. bls.; standa þessar 2 línur þar neðst:*

a nte phalaf .phalerata phalangf ·fregere phalangaf
fyrir hbvðv̄ brynivð hlið brvtv bvrtftengr

— *Á efra hluta 11. bls. stendur þriðja myndin, 10 hringar utan um einn miðpúnkt og dregnar 12 línur frá miðpúnktinum út í yzta hringinn; í borðið milli tveggja yztu hringanna eru skrifuð sólmerkin, með latínskum nöfnum; í næsta borð Saturnus, inn undan Capricorno; í þriðja borð (að utan) Jupiter, inn undan Sagittario; í fjórða borð Mars, inn undan Scorpio; í fimmta borð Venus, inn undan Librae; í sjötta borð*

---

1) S *rautt og dregið rautt innan í* u.
2) M *rautt og svart og dregið rautt innan í* E.
3) *Þannig.*

Mercurius, inn undan Virgini; í sjöunda borð Sol, inn undan Leoni; í áttunda borð Luna, inn undan Cancro; í níunda borði stendur AQUA Mobilis ē; *en í innsta hríngnum* TERRA fixa EST. *Fyrir ofan myndina er ritað* MACROBIUSDICENS, *en fyrir neðan standa 8 línur og eitt orð, og er þetta fyrsta línan:* Sva telr makrobíuſ at planetur v unð þeſſvm ſtıoꝛnv̄ ſkapaðar[1] ſē ıþı ṗıgo e ntat — 12. *blaðsíðan er latínsk, nema eitthvað 4 orð er sjálfsagt eru skrifuð seinna enn á 14. öld. — Efst á 13. bls. stendur þetta (sem er 3 línur og 2 orð af hinni 4.):* Vıð[2] þaɴ ſtað a[3] ırlanðı[4] er wſken bvth oſter franckoh heıtır[5] aðız[6] með pınıngar vıættı hın heılagı kılıanvſ meðı ſınvm[5] kvnpanvm[7] okṗelavgv̄ vm ðaga ſergıus ṗ̄. er haṗðı ærv lıkt ok[5] loṗanlıkt lıṗ — *þar fyrir neðan er dregið upp völundarhús, og nafnið* (vǒlunðar húſ) *skrifað innan í það, seinna, enn á 14. öld, að mjer virðist. — Fyrir utan völundarhúsið er feit lína, eins og mjög lángt latínskt* I, *sem á að vera 16. partur af hæð Krists; fyrir innan línuna*

---

1) ſk *dregið saman í einn staf og* r *skrifað ofan í* ð.
2) *Völt getgáta, þar eð ekki sjest nema* V; *því hjer er víða kvarnað upp úr bókf.* 3) *Eða* ı.
4) n *flagnað af.* 5) *Línuskil.*
6) *Fyrri parturinn af orðinu flagnaður af; fremst er eptir leggur, sem líkist fremra parti af* h (helgaðız?).
7) np *óljóst* (mp?), *og sá stafurinn klesstur. sem er næstur hinum aptasta.*

(milli og völundarhússins) er skýring hennar á lat., en utanvert við hana (á spássiunni) er önnur skýring á íslenzku, 26 línur mjög stuttar og spotti af hinni 27., og er skýringin þetta: þeſſı lına er* hıñ ·16·[1] ħťtr* aꝼ hæð ðttınſ* vſ ı x ok ſyner* hvſv har ħ ſıalꝼ* heꝼ verıt a lık* amſ vaxt·A*[2] hvıvm ðege eða* ðęg ſem þv ſer ħa* ꝼ avgv̄ þer þa* mvntv[3] eıge bð* ðavðı ok e m̄tv* vþa ꝼ gıoꝛn̄ıgv̄* ·e· nðv[4] ſottv̄ ok e* m̄tv[4] vþa ꝼ ra͞ngv̄* ðomv̄ aꝼ haꝼðıg* ıv̄ ·e· ꝼ mavnnv̄* Ok ſ eꝼ þv heꝼ* ꝥa lıııv ꝼ avgv̄* þ a ðavða[5] ſtvnðv* þıńe þam̄tv að* laz eılıꝼa hıalp* ok mıſkvn ꝼ hıt* haleıta naꝼn* ðttınſ vſ ı x ok* ꝼ ħ ſıalꝼſ mıſkvɴ* ðom — *Neðri parturinn af 13. bls. er á lat. — Á 14. bls. eru að kalla tómar myndir; þar er ekki önnur íslenzka enn þetta (út við yzta hring þeirrar myndarinnar, sem er efst og stærst):* Tvngl ꝼýlgır ſtıoꝛnv markı eıno ðaga .xxvıȷ.[6] ok nætr[7] ·xxvıȷ· ſex ſtunð ok tva lvtı ſtvnð Sol ꝼýlg ſtıoꝛnv markı

---

*) *Linuskil.*

1) *Á bókf. með þesskyns tölustöfum, sem sýndir eru í 3. ath. við 1. §.*

2) *Eða* vaxt. 3) *Eða* mvnto.

4) v *óljóst í þessum orðum (og jafnvel víðar í þessari grein), svo ekki er víst, nema þar eigi að standa* o.

5) ða *skrifað ofan í* gv̄.

6) vıȷ *skaddað, og púnkturinn á seinna staðnum með öllu horfinn (ef hann hefur staðið þar nokkurntíma).*

7) t *að nokkru og* r *að mestu leyti jetið úr.*

eınv ·xxx· ðaga ok ·xxx· natta ok ·x· ſtvnðer ok halfa ſtvnð[1] — *Efri hluti 15. bls. er á lat. — Á hinum neðra er dregin upp hönd, og er á þeim parti bls. sumpart lat., en sumpart ísl. Hið ísl. er ýmislegs efnis. Sumt af því er með nokkurskonar villuletri, með þeim hætti, að sumir stafirnir merkja þá, sem næstir eru fyrir framan í stafrofinu, t. a. m.* Theothocos þbt ẏr b nprænx gxðs mpðkr — *Á rúmum efra helmingi 16. bls. er dregin upp Jórsalaborg, önnur eins og sú er konf. Werlauff hefur gefið út í þeirri bók sem heitir Symbolae ad geogr. medii aevi, nema nokkru minni. — Þar fyrir neðan eru 14 línur (sumar þó ekki nema hálf-línur eða styttri) á íslenzku: fyrst (5 línur og ekki full hálf-lína) um peninga* (þrır peṅıngar vegnır talðır eru v eın vegıṅ *o. s. frv.); þá (1 hálf-lína) um mæliker; þá (2 línur, önnur ekki nema dálitill spotti) um vikt; þá (2 línur með smáu letri) vísa* (Ϻfzkbr bbð mfntzr, *þ. e.* Meyjar bað mentýr, *o. s. frv.); þá* (3 *línur, með stærra letri og annari hendi) önnur vísa* (Pr etv ⁊ pncepſ feıtte, *þ. e.* Pater ertu ok princeps feiti, *o. s. frv.*). *Sumt í þessum 14 línum er einnig með villuletri, eins og sjá má. — Aptasta blaðið (það er að skilja 17. blaðsíðan og 17 línur á hinni 18.) er um sólmerkin, skrifað með nokkurskonar fljótaskript og*

---

1) vn *eða* un *máð.*

ekki til lykta leitt, því þetta er seinast: En epti lutr fteíng — *þar fyrir neðan, á stángli, latínsk orð og tölur serkneskar (indverskar) og latínskar.* (2 *neðstu línurnar, stafrof og tala stafanna eptir röðinni, mun vera yngra enn frá 14. öld.)*

II) í handritum hins konúnglega bókasafns í Kmh.:

Það sem er með tveimur elztu höndunum í 1812, sem um er talað í Erichsens Manuscriptsamling *og Symbolis Werlauffs, og sýnishornin eru af í 1. bd. af Íslendíngasögum (prent. í Kmh. 1843). Elzta höndin í 1812, sú sem feitara sýnishornið er gjört eptir, mun vera jafn-gömul 237.*[1] *(Öll skinnbókin, 1812, er íslenzk.)*

Til ljettis fyrir lesendurna eru dæmin úr bókum þessum leyst úr böndum og skammstöfunum og færð til þess ritsháttar, sem tíðkanlegastur er og rjettastur þykir. Þó hef jeg viljað forðast að breyta stafsetningu skinnbókanna á nokkrum þeim stað þar sem líkur eru til að

1) *Mjer hefur láðst eptir að geta þess, þar sem talað er um þessi tvö blöð, að þau eru sjálfsagt rituð á Íslandi.*

hún sje hljóðinu samkvæm. En í þessu efni er vandratað meðalhófið; og það getur vel verið, að jeg hefði t. a. m. hvergi átt að setja u *f.* o, *eða* i *f.* e.

Ef það er örðugt við aðrar bækur, að koma þeim svo fyrir almennings sjónir, að þær sjeu ekki fullar af prentvillum, þá má nærri geta, hvað hægt það sje í öðru eins riti og þetta er. Þar sem ræðan rennur fram eins og ástraumur og allt er gagnsætt frá upphafi til enda, af því hvað leiðist af öðru, útúrdúralaust, þar ætti höfundurinn fljótt að geta sjeð, hvar eitthvað hefur rángfærzt. En hjer verður þýngra fyrir, þar sem allt er fullt af tilvísunum, og hver stafur á að vera eins og í því riti, sem hann er tekinn úr, að því leyti sem unnt er. Þó maður væri að skoða huga sinn heilt ár, yrði víða hvar ekki í ráðið, hvort frumritið mundi hafa ꝟ *eða* ꝺ, s *eða* ſ, r *eða* ꝛ, d *eða* ꝺ, f *eða* ꝼ, *o. s. frv., eða hvort eitthvert dæmi stæði á* 10. *eða* 19. *bls. eða í* 3. *eða* 8. *línu í frumritinu. Jeg hef haft æði mikið fyrir prófförkunum, og þó hefur mjer ekki tekizt (sumstaðar með aðstoð tveggja kunníngja minna) að rýma út öllum prentvillum. Jeg ætla hjer að geta þeirra, er jeg hef fundið. settaskrift* (4₈), *Fljótaskriftin* (4₁₀), *som* (7₁₈), *línu-enða* (12₁₅), *med* (13₄), *AM.* (30₇), *SAMHLJOÐENDUR* (56₁), *fyrir: settaskript, Fljótaskriptin, sem, línu-enda, með, ÁM., SAMHLJÓÐENDUR, eru með lítilfjörlegri prent-*

villum, þó þær sjeu nógar til að óprýða; fyrir aptan mið-línurnar í skýríngunum á 49. bls. hefur verið skipt um . *og* -, *þegar prentað var til fulls og alls. Í 14. skýríngu á 3. bls. er prentað* þa *f.* þá, *og í 304. skýr. á 64. bls.* drottin *f.* dróttin; *þar sem 49. bls. tekur við af 48. er orðinu* skírir *rángskipt* (skí-rır *f.* skír-ir). *Ofarlega á 27. bls. er á þremur stöðum rángt vísað til: 22_{14} í 1. línu á að vera 22_{17}; 22_{34} í 3. línu á að vera 22_{36}; og 22_{36} í 4. línu er eitthvað geggjað. Á 5_5 á að standa* fvnꝺo ꝼẏſt, *en ekki* fvndo fẏſt; 5_{11} heꝼıa, *en ekki* heſıa; 24 *í* *) Gæſgare, *en ekki* Gæſgare, *og* ęftre, *en ekki* eftre; 25_{17} þeır, *en ekki* þeir; 25_{18} hanum, *en ekki* hanu, *og svo í skýríngunni* hánum *f.* hánu(m); 29_{20} ꝺꝛaaps, *en ekki* draaps; 29_{22} líma, *en ekki* lıma; 30_1 saalꝺ, *en ekki* saald; 30 *í* *) ꝼoot, *en ekki* foot. *Á nokkrum stöðum stendur* v *f.* ꝩ, *og* M *f.* ꟽ; *en þó trauðlega nema á 2 fyrstu örkunum, og* v *f.* ꝩ, *ef til vill, þar að auk í* ***) *á 71. bls. Í rauninni er ekki meiri þörf á að hafa* ꝩ, ſ, ꝛ, ꝺ, ꝼ, ꟽ, *enn marga aðra stafi, sem eru öðruvísi í handritunum, enn í prentuðu latínuletri, t. a. m.: settleturs*-h; *tvær* r-*tegundir, aðra öldúngıs eingilsaxneska, en hina mitt á milli hinnar eingilsaxnesku og latínsku; nokkurskonar* L, *sem er haft t. a. m. í 677; kringlóttan staf, sem er sama og* T; E *með eingilsaxneskri lögun; hið eingilsaxneska* G, *sem haft er í Kaupmannahafnar-Njálu*

649 *á* 29$_{10}$) = *vel, þ. e.* eða; n̄ (*mjög víða á*
677) = *non, þ. e.* eigi *e.* ekki; pꝰ (pꝰ ꝥ þacnaþe
bænit[3] 645 *á* 9$_{1}$, En þa[7] pꝰ nautvnō v̄ fænt. þa
gek gþgn pꝰ nautonū[4] 645 *á* 12$_{15-16}$, Senðe h
þegæ ſıþ ꝫ pꝰ matne þrı e aþr v̄ ꝼ ſagt[5] 645 *á*
7$_{4}$, þau hørþo pꝰ ſıoro rıþıt[6] 645 *á* 8$_{18}$) = *post,*
þ. e. eptir; ſ; (v̄ þa ⁊ n̄ molðæ lıtr á. ſ; v̄ lıtr.
ſē rauþr boca ſtéıɴ[7] 645 *á* 7$_{29}$, k ·ı· vel tvıtøg
ſ; knó. ⁊ vel vızc[8] 645 *á* 12$_{4}$) *eða* s; (ſpam̄
ſpvrþo þa hvır þr vı er ıt hafıt egı ðáıt m; os
ıhelvıtı. s; eroþ ıt þegar meþ lıcama comnír
ıparadıſū[9] 623 *á* 9$_{3}$) = *sed, þ. e.* heldr; ſıc
(ılmþe ſıc reykelſe[10] 645 *á* 7$_{30}$, þa lo'naþe.....
þteɴ alr ſıc gloꝼe v[11] 645 *á* 9$_{5}$, þa ſtoþ þæ

---

3) eptir þat þagnaði barnit. 4) En þá er (*f.* es) eptir nautunum var (*f.* vas) farit, þá gekk griðungrinn eptir nautunum. 5) sendi hon þegar síðan mann eptir matrone (*f. matronae, þ. e.* húsfreyju) þeiri, es áðr var (*f.* vas) frá sagt. 6) þau höfðu eptir fjöru riðit. 7) var (*f.* vas) þá ok eigi moldar litr á, heldr var (*f.* vas) litr sem rauðr bókasteinn. 8) kona (*eldra er* kuna) ein vel tvítug, heldr knó (*f.* kná; heldr kná = *dáindis rösk*) ok vel vizk (*þ. e. viti borin*). 9) spámenn spurðu þá, hverir þeir væri, — «er (*f.* es) it (= þit) hafit eigi dáit með oss í helvíti (helvíti *er hjer þolandi, en ekki þiggjandi*), heldr eruð (*f.* erut) it (= þit) þegar með líkama komnir í paradisum.» 10) ilmði sem reykelsi. 11) þá..... losnaði þrotinn allr, sem glófi væri.

ſleɢian viþ ſteiñ ſic ᛉ. heꝼþi nýſet niþr[12] 645 á 13₁₃) = *sicut*, *þ. e.* sem; ip (pſtn ip[13] 645 á 8₁₂) = *ipse*, *þ. e.* sjálfr; pu (þacō pu þæ[14] 645 á 16₈) = *puer*, *þ. e.* sveinninn; pvv (645 á 16₆) = *puerum*, *þ. e.* sveininn; pvi (645 á 16₅) = *pueri*, *þ. e.* sveinsins; gꝉe (tóc ħ þeg at ſyŋ ſalta til gꝉe. ſ. þ. b.[15] 645 á 8₉) = *glorie* f. *gloriae*, *þ. e.* dýrðar; ſc̄s (þa ſc̄s ðōꝛ ħs. v vp. tekeɴ[16] 645 á 72₆) = *sanctus*, *þ. e.* heilagr; ðix̄ (ſē ·pſtɴ ðix̄[17] 645 á 72₈, ħ ðix̄ s ꝼ ꝼþ ſiɴe pv[18] 645 á 16₁₀) = *dixit*, *þ. e.* sagði; *og er, sem sjá má, ekki ætíð farið eptir því, hvort merkingar hins latínska og hins íslenzka orðs fara saman, eða ekki. — Myndin* ✝ *er víða sett fyrir orðið* kross.

Ath. 2. *Í heiðni, og framan af eptir það kristni var lögtekin, hafa Íslendíngar haft rúnaletur, og finnast þær eptirstöðvar þess í elztu handritum*

---

12) þá stóð þar sleggjan við steininn, sem maðr hefði ný-sett niðr. 13) prestrinn sjálfr. 14) þa kom sveinninn þar. 15) tók hann þegar at syngva saltera (= *saltara*, *sb.* ψαλτήριον) til dýrðar sælum (*eða* sancto? = helgum) þorláki byskupi (*eða* sæls [*ef ekki* sancti = heilags] þorláks byskups?). 16) þá er (*f.* es) heilagr dómr hans var (*f.* vas) upp tekinn. 17) sem prestrinn sagði. 18) hann sagði svá frá ferð sinni, sveinninn.

(t. a. m. 619, 623, 645*), að rúnin* ᛘ *(sem heitir* maðr*) er þar all-víða sett fyrir orðið* maðr, *og rúnin* ᚠ *(sem heitir* fè*) tvisvar í* 623 (⁊ gek ıklefa þ*ꝭ* er ᚠ hſ var í ⁊ hafðı ṁeþ $\overset{7}{\text{s}}$ hlvt af ego ſıɴı[19] 52_{18}, at maþ var hꝍnlaþ ſa er foꝛnt ᚠ. hafþı meþ $\overset{7}{\text{s}}$[20] 62_{27}) *fyrir orðið* fè. *Síðan hafa menn tekið upp latínu-letur, og með því — það er að skilja: með settaskrift, sem er ekki annað, enn lítið breytt latínu-letur — eru fornbækurnar ritaðar. Fljótaskriftin er afbakað settletur, og hefur farið að tíðkast í Noregi seint á* 13. *öld, en á Íslandi öndverðlega á* 14., *og leingi vel sjaldan verið höfð, nema á skjölum**) *og þesskonar smáritum, er gjörð hafa verið fyrir nauðsynja sakir, en ekki til fegurðar.*

Ath. 3. *Í stað hinna rómversku tölustafa, sem hafðir eru í flestum handritum, finnast hinir serknesku í Hauksbók (í ritgjörð, sem kölluð er* Algorismus*),*

---

19) ok gekk í klefa þann, er (*f.* es) fè hans var (*f.* vas) í, ok hafði með sèr hlut af eigu sinni. 20) at maðr var (*f.* vas) höndlaðr, sá er (*f.* es) fornt fè hafði með sèr.

*) *Hið elzta frumskjal íslenzkt, af þeim, sem eru geymd í Árna Magnússonar handrita-safni í Kaupmannahöfn, er með innsigli Jörundar hólabyskups, er andaðist* 1313, *og er ritað með settletri, en allur þorri þeirra, sem þar koma á eptir, með nokkurskonar fljótaskript.*

í 732 B, og víðar í talna-ritum. Þó líta þeir ekki eins út, og nú á dögum, og eru lesnir upp í vinstri hönd. Algorismus *byrjar á þessa leið (efst á fremri síðu 76. blaðs í Hauksbók):* Lıſt þeſſı heıtır algoꝛıſm⁷ hana ſvndo fẏſt ınðvſkır meñ ⁊ ſkıpvðv með .x. ſtoꝼū. þeī er. ſua erv rıtnır 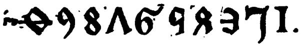. Eñ ꝼẏrſtı ſtaꝼr merk eıñ ıꝼẏrſta ſtað eñ anaʀ ıȷ. hıñ. þꝛıðı. þꝛıa ⁊ hveʀ ept þvı ſem ſkıpaðꝛ er allt tıl hınſ. ſıðaſta. e cıꝼraheıt ⁊. ſk þeſſa ſtaꝼı ꝼra hęgrı heɴðı vpp heſıa ⁊ rıta tıl vınſtrı hanðar ſem. ebꝛeſkv[21].

UM RADDARSTAFI.

2. a, á, e, è, i, í, o, ó, u, ú, y, ý, æ, œ, ö *eru sumir með einföldu hljóði, en sumir með tvöföldu. Í hinum fyrra flokki eru:* a, e, i, í, o, u, ú, y, ö; *en í hinum síðara:* á, è, ó, ý, æ, œ, *og eru þeir kallaðir límingar (fyrir þá sök, að þar eru tvö hljóð límd saman í einn staf). Við þessa tvíhljóða (límingana)*

---

21) List þessi heitir Algorismus; hana fundu (*f.* funnu) fyst (*f.* fyrst) indverskir menn ok skipuðu með 10 stöfum, þeim er (*f.* es) svá eru ritnir: 0, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1. Enn (*f.* Hinn) fyrsti stafr merkir 1 í fyrsta stað, enn (*f.* hinn) annarr 2, hinn þriði 3; ok hverr eptir því sem skipaðr er (*f.* es), allt til hins síðasta, er (*f.* es) sífra heitir; ok skal þessa stafi frá hœgri hendi upp hefja ok ríta til vinstri handar, sem ebresku.

bætast enn þrír aðrir: au, ei, ey, *sem eru kallaðir lausaklofar (af því hvort hljóð er skrifað út af fyrir sig).*

Ath. Sjálft atkvæði stafanna leiðir berlega í ljós, að í *er ekki =* i + j, *og* ú *ekki =* u + v; *sömuleiðis, að* ý *er ekki einfalt hljóð (heldur =* u + í, *eptir því atkvæði, sem* u *hefur nú á dögum). Þar af leiðir, að lausaklofinn* ey *(þ. e.* eý*) er þríhljóður í raun og veru.*

3. *Sú er önnur grein atkvæðis raddarstafanna, að* a, e, è, i, o, u, y, ö *eru grannir, en* í *og* ú *breiðir eða lokaðir, og slíkt hið sama allir fleirhljóðar (límingar og lausaklofar), þar eð sjerhver þeirra hefur annaðtveggja* í *eða* ú *í niðurlagi sínu, þegar litið er á atkvæði þeirra. En það fylgir þessari sundurgreiníngu, að hinir grönnu raddarstafir — en ekki hinir breiðu — geta staðizt fyrir framan* ng, *þar sem* n *og* g *eru í einni samstöfu; og hafa fornmenn*

ang	*þar*	*sem nú er*	*nefnt*	áng,	*t. a. m.*	*forðum* fang	*nú*	fáng,
öng	—	—	—	aung,	—	— föng	—	faung,
eng	—	—	—	eing,	—	— lengi	—	leingi,
èng	—	—	—	èing*,	—	— hèngu	—	hèingu**,
ing	—	—	—	íng,	—	— þing	—	þíng,
ung	—	—	—	úng,	—	— tunga	—	túnga,
yng	—	—	—	ýng,	—	— lyng	—	lýng.

*) *þ. e.* jeing. **) *þ. e.* hjeingu.

Er þá eptir einn grannur stafur, o; *en* ong *er trauðlega við haft af fornmönnum (nema í staðinn fyrir* ung), *því orðið* konungr *mun ekki hafa breytzt fyrst í* kongr *og síðan í* kóngr, *heldur beinlínis í* kóngr, *sem finnst t. a. m. í Frissbók (codex Frisianus) á þrem stöðum:* kóngr *á* 128. *dálki,* kóngrın *á* 201. *dálki (í fyrirsögn),* kónga *á* 209. *dálki (líka í fyrirsögn). — Af hinum breiðu stöfum er órætt um þrjá, og eiga tveir af þeim,* œ *og* ey*), *sjer aungvan stað framan við* ng; *en hinn þriðji,* æ, *geingur af reglunni og er hafður fyrir framan* ng, *t. a. m. í* vængr, hængr, Blængr, Klængr, *o. s. frv. Þó er* sæing *eldra, enn* sæng, *sem hjer má sjá:*

Sakna ek í sessi
ok í sæingu
míns málvinar,

svo og sæing *í Grágás og víðar. Slíkt hið sama orðið* sœing, *som hjer:*

farlig sœing jarli.

---

*) *Einstaka maður nú á dögum skrifar að sönnu* teyngja, *og þvíumlíkt; en orðið dregst ekki af* taung, *sem nú er gjörandi og þolandi eintölunnar, heldur af bol þess eða meginhluta, þó ekki eins og hann er nú* (táng-), *því þá ætti það að vera* tængja, *heldur af hinum eldra bol* (tang-), *með því móti, að* a *snýst í* e (tang- *í* teng-ja), *og breytist það* e, *eins og önnur framan við* ng, *síðan í* ei (teingja).

Ath. 1. *Margt má til þess finna, að fornmenn hafi ekki sagt* áng, aung, *og þvíumlíkt:*

1) *Fyrst er það eðli hinna breiðu hljóðstafa í flestum málum, ef ekki öllum, að þýðast ekki eptirfarandi* ng, *og eru líkur til, að vor túnga hafi verið þeim þar í samhljóða, meðan hún var nálægari stofni þeim, sém hún er af runnin.*

2) *Þar á ofan hefur þessi framburður, sem kunnugt er, haldizt, vestan á Íslandi, allt fram á vora daga, að minnsta kosti að því leyti, sem* a *og* ö *snertir.*

3) *Sjálfur ritsháttur fornmanna leiðir einnig berlega í ljós, að þetta er meira, enn líkur einar; því hvorki setja þeir atkvæðismerki yfir þesskonar samstöfur í þeim bókum, sem eru nákvæmar í setningu atkvæðismerkjanna, (nema yfir* ı, *af allri annari orsök), og ekki rita þeir heldur í elztu og beztu skinnbókum* ꜵng *eða* eing; *og þó* au *finnist fyrir framan* ng, *þá sýnir þó* ong, *sem haft er í þess stað, í sömu orðum, að það merkir ekki annað enn* öng, *sem stundum er skrifað* ang, *t. a. m.* ut gangu *(þ. e.* útgangu, útgöngu) *Sks.* 10*a*12, træýſtaſc langu lífı 649 *á* 12ı7. *Það er enn gild og góð röksemd, að fornbækurnar hafa mjög víða* eng *f.* ing (ſarneng, rètteng, Gyðengr, *o. s. frv.); því* i *er náskylt* e,

og breytist í e *á óteljandi stöðum og í fjölda af orðum, en* i *að minnsta kosti örsjaldan. Sb.* eg *f.* ig (kunnegr, máttegr, nauðegr, *o. s. frv.).*

4) Þó er sú röksemdin einna mikilvægust, að a- *hljóð fyrir framan* ng, *að fornu og nýju, fer eptir allri annari reglu, enn* á, *bæði í hneigíngu og afleiðíngu. Orðið* kát-r *t. a. m. hefur* kát, kátu, kátum, *í gjör. eint. í kvennkyni og gjör. fleirt. í hvorugkyni, þiggj. eint. í hvorugk., þiggj. eint. í karlkyni og þiggj. fleirt.*; *en* lang-r *hefur í þessum föllum (casibus)* löng, löngu, löngum. *Á líkan hátt hneigist* stöng, *af stofninum* stang, *öðruvísi enn* tá, *þar eð það hefur* steng-r *í gjör. og þol. fleirt., en ekki* stæng-r, *eins og* tæ-r. *Að líkum hætti fer og um sagna hneigíngar: þegar* láta *og* ganga *eru borin saman í framsöguhætti núlegs tíma, þá breytir* ganga *sínu* a-*hljóði í* e (geng, gengr) *þar sem* láta *breytir sínu í* æ (læt, lætr), *en í* ö *þar sem* u *fer á eptir, þó* á *í* láta *sje óumbreytt* (göngum — látum). — *Eins er varið í afleiddum orðum: af* lang-r *kemur* leng-ð, *en af* há-r *kemur* hæ-ð. *Menn beri ekki fyrir sig til mótmæla, að* helsi *t. a. m. komi af* háls, *og annað þesskonar, af því mestu líkur eru til, að* hals, *en ekki* háls, *sje hin öndverðlega mynd, og hafi síðar feingið breitt atkvæði, eins og mörg önnur orð í máli voru.*

Ath. 2. *Þar sem* n *og* g *verða saman, í samsettum orðum eða afleiddum, með þeim hætti, að* n *stendur í niðurlagi hinnar fyrri samstöfu, en* g *í upphafi hinnar síðari, grennist ekki undanfarandi raddarhljóð, heldur hafa menn sagt og ritað* tún-garðr, sín-gjarn, mein-ga *(af* mein*)*, kván-gask; *nema þegar uppruni þess háttar orðs hefur verið úr minni liðinn, svo menn hafa farið með það eins og einfalt, t. a. m.* engi *(nú* einginn*) fyrir* ein-gi *eða* einn-gi — *líka mun hið breiða hljóð haldast, þó orð dragist saman, t. a. m.* nángr *fyrir* náungr *(= náúngi). — Einstöku sinnum finnst breið hljóðsetníng, þar sem hún ætti ekki að vera, fyrir framan* ng, *t. a. m. í* 623 leıŋı[22] *(atv.)* 42_{21} *og* leíŋı[22] 43_{20}; samteıŋıa[23] *(sögn)* 47_8. *Í* þrøynger (ꝛ þrøynger hanū agırnð oc oꝼkaþ annaꝛſ tıl uſpæctar[24]), *Sks.* $136a_{13}$, *má ætla að* øy (= ey) *sje beinlínis haft fyrir* ö; *sb.* þrongva *(impellunt)* $136b_1$, þrengvır *(impellit)* $136a_{28}$.

Ath. 3. nk *verður optast nær að* kk, *t. a. m.* makki *(af stofninum* man *í kvennkynsorðinu* mön; *á d.* **Manke***)*, rakk-r *(á d.* **rank***, þó það sje í annari merkíngu)*, ekkja *(á d.* **Enke***)*, bekk-r *(á d.* **Bænk**,

22) lengi. 23) samtengja. 24) ok þröngvir (?) hánum ágirnd ok ofkapp annars til úspektar.

á þ. ***Bank),*** þekkja *(á þ.* ***denken,*** *á d.* ***tænke),**** *og mörg önnur. En þar sem* nk *finnst óumbreytt, hefur það, eins og* ng, *grannan raddarstaf fyrir framan sig, t. a. m.* krankt, krankr, krönk, hönk, munkr (*ekki* kránkt, kránkr, kraunk, haunk, múnkr); *nema í afdregnum eða samsettum orðum, eins og:* sín-ka = *sjerplægni, (af fornafninu* sín), vínker, *o. s. frv.*

4. *Yfir hin breiðu hljóð setja fornmenn optlega brodd (´), ekki að eins þar sem hann er nú tíðkaður* (á, í, ó, ú, ý), *heldur einnig yfir límínga og lausaklofa. Margar skinnbækur hafa þar á ofan brodd yfir* ı, *hvort sem það er grannt eða breitt, til að greina það frá leggjum annara stafa. — Broddurinn yfir* e = è *er annarar merkingar.*

Ath. 1. Þess ber vel að gæta, að fornmenn hafa sjaldan eða aldrei haft þann ásetníng, að greina sundur breið hljóð og grönn, og því setja þeir ekki brodda yfir öll breið hljóð, heldur að eins öðru hverju, næstum ósjálfrátt, af nokkurskonar óljósri tilfinningu. Af því þessir broddar eða drættir eru einskonar áherzlumerki, ber líka við á stundum, í hinum ónákvæmari skinnbókum, að þeir eru settir

---

*) *Orðin* þeinkja, þeinkíng (*t. a. m. í* þeinkíngarháttur), þánki, *eru ekki forn, og munu vera tekin úr dönsku.*

yfir einfaldan samhljóðanda, til að sýna, að hann eigi að vera harður eða tvöfaldur í framburðinum, annaðhvort einir saman eða til aðstoðar og uppfyllíngar við annað tvöföldunarmerki. Á líkan hátt hafa sumir ritarar sett brodd hjer og hvar yfir önnur orð, sem þeir hafa numið staðar við og hert á í huga sínum, af því þau hafa verið fágæt, torskilin, í einhverju áburðarmeiri, enn orðin í kríngum þau, eða eitthvað þvíumlíkt. Þessa kyns eru þeir broddar, sem stundum eru settir yfir aðra tölustafi, enn I; *en broddurinn yfir* I *(t. a. m.* xiíj) *getur verið líkrar tegundar og annarstaðar yfir* ı. — *Hjer á ofan eru broddar eða skádrættir hafðir meðfram: til að sýna, að orði sje ekki lokið í línu-enða; til að fylla upp í, þar sem lína þykir of stutt; til að sýna skammstöfun* [*t. a. m.* atı ðacı⁊ meılanſ b́. bvſcop naþſvnıa foꝛ t mıcla ǵ. 677 *á* 50₁₋₂ (*þ. e.* átti Dacius Meilansborgar byskup nauðsynja-för til Miklagarðs), fvr h ðtıN gt eſ ħ ſa boꝛǵ. ⁊ ḿ. 677 *á* 40₉ (*þ. e.* fyr hví drottinn grèt, es hann sá borgina, ok mælti), *sömuleiðis* ḿ. (= mælti *eða* mælir) 677 *á* 37₂₄, ſá. (= sagði) 677 *á* 41₄, ſv́. (= svaraði *eða* svarar) 677 *á* 49₈, ſvoŕ. (= svöruðu) 677 *á* 76₃₉, ruma bó. (= Rúmaborg) 677 *á* 58₃₁, bv́. (= byskups) 677 *á* 37₉, bvſć. (=

byskup) 677 *á* 49$_{10}$, ste'. (= steinninn) 677 *á* 80$_{18}$]; *til að vísa um orðum; o. s. frv.*

Ath. 2. *Margar skinnbækur — t. a. m. Fríssbók og Resensbók (med sögu Guðmundar byskups) — eru að sönnu ónákvæmar í setníngu broddanna, en sumar — t. a. m.* 677 *— eru aptur svo nákvæmlega ritaðar, að þar af má vel skynja, hvar hljóð hafa verið grönn eða breið.*

5. *Þrjú hljóð:* a, u, i, *eru upphaflegust allra hljóða í vorri túngu (eins og í öðrum gotneskum málum), svo að hin leiðast öll af þeim með einhverju móti. Jafnvel hin einföldu hljóð* e *og* o *eru hvergi upphafleg: er* o *víðast sprottið af* u, *og* e *margsinnis af* i. á *er að upphafi* = aa, ú = uu, í = ii.

Ath. Yfir e *fyrir* i, *í hinum fornu orðum, sem ekki eru skrifuð eptir skinnbókum, eru — að dæmi Jakobs Grimms — settir tveir deplar* (ë) *á sumum stöðum í riti þessu, fyrir fróðleiks sakir, til að greina það frá því* e, *sem komið er af* a *eða* o.

6. *Við þá raddarstafi, er híngað til hafa verið taldir, verður enn að bæta fimm klofníngum:* ja, jö, já, jú, jó, *fyrir þa sök, að í breytíngum orðanna er líkt með þá farið, og hver þeirra væri eintómur hljóðstafur, þó þeir sjeu reyndar settir saman af samhljóð-*

anda og hljóðstaf. Verða nú einstakir hljóðstafir með lausaklofum og klofningum alls 24 *að tölu, og eru* 6 *af þeim:* i, í, ë, è, ei, já *ófrjóir, og kvikna ekki önnur hljóð af þeim; en* 10, *eða þó heldur* 9*:* a, (ja), á, au, u, ú, o, ó, jú, jó *eru frjóir (ávaxtarsamir), og geta af sjer:* ö, (jö), e, æ, ey, y, ý, œ — *og mætti kalla það hljóðvarp.*

Ath. Hjer við bætist klofningurinn ju; *hann er mjög sjaldhafður, en finnst þó t. a. m. í* ꝼıugua̅ *(þ. e. fjögra, fjegra) Sks.* 35*a*22,24, 36*a*21, *b*11; ꝼıugrtan *(þ. e. fjórtán)* 36*b*29 *(ef það er ekki* = fjúgrtán)*;* þjukkr, þjukk, þjukkt, (= þykkr, þykk, þykkt), *Sks.* 9*a*14, 35*a*22, 36*b*20, 37*a*9, 79*a*10 (þıucku̅, þıucker, þıuckır, þıucc, þıuccu).

7. *Hljóðvarp hefur tvær tegundir í voru máli. Sú er hin fyrri tegund, að*

a	*verður*	e,
á	—	æ,
au	—	ey,
u	—	y,
o	—	y,
o	—	e,
ú	—	ý,
jú	—	ý,
jó	—	ý,

ó *verður* ý,
ó — œ,

og veldur i *öndverðlega þessu hljóðvarpi, ekki að eins þar sem* i *er óhaggað, heldur og þar sem það breytist í* j, *eða það er úr fellt (sem einkanlega ber opt við fyrir framan* r); *en þar að auki er hljóðvarp stundum haft einúngis til að leiða eitt orð af öðru, eður eina orðmynd af annari, þó* i *fari ekki á eptir. Má hjer um telja nokkur dæmi til skilníngsauka.* a — e: *af* katt- *verður* ketti *og* kettir; *af* tam- *verður* temja, temjum, temr (*fyrir* temir?), tem (*fyrir* temi?), *o. s. frv.; af* mar- (marr *í skáldskap* = hestr) *leiðist* merr (*nú* meri); *af* sat (*þál. tíð af* sitja) *leiðist* seta; *af* ramm*- *verður* remma (*sögn, t. a. m.* ſva ſē ɪɴvɪþ[7] remma allt ſkıpet. ſva remma oc goþ verk hugſkot gott[25] 673 *A á* 60₁₉). á — æ: *af* spán- *verður* spæni *og* spænir; *af* lát- *verður* lætr, læt; *af* hár *verður* hæra. au — ey: aurar, aurum, aura *er í eintölu* eyrir, eyri, eyris; *af* aur-** (*þ. e. sandur, bleyta*) *leiðist* eyrr (*þ. e. eyri*); *af* flaut (*í þál. tíma*) *leiðist* fleyta; *af* daun- *leiðist* deyna (*gefa daun af sjer*); *af* glaum- *leiðist* gleyma (*gjöra glaum*); *af* raust *leiðist* reysta (*hafa*

---

25) svá sem innviðir remma allt skipit, svá remma ok góð verk hugskot gott.

*) remma *sýnir, að* ramm, *sem einkunnar-stofn, er upphaflegra, enn* ram.

**) *Heldur enn af* eyra?

hátt) *og* há-reyst-i; *af* snauð- *leiðist* sneyða (*privare*). u — y: *af* sun- *verður* syni *og* synir; *af* **bund-** (*í* **bundum, bundut, bundu** *í framsöguh.*) *verður* **bynda, byndi, byndir, byndim, byndit** (*í afleiðingarh.*); *af* **stun-** *verður* **stynja, stynjum, stynr, styn**; *af* **full-** *verður* fylla. o — y: *af* þorn *verður* þyrnir, *af* **horn** *verður* hyrna, *af* mold *verður* mylda (*þ. e. ausa moldu, t. a. m.* ok lágu «lıkam þra ó mýllð»[26] 623 *á* 58[6].)*
o — e: hnot *verður* hnetr, stoð *verður* steðr (*þ. e. stöðir*); *af* sof- *verður* sefr *og* sef, *af* troð- *verður* treðr *og* treð. ú — ý: *af* kú- *verður* kýr; *af* lúk- *verður* lýkr, lýk; *af* fúl- *verður* fýla. jú — ý: *af* fljúg- *verður* flýgr, flýg. jó — ý: *af* skjót- *verður* skýtr, skýt; *af* grjót *verður* grýta. ó — ý: *af* ból *verður* býli. ó — œ: *af* fót- *verður* fœti *og* fœtr; *af* sók- *verður* sœki, sœkir, sœkjum, sœkja; *af* bók *verður* bœkr; *af* ból *verður* bœli (*kynl.*) *og* bœla (*sögn*); *af* fóð- *verður* fœða; *af* skróp- *verður* skrœpa (*simulare, ritað* ſcrøpa 673 *A á* 484); *af* hróp *verður* hrœpa (hlegın af énlō ⁊ hręptr af m[27] 623 *á* 621).

---

26) líkamir þeira ómyldir. 27) hleginn (*á lat. derisus*) af englum ok hrœptr (*þ. e. spottaður*) af mönnum.
*) *Stundum litur eins út, og* y *sje hljóðvarp af* a *eða* ö, *t. a. m. í* gyltr (*gylta*) *af* galt-, trylla *af* tröll. *Sb.* fyrva *af nafninu* fjara, *t. a. m.* en er út fyrvir, *þ. e. út fjarar*; gyrða; *o. s. frv.*

Ath. 1. *Hljóðvarpið* a — i *á ekki heima í eldra málinu, heldur hafa fornmenn sagt og ritað t. a. m.* einberni *af* barn (*þó menn segi nú* einbirni; *sb.* eingirni *og* blágirni — *ekki af* görn, *heldur af* garn).

Ath. 2. *Það lítur að sönnu svo út, sem* i *sje hljóðvarp af* ja, *t. a. m. þegar* skildi *eða* skildir *er borið saman við* skjald-, firði *eða* firðir *við* fjarð-; *en hitt er þó reyndar, að* ja *er komið af* i, *og er stofn þessara orða upphaflegri í þiggj. eint. og gjör. fleirt.* (firði, firðir), *enn í öðrum föllum; enda hafa fornmenn á stöku stað* i, *eða jafnvel* ë, *þar sem vjer eigum von á* ja, *og slíkt hið sama hins vegar* ja *fyrir* i *eða* ë: tılꝺat (= tjaldat) 645 *á* 14_{22}; gıllꝺa (= gjalda) *Gþl. Magn. llb.* 43 *í* 60; ıgvþpıl̄ıno 677 *á* 24_{35} (= í guðspjallinu), Matheꝰ gvð ſpılla manz 656 *A1 á* 2_{8}, með tıo laga boðoꝛðv̄ ⁊ ꝼırv̄ gvð ſpıllv̄[28] 656 *A1 á* 10_{21}, ıguð ſpıllıno 656 *A1 á* 25_{5}; — gellꝺa (*f.* gjalda, *solvere*) 60 *á* 83*d*8; *kvennkynsorðið* jata *er skrifað* eta *í beztu skinnbókum;* — *fyrir* ëk (*á gotn.* ik) *finnst* jak (ſæ nu hůt ıak ſcal haꝼa rað þín 655 *Fragm.* xxıx *á* 7_{6}), *jag á sænsku; fyrir* gëfa *finnst* gjafa, *o. s. frv. Sb.* spjalla, spilla, spëlla.

---

28) með tíu laga boðorðum ok firum (*f.* fjórum) guðspillum (= guðspjöllum).

Ath. 3. *Það er ekki eðli vorrar túngu, að* æ *dragist af* a; *þó finnst t. a. m.* athæfi *Sks.* 10b_3, 34b_5, 61a_{29}, 72a_{17}, 126b_{11}. — *Stundum sýnist* œ *vera dregið af* a, *eins og* dœg-r *af* dag-r, dœli *og* dœld *og* dœlir (*t. a. m.* Naumdœlir) *af* dal-r; *en þesskyns orð eru reyndar komin af öðru frumorði með* ó, *t. a. m.* dœg-r *af* dóg-, *sem finnst í gotneska orðinu* fidur-dôg-s.

Sú er ö n n u r *hljóðvarps-tegund, sem er eign og einkenni norrænnar túngu, að* u — *annaðhvort sjálft, eða* v *í stað þess* — *snýr undanfarandi* a *í* ö, *eins og sjá má, ef* tala, talna *er borið saman við* tölu, tölur, tölum; fara, farit, *o. s. frv. við* förum; dagan *við* dögun. *Víða er* u *eða* v *burtu fellt, ellegar einúngis haft í huga, og veldur þó hljóðvarpi, t. a. m.* gölt (*f.* galtu — göltu) *í þol. eint.* *og* göltr (*f.* galtur — göltur) *í gjör. eint.* (*af* galt-), *eins og* göltu *í þol. fleirt. og* göltum *í þiggj. fleirt.;* sök (*f.* saku — söku) *í gjör. og þol. og þiggj. eint., eins og* sökum *í þiggj. fleirt.;* ör (*f.* aru — öru) *í gjör. og þol. eint., eins og* öru *í þiggj. eint.,* örum *í þiggj. fleirt., eða* örva *í eig. fleirt.,* örvar *í eig. eint. og gjör. og þol. fleirt.;* börn (*f.* barnu — börnu), *eins og* börnum; glöð (*f.* glaðu — glöðu) *gjör. eint. í kvennk. og gjör. og þol. fleirt. í hvorugk., eins og* glöðu, glöðum. *Sumstaðar breytist* a *í* ö, *þó* u *hafi aldrei farið þar á eptir, einkum*

í al- *framan í orði, t. a. m.* ölúð, ölfœrr (*f.* alúð, alfœrr; *og má vera í þessum orðum, að breytíngin komi til af því, að* ú *og* f *sjeu skyld* u *og* v), ölteitr (*f.* alteitr)*, höldr, *o. s. frv.*

Ath. 1. *Það er svipað hljóðvarpi, en þó ekki sama, þegar* u *í niðurlagi orðs veldur því, að* a *í næstu samstöfu á undan breytist í* u, *svo* leikarum *verður að* leikurum; launaðum, launaðut, launaðu, *að* launuðum, launuðut, launuðu. *Sömu tegundar er* helguð = helgað (*f.* helgaðu — helguðu), *hlut-tekníngarorð af sögn.* helga, *og* sumur (*f.* sumuru, sumaru), *gjör. og þol. fleirt. af* sumar. *Þessi hljóðbreyting (tillíking?, assimilatio) tíðkast ekki í rótum orða, og ekki eingaungu í viðuraukum rótanna (sem hafðir eru til að leiða af þeim leingri orð), heldur hafa fornbækurnar einnig:* ſamnꜹþoſc (*þ. e.* samnöðusk = samnuðusk = sömnuðusk) 623 *á* 7$_{21}$; meþ ġtꜹnðō ꜹgō[29] 623 *á* 23$_{12}$; ꜹrmǫl heilagra[30] 623 *á* 36*neðst, o. s. frv. Þegar svo stendur á, að tvær næstu samstöfur fyrir framan niður-*

---

29) með grátöndum (*nú á dögum:* grátandi) augum.

30) örmöl (*sb.* héröð = héruð) heilagra.

*) *Hrafnk.-s.* (*Kmh.* 1839) *á* 25$_{5}$, *og á þar að standa, eptir skriflegri lagfæringu doktors Sveinbjarnar Egilssonar:* váru þá ölteitir. Menn undr. *o. s. frv.*; *sbr. skinnblaðið af Hrafnk.-s., á aptari bls. í 26. línu.*

2*

lags-*við hafa hvor sitt* a, *þá verður hljóðvarp í hinni fyrri, sem jafnan er megin-samstafa, en tillíking í hinni síðari, t. a. m.* harparum *verður* hörpurum; talaðum, talaðut, talaðu *verða* töluðum, töluðut, töluðu; kallað (*f.* kallaðu), *hluttekningar-orð af sögn.* kalla, *verður* kölluð.

Ath. 2. ja — jö (fjörðr, fjörð, fjörðu, fjörðum *af* fjarð-) *er sama hljóðvarp og* a — ö, *þar eð* j *breytist ekki.*

8. *Hljóðvörpin úr hinni fyrri tegund eru ekki ætíð við höfð í hinum elztu ritum, heldur finnst t. a. m.* au *f.* ey, u *f.* y, ú *f.* ý, ó *f.* œ *í Ágripi af sögum Noregs konúnga* (*Fms. X,* 377—421), *í Reykholts-máldaga* (fort, *þ. e.* fórt, *f.* fœrt), *í El.* (hulıa *f.* hylja 21 7, hluþa *f.* hlýða 32 12, Oþre *f.* Œðri 12 12, flogre *f.* slœgri 16*neðst,* toke *f.* tœki 25 9, ftoþefc *f.* stœðisk 16 10, forefc *f.* fœrisk 26 8, ðomafc *f.* dœmask 41 16, botto *f.* bœttu 38 10, oübroþelegr 3 9, *auk margs annars*), *í* 677, *í* 673, *og víðar.** — *Þó er hitt hljóðvarpið,* a — ö, *miklu óstöðugra, og er ótal sinnum skrifað* a, *þar sem nú er nefnt* ö, *t. a. m. í Al.:* ftaðuct (= stöðugt) 19 13; úftaðug (= ústöðug) 26 30;

---

*) *Mundi* markeð (*signis*) *í* 1812 (*bls.* 20*b* 5) *vera sömu tegundar* (*f.* merkjum), *eða vera misskrifað fyrir* markum = mörkum (*af* mark)?

markuð (= mörkuð), *hluttekníngarorð af sögn.* marka, 30₂₄; gıarðe (= gjörði) 6₁9 *á* 10₂₇; ſanghus (= sönghús) 6₁9 *á* 96₁₂; *o. s. frv. Þar á ofan gjöra* a *og* ö *þráfaldlega aðalhendíngar í skáldskap, sem í þessum vísuorðum, úr einni saman Kristnisögu:*

Þangbrands ýr stað löngu;
barðs ok laust við jörðu;
kólgu rafn með stöfnum;
röng eru mál á gangi;
bönd ráku val strandar;

og mundi vera rjettara að skrifa og lesa:

Þangbrands ýr stað langu;
barðs ok laust við jarðu;
kólgu rafn með stafnum;
rang eru mál á gangi;
band ráku val strandar.

Ath. 1. *Á líkan hátt er* a *opt látið halda sjer, þar sem það breytist nú í* u: hværſu ſıolf þau varo ſkapað[31] *Sks.* 98*b*12, Nu ſkalu ıamnan þær ſattar væra[32] *Sks.* 101*a*2, ıſlıcū ſtaðū ſkalu ðomar bıta[33] *Sks.* 136*b*7.

---

31) hversu sjólf (ó *f.* á) þau váru skapað (= skapuð, sköpuð). 32) Nú skalu (= skulu) jamnan (m = f) þær sáttar vera. 33) í (*fyrirsetníngarnar* á *og* í *venjulega áfastar við næsta orð á eptir, í góðum skinnbókum*) slíkum staðum (a = ö) skalu (= skulu) dómar bíta.

Ath. 2. *Stundum finnst hljóðvarp yfir það fram, sem rök sýnast til vera og nú er títt, t. a. m.* ón allre ǿhreinſon *El.* 25_{16} (*f.* óhreinſon = úhreinsun), ǿhlyþn (*f.* óhlyþn = úhlýðnir) *El.* 32_{10}; Sǿ* (*videbant*) *El.* 27_{10}, hver faraſc ǿn* ðome[34] *El.* 39_{4}; Joſep talþı þ ſıtt rað at kr ſettı t nockýrn vıtran m ⁊hagſpakan er vþveıttı afgang ıarðar a vaxt[35] 625 *á* 17_{18}, gengv fýr ıoſep ⁊lýto hm[36] 625 *á* 18_{16}, ⁊v þar fagnafýnðr með þeı feðgv̄[37] 625 *á* 19_{13}, kō nabogonoſor babılonıſ. kr. m; h ſın aıoꝛſalalð ⁊ bꝛot..... ſalomonſ mýſtarı þaðan t h fıarlýtı mıkla[38] 625 *á* 28*neðst* — 29_{1}, Alexanð kanaðı alla ſýðꝛ halfo heıſ[39] 625 *á* 35_{5}, Vıð h..... v narſeſ ollðvngr rægðr af rv̄ vıō fýrır ofýnðar ſac[40] 625 *á* 52_{18}, ⁊ foꝛo þa

34) hverir farask án dómi (*nú* án dóms). 35) Jósep talði þat sitt ráð, at konungr setti til nökkyrn (*f.* nökkurn) vitran mann ok hagspakan, er varðveitti afgang jarðar-ávaxtar. 36) gengu fyrir Jósep ok lytu (*f.* lutu) hánum. 37) ok var þar fagnafyndr (*f.* fagnafundr) með þeim feðgum. 38) kom (*f.* kvam) Nabógó(dó)nósor Babylonis konungr með her sinn á Jórsalaland ok brot (= braut)..... Salómons-mystari (= mustari = musteri); þaðan tók hann fjárlyti (*f.* fjárluti, *f.* fjárhluti) mikla. 39) Alexander kannaði alla syðrhálfu (*f.* suðrhálfu) heims. 40) Við hann..... var Narses öldungr rœgðr af Rúmverjum fyrir öfyndar (*f.* öfundar) sakir.

*) sá — só — sœ, án — ón — œn; *nema ef* ǿ *og* ǿ *eru hjer beinlínis* = á, *sb.* 14. §.

til fyndar við. Z.[41] 625 *á* 86*neðst*, Joan..... tiaði þ sē hom syndisc at h þottisc skirn þyrfa at taca af gvðs syni[42] 625 *á* 921; Vm lýg vitni (= Um ljúgvitni) 619 *á* 19*neðst* (*þó* lýgi vitni *á* 202,8), drýgliga *f.* drjúgliga, kvæn *f.* kván. — *Í nokkrum orðum hefur þetta hljóðvarp haldizt allt fram á vora daga, t. a. m.* gætt = gátt, sætt = sátt (*sátt er nú sjaldhafðara*). *Í* ætt *f.* átt, bæn *f.* bón, *o. s. frv., skiptir hljóðvarpið merkingum. (Í* gæs *f.* gás *mun hljóðvarpið hafa komið seint upp.)*

9. *Alla hljóðstafi, að með töldum klofningunum* (6. §), *má greina í þrjá flokka, eptir því, af hverju frumhljóði hver er runninn*:

A- *flokkur:* a, á, au; ö, e, æ, ey;

U- *flokkur:* u, ú, o, ó, jú, jó; y, ý, œ;

I- *flokkur:* i, í, ë, è, ei, ja, já, jö;

og er það sameiginlegt eðli tveggja hinna fyrri flokka, að í þeim verða hljóðvörp; en tveggja hinna síðari, að frumstafir þeirra valda hljóðvörpum.

10. a *hefur verið fornmönnum tíðara, enn oss, sem ráða má af* 3. *og* 8. §.

---

41) ok fóru þá til fyndar (*f.* fundar) við Zacharias.
42) Jóan..... tjáði þat, sem hánum sýndisk, at hann þóttisk skírn þyrfa (*f.* þurfa) at taka af guðs syni.

11. ö *er annars vegar yfirgripsmeira, en annars vegar yfirgripsminna, enn á vorum dögum* (3. *og* 8. §). — *Af því einginn* ö-*stafur var í hinu elzta norrænu-stafrofi, heldur enn í hinu latínska og eingilsaxneska, þá hafa fornmenn skrifað* ö *á ýmsar lundir:*

1) ao (*t. a. m.* haorgſ[43], *Reykh.-máld.;* Maoꝛg[44] *Sks.* 119*a*16; Aollu goðo er ofunð gagnſtaðleg[45] 619 *á* 21 3) *og* ꜵ (Erodıᵒ er fogl harla mıkıl oc ſıgrar ꜵrn[46] 673 *A á* 55 11, oc ſua ſē erodıᵒ ſıgr ꜵrn[47] 673 *A á* 55 18), *sem bendir til, að hljóðið líkist* o, *en sje dregið af* a;

2) au, av, aʋ, aʋu*,
3) o,
4) ǫ, (ǫ, ǫ), ø, ǫ, ơ,

} *af því* ö *er í hljóði sínu svipað* au, o, œ.

Ath. Seint á 14. *öld er stundum ritað* aö *f.* ö, *og sýnir það bæði framburð og uppruna. (Þó man jeg ekki eptir þessum ritshætti, nema í* tvaö, *þ. e.* tvö, *sem þá hefur verið komið í stað hinnar eldri myndar* tvau.)

---

43) hörgs. 44) mörg. 45) Öllu góðu er öfund gagnstaðleg (*þ. e. gagnstæðileg*). 46) Erodius (*á gr.* ἐρωδιός, *hegri*) er fogl (= fugl) harla (*f.* harðla = harðliga) mikill, ok sigrar örn. 47) ok svá sem erodius sigrar örn.

*) Gaʋufgare er oc þa en eftre burðar tıð an en ſyrrı 619 *á* 56 11 (Göfgari er ok þá en eptri burðartíð, an — *sama og* en *e.* enn — en fyrri).

Í sumum bókum er ö *og* œ *þannig sundur greint, að* ö *er skrifað* ǫ, *enn* œ *er skrifað* ɶ. *Opt er líka broddur yfir* 2) *og* 4), *þegar stafirnir merkja* au *og* œ. *Þar sem ritað er* ey *f.* ö, *er ekki víst, hvort* ey *er einúngis skrifað fyrir* ö, *á líkan hátt og* au, *eða sjálft hljóðið hefur breytzt, líkt og þegar* ö *verður* e *(t. a. m.* göra — gera); *sb.* 50. §.

12. au *er annars vegar miklu ótíðara, og á hinn bóginn nokkru tíðara, enn hjá oss* (3. *og* 8. §). *Það er ýmist ritað* au, av, ꜷ, ꜵ, *og í sumum bókum* ou, ov, *og jafnvel* ꜵu *eða* ǫu, *t. a. m.* Saum þarꝼtu oc mykeñ..... hvartvæggıa ræcſoum oc noðſaum[48] *Sks.* 6a16, lovn[49] *Plac.* 25 (512 *á bókf.*). *Í* 619 *stendur:* þou, brouð, douð, douða, nouðulega, bouð, strouk, brout, flout, floug, *f.* þau, brauð, dauð, *o. s. frv.; sömuleiðis* drꜵumi, dꜵuða, ꜵuðıgr, brꜵut, lꜵug, *f.* draumi, *o. s. frv.; þar að auk* dǫufr (þeir hafðu aðr bart hofuð et alt á hanu ⁊ cnocat tıl þeſ er ħ var dǫufr af orðen[50] 120₂₀) *f.* daufr. *Rask ætlar atkvæði þess hafa verið sama og enn tíðkast í Noregi* (öû ?).

---

48) Saum þarftu og mykinn (= mikinn)..... hvárttveggja reksaum ok noðsaum (*f.* hnoðsaum). 49) laun. 50) þeir hafðu (a = ö) áðr bart (= barit) höfuðit allt á hánu(m) ok knokat (*knuge á dönsku;* knoka: *knuge* = sloka: *sluge*), til þess er hann var daufr (*áþ. taub, á d. døv; sb.* heyrnardaufur) af orðinu.

Ath. Fornmenn hafa sagt (og ritað) tvau, sjau *(eins og* þau), *sem hjer:*

svá gat Halla setið um þau
segg ok Kötlu bæði tvau.

Sb. niðurlag 1. ath. við 15. §.

13. ey *er jafnaðarlega ritað* œy (øy) *í norrænum bókum, og er því líklegt, að Noregsmenn hafi talað svo, þ. e. sagt* öý; *en ekki tjáir að heimfæra það upp á framburð Íslendínga,* þar eð þeir hafa venjulegast skrifað* ey, *sem bendir til, að þeir hafi nefnt* eý; *og er það atkvæði nokkuð svipað* ei (*þ. e.* eí), *enn þó ekki sama. Fyrir* ey *er í elztu bókum stundum ritað* ay, *víða hvar saman dregið, en þó sumstaðar sundurlaust, t. a. m.* aýra (= eyra, *auris*) *El.* 59₈; *sömuleiðis* ꜵy 325 (2) *á* 22. *dálki í* 10. *línu* (holꜵýō = Háleygjum) *og* æu 619 *á* 16₃ (æuru ſiu, *aures suas*).

14. á *er stundum ritað* ǫ, ȣ, ǫ, ǫ, ø, ꜵ, ꜷ, ao: uǫro (= váru, *erant*) 623 *á* 38₇, 40₁₈, ſacmǫl[51] 677 *á* 133₁, I helgō rıtnıqō er ſvrſt varþveıtanðı hǫtr ſaþr

51) sakmál (*litem*).

*) *Nema, ef til vill, mjög snemma, sem ráða mætti af* meoýıar (*virginis*) 1812 *bls.* 19*a*₃₀ (*en þó* meýıar *t. a. m. bls.* 19*a*₃₅), dreoýmþı 1812 *bls.* 2*b*₂₆ (*sjá* 4. *eptirstúngu í Ísll.-ss.* 1843), eóýþe mꜵrk (*þol. eint.*) 1812 *bls* 2*b*₁₄, éoýſtra (*orientalem*) 1812 *bls.*20*a*₁₁₋₁₂.

fogo[52] 677 *á* 22_{14}, þa var ſē þ eın fvlðıſc af crǫſō ſınō en veıtı ñ valoþō[53] 677 *á* 22_{34}, hunð͛ cōo ⁊ ſlecþo ſǫꝛ lazarı[54] 677 *á* 22_{34}, þ er ſǭ geſıt[55] 677 *á* 22_{36}, Svelga mō ħ ǫ́. ⁊ unð͛ſk ħ þ n̄. ⁊ tróſtıſc ħ at ıoꝛðon mónı fala ımuɴ ħō. ht mc ǫ́. nēa ſlıotanðı rǫ́ſ mcvnſ[56] 677 *á* 13_{10-11}, ſǫ́ꝛ (*volnera*) 677 *á* 22_{27}, þa þvǫ́ v føtr ðtıɴſ ıtarō[57] 677 *á* 46_{20}, en ðtıɴ vaɴ m⁊ þeī ⁊ ſtvrcþı mǫl þa at fvlgıonðō tocnō[58] 677 *á* 14_{27}, Jn foꝛnı ſıanð ſvalg ǫ́[59] 677 *á* 13_{13}, ſǫ́ (*videbant*) 677 *á* 14_{21}, ǫ́n enða 677 *á* 22_{3}, ſǫ́ꝛ (*volnera*) 677 *á* 22_{8}, at ǫ breıþre *Plac.* 20 (4_{17} *á bókf.*); møto[60] 677 *á* 30_{30}; bꝥþo (= báðu, *petebant*) 677 *á* $60_{23,24}$; ꝍ (*amnem, amni*) *Plac.* 21 *tvisvar* ($4_{18,22}$ *á bókf.*), ꝍrr *Plac.* 54 (10_{2} *á bókf.*), naglarner ıarteıner ꝍ́ſt vıþ guþ[61] 673 *A á* 59_{6}, ⁊ felðo tꝍ́r fvr fagnaþı[62]

---

52) Í helgum ritningum er fyrst varðveitandi háttr saðrar (ðr = nnr) sögu. 53) þá var sem þeir einir fylldisk af krásum sínum, en veitti non váluðum (*e.* válöðum; *þ. e. voluðum*). 54) hundar komu ok sleikðu (ð = t) sár Lazari. 55) þat er fám gefit. 56) Svelga (= Svelgja) mun hann á, ok undrask hann þat non, ok tröstisk (ö = ey) hann, at Jórdón (ó = á) möni (ö = u) falla í munn hánum. Hvat merkir á, nema fljótandi rás mannkyns? 57) þá þvám (*þ. e. þvoum*) vèr fœtr dróttins í tárum. 58) en dróttinn vann með þeim, ok styrkði (ð = t) mál þeira (*e.* þeirra), at fylgjöndum (= fylgjandum, fylgjundum) tóknum (ó = á). 59) Inn (= Hinn) forni fjandi svalg á. 60) máttu (*þ. e. gátu*). 61) naglarnir jarteinir (*f.* jarteina) ást við guð. 62) ok felldu tár fyr (*á lat.* *prae*; *þ. e. af*) fagnaði.

677 *á* 49*neðst;* vm̄ vaon[63] 619 *á* 3_{12} *og* Vaon *í* 44. *línu* (*en* ván *í* 18.), Aoſt 619 *á* $43_{13,14}$, Aoꝛr *Plac.* 25 (5_{11} *á bókf.*), haór *Plac.* 38 (7_{17} *á bókf.*). *Það hefur að nokkru leyti verið haft sjaldnar, enn í voru tali* (3. §), *og á hinn bóginn verið tíðkað, þar sem nú er haft* o, *fyrir aptan* v *í nokkrum orðum, og svo í* hánum. *Helztu orðin, sem hafa* á, *þar sem nú er* o, *eru þessi, og þau sem af þeim eru dregin með samsetníngu:* vá (*skálda-orð; sjá t. a. m. Fms. I,* 40); vágr (*vogur, vilsa, vík*); vás (*vosbúð*); vátr, vát, vátt (*votur, vot, vott*); vár (*vor-ið*); várr, vár, várt (*vor, vort*); várkunn (*vorkun*); vál (*vol*); válað (*volæði*), válaðr, váluð, válat (*volaður, voluð, volað*); válk (*volk; þó vísar* velkja *svo til, að* valk *sje þar eldra*); ván (*von*); vándr, vánd, vánt (*vondur, vond, vont*); vámr (*vomur*); váttr (*vottur*); váð (*voð*); váði (*voði*); vápn (*vopn*); hvárr, hvár, hvárt (*hvor, hvort — þegar talað er um tvennt*); hváll (*hvoll, hóll*); hválpr (*hvolpur; — af því* va *breytist ekki í* vo, *og* æ *leiðist ekki af* a, *heldur af* á, *má það ráða af* hvolpur *og* hvæplíngur, *að menn hafi sagt* hválpr *í fornöld; en* hvelpr *bendir þó til, að* hvalpr *sje enn eldra — sb. Hvalp á d.*); hválf (*hvolf; þó* hvelfa); kváptr (*kvoptur*); kván (*kvon, þ. e. kona*); kvás (*kvos*); svá (*svo*); tvá (*tvo*); þvá (*þvo*),

63) Um ván (*þ. e. von*).

þváttr (*þvottur*); vá, vátt, vág-um,-ut,-u (*vo, vost, o. s. frv.*); *þar af dregið* vág (*vog*); várum, várut, váru (*vorum, voruð, voru*); kvámum, kvámut, kvámu (*komum, komuð, komu*), kváma (*koma*); — hánum (*honum*).

15. *Þetta verður sýnt og sannað á marga vega: af sjálfum ritshætti skinnbókanna; af hendingum fornkvæðanna; af hinum afleiddu orðum og orðmyndum; og af öðrum málum.*

Það er þá fyrst, að þar sem a *og* á *er greint sundur í skinnbókunum á annað borð, þá er* a-*stafurinn í þessum orðum ritaður á sama hátt og önnur* á; *t. a. m. í Trójumannasögu (í Hauksbók) er skrifað* vág *(recessum maris), og* vár *(noster), eins og* á *(amnis),* á *(fyrirsetn.),* hár *(pilum),* lá *(jacebat),* ráðvgr, ſár *(volnus),* ſpám *(vaticiniis),* vkát. — *Skinnbókin* 302 *hefur á einum stað* (*á bls.* 75_{16} baarn, παῖδα) aa *f.* a, *en f.* á *alstaðar ella, t. a. m.* aar (*annum, á bls.* 8. *neðst*), aat (*f.* átt, *af eiga,* 8_{16} *og* 141_{15}), baat (*cymbam,* 25_{8}), draaps (*eig. af* dráp, 164_{5}), haar (*pilos,* 124_{15}), haat (*f.* hátt, *alta voce,* 109_{11}), laan (124_{22}, 125_{1}), lıma laat (174_{2}), maal ($173_{8,11}$), maall (= maal, 173_{13}), maat (= mætti, *sem þiggj. af* máttr, 21 *neðst*), raað (*consilium,* 27_{12}, 41_{2}, 48_{9}), raan (119_{11} *og*

152_{14}),raans m̄ (36_{23}), saald (159_{18}), ſkıps vtſaat (30_{14});* *enn fremur:* áátt (*f.* átt, 86_{21}), háát (*alta voce*, 88_{16}), bu ráán (120_{11}), séár (*einkunn*); *o. s. frv. Á sama hátt er þar skrifað* vaar (ἡμῶν) *á* 145_{17}, 150_{24}, 160_{8}. — *Á yngri skinnbókum, þar sem* ꜵ, *með broddi eða broddlaust, er farið að tíðkast, t. a. m. í AM.* 126 *í* 4, *er það ekki síður haft fyrir þetta* á, *enn önnur.*

Enn fremur sýnir þetta sig í kvæðum fornskáldanna, með því að á *í slíkum orðum stendur í aðalhendíngum við önnur* á, *sem í dæmum þessum:*

válaust numinn máli, *Geisli* 34 (*Fms. V*, 359);
vèr frágum þat vága, *Hkr.* (*prent. í Hólmum*) *I*, 307;
atblásendr því vási, *Fms. VI*, 88;
vátar kiðr af gráti, *Líknarbraut* (*Viðey*, 1844) 18. *er.*,
vátr til glœps á báti, *Fms. IV*, 185,
lítt kátr með brá váta, *Fms.* X, 151;
at kemr fár er várar, *Sturl. II*, 213;
ár fèsjóðar várir, *Nj.* 108,
sárs úgleði vára, *Sturl. III*, 216,
hár fyrir sektir várar, *Harmsól* (*Viðey*, 1844) 21. *er.*,

---

*) *Samanb. stafmyndina, sem á að merkja fornafnið* sá, *á* 40. *bls.* — *Aðrir stafir, enn* a, *eru ekki tvöfaldaðir á þessari bók, að fráteknu* o *í* foot (*pedem*) *á* 166. *bls.*

hár óstyrktir várar, *Harmsól* 57. *er.*,
hár manndómi várum, *Harmsól* 18. *er.*,
várn grœðara járnum, *Líknarbraut* 16. *er*,
hjarta várs með tárum, *Líknarbraut* 46. *er.*;
Skánunga liðvánir, *Fms. XI*, 187,
Skánunga lokvánir, *Fms. VI*, 87,
rán gekk slíkt at vánum, *Fms. IX*, 401;
Hèðins gáttar nú váttar, *Nj.* 37,
sátt lauk(sk) þar með váttum, *Fms. VI*, 333,
hátt samþykkit vátta, *Sn.-E.* 348;
heiptbráðr of sik váðir, *Sn.-E.* 173;
áðr var stýrt til váða, *Fms. IV*, 273,
bráðan hitti Magnúss váða, *Sn.-E.* 344;
dráp Sigurðar vápna, *Fms. VII*, 349,
orðvápn kveðit drápu, *Leiðarvísan* (*Viðey*, 1844) 44. *er.*;
niðr kom beus* bára,
Búi nam sèr hvára, *Fms. I*, 178,
fèll sár á il hvára, *Fms. IV*, 186,
sárr mun gramr at hváru, *Fms. III*, 5,
árskapaðan grun vinir hvárskis, *Fms. IX*, 440;
Óðs kvánar byr mána, *Fms. I*, 40;
Goðinn repti svá,
er vèr gengum hjá, *Sturl. I*, 22,
Slíkt er svá,

---

*) *Eptir lagfœringu Sveinbj. Egilssonar.*

siklingr á, *Sn.-E.* 264,
Fold verr fólkbaldr,
fár má konungr svá, *Sn.-E.* 177;
blásvarta tvá, *Fms. VII,* 83;
fólknárungar váru, *Fms. III,* 148,
el-nárungar váru, *Sturl. II,* 75,
lognárungum váru, *Fms. II,* 315,
ár-hrafn-gefendr váru, *Fms. XI,* 199 (*sb. XI,* 188),
hvert ár Danir váru, *Fms. VI,* 255,
ár at hersar váru, *Fms. III,* 14,
undbáru flug váru, *Geisli* 51 (*Fms. V,* 364),
Danir váru þá báru, *Fms. VI,* 252,
fár hans bœir váru, *Fms. III,* 15,
grímu fárs þeir er váru, *Ólafsdrápa* (*Viðey,* 1832) 15. *er.*,
hár er staddir váru, *Fms. VII,* 60,
hár þeims komnir váru, *Placidusdr.* (*Viðey,* 1833) 38. *er.*,
sár- elda spor váru, *Fms. XI,* 144,
Háreks liðar váru, *Sn.-E.* 98;
frán sízt ýtt var hánum, *Fms. VI,* 308,
ormfrán sjá* hánum, *Fms. V,* 79,
fráns leggbita hánum, *Fms. II,* 318,
grán ok- skinn und hánum, *Fms. II,* 280,
mána vegr und hánum, *Sn.-E.* 111 *og* 122,

---

*) sea (*í tveimur samstöfum, eins og* geta, *o. s. frv.) er upphaflegra, enn* sjá.

slík rán er ek gaf hánum, *Eg*. 355,
rán míns fjár* hánum, *Eg*. 365,
mitt rán getið hánum, *Fms*. *V*, 17,
andrán getið hánum, *Fms*. *V*, 16,
fèrán lokit hánum, *Fms*. *III*, 103,
heiptar rán en hánum, *Fms*. *VI*, 40,
Skánunga gramr hánum, *Fms*. *VI*, 53,
hornspánu kveð ek hánum**, *Fms*. *VI*, 364,
án fremja þers hánum, *Harmsól* 3. *er*.,
hánum kennt í spánu, *Fms*. *II*, 205, (*Nj*. 161, *Krs*. 60).

Sama er að segja um eins úngt kvæði, og Lilja er:
feðgin vár með nógu dári, 18. *er*.,
geislinn brár fyrir augum várum, 33. *er*.,
María!*** hlýð þú orðum várum, 28. *er*.;
er nú váttr at þann dag mátti, 37. *er*.,
Efu brátt sem Móýses váttar, 13. *er*.,
sjálf náttúran manndóm váttar, 42. *er*.,
átti dagr frá fœðing váttar, 35. *er*.,
máttrinn hans þó guðdóm váttar, 65. *er*.,
fátt er gott þat (?) siðuna váttar, 76. *er*.;

---

*) fear (*í tveimur samstöfum*) *upphaflegra*.

**) *Er að sönnu þriðja vísuorð, en hjer eru aðalhendingar í hverju vísuorði.*

***) *Sb*. fyrir Máríu grátinn sára, 57. *er*.,
sonr Máríu er naglar skáru, 87. *er*.,
og allt 91. *erindið*.

Jesús sjálfr í musteris hválfi, 36. *er.*;
forni Adám* við Jesú kvámu, 64. *er.*

Það er enn hið þriðja, að hin afleiddu orð, er af þessum dragast með hljóðvarpi, hafa æ, *sem ekki getur komið af öðru enn* á: væg-ja (*t. a. m. Fms. VII,* 219₁₈ — *Hkr. III,* 321₆) *dregst af* vág- *(gröptur)*; væs-a, *í þol. hluttekningarorði* væstr *(dasaður af vosbúð), af* vás; væt-a *(nafn og sögn) af* vát-; væl-a *(sögn) af* vál; væn-n, væn, væn-t *og* væn-a *(sögn)*, væn-ask *af* ván; vændismaðr, vændiskona, vændisfólk *af* vánd-; væm-a *og* væm-inn, væm-in, væm-it *af* vám- (?); vætt-i *af* vátt-; væð-a (*t. a. m.* hervæða) *af* váð; al-væpn-i *af* vápn; hvæpl-ingr *(með víxluðum stöfum f.* hvælp-ingr, *eða f.* hvælp-lingr) *af* hválp-; kvæn-ask *og* of-kvæn-i *af* kván; þvætt-a *o. s. frv. af* þvátt-; lítil-væg-r *o. s. frv. af* vág- (*af* vega); vær-r, vær, vær-t *af* vár-um; kvæm-r, kvæm, kvæm-t *(í samsettum orðum, t. a. m.* haldkvæmr, eiga aptrkvæmt, eiga útkvæmt, *o. s frv.) af* kvám-um. *Slíkt er og um það að segja, þegar ein orðmynd dregst af annari:* væg-ja,-i,-ir,-im,-it *(afleiðingarh. þál. tíma) af* vág-um; vær-a,-i,-ir,-im,-it *af* vár-um; kvæm-a, -i,-ir,-im,-it *af* kvám-um. *Að sama hætti fer, þegar*

---

*) *Skinnbækurnar sýna, að fornmenn hafa sagt* Adámr, Adám.

orð tekur upp aðra mynd með hljóðvarpi, þó það breyti ekki merkingu sinni: kván *verður að* kvæn, *eins og* átt *að* ætt, sátt *að* sætt, (*sb.* bœn = bón); *sömuleiðis* tvá *að* tvæ (*í orðinu* tvæ-vetr).

Í fjórða lagi sjest á öðrum málum, að þesskonar orð hafa haft á *í vorri túngu; t. a. m. á gotnesku samsvarar* ê *ísl.* á, *eins og* mêg-s = mág-r, mêl = mál, mêna = máni, lêt-an = lát-a, *og á sama hátt* vêg-s = vág-r, vêpna = vápn, *o. s. frv.*

Ath. 1. *Þegar losna fór um þetta* á, *hefur líklega ýmist komið* ó *eða* o *í stað þess, og* o *ekki orðið algjörlega ofan á, fyr enn seinna. Þar af skilst, hvers vegna* -vó- *finnst í skinnbókunum öðru hverju, t. a. m.* vópnō *í Hkr. Frissbókar á* 131. *og* 278. *dálki (en* vápn *á* 11., vápnō *á* 142., vápnað⁷ *á* 317., *og* vopn *á* 265.)*; í Hkr. sömu bókar er orðið, sem nú er nefnt* von, *alls haft* 41 *sinni —* 32 *sinnum með* á, 1 *sinni með* o, 8 *sinnum með* ó. *Af því forna málið á vanda til, að breyta* á *í* ó, *þá lá beinast við, að gjöra eins í þessum orðum, allra helzt í eins atkvæðis orðunum, er enda á raddarstaf,* (vá, svá, tvá, þvá), *þar eð það virðist hafa verið eitt eðli íslenzkunnar fyrir öndverðu, að ekkert eins atkvæðis orð skyldi hafa grannan hljóðstaf að niðurlagi — þó slíkt finnist nú á dögum í* vo, svo, þvo, tvo, *í* tvö, sjö, (*sb-*

12. §.), *og svo í* ve *og* hve, *sem tekin eru úr eldra málinu, og heldur ættu að vera* vje, hvje.

Ath. 2. *Rask ritar þetta* á *með sperru* (å); *en það virðist að minnsta kosti vera óþarfi, þar eð það hefur bæði haft sama atkvæði og sama uppruna, sem önnur* á.

16. æ *er opt skrifað* ę *eða jafnvel* e, *einkanlega í elztu bókum, broddlaust, eða með broddi til að greina það fra e-hljóðinu, og á stöku stað* ae, ea (*sb.* oe *og* eo *f.* œ), æi *eða* ęi *eða* ei: þę́r (= þær) 623 *á* $45_{12,13}$, þęr 45_{26}; þér $45_{11,12,26}$, þer 46_{5}, mér (= mær, *þ. e. mey) í sömu bók* 52_{9}, nér (= nær) *Al.* 20_{14}, 27_{6}, (59_{15}), 60_{25}, 64_{20}, hretsla (= hræðsla) 677 *á* 4_{13}, eve (= æfi) *Al.* 30_{24}, beðe (= bæði) *Al.* 27_{6}; hvar ħ noꝛþ' ꝏ̄ kr uaerı[64] 325 (2) *á* 14_{8}, ſaét[65] 325 (2) *á* 57_{15}, fıornaemſ *Plac.* 23 (5_{4} *á bókf.*); Ea[66] standa mèr augu um eld til Gráſeldar *Fms. X;* ẏfır læıtı[67] 325 (2) *á* 33_{15}, læígı[68] 325 (2) *á* 49_{24}, ılanꝺa mǽırı[69] 325 (2) *á* 38_{16}, (*sb.* yi *f.* ý); þeır (= þær) 623 *á* 45_{28}; *o. s. frv.* — *Þar sem* æ *er skrifað eins og* œ, *kemur það til af því, að hljóð þeirra hafa verið farin að blandast.*

---

64) hvar hann norðmannakonungr væri. 65) sætt. 66) Æ (*þ. e. ætíð*). 67) yfirlæti. 68) lægi (3. *pers. eint. í afleiðingarh. þál. tíma af* liggja). 69) í landamæri.

17. e *er opt ritað* ę, *og enn optar* æ; *t. a. m. i* 623: h̄ var hıngat ękın í ellðlıgrı kęro[70] 97, ávoxtr męnzcrar ágırnı[71] 204, þeır er vęl lıfþo[72] 2914, ęılıfrar[73] 413, þa bęit h̄ aungvl gvþðōſ h̄ſ[74] 414; — *i Al.:* ęrenðe[75] 644, hærnaðe[76] 2524. *Sumstaðar, t. a. m. i Sks., er* æ (= e) *miklu tíðara, enn* e *sjálft.* — *Á stöku stað er* e *skrifað* ae: gaeymer[77] *Plac.* 43 (811 *á bókf.).*

Ath. Fyrir e *er ritað* h *i nafninu* Jesús; *sjá ath. við* 37. §.

18. ë *finnst ritað öllum sömu stöfum og* e, *enda gjöra* ë *og* e *aðalhendingar í skáldskap sem hjer:*

ëtr hrafn verit betri, *Nj.* 43,

og í sömu vísu:

muninn bekki vargs drëkka,

og er ekki gild ástæða til að halda, að framburður þeirra hafi verið mismunandi, — sem þó er ætlun Jakobs Grimms.

19. è (= je) *er að sönnu ekki nærri alstaðar greint frá* e *og* ë; *en þó má sjá, að það hefur verið*

---

70) hann var hingat ekinn í eldligri kerru. 71) ávöxtr mennskrar (*þ. e. mannlegrar*) ágirni (*þ. e. ágirndar*). 72) þeir, er vel lifðu. 73) eilífrar. 74) þá beit hann öngul guðdóms hans. 75) erendi. 76) hernaði. 77) geymir.

komið upp, þegar hinar elztu skinnbækur, sem enn finnast, voru ritaðar; því

1) *er opt settur broddur yfir þesskonar* e: þa tok ħ i henði ſinni ⁊ lẹ́c vıþ foglınn[78] 623 *á* 18₁₈, léc v̇ foglıɴ[79] 623 *á* 18₂₀; ſv e elıſéa hét[80] 623 *á* 50 *neðst*, kona ħſ hét agláıs[81] 623 *á* 51₂₆, at þ,r munðo blota ſem þẹ́r hẹ́to[82] 623 *á* 46₉; þa lét h° lıoſ breña[83] 623 *á* 51₁₀; íob..... rézc fra ıllo. á alla vega[84] 623 *á* 38₂₄; ſé her[85] 623 *á* 32₁₄, ſéñ[86] *Al.* 35₂₂; ſém[87] 623 *á* 56₅; lét[88] *Al.* 61₃₁; vér[89] 623 *á* 32₁₆, 59*neðst*, *Al.* 63₄,₁₀; þér[90] *(tibi)* 623 *á* 45₁₃, *Al.* 63₄,₉; *(vos) Al.* 62₂; heẏreð ér[91] *Al.* 16₁₈, megoð ér[92] *Al.* 16₂₃, ſcoloð ér[93] *Al.* 17₆; ſér[94] 623 *á* 50₁₃, 52₁₄, 54₃, 55₂₇; þa ſléꝛı lıoſı fẏrır ħ ſē ẹllðıng uærı[95] 325 (2) *á* 40₅.

78) þá tók hann til hendi sinni ok lèk við fuglinn. 79) lèk við fuglinn. 80) sú er Elísea (*e.* Elísèa?) hèt. 81) kona hans hèt Aglais (*e.* Agláis). 82) at þær mundu blóta, sem þær hètu. 83) þá lèt hon ljós brenna. 84) Job..... rèðsk frá illu (*þ. e. forðaðist ill verk*) á a. v. 85) sè (*skipunarháttur af* sea — sjá, *eins og* les *af* lesa) hèr (*ecce*). 86) sènn (*f.* sèinn; *þ. e. sèn, sèður*). 87) sèm (*þ. e. sjeum*). 88) lèt (= lèð, *hlutteknìngarorð af* lea — ljá). 89) vèr (*nos*). 90) þèr. 91) heyrið èr. 92) meguð èr. 93) skuluð èr. 94) sèr (*sibi*). 95) þá slèri ljósi fyrir hann sem elding væri. Slèri *f.* sló, *af* slá, *lagað eins og* snèri, nèri (*f.* gnèri), grèri, rèri; *sb.* slöri (þa ſlœrı — *með stryk i gegnum* œ — á oþefıanı oc ylðv *i sömu bók á* 6₂₄), *eins og* snöri, *o. s. frv.*

2) *er það opt ritað* ee, ée, eé, éé: ſeet[96] *Sks.* 97*b*16, ſeeñ[97] *Sks.* 99*a*17, ſeer til ſœmðar[98] 322 *á blað.* 1*a*16; ſéét[99] *Sks.* 33*b*17, 34*a*8, Ver þu lıtıll fẏrir augū þınū. at þu ſéér mẏkıl fẏrır augū guðſ[100] 619 *á* 829.

3) *stundum* ıe, *og jafnvel* ıé: hon ſer meɴ ıǫnnor hıeroþ ganga[101] 673 *A á* 5310, hıeroðv̄[102] 656 *C á* 930; þa er þat ıetr oç er fullt[103] 673 *A á* 569; Mıcılſ er v͛t of þesa hlutı er hıer ero ſagþ[104] 677 *á* 7936; J þeſſō hæımı bıærgr guðſ mıſcun þæī er gera ıðran[105] 619 *á* 11*neðst;* þıer eroð heılagt muſt͛ı ðttıns[106] 656 *A* 1 *á* 1013, v͛ıt ıer nu oc þa bræðı bun͛ at ſtanðaz ſtunðlıgar pıſlır at ıér megıt auallt gleðıaz oc lıfa æ oc æ. með cͥſtı[107] 656 *B á* 324-25,

---

96) sèt (*líka* sèð; *f.* seit *af* sea — sjá, *eins og* lesit *af* lesa; *þ. e. sjáið*). 97) sènn (*sjá* 86). 98) sèr til sœmðar (*líka* sœmdar). 99) sèt (= sèð). 100) Ver þú lítill fyrir augum þínum, at þú sèr (*þ. e. sjert*) mykill fyrir augum guðs. 101) hon sèr menn í önnur hèröð (*e.* hèruð) ganga. 102) hèröðum (*e.* hèruðum). 103) þá er þat ètr, ok er fullt. 104) Mikils er vert of (*þ. e. um*) þessa hluti, er hèr eru sagðir. 105) Í þessum heimi bèrgr guðs miskunn þeim, er gera (e = ö) iðran. 106) þèr eruð (*f.* erut) heilagt musteri dróttins. 107) verit èr (= þèr) nú ok þá brœðr! búnir at standaz (*f.* standask) stundligar píslir, at èr (= þèr) megit ávallt gleðjaz (gleðjask) ok lifa æ ok æ með Kristi.

Jer bræðr oc sen abrahams[108] 656 *C á* 14₂₉, *o. s. frv. víða í* 656, hieðan[109] 655 *Fragm. X² á* 2₁₅.

Ath. è *er haft í niðurlagi eins atkvæðis orða* (fè, sè, *o. s. frv*), *eins og það væri breitt hljóð. Fornmenn hafa og ekki sagt* ve, *heldur* vè, *sömuleiðis* Rè *(hjerað í Noregi og annað á Vindlandi), og varla nefnt* e *í niðurlagi á neinu eins atkvæðis orði, án þess að nefna* j *fyrir framan, nema í nafninu á hljóðstafnum* e.

20. i *og* í *eru sjaldnar greind hvort frá öðru, enn* a *og* á, o *og* ó, *o. s. frv.*, *þar eð fornmenn rita jafnaðarlega brodd yfir öll* ı, *til þess meira beri á þeim og þau líti síður út eins og partur af öðrum staf* (4. §)*; *en* ı *með depli fyrir ofan* (i) *hafa þeir alls hvergi.***

21. u *og* ú *eru opt rituð* v. — *Þó nokkur vafi sje á um atkvæði hins opna* u-*hljóðs í fornöld, þykir samt óhultast, að nefna* u *eins og nú er títt, og gjöra*

---

108) jer (= þèr) brœðr! ok senir (*þ. e.* synir) Abrahams. 109) hèðan.

*) *Af líkum orsökum munu menn hafa tekið upp á því seinna meir, að setja depil yfir* ı, *þó* i *sje aungvu rjettara, enn* á, ó, ú, ý.

**) *Á nokkrum kafla af Trójumanna-sögu í Hauksbók eru að sönnu (stórir) deplar settir yfir* ı; *en það lítur eins út, og það sje gjört seinna, af rælni.*

ráð fyrir, að y *hafi síns vegar haft sama hljóð og það kvað hafa enn á Íslandi, þar sem það er greint frá* i.

22. *Yfir* y *er vant* að setja depil, hvort sem það merkir* y *eða* ý, *og er það líklega gjört til að greina það frá* v, *sem opt líkist* y. *Stundum er skrifað* yi *f.* ý: flýıðı 619 *á* 126_{5}, flýıðu 619 *á* 122_{14}, flýıðo 619 *á* 77_{28} *og* 104_{24}, frýıðı 619 *á* 118_{12}, drýıgıa 619 *á* 89_{23}.

23. *(Framhald.) Flestir munu fallast á, að* y *og* ý *hafi fyrir öndverðu, og leingi fram eptir, haft annað atkvæði, enn* i *og* í, *þar eð það virðist vera bert*

1) *af stafsetníngu fornbókanna; því ekki verður skilið í, hvers vegna fornmenn skyldu annarskostar blanda* ı *og* y *miklu sjaldnar saman, enn nú er títt, svo að stórar skinnbækur eru í þeirri grein frá upphafi til enda samþykkar sjálfum sjer og uppruna orðanna;*

2) *þar af, að* i *og* y *eða* í *og* ý *gjöra skothendíngar í kveðskap, sem hjer:*

lyngs at loknu þingi, *Nj.* 259,
þýð hvárt þat hafi smíðat, *Nj.* 70,
hèr lýsi ek veg vísa, *Fms. X,* 110,
o. s. frv.;

---

*) *Í El. og fleirum hinna beztu fornbóka eru þó ekki settir deplar yfir* y.

3) *er sagt, að* y *heyrist enn sumstaðar á Íslandi, eða hafi heyrzt allt fram á vora daga, og mun þá það hljóð (sjá 21. §) vera hið sama, sem tíðkast hefur í fornöld; en þar sem* y*-hljóðið er að öðru leyti undir lok liðið, hefur það í einstöku orðum snúizt í* u, *svo að menn segja, að minnsta kosti í sumum sveitum:* spurja (*ritað* spyrja, *af* spor), forustusauður (*af* forusta, *forðum* forysta, *f.* forvista, *af fyrirs.* for *og* vista — *sb.* samvista — *af sögn.* vësa), kjur (*ritað:* kyr), uvrað, uvrá, uvrí, uvrumm, uvrundir (*ritað:* yfir að, yfir á, *o. s. frv.*);

4) *í hinum nýjari norðurlandamálum eru* y *og* ý *höfð þar í orðum, sem menn eiga von á þeim, eptir tilvísun ritsháttar fornbókanna.*

Ath. 1. *Hins vegar hefur snemma farið að losna um* y, *einkum í sögn.* þykkja, *sem álíka opt er skrifuð* þikkja *(þó síður í elztu bókum), og þar næst í fyrirsetningunum* yfir *og* fyrir, *t. a. m.* ꝼıre *Al* 12_{29}, 14_{16},*neðst*, 15_{1}, *(en* ꝼẏre *Al.* 14_{21}, $\overset{7}{\text{ꝼẏr}}$ *Al.* 20_{29}, ꝼẏr *Al.* 13_{10}, 14_{30}*tvisvar*,$_{31}$, 19_{31}), $\overset{7}{\text{ıp}}$ *Al.* $24_{11,18,23,24}$ *(en víðast hvar með* ẏ *í sömu bók); o. s. frv. — Sömuleiðis skiptast* i *og* y *á í orðinu* mikill, mikil, mikit *og* mykill, mykil, mykit. *Þar á ofan blandast* ı *og* ẏ *saman í öðrum orðum (líkt og á eingilsaxnesku, en ekki nærri eins opt), sumpart af vangá, og sumpart*

líkast til af því, að framburðurinn hefur þá þegar verið á reiki, þó hann hafi að mestu fylgt því, sem rjettara var, og er skinnbókin 623 *einna merkilegust í þessari grein, eins og í fleira. Þar finnst:*

1) i *fyrir* y: þar rañ fᴍ heſtr hvıtr er réıþ hıggılıgr. Ÿ[110] 3 10; meþ ahıgıo[111] 21 5 (*en* ahẏgıo[112], *sömuleiðis í þiggj. eint.*, 21 19,20), aẜgo þra þẏŋþvſc aꝼ tarüm ⁊aꝼ ahıgıo hıarta þra[113] 60 20, ahıgıa..... var aẜll í bríostı þeī[114] 61 5, þar er þv ſcyllð⁷ at gvþı einom hıgıa[115] 18 23, geꝼ ec ẏꝥ ꝼreſt at ᵉ hıgıþ at yꝥ ⁊ lıꝼıt[116] 59 22, er aẜga ma nẏ egı ſía. ne eẏra heẏra ne hıarta manz hıgıa[117], *44neðst*, at þv metır hıgıa at heılſo þıñı[118] 47 20; gerþıſc mırk ẏꝼ þeī ⁊ ī ſvartaſta þoca. En gratr ⁊ hrıgleık com ẏꝼ alla cstna meɴ[119] 57 26; þa ſcolō ᵛ leẏſa rexna to-

---

110) þar rann fram hestr hvítr, er reið higgiligr (*f.* hyggiligr?) maðr. 111) með áhiggju (*f.* áhyggju). 112) áhyggju. 113) augu þeira (*e.* þeirra) þyngðusk af tárum ok af áhiggju (*f.* áhyggju) hjarta þeira (*e.* þeirra). 114) áhiggja (*f.* áhyggja) var öll í brjósti þeim. 115) þar er þú skyldir at guði einum higgja (*f.* hyggja). 116) gef ek yðr frest, at èr (*þ. e.* þèr) higgið (*f.* hyggit) at yðr ok lifit. 117) er auga má nú eigi sjá, nè eyra heyra, nè hjarta manns higgja (*f.* hyggja). 118) at þu mættir higgja (*f.* hyggja) at heilsu þinni. 119) gerðisk mirkr (*f.* myrkr) yfir þeim ok in svartasta þóka; en grátr ok hriggleikr (*f.* hryggleikr) kom yfir alla kristna menn.

trıgþar ħſ[120] 2624; mırqᵃſtofo[121] 435-6 (sb.7), mırkaſtoſo[121] 43neðst; ef er þıckıſc tęlð va[122] 4618; í fıolcıgı ſınnı[123] 4920; kınðılmeſſo[124] 514.

2) í *fyrir* ý: ſem mollð ſv er fıkr ívınðı[125] 251; þa ſınðı ħ þat[126] 3818, at e megıt ſína crapt þra[127] 493; þesar pıſlır e ſınılıgar ró[128] 4426; lıoſ er lıſır hvɴ maɴ[129] 4926; ⁊ ſpıto í anðlıt ħm[130] 5618; nagraɴar þın..... hlıþa égı boþoꝛþı þıno[131] 593.

3) ei *fyrir* ey: þv..... leıſt⁷ aɴð mına[132] 2817, ⁊ leıſaſc marg oꝛ háſka ⁊ ſóttō[133] 297, ec mvn leıſa óꝛ ſotom ⁊ óꝛ háſca ⁊ óꝛ aɴllō naɴþom þa er meþıno arħaþar oꝛþı bıþıa mıc lıcnar eꝼ

---

120) þá skulum vèr leysa rexna tortriggðar (*f.* tortryggðar) hans. 121) mirkvastofu (*f.* myrkvastofu). 122) ef èr (*þ. e.* þèr) þikkisk (*f.* þykkisk, *er þetta orð því hjer til greint, að það er skrifað með* y *annarstaðar í* 623) tældir vera. 123) í fjölkinngi (*f.* fjölkynngi) sinni. 124) kindilmessu (*f.* kyndilmessu). 125) sem mold sú, er fíkr (*f.* fýkr) í vindi. 126) þá síndi (*f.* sýndi) hann þat. 127) at èr (*þ. e.* þèr) megit sína (*f.* sýna) krapt þeira (*e.* þeirra). 128) þessar píslir, er síniligar (*f.* sýniligar) ró (*f.* eru). 129) ljós er lísir (*f.* lýsir) hvern mann. 130) ok spíttu (*f.* spýttu) í andlit hánum. 131) nágrannar þínir..... hlíða (*f.* hlýða) eigi boðorði þínu. 132) þú..... leistir (*f.* leystir) önd mína. 133) ok leisask (*f.* leysask) margir ór (*f.* úr) háska ok sóttum.

þeī genır at leıſaſc í þesō heímı[134] 50$_{20-22}$, þa lét kogr leíſa aꝼ þeī bǫnð[135] 59$_{23}$; all þr e þeī treíſtaſc[136] 44$_{9}$; þȩr hofþo meþ s sekca ⁊ lȩto í grot leınılıga[137] 45*neðst*, ⁊ leíndiſc þv þo ꝼ os[138] 56$_{23}$; all þeır..... varo nȩíðð tıl blota[139] 29$_{14}$. *Á einum stað er þetta* ei *ritað* e: þa vıllðı h̄ þegı ſnvaz t trv[140] 49$_{12}$.

4) y *fyrir* i: at hvatkı e lıcar at gøra ẏþrō mıkılleık v̄ þena gagnstǫþo maṅ kẏnnẏþ er varō lıtılléık[141] 12$_{11}$; gẏþẏŋar[142] 58$_{3}$; ept þta ſẏnðẏſc þeım eŋıll ðrottıNſ[143] 30$_{23}$; rydara[144] 30$_{28}$;

---

134) ek mun (*f.* man) leisa (*f.* leysa) ór sóttum ok ór háska ok ór öllum nauðum þá, er (meþıno *misskrifað fyrir*) með þínu árnaðarorði biðja mik líknar, ef þeim (genır *líkl. misskrifað fyrir*) gegnir at leisask (*f.* leysask) í þessum heimi. 135) þá lèt konungr (*en ekki* kóngr; *því sjálfsagt hefur að eins gleymzt að setja stryk yfir um* k) leisa (*f.* leysa) af þeim bönd. 136) allir þeir, er þeim (skurðgoðum) treistask (*f.* treystask). 137) þær höfðu með sèr sekka ok lètu í grjót leiniliga (*f.* leyniliga). 138) ok leindisk (*f.* leyndisk) þú þó fyrir oss. 139) allir þeir..... váru neiddir (*f.* neyddir) til blóta. 140) þá vildi hann þegi (*f.* þeygi) snúaz (*f.* snúask) til trú. 141) at hvatki er líkar at göra yðrum mikilleık við þenna gagnstöðumann, kynnyð (*f.* kynnið = kynnit; *getur verið misskrifað*) èr (*þ. e.* þèr) várum lítillèik. 142) Gyðyngar (*f.* Gyðingar; *getur verið misskrifað*). 143) eptir þetta sýndysk (*f.* syndisk; *misskrifað?*) þeim engill dróttins. 144) ryddara (*f.* riddara).

ſa er ſcẏlþıſc ꝼ os[145] 33₂₀ (*en í næstu línu* ſcıhaſc[146]), þa ſcolo þer ſcẏlþ ꝼ vınattv mını[147] 59₁₉, at þ er mer ſcẏlþıſc[148] 61₈; ⁊ ſvnðı ſcẏpt þv ſıanō[149] 34₄; ſolar ſcẏn[150] 53₂₅ (*en* ſcın ſolar[151] 21₉); 52*neðst hefur sjálfsagt staðið annaðhvort* ẏꝼırlẏtı[152] *eða* ẏꝼlẏtı[152].

5) ẏ *fyrir* í: ⁊ lata ħ ſcẏra[153] 15₇ (*en í 11. línu:* en þa er ħ var ſcırþr[154]), ſ vaz ſcẏn[155] 18₆ (*en í sömu línu* ſcırazc[156], *og í næstu línu* ıþranar ſcırn[157]); ⁊ ſva ſcẏn anðlıt ħſ[158] 53₂₅ (*en* þarſ þv ſcın ı helgom ıartéınom[159] 18₂₃); lẏſ ⁊ ðaþı[160] 27₇; hvr er ſlẏcr ſem var gvþ[161] 47₁; ept boþı rẏkıſ ẏþvæſ[162] 12₄.

6) ey *fyrir* ei: at þangat ſcẏllðı leẏþa rẏdara[163] 30₂₈.

---

145) sá er skylðisk (*f.* skilðisk) frá oss. 146) skiljask. 147) þá skulu þèr skylðir (*f.* skilðir) frá vináttu minni. 148) at því er mèr skylðisk (*f.* skilðisk). 149) ok sundr skyptir (*f.* skiptir) þú sjánum. 150) sólar skyn (*f.* skin). 151) skin sólar. 152) yfirlyti (*f.* yfirliti). 153) ok láta hann skýra (*f.* skíra, *baptizare*). 154) en þá er hann var skírðr. 155) fyrir vatns skýrn (*f.* skírn). 156) skírask. 157) iðranar-skírn. 158) ok svá skýnn (*f.* skínn) andlit hans. 159) þars þú skínn í helgum jarteinum. 160) lýf (*f.* líf) ok dauði. 161) hverr er slýkr (*f.* slíkr), sem várr guð. 162) eptir boði rýkis (*f.* ríkis) yðvars. 163) at þangat skyldi leyða (*f.* leiða) ryddara (*f.* riddara).

7) *Á tveim stöðum fyrir víst skiptast ý og* ı *um, svo þar verða tvær villur í einu orði:* os ſmýſc þv oðýglıgr[164] 9_{14-15}; ſtıryolð[165] 25_{6}. *Slík dæmi finnast og í öðrum bókum, þó þau sjeu þar sjaldfundnari, t. a. m.*

1) i *fyrir* y: skildi (skilldi) *f.* skyldi *mjög opt í norrænum laga-skinnbókum* (*t. a. m. í* 60 og 322) *og íslenzkum skjölum á* 14. *öld;* ıbrın-ıoʀı[166] 325 (2) *út undan* 22. *línu í* 15. *dálki* (*en rjett á undan* hıalmaþr oc brvnıaþr[167]), ıſırſt-ðnı[168] 325 (2) *á* 22_{11}.

2) í *fyrir* ý: þr marka vıllo m̄ɴ þa ef lata ſem nıtt kenne[169] 673 *A á* 2_{9}, ímıſır[170] *Sks.* $41b_{27}$, oſınılıga[171] (*þol. fleirt. í karlk.*) 677 *á* 73_{3}, bíar (= býjar = bœjar) *opt í norrænum laga-skinnbókum* (*t. a. m.* 322 *á* $31a_{33}$, $52a_{24}$).

3) ei *fyrir* ey: æıſvſla[172] 325 (2) *á* 31_{24}, þa ꝼoꝛ anðreaſ ꝼýrſt oꝼ gclaɴðz eıar[173] 625 *á* 64_{4}.

---

164) oss sínysk (*f.* sýnisk; *hljóða víxlun eða stafa*) þú ódyggligr. 165) stiryöld (*með stafa víxlun, f.* styrjöld; ý *og* o *á skinnbókinni eru dregin saman, svo að aptari álman á* ý *hverfur að mestu í* o). 166) í brinjunni (*f.* brynjunni). 167) hjálmaðr ok brynjaðr. 168) í firstunni (*f.* fyrstunni). 169) þeir marka villumenn þá es láta sem nítt (*f.* nýtt) kenni. 170) ímisir (*f.* ýmisir = ýmsir). 171) ósíniliga (*f.* ósýniliga). 172) Eisýsla (*f.* Eysýsla, *Osilia*). 173) þá fór Andreas fyrst of Grikklandseiar (*f.* Grikklandseyjar).

4) y *fyrir* i: þa er æccı ẏfanða[174] 649 *á* 924, at ſnua h̄m tıl ſannrar ẏðranar[175] *Hauksbók á* (96) 5*b*9, allr gẏþẏnga lyþr[176] 625 *á* 3012.

5) ẏ *fyrir* í: vẏcr (3. *pers. nút. tíma af* víkja) 237 *á* 4*a*37, hælðr ſcẏnı þæır í ræın lıſı oc bındęndı[177] 649 *á* 1723.

6) ey *fyrir* ei: Honoc̄tꝛrvſ heẏt ðẏr[178] 673 *A á* 211, uæyk[179] *Plac.* 29 (63 *á bókf.*), læknanðı veẏka sal[180] 655 *Fragm.* xxxıı.

Ath. 2. *Í staðinn fyrir* klípa, klíp, kleip, klipit *hafa fornmenn* klýpa, klýpi, klýpta, klýpt (Ða toc Laurencıuſ ıſıðu ſtephano ⁊ klẏpðı apar ꝼaſt[181] *Sks.* 133*b*21), *og þar af* klýping (klẏpıng Laurencíj *Sks.* 133*b*29).

Ath. 3. *Það skiptir opt merkingum orða, hvort þau hafa* i *eða* y, í *eða* ý: skin *er birta, en* skyn *vit* (*sb.* skynja, skynbragð); *jörð er* píð, *en kona er* pýð; píða *er að láta þiðna, en* pýða *er að útlista; smiður* skírir *silfur, vatn* skírir *augu, prestur* skí-

---

174) þá er ekki yfanda (*f.* ifanda = ëfanda). 175) at snúa hánum til sannrar yðranar (*f.* iðranar). 176) allr gyðyngalýðr (*f.* gyðingalýðr; *líkl.*, *misritað*). 177) heldr skýni (*f.* skíni) þeir í reinlífi ok bindendi. 178) Honocentaurus (*onocentaurus*) heytir (*f.* heitir) dýr. 179) veyk (*f.* veik). 180) læknandi veyka (*f.* veika) sál. 181) Ðá (= þá) tók Laurencius í síðu Stephano ok klýpði (= klýpti, *þ. e. kleip*) afar fast.

rir *barn, en klerkur* skýrir *(þ. e. útlistar) bók; gull er* skírt *eða silfur, og saklaus maður verður* skírr *við járnburð, en* skýrr *er greinilegur eða greindur t. a. m.* þegar mønðe hrt barn męla ſcyrt[182] *El.* 25*neðst,* kallaþı hát ⁊ ſcẏrt[183] 623 *á* 35₂₅, *og*

skatna skýrstr*
Skúli dýrstr;

tína *er að lesa, en* týna (*af* tjón) *er að glata;* leifa *er að skilja eptir, en* leyfa *er að lofa; maður* reitir *forlögin* (*Al.* 26₁₆), *en* reytir *gras* (*Nj.* 119)*; o. s. frv.*

Ath. 4. Þau orð, sem eru útlend að uppruna, fara ekki ætíð eptir því, hvert hljóð þau hafa haft í ættmáli sínu, heldur breytist (ἡ)κυριακή *í* kirkja, *Aegyptus í* Egiptaland (*þó* Egyptaland *í* 619), *Babylo í* Babílon, *episcopus í* byskup (*að minnsta kosti optar enn í* biskup, *sem þó finnst t. a. m. í* 645, *víða í Gþl. eldri, o. s. frv.*).

24. o *er stundum ritað eins og* ö (*líklega af því, að* ö *síns vegar er svo opt ritað* o): þeſſō ↄrþō[184]

---

182) þegar möndi (= myndi) hvert barn mæla skýrt.
183) kallaði hátt ok skýrt. 184) þessum örðum (*f.* orðum).
*) *Eða er* skýrr *hjer = ágætur, frægur, eins og clarus á latínu?*

325 (2) *á* 35₁₁, ıaðð aliþı fıno[185] 325 (2) *á* 59₂₁, *o. s. frv.*

25. œ (*hljóðvarp af* ó, *en ekki af* **á**) *er ekki að eins ritað* ꝍ, ø, ǫ, ǫ, ę, *og jafnvel* aø, oe, eo, *heldur og* au, ꜷ *og* ay, æ, ę, e, *t. a. m.:* nꝍra[186] (*sögn*) *Sks.* 9*b*₂₄, 66*a*₂₆,*b*₆, nꝍrēg[187] 10*a*₃, nꝍrıngar[188] 10*b*₇, tungu ſkꝍðe[189] 83*b*₂₈; grøþa[190] 623 *á* 26₂₇, enı hǿgrı henðıııı[191] 623 *á* 17*neðst*, brǿþrom[192] 623 *á* 22₁₂, enō ǿzta[193] 623 *á* 48₂₄; ǫztr ⁊ helgaſtr[194] 623 *á* 38₁₁; brǫþrom[195] 623 *á* 23₁, rǿkþ[196] 623 *á* 13₁₆, ept⁷ þesa maɴa ðǿmv̄[197] 623 *á* 20₂₂; aøtſt[198] *Plac.* 45 (8₂₁ *á bókf.*); heógıa[199] 237 *á* 1*a*₁₁, meóþa ſıc í faſtō[200] 237 *á* 1*b*₂₂, beóner[1] 237 *á* 1*b*₃₁, í beonō[2] 237 *á* 1*b*₃, ſva at góþ déome ſtýrke oſſ tıl ęſ⁷glıkíngar. en ıll déome vare oſſ vıþ ſýnþer[3] 237 *á*

---

185) í ödd (*f.* odd) á liði sínu. 186) nœra (*danska orðið* *nære* *er lagað eptir þjóðv. orðinu* *nähren*). 187) nœreng (*f.* nœring). 188) nœringar. 189) tunguskœði (skœði, *kynl., dregið af einkunnarorðinu* skœð-r; *en* skœðr *mun vera dregið af* skóð, *sem haft er í skáldskap*). 190) grœða. 191) enni hœgri hendinni. 192) brœðrum. 193) enum œzta (*e.* œðsta?). 194) œztr (*e.* œðstr?) ok helgastr. 195) brœðrum. 196) rœkð (= rœkt). 197) eptir þessa manna dœmum. 198) œzt (*e.* œðst?). 199) hœgja (*sögn*). 200) mœða sik í föstum. 1) bœnir (*preces*). 2) í bœnum. 3) svá at góð dœmi styrki oss til eptirglíkingar, en ill dœmi vari oss við synðir.

2b18-20, Oc ſva ſē v[7] féoþō oſſ ıtarlegre féozlo of hǽtíþer. ſva ſcolō v[7]. oc feóþa ǫnd óra. hǽtíþlegre feózlo. þat ero orþ goþſ. þvıat óſeómt eſ at lícār feóþeſc. oc clǽþeſc[4] 237 *á* 2b25-39, reóþa[5] 234 *á* 3b20, *o. s. frv., (svo er og þessi ritsháttur við hafður í 1812 á elztu hendinni)*; h̄ auſtıſc at mr[7] nıþ[6] 325 (2) *á* 1411; er m̄yclo ſanlıgra at h• ſe hrǿrþ. oc þegar er h• var hrǿrþ[7] 325 (2) *á* 623-24, Oc þar eſt[7] gþo[7] þrǿnd[7] foꝛ at honū amǿríne[8] 325 (2) *á* 118-9; allra baþzt m̄ oꝛþſendıng oc baýnaſtaþ[9] 325 (2) *á* 542; á moꝛgın at dagſ magní ǿrno[10] 623 *á* 3011; þa er tıl dꝛapſ varo dǿmþ[7] fẏr glǿpı ſına[11] 2518, þa rǿdo þeır ıarll[12] 3211; ⁊ greDır þv alla ſıuca[13] 2012, tıl hǿgrı handar[14] 104; fǿzla[15] 623 *á* 4129.

Stafur þessi hefur í öndverðu verið frábrugðinn æ (sem dregið er af á), ekki síður að atkvæði enn að uppruna, og má það ráða:

---

4) ok svá sem vèr fœðum oss ítarlegri fœzlu (*e.* fœðslu) of hátíðir, svá skulum vèr ok fœða önd óra hátíðlegri fœzlu (*e.* fœðslu), þat eru orð guðs; því at ósœmt es, at líkamr fœðisk ok klæðisk. 5) rœða *(sögn)*. 6) hann œstisk at meir við. 7) er myklu (= miklu) sannligra, at hon sè hrœrð; ok þegar er hon var hrœrð. 8) ok þar eptir gerðu þrœndir för at honum (*f.* hánum) á Mœrinni. 9) allra baztra manna orðsending ok bœnastað. 10) á morgin at dags magni œrnu. 11) þá, er til dráps váru dœmðir, fyr glœpi sína. 12) þá rœddu þeir jarl. 13) ok grœddir þú alla sjúka. 14) til hœgri handar. 15) fœzla (*e.* fœðsla?).

1) *af ritshætti þeirra skinnbóka, sem greina* æ *og* œ *með fullkominni nákvæmni; eins og Ólafs saga Tryggvasonar, eptir Odd múnk, sem prentuð er í 10. bd. af Fms., Sks., og fl.**; *því sú sundurgreining gat í þá daga ekki verið grundvölluð á neinu öðru, enn sjálfum framburðinum;*

2) *þar af, að Norðmenn, Danir og Svíar hafa allt annað hljóð (og annan staf) þar sem* æ, *í nýrri íslenzku, er dregið af* ó, *enn þar sem það kemur af* á;

3) *þar af, að* œ, *(þ. e.* æ *sem hljóðvarp af* ó*), en ekki* æ *(sem hljóðvarp af* á*), getur breytzt í* ý, *sem síðar segir;*

4) *þar af, að* æ *er aldrei skrifað* eo; *o. s. frv.*

Að atkvæðinu til má ætla að œ *hafi verið í sama hlutfalli við* ó, *eins og* æ *við* á, *það er að skilja* = oí (oí: oú = aí: aú), *þar eð* œ *er runnið af* ó *með sama hætti og* æ *af* á. *Af þessum orsökum þykir rjett að skrifa þenna tvíhljóð eins og Rask hefur gjört* (œ), *einkum þar eð sá stafur líkist mjög* ꝍ, *sem tíðkast í ýmsum fornbókum sjer í lagi þeim, er mestu eiga að*

---

*) *Skinnbækurnar skiptast í þrjá flokka, að því leyti sem* œ *og* æ *snertir: fyrsti flokkur greinir þau nákvæmlega í sundur, annar stundum, þriðji aldrei. Í fyrsta flokkinum eru elztu íslenzkar bækur og það, sem ritað er í Norvegi.*

ráða um þetta efni, og það er þar á ofan stundum ritað oe.

26. *Hinir grönnu og opnu hljóðstafir eru ljettari og áriðaminni, enn hinir breiðu og lokuðu, og standast ekki ætið, ef þeir verða staddir fyrir aptan þá, heldur hverfa þeir, og er þá sem hinn meiri stafur svelgi þann, sem minni er fyrir sjer. Með þessu móti verður*

1) áa *að* á: á, *amnium;* tá, *digitorum pedis;* grá, grán, grár (*f.* gráa, gráan, gráar); *o. s. frv.*

2) áu *að* á: vèr fám (*f.* fáum), sjám (*f.* sjáum), sám (*f.* sáum); sáð *e.* sát (farið ⁊ segið Jóani sē er sað ⁊ heyrðot[16] 625 *á* 95 11, *f.* sáuð *e.* sáut); þeir sá (*f.* sáu); blá, blám (*f.* bláu, bláum); strám (*f.* stráum); nám (*f.* náum, *bæði þiggj. fleirt. af nafninu* nár = *dauður maður, og* 1. *pers. fleirt. í framsöguh. núl. tíma af sögn.* ná); *o. s. frv.*

3) óu *að* ó: klóm, *ungvibus* (*f.* klóum); Gró (*eig. eint. af* Gróa); *o. s. frv.*

4) úu *að* ú: kúm, *þiggj. fleirt. af* kýr (*eins og enn í dag, f.* kúum); trúm (*f.* trúum, *t. a. m.* í þín

---

16) farið (*f.* farit) ok segið (*f.* segit) Jóani sem èr (*þ. e.* þèr) sáð ok heyrðut.

þes er v̄ tvm á[17] 623 *á* 47₅); trú (*f.* trúu*, *eig. eint. af* trúa, *en ekki af* trú); *o. s. frv.*

5) ái *að* á, eyi *að* ey, ýi *að* ý, œi *að* œ: spár, heyr, flýr, flœr, 1. *og* 2. *pers. í framsöguh. núl. tíma af sögnunum* spá, heyja, flýja, flœja; *o. s. frv.* — *Sömuleiðis verður* èi *að* è: sè, sèr, sèm, sèt, *eða* sèð, *afleiðíngarh. núl. tíma af* vësa *eða* vëra.

Fjórða og fimmta hljóðfall eru bæði hvikulli og yfirgripsminni, enn hin þrjú: trúum, búum, snúum *munu vera fullt eins tíðkanleg og* trúm, búm, snúm; nái, náir *er eint. framsöguháttar í núl. tíma af* ná; nái, sái *eru þol. fleirt. af nöfnunum* nár, sár; spá, heyja, flýja, flœja *hafa* spái, spáir, spáim, spáit, heyi, heyir, heyim, heyit, flýi, flýir, flýim, flýit, flœi, flœir, flœim, flœit *í afleiðíngarh. núl. tíma; og þvíumlíkt.*

Ath. 1. *Stundum finnst* ꝏ-*hljóðið ritað fyrir aptan* á, *t. a. m.* hınır fáo (= fá, *pauci*) 619 *á* 3₁₂; ꝼaom (= fám, *paucis*) *Sks.* 89*b*₂₀, 115*a*₂₁; ráóm (Slagbrandar gořpır aꝼ longū ráóm ⁊ þung-

---

17) til þín, þess, er vèr trúm á.

*) *Á sama hátt er myndaður eig. eint.* frú, *eins og gjör. væri* frúa; *sb. Fraue á forneskjulegri þjóðversku (O Venus schöne Fraue mein!) og Frue á dönsku, með heyranlegt e í niðurlayinu (Hr. N. og Frue). Í* 325 (2) *á* 96₁ *(Fms. X,* 421₈*) stendur:* frꝏva (ꝏ = ú? *eða* = ó *f.* ú?).

um[18]) *Sks.* 80*b*29; ef v fóō ꝰ hevrþō[19] 677 *á* 20*35*. *En þó er líklegt, að skýrt* u *eða* o *hafi ekki heyrzt fyrir aptan* á, *heldur sje meir ritað eptir uppruna enn framburði, eða* ao *(þar sem það er) merki* á *(sb. 14. §), en alls ekki* áu. — *Í Sks.* 105*b*19 *stendur* roar (lǫẏnılıghar roar hælpıtıſ ꝼẏlsna[20]) *þar sem von var á* ror *eða* rór = rár (*f.* ráar); *en það bendir til, að sá, sem bókina ritaði, hafi nefnt* ó, *en ekki* á, *í* roar, *eins og skrifað stendur.*

Ath. 2. *Auk þeirra hljóðfalla, sem talin eru, finnst t. a. m.* fræ *Sks.* 67*b neðst* (þpı at ꝥ er þa ſaet mæð hıno mæſta oaranſ ꝼræ. oc uꝼrıðar koꝛnı[21]); *sömuleiðis* sæ *Sks.* 33*a*14 (er ħ ſæ[22]), 138*b*22 (æꝼ ħ ſæ æıgı þar braðan ðauða ſer buın̄ ꝩæra[23]), *El.* 61*8* (Sva ſē kon̄gr ſę ſıukan lıggıa íſaure & lete þua ħ & lauga[24]).

---

18) Slagbrandar gōrvir af löngum ráum (*e.* rám) ok þungum. 19) es vèr sóum (*f.* sáum, sám) ok heyrðum. 20) leyniligar róar (*f.* rár) helvítis fylsna (*f.* fylgsna). 21) því at þat er þá sáit með hinu mesta óárans fræ (*f.* fræi *e.* frævi) ok úfriðar korni. 22) er hann sæ (*f.* sæi; *qui eum videret*). 23) ef hann sæ (*f.* sæi) eigi þar bráðan dauða sèr búinn vera. 24) Svá sem konungr sæ (*f* sæi) sjúkan liggja í sauri ok lèti þvá hann ok lauga.

UM SAMHLJOÐENDUR.

27. *Samhljóðendum má skipa í raðir á þessa leið:*

einfaldir stafir:
- *hljóðstafa-bræður (semivocales):* j, v,
- *andstafur (spirans):* h,
- *blísturstafir (sibilantes):* s, z,
- *linir stafir (liquidae):* l, r, n, m,
- *dumbar (mutae):* k, g, t, d, ð, þ, p, b, f,

samsettur stafur: x.

Hjer að auk greinast samhljóðendurnir eptir talfærunum í

gómstafi (palatales): k, g, j, h, } x,
tannstafi (dentales): t, d, ð, þ, s, z, l, r, n, } x,
varastafi (labiales): p, b, f, v, m.

28. j *og* i *eru ekki greind í ritshættinum, og er stafurinn* j *sjaldan við hafður, nema fyrir aptan* ı, *helzt í enda á latínsku orði, t. a. m.* A ðaꝫgō arkaðíj honoꝛíj[25] 623 *á* 54 19, *ellegar aptast í rómverskri tölu, t. a. m.* vıȷ, xıȷȷ. — *það er víða við haft, þar sem því er sleppt nú á dögum, fyrir aptan* k *og* g, *ef* a *eða* u *fer á eptir, eins og* bjargja *f.* bjarga (lattv þ ſoma at bıargıa hō[26] 623 *á* 50 9), íallre pırðıngıo[27]

25) Á dögum Arcadii ok Honorii. 26) láttu þèr sóma at bjargja hánum. 27) í allri virðingju (*f.* virðingu).

649 *á* 95₅; *en þó sjer í lagi í einkunnum, t. a. m.* en fatekıa kona[28] 623 *á* 43₅, fatękıō monnō[29] 623 *á* 20₂₂, fecıā[30] 677 *á* 57₃₇, fekıā[30] 677 *á* 57₃₉, ſvſtor knvtſ rıkıa[31] 325 (2) *á* 58₃, Oſtýrcıa hlutı heīſ þeſſa valþı Gvþ en ħ ręcþı ſtercıa[32] 677 *á* 30₂, veıta ǫng varkuɴ oſtýrcıō[33] 677 *á* 33₂₇, oſtvrcıō[34] 677 *á* 43₂₄ *og* 72₁₃, ħ fǫrer ǫret þæccıa foꝛn guðı[35] 649 *á* 5₂₆, ſamþýckıar[36] *Sks.* 143*b*₂₄; hrſo nálęgıar fiāða velar ero hugſcotō oꝛū[37] 677 *á* 55₂₆, ſlǫḡ mþ ſlǫgıō. ⁊ otruıꝛ mþ otū[38] 677 *á* 70₄, fęrþı ħ hellðꝛ foꝛn þegıar almátkō goþō varō[39] 623 *á* 12₆. *Á hinn bóginn er* j *sumstaðar úr fellt, líkt og nú á dögum í framburði Rángæinga, t. a. m.* ſvıka[40] *Al.* 60₃₁, t elðſ qǫco[41] 677 *á* 77₂₀, kırkoꝛ[42] 623 *á* 14₂₂, kýna *Sks.* 106*b*₇ (Sæghı ec ſunðꝛ ſætt mıllım þın oc allra mañlıgꝛa kýna[43]), af naᴣþſvnō[44] 677 *á* 75₃₅,

28) en fátækja kona. 29) fátækjum mönnum. 30) sekjan. 31) systur Knúts ríkja. 32) Óstyrkja hluti heims þessa valði guð, en hann rækði (*þ. e. gerði ræka*) sterkja. 33) veita öngva várkunn óstyrkjum. 34) óstyrkjum. 35) hann fœrir œrit þekkja fórn guði. 36) samþykkjar. 37) hversu nálægjar fjanda vèlar eru hugskotum orum (*e.* órum; *f.* várum). 38) slœgir með slœgjum ok ótrúir með ótrúum. 39) fœrði hann heldr fórnir þægjar almáttkum goðum várum. 40) svíka (= svíkja). 41) til elds-kveyku (= kveykju). 42) kirkur (= kirkjur). 43) Segi ek sundr sætt millim þín ok allra mannligra kyna (= kynja). 44) af nauðsynum (= nauðsynjum).

at ſvna þes eſ v̄ erō beþn[45] 677 *á* 26₃₄, ſcıpperō[46] 673 *A á* 45₇, mon eldr ſuelga þa[47] *El.* 41₇, nıþr at ſvelga[48] 645 *á* 14₁₉, at leıga s̄ heſt[49] 677 *á* 49₂₃, þæır næıgaſc hƿergı fra rettū dóme[50] 649 *á* 135₅, at lıkaz þæım í ſıðum[51] 649 *á* 147₂₆, ſıta[52] *El.* 37₄.

Ath. 1. j *er opt skrifað* e, *eins og á eingilsaxn., t. a. m.* meok 623 *á* 43₁ (En þr meððoſc meok* er bǫꝛþo blasıō[53]), earl (= jarl), *og þvíumlíkt.* (ıy = j: ⁊ lıýugū lýtū á annan á móte[54] 649 *á* 76₂₅).

Ath. 2. *Þó vera megi, að* j *fyrir aptan* k *og* g, *en framan* e (*og* ei, ey), i, í, y, ý, æ, œ *sje ekki upphaflegt í norrœnu-máli, þá hefur að minnsta kosti snemma farið að brydda á þessum framburði, eptir því sem ráða er af ýmsum fornbókum, t. a. m.* 649. *Á þeirri er* j *sett:*

1) *víða fyrir framan* e, *ekki einúngis í þeim orðum, er aðrar myndir þeirra og önnur lík orð*

---

45) at syna (= synja) þess, es vèr erum beðnir. 46) skipverum (= skipverjum). 47) mun eldr svelga (= svelgja) þá. 48) niðr at svelga (*f.* svelgja). 49) at leiga (*nú* leigja) sèr hest. 50) þeir neigask (= neigjask *f.* hneigjask) hvergi frá rèttum dómi. 51) at líkaz (= líkjaz *f.* líkjask) þeim í siðum. 52) sita (= sitja). 53) En þeir mœddusk mjök, er börðu Blasium. 54) ok ljúgum lýtum á annan á móti.

*) mek *á* 40₂₆ (⁊ qvalþıſc h° mek af ſott ſveınſınſ) *mundi vera misskrifað f.* meok.

benda til, að svo eigi að rita, t. a. m. eptır-lıkıendr (*beint fall í fleirt. af* eptirlíkjandi) 48$_{13}$ *og* eptır lıkıenðr 50$_{13}$ (*en þó* eptır lıkenðr 79$_{23}$), bergıenðr (*beint fall í fleirt. af* bergjandi) 82$_{19}$, tøygıenðr (*beint fall í fleirt. af* töygjandi, *f.* tý-jandi *e.* tœjandi) 149$_{9}$, (*eins og* ſtýnıenðr 57$_{27}$), *sömul.* hýggıenðı[55] 156$_{16}$ *og* 157$_{17}$, hýggıænðı[55] 27*neðst*, hýggıænðe[55] 1$_{27,28}$ (1$_{27}$ *fyrst ritað* hýggıanðe, *en síðan sett auga á* a); *heldur einnig í öðrum orðum:* kıænnanða[56] 4$_{14}$, kıænnīg[57] 160$_{11}$, gıefum[58] 76$_{29}$, ſpa ſem pallar pæıta høgıenðe ſıtıanðū[59] 95$_{8}$, gıængr[60] 157$_{28}$, gıærð[61] 15$_{8}$, (olmoſo gıærð[62]), 40$_{16}$ (af gıærð[63]), 62$_{4}$ (tıða gıærð[64]), goð gıærnıng[65] 5$_{10}$, gıærnıngū[66] 157$_{15}$, mıſ gıærnıngar[67] 158$_{7}$, mıſgıærnıngar[67] 158$_{9,10}$, mıſgıærnīgar[67] 159$_{8}$, í gıægn[68] 6$_{16}$, 20$_{16}$, 27$_{18}$;

2) *fyrir framan æ-hljóðið:* ſpa ſem ħ gıæter

---

55) hyggjendi (h *og* ý *dregin saman* 156$_{16}$ *og* 157$_{17}$, *kvennk.* = hyggjandi). 56) kjennanda (*f.* kennanda). 57) kjenning (*f.* kenning). 58) gjefum (*f.* gefum). 59) svá sem pallar veita hœgjendi (*f.* hœgendi) sitjandum. 60) gjengr (*f.* gengr). 61) gjerð (*f.* gerð). 62) ölmusugjerð (*f.* öl-musugerð). 63) afgjerð (*f.* afgerð). 64) tíðagjerð (*f.* tíða-gerð). 65) góðgjerning (*f.* góðgerning). 66) gjerningum (*f.* gerningum). 67) misgjerningar (*f.* misgerningar). 68) í gjegn (*f.* gegn).

ængla ſınna á hīnum. Gıæte ſpa pár at pér megē þ gera[69] 157 s;

3) *fyrir framan* i, *þegar* e *er ritað i stað þess:* hyggıū át ef per lıkıē í nocque æſt hs ⁊ þolenmøðe[70] 43*neðst*, uſømt er at pér lıggıem lágt í ıarðlegum lutum[71] 82 8, at pér..... byrgıē utı allar lıotar hugrennıngar[72] 96 28; *en að rita* lıkıım, *og þvíumlíkt, hefur þótt óviðkunnanlegt.*

Þegar a *er sett fyrir* e, *og* á *fyrir* æ, *breytist* gëfa *i* gjafa (h..... pıll os þ gıafa[73] 649 *á* 76 3, at fyr gıafa 649 *á* 44 26 = at fyrgëfa), *en ekki* gafa; gæta *i* gjáta (*skrifað* gıata 649 *á* 34 19 *og neðst,* 96 24, 156 8), *en ekki i* gáta; gær *i* gjár (þat var í gjár), *en ekki i* gár; *og bendir þetta einnig til, að menn hafi sagt* gjefa, gjæta, í gjær, *o. s. frv.*

Ath. 3. *Hjer við má sambera* 19. § *um* è. — *Stundum er* j *ofsett fyrir framan* æ, *t. a. m.* þa verða bıæðı proðvct í hínvm ſavmum hlvt ꝑavllvm meðal

---

69) svá sem hann gjætir (*f.* gætir) engla sinna á himnum. Gjæti (*f.* gæti) svá vár, at vèr megim þat gera. 70) hyggjum át (*sb.* 296), ef vèr líkjem (*f.* líkim) í nökkvi (*þ. e. nokkru*) ást hans ok þolinmœði. 71) úsœmt er, at vèr liggjem (*f.* liggim) lágt í jarðlegum lutum. 72) at vèr..... byrgjem (*f.* byrgim) úti allar ljótar hugrenningar. 73) hann..... vill oss þat gjafa.

ſin ſem hınar fẏrı tavlvr[74] 732 *B á* 8₁₆, pınıngar vıættı[75] 732 *B á* 13₂.

Ath. 4. *Forn handrit fella* j *ekki óvíða úr í meginhlutum orða, t. a. m.* ꝼoꝛar[76] 625 *á* 1₄, A ꝼor ða. ð.[77] 625 *á* 2₁, ſtoꝛnvr[78] 625 *á* 2₂, at ꝼralſv[79] 625 *á* 20₁₃. — smör (= smjör) *í norrænum bókum og t. a. m. einu sinni í* 625 (v ſmorſ kvıſt[80] 9₃) *er sjálfsagt ritað eptir framburði; sb.* Smör *á. d.* — *Stundum hefur ritarinn fyrst fellt* j *úr, en ritað það síðan fyrir ofan línuna:* h vıllðı e gvðı lẏþa oc þ,ona[81] 625 *á* 2₁₁, *o. s. frv.*

29. v *er í sama hlutfalli við* u, *og* j *við* i (i: j = u: v); *enda er* v *ekki greint fra* u *í stafsetningunni, heldur enn* j *frá* i. *Það er haft, fram yfir það sem nú er:*

1) *stundum fyrir framan* u, — *eða* o, *sem er í staðinn fyrir* u, *t. a. m. í Sks.:* uurðu (= vurðu, *þ. e. urðu, af* verða) 115*b*₁₈,₁₉, 119*a*₂, *b*₆; uultu 115*b*₁₁ *og* uulltu 115*b*₁₄ (= vultu, *þ. e. ultu, af* vëlta); polltıt (= voltið, *hluttekningarorð af* vëlta) 116*b neðst;*

74) þá verða bjæði (*f.* bæði) prodúkt í hinum sömum hlutföllum meðal sín, sem hinar fyrri tölur. 75) píningarvjætti (*f.* vætti). 76) *f.* fjórar. 77) *f.* Á fjórða degi. 78) *f.* stjörnur. 79) *f.* at frjálsu. 80) viðsmörskvist. 81) hann vildi ekki guði lýða ok þjóna.

2) *í þiggj. eint. af ýmsum kynlausum og karlkenndum orðum, eins og:* skrökvi (þpı ſcrøcpı bıðr ħ ta[82] 649 *á* 123[21]), höggvi (*þ. e. höggi*), ölvi[1], fjörvi, smjörvi[2], kjötvi[3], söngvi[4], hjörvi[5], heyvi[6], sævi[7], snjávi[8]; *og hafa mörg af þeim* ö *í stofninum, af því þar hefur verið* a *öndverðlega.*

3) *í sögnum, milli endíngar og meginhluta:*

a) fyrir j, *þar sem endíngin er eða byrjar á* a, *t. a. m.* smýrva *f.* smyrja (ſmýrva met vıþſmıoꝛvı[83] 623 *á* 4[10]), syngva *f.* syngja (ꝫ baþ þa ſýngva ſalma[84] 677 *á* 78*neðst*), tortrýggva *f.* tortryggja (ꝫcal ec, allðꝛégı toꝛtrýgva mat ħſ[85] 623 *á* 48[14]), þāt þegar

82) því skrökvi (*þ. e. því skröki, þeirri skreytni*) biðr hann trúa. 83) smyrva með viðsmjörvi. 84) ok bað þá syngva sálma. 85) ok skal ek aldregi tortryggva mátt hans.

[1]) ölvi bergja
lèzku eigi mundu,
nema okkr væri báðum borit, *í Ægisdr.*

[2]) ſmýrva met vıþſmıoꝛvı, 623 *á* 1[10].

[3]) *T. a. m. í Kristinrjetti Þorláks og Ketils.*

[4]) Hvarf ek frá fögrum
fljóða söngvı, *í Herv. sögu;*
meþ ðýrþ ꝫ loꝼſǫngvı, 623 *á* 57[13].

[5]) hjuggu vèr með hjörvi, *í Ragnars kviðu loðbrókar.*

[6]) *T. a. m. í Grágás.*

[7]) hræs er kemr at sævi, *Ísll. ss.* (1843) 162.

[8]) ſnıavı hvtari, 623 *á* 3[17].

ſcẏggna necqr ſynþa myrkr anðár lioſ[86]. *El.* 479, þ..... er gvð ſtẏgvız v[87] 625 *á* 6615, byggva *f.* byggja, ſpıcpa[88] *f.* svíkja 619 *á* 2827, vıqua[89] *f.* víkja 325 (2) *á* 7610, *o. s. frv.*

b) þar sem endíngin er i, *eins og:* byggvi, byggvir, byggvim, byggvit (Sa er bẏcv í ęnom hæſta tęnaþı[90] 623 *á* 3015, *o. s. frv.*), hryggvi, hryggvir, hryggvim, hryggvit (Fagnı s ſē n̄ fagnı ſa er s gleþſc ıþeſſa hēıſ farſęlō at avalt hrẏgvı ſoꝛſıalıg ahvcıa eılıf-pıſla[91] 677 *á* 3216-17), með þpı ſpıcpır h̄ fleſta mēn[92] 619 *á* 3314 (*sb.* ſnıðır[93] = sníðr 619 *á* 5618) *og* ſıanðan..... er aðā hafðc ſpıqt[94] 619 *á* 63*neðst, og* ſpıcpın (= svikinn, *hlutt**ekn.***) 619 *á* 1241,10. *Stundum er* v *fellt úr, eins og* j, *t. a. m.* hogga (*þ. e.* höggva) *Sks.* 150*a*25,28.

4) *einnig í öðrum orðum, t. a. m.:* at bnna þa alla qpıcpa í ældı[95] 619 *á* 10112.

---

86) því at þegar skyggva (*þ. e. skyggja á*) nekkver synða myrkr andar ljós. 87) þat..... er guð styggviz (*nú styggist*) við. 88) svíkva. 89) víkva. 90) sá, er byggvir í enum hæsta tœnaði (tœnaðr *af* tœja = týja, *þ. e. duga, hjálpa*). 91) Fagni (*misskrifað fyrir* Fagnar?) svá sem non (*þ. e.* ekki) fagni sá er svá gleðsk í þessa heims farsælum, at ávallt hryggvi forsjálig (*af* forsjá, *en ekki af* forsjál-l) áhyggja eilífra písla. 92) með því svíkvir (= svíkr) hann flesta menn. 93) sníðir. 94) fjandann..... er Adám haíði svikvit (*þ. e. er hafði svikið Adam*). 95) at brenna þá alla kvikva (*þ. e.* kvika) í eldi.

Ath. 1. *Sjaldan er auka-v sett inn í orð fyrir framan u, eins og:* at guð halðe off pæl pið ðiafulf fpıcpū[96] 619 *á* 160₂₅.

Ath. 2. w *fyrir* v *finnst jafnvel í elztu bókum, t. a. m. á einni saman fyrstu bls. af* 655 *Fragm.* vııı: werke[97], í wínftre hẹ́nðe[98], wǫ́rtueggıo[99], waf[300] *tvisvar,* wẹre[1] *þrisvar,* we[1], wıþ[2] *tvisvar,* ẹ́we[3].

30. *Í hinum elztu bókum finnst* h *sumstaðar í upphafi orða, yfir það fram, sem nú tíðkast,* 1) *fyrir framan raddarstafi:* höfugr = öfugr (Ðu g⁷ðır alt hofuct fem hīn ıllı þrǽl gerır er fpícr fın droten[4] 619 *á* 152₅), hallr = allr (Nu taka þeır ħ hāðnðū. berıa ⁊ bøýfta ⁊ læıca hallzcoftar ılla. lea honū lıfs átpáro nauðulega[5] 619 *á* 119₇, *nema ef gleymzt hefur að setja stryk yfir um* h, *og hjer hefur átt að standa*

---

96) at (*eða* át = at, *af því bókin mun vera norræn*) guð haldi oss vel við djafuls (= djöfuls) svikvum (*f.* svikum). 97) verki (*opere*). 98) í vinstri hendi. 99) hvártveggju. 300) vas (*þ. e.* var, *erat*). 1) væri (*esset*). 2) við (*fyrirsetn.*). 3) (ævi *f.*) æfi. 4) Ðú (*f.* þú) gerðir allt höfugt, sem hinn illi þræll gerir, er svíkr sinn drottin. 5) Nú taka þeir hann höndum, berja ok böysta (*þ.* e. beysta, *lemja*) ok leika hallskostar illa, lea (*þ. e.* ljá)honum lífs átváru (*f.* át hváru *eða* at hváru, *þ. e. þó, samt sem áður*) nauðulega.

ħ allzcoſtar), hugga = ugga (Hırð æıgı þu at hugga ſcaða[6] 649 *á* 15_{18}, Tıl hꝩærſ mon ec lıta nema tıl lıtıllát ⁊ hugꝩærſ. ⁊ þeſ er huggır orð mín[7] 649 *á* 8_{9}, Hꝩat dꝩælr þu ſẏnðugr at ſnuaſc tıl guðſ. ⁊ æıgı huggır þu at brað dauðı gꝩı fra þer læıðrettıngar dag[8] 649 *á* 12_{9}, þæī er hugganða at ħ falle í falz dóm[9] 649 *á* 13_{5}), hýmiss = ýmiss (hugrennıngar þær er bera hugen í hımſa ſtaðe[10] 649 *á* 54_{14}), hilmr = ilmr (keɴa reykelſeſ hılm[11] *El.* 53_{3}, ſogr líoð. ⁊ ðýrlegan hılm[12] 649 *á* 28_{25}, Eılífr hílmr[13] 649 *á* 28_{23}) *og* hirmr (*Sks.* $129a_{29}$: mın ꝼœzla þæꝼıar bætr hværıū hırm[14]), hılmnīg[15] *El.* 20_{3}, hefna = efna (Nu hæꝼır guð þ hæꝼnt er ħ hæꝼır heıtıt[16] *Sks.* $147a_{6}$, oc het þꝩı þægar ſæm ħ hæmnðı ſıðan[17]

---

6) Hirð eigi þú at hugga (*þ. e. óttast*, *kvíða*) skaða. 7) Til hvers mon ek líta, nema til lítilláts ok hugværs (*nú* hógværs) ok þess er huggir (*þ. e. óttast*) orð mín? 8) Hvat dvelr þú, syndugr! at snúask til guðs? ok eigi huggir þú, at bráðdauði grípi frá þèr leiðrèttingardag! 9) þeim er hugganda, at hann falli í fallsdóm. 10) hugrenningar þær, er bera huginn í hýmsa staði. 11) kenna reykelsis hilm. 12) fögr ljóð (*f.* hljóð) ok dýrlegan (*af* dýr-r, *dýrmœtur; nú segja menn* dýrðlegur) hilm. 13) Eilífr hilmr. 14) mín fœzla þefjar betr hverjum hirm. 15) hilmning (*olfactum*). 16) Nú hefir guð þat hefnt, er hann hefir heitit (*betra er* heitið). 17) ok hèt því þegar, sem hann hemnði (= hefndi, *f.* efndi) síðan.

Sks. 140*a*8), meðan mer herō í þeſſom hæım[18] 619 *á* 354, Herasmus *f.* Erasmus *t. a. m.* 655 *Fragm. V*, helıſabeth (619 *á* 10423 *og* 1056,8) *f.* elıſabeth (619 *á* 10415 *og* 10512); *sb. latínska orðið* ***honus*** *f.* ***onus*** (Jugū enī meū ſuaue ē. ⁊ hon⁊ m̄. ł.[19] 619 *á* 28. *bls. neðanmáls*); Oc er lıðın v̊ navckvr mıſſerı o har-annſ þa kōv bræðr ıo ſepſ[20] 625 *á* 1814. 2) ***Fyrir framan hljóðstafabræður:*** hjafn *f.* jafn (ſpa ſem ollū er ıamt boðat ſæla rıkıſ guðſ. ſpa lẏcſ ⁊ uþ ınganga hımın rıkıſ hıāt hpærıū á ſınu ⁊ alðre ⁊ kẏnı[21] 619 *á* 298), hjörð *f.* jörð (drægū orða plog guðs..... ẏfır hugſcotz hıorð nænga þarra[22] 619 *á* 47*neðst*). 3) ***Fyrir framan lina stafi:*** hrót = rót, hrammr = rammr*. — ***Á hinn bóginn er*** h ***optlega sleppt:*** 1) ***fyrir framan*** r, l, n, *(ekki samt í hinum allra elztu bókum)*, *t. a. m.* rafn = hrafn; lıꝼðar, *eig. eint. af* hlífð,

18) meðan mèr (*f.* vèr) herum (*f.* erum) í þessum heimi. 19) *Jugum enim meum suave est et honus meum leve* (*því mitt ok er sætt og min byrði ljett*). 20) Ok er liðin váru nökkur misseri óhárans (*f.* óárans), þá komu brœðr Jóseps. 21) svá sem öllum er jamt (= jafnt) boðat (*þ. e.* boðuð) sæla ríkis guðs, svá lýks (*f.* lýksk) ok upp innganga himinríkis hjamt hverjum á sínu ok aldri ok kyni (*latinuskotið:* ok — ok = *et* — *et*). 22) drögum orða-plóg guðs..... yfir hugskots-hjörð nánga várra.

*) *Nú á dögum segja menn opt* hniðra *f.* niðra (*af* niður); *sb.* hnaskur *og* naskur, hnesla *og* nesla.

Al. 22*17*; neıg *Sks.* 103*a11* (ꝫneıg mẏkell ꝼıolðı ængla tıl h̄s[23]), at nıgan̄ða ðæge[24] *Sks.* 8*a19*; Saum þarꝼtu oc mẏken̄..... hvartþæggıa ræcſoum oc noð-ſaum[25] *Sks.* 6*a16**; 2) *i upphafi greinisins:* inn, in, it, *o. s. frv., eða* ënn, ën, ët, *o. s. frv., f.* hinn, hin, hit, *o. s. frv., ef* inn, in, it, *o. s. frv., er ekki eldra, og* h *sett framan við;* 3) *stundum i upphafi annara orða, einkum ef þau verða stödd fyrir aptan samhljóðanda, sem aptari liður i samsettu orði, t. a. m.:* opa (*f.* hopa) *i Guðmundarsögu á Resensbók,* af (*f.* haf, *mare*) 655 *Fragm. XVII á* 2*5* (ꝼyr noꝛðaſ aꝼ[26]), Sıþan let h̄ brıota ofıt ꝫ goꝛa þar kıᵉo anðaſ pl̄a ıſtaþnō[27] 677 *á* 51*39*, eꝼ h̄ eꝼðı þrec tıl[28] 625 *á* 94*15*, er ıarn

---

23) ok neig mykill fjölði engla til hans. 24) at níganda degi. 25) Saum þarftu ok mykinn,..... hvárttveggja rek-saum og noðsaum. 26) fyr norðan af. 27) Síðan lèt hann brjóta ofit (*f.* hofit; *eða misritað f.* ofan hofit?) ok göra þar kirkju Andreas postula í staðnum. 28) ef hann efði (*f.* hefði) þrek til.

*) *Við ber, að* h *fyrir framan þessa stafi hefur verið fellt niður að fullu og öllu, og er t. a. m.* ljóð (*þ. e. kveðskapur*) *i raun og veru ekki annað, enn* hljóð, *sem er haft um skáldskap i fornum kvæðum og heldur enn þeirri merkingu i orðinu* hljóðstafur; leyti (at sinv leẏtı 625 *á* 88*10*) *er líklega f.* hleyti (*þ. e. hlutur*) *af* hlaut (*þál. tið af* hljóta), *eins og* neyti (*t. a. m. i* föruneyti) *af* naut (*þál. tið af* njóta), skeyti *af* skaut (*þál. tið af* skjóta).

renð ı eptıſ[29] 677 *á* 79$_{37}$, ıoıð (*f.* hjörð) 655 ***Fragm. XVI B á*** 2$_{14}$ *(en á sama stað í 46. línu er fyrst ritað* ıarþar — *f.* hjarðar — *en síðan sett* h *fyrir ofan)*, varſ *(eins og í framburði Eydana nú á dögum)* ***Plac.*** 40 (2$_{20}$ *á bókf.*), umbueruıſ* ***Plac.*** 49 (9$_{11}$ *á bókf.*), Cherubín eſ engla varþalð[30] *El.* 29$_{16}$, (*sb.* álfa = hálfa).

31. *Um* s *er athugandi: 1) að það er víða tvöfalt í niðurlagi orða, bæði þar sem það stendur í staðinn fyrir* s + r *og á að vera tvöfalt, t. a. m.* íss, fúss, ríss, less, *f.* ís + r, fús + r, rís + r, les + r, *og líka stundum þar sem það ætti að vera einfalt, t. a. m.* hirðiss, víðiss, fœðiss, upp-heldiss, búss (*eig. af* bú); 2) *að* ss *er á stundum ritað* rs, *t. a. m.* ꜵngvl ſa eṅ hvarſı[31] 623 *á* 3$_{20}$, fors, *(eins og* rs *er á hinn bóginn stundum skrifað* ss, *t. a. m.* hvæſſo *f.* hversu *Sks.* 5*a*$_{22}$, 10*a neðst, b*$_{27}$, — *en þó* hværſo *Sks.* 33*b neðst)*; 3) *eig. af nafninu* Kristr *er í sumum bókum* (cſt *á að gizka hjer um bil* 130 *sinnum í* 649) *mjög víða ritaður svo, að seinna essinu er sleppt; sömuleiðis eig. af* guð, *t. a. m.* gvð bavð

---

29) er járn renndi til eptis (*f.* heptis, *þ. e. skapts*).
30) Cherubin (*f.* Cherubim) es engla varðald (*f.* varðhald).
31) öngull sá enn hvarsi (*f.* hvassi).
*) *þannig* (*en ekki* umbuervis).

hm þ erendı at h ferı t fvndar v pharao kg ſegðı hm þav gvð orð at..... En kr vıllðı e lyða gvð orðv þa gþı ın helgı Moyſeſ morg ſtorvkı afgvð kraptı[32] 625 *á* 20₁₁₋₁₆; *sb.* 48. §, *niðurlag og ath.*

Ath. *Lángt ess* (ſ) *er miklu tíðkanlegra á skinnbókum, enn stutt ess* (s). *Stundum er* c *haft fyrir* s; *sjá ath. við* 37. §.

32. z *tíðkast:*

1) *fyrir tómt* s, *eins og:* fullz (*eig. eint. af* full-t) *Al.* 28₁₅;

2) *fyrir* s, *þar sem einhverju* (*einkanlega* d, ð, t) *er sleppt á undan, eins og:* lanzenſ (*f.* landsins) *Al.* 27₄, íslenzkr *f.* íslendskr, breiðfirzkr *f.* breiðfirðskr, ágæztr *f.* ágætstr, þa leþı h hō heſtſ þes eſ h atı hogſęztā[33] 677 *á* 49₂₄, síðazt *líklega f.* síðarst;

3) *þar sem nú eru nefnd tvö* s, *eins og:* Gizurr, bleza (*nú skrifað og talað* blessa; *en á eingilsaxn.* bletsıan, *sb.* bletzon 623 *á* 18₇); *sjaldan er* z *tvöfölduð, t. a. m.* blezzoþ *El.* 45₃;

---

32) guð bauð hánum þat erendi, at hann fœri til fundar við Pharao konung ok segðı hánum þau guð orð, at..... En konungr vildi ekki lýða guð orðum; þá gerði inn helgi Moyses mörg stórvirki af guð krapti. *Þó er til, að orðin sjeu hjer samsett:* guðorð, guðkraptr; *á sama stað í* 17. *línu stendur* gvðſ ſolk. 33) þá lèði hann hánum hests þess, es hann átti hógsæztan (hógsætr, *þýður*).

4) *fyrir tvöfalt* s, *sem er svo til komið, að einhverju hefur verið sleppt fyrir framan einfalt* s, *eins og:* vaz (*bæði f.* vátts, *af* váttr, *og* vatns);

5) *þar sem vjer höfum* st, *en elztu skinnbækur* sk (sc) — *í þolbreytingu sagna —, hefur allur þorri skinnbókanna* z.

Ekki mun það vera orsakalaust, að z *er við höfð í norrænu stafrofi, heldur mun atkvæði hennar — þar sem hún er ekki sett fyrir tómt* s *(eins og t. a. m. í* fullz) — *hafa verið nokkru óskýrra og loðnara, enn* s, *og nokkuð svipað þeim tannstöfum, sem dumbar eru. Þykir sem þetta megi þar af ráða, að* þ, þz, þs, tþ, tþs, sþ, *(og jafnvel* t? 39. § *í* 2. *ath.), er allt, hvað um sig, haft fyrir* z; *sb.* 2. *ath. við* 41. §.

33. *Stafurinn* r *(sem opt er ritaður* ꝛ, *einkum þegar næsti stafur á undan hefur búngu aptan til), í endingum orða, er nákvæmlega greindur frá samstöfunni* ur *í hinum eldri skinnbókum, svo að* ur *er einúngis haft í gjör. og þol. fleirt. af kvennkynsorðum, sem hafa* a *að niðurlagi í gjör. eint., t. a. m. í* tungur, götur, *þar að auk í* sumur (*gjör. og þol. fleirt. af* sumar), þiður, kögur, tötur, jöfur, fjötur (*þol. eint. af* þiðurr, kögurr, töturr, jöfurr, fjöturr), móður, bróður, föður, systur *(þol., þiggj. og eig. eint. af* móðir, bróðir, faðir, systir), önnur (*af* annar-r), öldur-maðr

(*sb.* ealdor-man *á eingilsaxn.*), klöppur-nes*, ógurlig-r,-,-t, ömurlig-r,-,-t,** snöfurlig-r,-,-t, vafurleysa (*í ÁM.* 132) *f.* vöfurleysa?, mösur (mösurtrè, mösurbolli, mösurker, mösurskálir), *o. s. frv.*

Ath. Skinnbókin 623 *er líka (s.* 1. *ath. við* 23. §) *í þessu efni frábrugðin öðrum skinnbókum****, og hefur:*

1) ur *f.* r: faꝛgnoþoꝛ[34] 23₂₀; fonoꝛ[35] 17₈,₁₁, 36₃, 53₁₁; vɪɴoꝛ 54₁₅ (Sa ẏþvar e⁷ þesō vɪɴoꝛ beína[36]) ꝺẏrlıgvr[37] 57₁₄;

2) r *f.* ur: gaꝛtr 58₈ (*þol. fleirt. af* gata); moþr 52₂₅ (í gvþſmoþr kkıo garþı[38]); faꝛþr 52₂ (*eig. eint. af* faðir); aꝛɴr 61₂₆ (*gjör. eint. í kvennk. af* annarr, annat); nockríō 50₁₂ (í nockríō hafca

---

34) *f.* fögnuðr. 35) *f.* sonr. 36) Sá yðvar, er þessum vinnr beina. 37) *f.* dýrligr (*þ. e. dýrðlegur*). 38) í guðsmóður kirkjugarði.

*) *Sb.* klapper-sten *á gotlenzku.*

**) *Í Ísll. ss.* (1843) 153 *í vísunni mun ekki eiga að standa* ámorligt, *heldur* amorligt, *þ. e.* amurligt, ömurligt (*af sögn.* ama?); *því í skinnbókinni* 623, *sem ekki hefur* ó *f.* á (*nema örsjaldan*), *stendur á* 1₂₀₋₂₁: ıhreþılıgo ꝺꝛekalıkı ⁊ omoꝛlıgo á allar lvnꝺır (í hræðiligu drekalíki ok ömurligu á allar lundir).

***) *Í Sks.* 143*a*₂₃ *stendur:* at Guð vıllꝺı æıgı bolvaðar oꝼr þıggıa; *en líklega hefur ritarinn haft* fórnir *í huganum, þegar hann skrifaði* bolvaðar, *en sett* oꝼr *af vangá. Á* 159*b*₁₄ *í sömu bók standa bæði orðin saman* (ꝼoꝛa ꝼoꝛnır eða oꝼr). — *Í* 625: angvrſemı 2₉, mẏrkvr (*tenebras*) 66₈.

ſtaꝺr[39]; — *einkanlega þar sem* r *er bundið saman við undanfarandi staf, t. a. m.* moþ *(eig. eint. af* móðir) 52_3, naꝺck *(gjör. eint. í kvennk.)* 61 *neðst. Á einum stað stendur jafnvel* r *fyrir* urr (Eꝼ nauckr vþ fotvm ſıvk[40] 50_{11}), *sem einnig bendir til, að ritari bókarinnar hafi nefnt einfalt* r, *í staðinn fyrir tvöfalt, í enda orðs.*

34. *(Framhald.) Fornmenn hafa: A)* opt *einfalt* r, *þar sem vjer höfum tvöfalt, í upphafi fall-endíngar og miðstigsendíngar einkunna*, þegar meginhluti þeirra endar á breiðum raddarstaf, t. a. m.* blárar, blári, blára *af* blá-; þeirar, þeiri, þeira, *af meginhlutanum* þei (= þá); hæra, hæri, hærum, *miðstig af* há-; *B) tvöfalt* r, *þar sem vjer höfum einfalt: 1) bæði í miðju og niðurlagi orða, ef* r *á að vera tvöfalt, eptir eðli og uppruna þeirra, t. a. m.* verr *(maður, bóndi),* hamarr, eyrr *(nú* eyri), varr *(varkár),* fyrr, verr *(miðstig af* illa), verr (2. *og* 3. *pers. framsöguh. í núl. tíma af* verja), görr (2. *og* 3. *pers. framsöguh. í núl. tíma af* göra), *þar eð öll þessi orð hafa* r *í niðurlagi meginhlutans, sem annað* r *bætist aptan við; sömu-*

---

39) í nokkrjum (*f.* nökkurum) háska staddr. 40) Ef nökkr (*f.* nökkurr) verðr sóttum sjúkr.

*) *Það er að skilja: allra þeirra orða, sem hafa einkunnar-beygíngu.*

leiðis þegar tvöfalt r *er í sjálfum meginhlutanum eins og í* kyrr *(bæði karlk. og kvennk.)*, varrar *(varir á manni)*, harri, *o. s. frv.; 2) þar sem vjer annaðhvort mundum ekki búast við tvöföldu* r — *í miðstigum atviksorða (t. a. m.* framarr) *og þeirra einkunna, er þar af dragast (t. a. m.* framarri, a) —, *ellegar, í sjálfu niðurlagi orða, þar sem það ætti alls ekki að vera, t. a. m.* nárr *(dauður maður)*, hárr *(um vöxt, ritað eins og* hárr, *gráhærður)*, færr (2. *og* 3. *pers. framsöguh. í núl. tíma af* fá), *o. s. frv.*

35. *(Framhald.)* r *fellur stundum aptan af orði:*

1) *fyrir aptan* nn *(með grönnum raddarstaf fyrir framan), einkanlega í* 2. *og* 3. *pers. í framsöguh. núl. tíma af sögnunum* renna *og* brenna (renn *og* brenn *f.* rennr *og* brennr: þa er hım̄ ⁊ ıoꝛþ breɴ[41] 677 *á* 13_{27}, er hugrıɴ bᵉɴ ıþeſſō elðı[42] 677 *á* 19_{35}), *en þó einstaka sinnum í öðrum orðum, t. a. m.* minn (*f.* minnr, *miðstig af* lítt) *Sks.* $144a_{11}$ (oc munðı h̄ þa mın faca ſotten[43]);

2) *fyrir aptan eitt* n, *ekki að eins í* vin *og* sun (*f* vinr *og* sunr), *heldur og í* mun (*f.* munr) *Sks.* $55a_{12}$ (hvı man þa ægı hværıū pıtrū mane þẏckıa

41) þá er himinn ok jörð brenn. 42) er hugrinn brenn í þessum eldi. 43) ok mundi hann þá minn saka sóttin.

mýkell mun un̄ðer þþı pæra atħ ſe íꝼullu ks trauſtı[44]), dyn (*f.* dynr) *Sks.* 28*a*7 (þa heyrız mannū ſæm ðýn mıkell komı[45]), *og jafnvel í einkunna gjörendum, t. a. m.* pan (*f.* vanr, *solitus*) *Sks.* 31*a*9, 46*b*27, 47*a*9, 65*b*6, 131*b*9;

3) *fyrir aptan* l, *einkum í framsöguh. núl. tíma, t. a. m.* hyl *Sks.* 98*b*14-15 (þþı at lımı ocra hýl ækkı. Hýl oll kýckpæn̄ðı har eða harı en ꝼugla hyl ꝼıaðıar. en trıo hýlıa kpıſtır oc lauꝼ[46]), ſkil (*f.* skilr) *Sks.* 46*b*29, 50*a*2; *sb.* pil (= vill, *f.* vilr) *Sks.* 48*b*23, 50*a*23, 65*b*28; — val *Sks.* 39*a*10 (Ual er þar oc mıkell[47]; *sb.* hvıter palır *í* 13. *l.*). *Stundum samlíkist* r *ellinu, þó að grannur hljóðstafur sje á undan, t. a. m.* ſtell (*f.* stelr, *af* stela) *Járns. í þjófab.*, ſell (*af* selja) *Al.* 2915, býll (*af* býlja) *Al.* 179, (*sb.* vill); *sömuleiðis* kjöll (*f.* kjölr) *í Völuspá* (Kjöll ferr austan).

Ath. Ef ſkall þu *Sks.* 49*a*21 *er ekki* = skal þú, *þá er* skall, *hjer og í öðrum eins dæmum, lagað eptir* vill.

44) hví man̄ þá eigi hverjum vitrum manni þykkja mykill mun undir því vera, at hann sè í fullu konungs trausti. 45) þá heyriz mannum sem dyn mikill komi. 46) því at limi okkra hyl ekki (*hylur ekkert*). Hyl öll kykvendi (*kvikindi*) hár eða hari (*f.* hali, *eins og* hirmr *f.* hilmr; *ef* harı *er ekki misskrifað vegna* har), en fugla hyl (h *og* y *dregin saman í einn staf*) fjaðrar, en trjó (*trje*) hylja kvistir ok lauf. 47) val (*f.* valr; *sá fugl er svo heitir*) er þar ok mikill.

4) *það ber líka við, að* r, *fyrir aptan aðra samhljóðendur (enn* l, n, nn), *fellur niður eða samlíkist þeim:* óſtyrcleık[48] *El.* 21 10, Gabel callaſc ſtýrc guðſ[49] 619 *á* 132 26 *og* gabel var ſenðr tıl marıe ſa er callaſc ſtýrc guðſ. Retlega callaſc h̄ ſtýrc guðſ[50] 619 *á* 133 3, hvılıc[51] 619 *á* 3 28, ſveıɴ brvgıo fot[52] 325 (2) *á* 54 7, ſa maþr..... er haralðr hét gıllıcrıſt[53] 325 (2) *á* 90 16, bıart[54] *El.* 3 9, vþ[55] 677 *á* 28 37, Af ǫllu aflc er frıð halðanðe[56] 619 *á* 5 5., ret o:þr ſcal goþ Y[57] 673*A* *á* 21 5, en ðýret tek m̄ɴ[58] 673*A* *á* 2 3; h̄ hafþe hold af ıorþo eɴ bloþ af vatne bloſt af loffte eɴ hıta af elðe[59] *El.* 19 11, íábleſte ſınō[60] *El.* 4 16, Ack ſa erı babılon þa er h̄ frevefc þa leggıaſc ı akrenn flvgvr[61] 673*A* *á* 2 6. *(Í orðunum* þ er merkıanda at tvæır turta

48) óstyrkleik (*f.* óstyrkleikr). 49) Gabríel kallask styrk (*f.* styrkr) guðs. 50) Gabríel var sendr til Mariae, sá er kallask styrk guðs. Rèttlega kallask han styrk guðs. 51) hvílík (*f.* hvílíkr). 52) Sveinn bryggjufót (*f.* bryggjufótr). 53) sá maðr....., er Haraldr hèt, gillikrist (*f.* gillikristr). 54) bjart (*f.* bjartr). 55) verð (*f.* verðr). 56) Af öllu afli er frið (*f.* friðr; *nema ef* er frið haldandi *er = pacem tenendum est*) haldandi. 57) rèttorðr skal góð (*f.* góðr) maðr. 58) en dýrit tek (*f.* tekr) menn. 59) hann *(maðurinn)* hafði hold af jörðu, en blóð af vatni, blóst (ó = á; *nú* blástur) af lopti, en hita af eldi. 60) í áblæsti (*nú* áblæstri) sínum. 61) Akk (*f.* Akr) sá er í Babílon — þá er hann frævisk, þá leggjask í akrinn flugur.

ỿ tpær dufur paro fœrðar fyrır cſtı[62] 649 *á* 65₇ *mun* turta *misritað f.* turtar, *eða talan* tveir *veldur eiganda). Á hinn bóginn er erri sumstaðar ofaukið, einkum aptan eða framan við* ð, *líklega fyrir óskýrleika sakir, af því hljóðin* r *og* ð *eru svipuð hvort öðru og munu hafa verið það enn meir fyrrum (svo þau hafa skipzt hvort í annað, sem síðar segir):* Nu hœ̇ꝛþoþ er bþr ðvrþr lazarı ⁊ pıſl enſ aꝛþga ꝏ[63] 677 *á* 26₂₉, Ef necq̄r ero þaꝛ vc er hegnıq̲ ero vþr[64] 677 *á* 26₃₈, nu er aſtunðına leıþr[65] 325 (2) *á* 60₂₄, ofmetnaðr *(þol. eint. af* ofmetnaðr) 649 *á* 7₂₈ (*en* ofmetnað 8₂), vıð valaþr þa[66] 677 *á* 46₁₉, guðıſ (= guðs, *dei*) *á ísl. skjali* 1352 (*II*, 2) *og öðru* 1358 (*II*, 8) *og þrisvar á þriðja* 1365 (*II*, 14), guðılæıkr (*mannsnafn*) *á norrænu skjali* 1283 (*I*, 5), ufrıðrı 649 *á* 71₁₆ (*f.* úfriði, *mun þó vera misskrifað, eins og* allðrıgrı 126*neðst*—127₁ *í sömu bók*), Frıð mín gef ec ẏrðr[67] 649 *á* 4₁₇, hugr (*í þol. eint.*) 649 *á* 53₅,₆ 123₁₅ (*sb.* ⁊ lẏðū cſtnū bocū ⁊ kennımanna lęrdómr[68] 649 *á* 35₁₂, *f.* lærdómi, *í*

---

62) þat er merkjanda, at tveir turtura eða tvær dúfur váru fœrðar fyrir Kristi. 63) Nú hörðuð (*f.* heyrðut) èr (*þ. e.* þèr), brœðr! dýrðr (*f.* dýrð) Lazari ok písl ens auðga manns. 64) Ef nekkver eru þau verk, er hegningar eru verðr (*f.* verð). 65) nú er á stundina leiðr (*f.* leið; *eða er hjer sleingt saman þál. og núl. tíma?*). 66) við válaðr (*f.* válað, *volæði*) þeira. 67) Frið minn gef ek yðr. 68) ok lýðum kristnum bókum ok kennimanna lærdómr.

þiggj. eint.). ætlar 649 *á* 568 (Ða par ıoſeph ætlar faðer[69]) *mun að sönnu vera ritvilla* (*því á sömu bls. er fjórum sinnum ritað* ætlaðr), *en getur verið sprottin af þeirri orsök, sem fyr er á vikið; sama kyns er:* Oc uar ıarþar íkırkıo þı[70] 325 (2) *á* 7222.

5) *Stundum er* r *sett fyrir heila samstöfu:*

a) fyrir ri: hugrn (*f.* hugrinn) 649 *á* 98 *og* 7316; guðdómrn (*f.* guðdómrinn) 649 *á* 1285;

b) fyrir ir: Ec em goðr hırðr[71] 649 *á* 3721, Ðat mot pærðr er møtaſc ſculu allra māna lıcamr ⁊ ſaloꝛ þæırra at ſømu þa er domadagr er[72] 649 *á* 10014, þa pða all rāſacaðr f hpırflı ⁊ oſan í tær bæð konoꝛ ⁊ carlar[73] 649 *á* 1439, brýtr hon loſto. ⁊ bøtr coſto[74] 649 *á* 7217, Brøðr tpeır páro í pıc æuſtr kýnſtóꝛer mēn ⁊ feaðr pæl[75] 649 *á* 1156, Faðꝛ ⁊ moðꝛ ſkolu raða gıptíngū ðøttra ſıña[76] 322 *á* 47*b*28, *sömuleiðis* faðr (*f.* faðir) 322 *á* 49*b*7*tvisvar*,16,24,26,31, *c*4,7,9,24, *d*4,5,35, 50*a*3,5, moðꝛ (*f.* móðir) 322 *á*

69) Ðá (= þá) var Joseph ætlar faðir. 70) ok var jarðar (*f.* jarðaðr) í kirkju þeiri. 71) Ek em góðr hirðr. 72) Ðat (*f.* þat) mót verðr, er mœtask skulu allra manna líkamr, ok sálur þeirra at sömu, þá er dómadagr er. 73) þá verða allir rannsakaðr frá hvirfli ok ofan í tær, bæði konur ok karlar. 74) brýtr hon löstu ok bœtr kostu. 75) Brœðr tveir váru í Vík austr, kynstórir menn ok fjáðr (*eða* fèaðr?) vel. 76) Faðr ok móðr skolu ráða giptingum dœtra sinna.

47d16, *49b39*, *c2*, *d30*, *50a3,5*, bꝛoðꝛ (*f.* bróðir) 322 *á* *48c6,8*, *49c8*, *50a10,26*, ðottr (*f.* dóttir) 322 *á* *49b13,14*, *c11*, íarðꝛ (*f.* jarðir, *í fleirt. af* jörð) 322 *á* *49b18,21*, *54c24,33*, ſakr (*þol. fleirt., f.* sakir *e.* sakar) 322 *á* *54d35*(?), ꝼrıðheılagr (*f.* friðheilagir) 322 *á* *52b9*, neſtr (*f.* næstir, *proximi*) 322 *á* *48b26*, *51d35*, *52a2*, *b39*, e hẏgnaſtr eru[77] 322 *á* *48b24*, leðꝛ (*f.* lèðir, *commodati*) 322 *á* *47c27*, ſœkr (*f.* sœkir, 3. *pers. eint. í framsöguh. núl. tíma af* sœkja) 322 *á* *51d30* *tvisvar, o. s. frv.; hins vegar finnst líka* ır *e.* er *fyrir tómt* r, *t. a m.* ðœtter (*f.* dœtr, *gjör. fleirt. af* dóttir) 322 *á* *50b1* (*en rjett á eptir, í* 6. *línu á sama dálki:* ðœttr), lenger (*miðstig af* lengi) 322 *á* *48b12*;

c) fyrir ar (*optast nær í eig. eint. af karlkyns-orðum*), *t. a m. í* 619: þes hælga maňz arnaðr oꝛð[78] 118*2* *og* fẏr arnaðr óꝛz ſakar olafs hınſ hælga ǩgs[79] 118*8* (*en ritað* arnaðar[80] *fyrir víst á* 5 *stöðum í sömu bók*); Sa hælðr hotıð hæılag er batnaðr dóme tæcr af atfærð þæırra[81] 50*29*, nema pér dragem noccoꝛ døme tıl várſ batnaðr af eptır lıkıngo þæırra[82] 134*4*;

---

77) er hyggnastr eru. 78) þess helga manns árnaðrorð. 79) fyr árnaðrorðs sakar Ólafs hins helga, konungs. 80) árnaðar. 81) Sá heldr hótíð (ó *f.* á) heilagra, er batnaðr-dœmi tekr af atferð þeirra. 82) nema vèr dragim nökkur dœmi til várs batnaðr af eptirlíkingu þeirra.

Ða frā foꝛ ⁊ fagnaðr ſýn væıtı os ſıalfr droten vár[83] 85₂₅, hvær hafðe honū þau fagnaðr tıðenðe ſagt[84] 88₈, þa monu ver cuma tıl þes hıns halæıta fagnaðr[85] 93₁₁, Hæılagr cs er ſıgr mar guðſ ⁊ lauſnaʀ marc manna. ⁊ fagnaðr marc engla[86] 104₃, í fagnaðr ſtoðū[87] 147₂₃; nu ero þæır fegnır ufarnaðr þıns[88] 152₂₁; hvart ſem er kaup Ƴ ƚ ıðnaðr Ƴ þa ſcal ħ ſva gera ſem boanðen[89] 150₃; at þæī mýndı þa mýkıt þýccıa fýrır ⁊ coſtnaðr ſamt at ganga undır hıt þrıðıa ſınnı[90] 118₂₇; at guð møýndı vılıa calla ħ ſcıotla tıl mæıra metnaðr ⁊ rıkıs[91] 109₂₄, þvı at dræıſıſc af vınðı of metnaðr ꝥ er ſýnıſc ſaman ſamnat í fæſtū ⁊ í almoſo gøðe[92] 82₂, með ofmetnaðr rıkı[93] 107₁₄; ꝥ ıarteınır t uſýnılegs guðſ mátr ⁊ løýndra luta[94]

---

83) Ðá (*f.* þá) framför ok fagnaðr-sýn veiti oss sjálfr dróttinn várr. 84) hverr hafði honum (*f.* hánum) þau fagnaðr-tíðendi sagt. 85) þá monu vèr kuma (*eldra enn* koma) til þess hins háleita fagnaðr. 86) Heilagr kross er sigrmar(k) guðs ok lausnarmark manna ok fagnaðrmark engla. 87) í fagnaðr-stöðum. 88) nú eru þeir fegnir úfarnaðr þíns. 89) hvárt sem er kaupmaðr eða iðnaðrmaðr, þá skal hann svá gera, sem bóandinn (ó *f.* ú). 90) at þeim myndi þá mykit þykkja fyrir ok kostnaðrsamt at ganga undir *(þat)* hit þriðja sinni. 91) at guð möyndi (öy = y) vilja kalla hann skjótla til meira metnaðr ok ríkis. 92) því at dreifisk af vindi ofmetnaðr þat er sýnisk saman samnat í föstum ok í ölmusugœði (ölmusugœði *er* at vera góðr af ölmusum). 93) með ofmetnaðr ríki. 94) þat jarteinir trú úsýnilegs guðs máttr ok löyndra luta.

1039; hpærr cſtnna māna ſcal með goðū hug gefa til guðſ þacca hīn tıunða lut alz ápoxtr[95] 14917 (en manzpaxtar[96] 1129); — En þa allar pan páro ranſacaðr[97] 1234.

36. *Tvöfalt* l *er opt ritað* l *í sumum elztu skinnbókum, einkanlega í* 677. — *Tvöfalt* n *virðist hvergi hafa látið eins og* (dn, *eða enn heldur*) ddn, *eptir því sem ráða er af fornvísunum, t. a. m.*

Húnn skrautliga búnar. —

m *í smáorðunum* fram *og* um *hefur líklega snemma verið nefnt tvöfalt, eins og á vorum dögum; að minnsta kosti finnst* omm (= um) *í Grágás* (*ÁM.* 334 *í* 2), *og* framm *á mörgum stöðum — auk þess sem eðli og uppruni orðanna* (umm *f.* umb; framm: frammi = inn: inni = út: úti) *þykir lúta að hinu sama. Þó litur svo út, sem* fram *hafi verið nefnt sumstaðar eða á sumum tímum, t. a. m.:*

guðr vóx um gram,
gramr sótti fram, *í Höfuðl. Egils.*
ór hlátra ham
hróðr ber ek fyri gram;

95) hverr kristinna manna skal með góðum hug gefa til guðs þakka hinn tíunda lut alls ávöxtr (*ekki* ávaxtr, *af því eig. hefur með þessu móti verið steypt algjörlega saman við gjör.*). 96) mannsvaxtar. 97) En þá allar vánir váru rannsakaðr.

svá fór þat fram,
at flestr of nam, *í sama kvæði.*

37. k *er eins opt ritað* c *(eptir lat. og eingilsaxn.), einkanlega þar sem* k *eða* q *fer á eptir í sama atkvæði, t. a. m.* nockveriō[98] 623 *á* 3₂₂₋₂₃ — *þó það sje líka stundum sett fyrir aptan* k, *t. a. m.:* En nokcoꝛo ſiþar com en ſęlı ıohs t bḡar nokcoꝛaʀ egı lagt fra effeſo[99] 623 *neðst á* 14. *Stundum er ritað* ch *fyrir* k: 1) *í útlenzkum orðum, t. a. m.* paſchar[400] 325 (2) *á* 37₁₆, mıchıalſ meſſo[1] 325 (2) *á* 37₁₈ (*sb.* 3), *og eins* nıchola?[2] 325 (2) *á* 81₇, *sb.* Gl'a p̄rı par ſamet á þıngı heılág feðra í Nıchea[3] 619 *á* 137₂₂; 2) *í innlenzkum orðum, a) sjaldnar fyrir framan* a, á, o, ó, u, ú, œ, ö, *t. a. m.* ꝼra ollō hafcha[4] 655 *Fragm. XXXIII á* 3₃, lıchamleg munuð[5] 619 *á* 128₉; *b) optar (líkt og á ítölsku) fyrir framan*

98) nökkverjum *(nokkrum).* 99) En nökkuru *(o í endanum á* nokcoꝛo *í skinnbókinni sýnist hafa stryk yfir um sig neðarlega og vera ø; en það stryk mun vera misdregið)* síðar kom enn sæli Johannes til borgar nökkurrar eigi *(hjer er nokkurskonar stryk á bókf., fyrir aptan* egı, *í enda línunnar, til að gjöra hana jafn-lánga hinum)* langt frá Effeso (*f.* Effesu *af ísl. gjör.* Effesa? *eða f.* Epheso *af* Ephesus *á lat.?*). 400) *f.* páskar. 1) *f.* mikjálsmessu. 2) *f.* Nicolaus. 3) *f.* Gloria patri var samit á þingi heilagra feðra í Nicea. 4) frá öllum háska. 5) líkamleg munuð.

i, í *eða* j, e, æ, *t. a. m.* michıll (*f.* mikill) 625 *á* 84₁₆, michıl (*f.* mikill) 325 (2) *á* 9₁₄ *og* 13₂₃ *og* 37₁₉, (*f.* mikil) 325 (2) *á* 33₂ *og* 56₉, michıllı (*f.* mikilli) 325 (2) *á* 24₆ *og* 44₂, michıɴ (*f.* mikinn) 325 (2) *á* 64₂₀, michıt (*f.* mikit) 325 (2) *á* 83₂₁, ſpechıngr (*f.* spekingr) 325 (2) *á* 23₅, lıchılıct (*f.* líkligt) 325 (2) *á* 40₁₅, chırkıona (*f.* kirkjuna) 325 (2) *á* 86*neðst*, ſtyrchıaſ (*f.* styrkjan, styrkan) 325 (2) *á* 62₃, ⁊ náðo at ſıa cſt í mēnzcū lıcā..... ⁊ ſtẏrchıaſc af ıartæınū ħs[6] 649 *á* 146₂₈, ðrvcchıor (*f.* drykkjur) 325 (2) *á* 37₁₅, lıcneſche (*f.* líkneski) 649 *á* 128₁₄, cheɴa (*f.* kenna) 325 (2) *á* 30₈; *og fyrir* kk, *t. a. m.* flochıɴ (*f.* flokkinn) 325 (2) *á* 16₁₇, oſamþvchı (*f.* ósamþykki) 325 (2) *á* 92₁₉. — q *tíðkast ekki, nema fyrir framan* v *(sem samhljóðanda); þó er bæði, að það er ekki haft nærri því alstaðar, þó* v *fari á eptir, enda finnst það fyrir framan aðra stafi, til skiptis við* k *eða* c, *sem hjer (í einni af guðspjalla-skýríngum hins helga Gregorius):* Eſ cona necq̄r a x. qıngoꝛ, ⁊ glatar hō eɪɴɪ af þeī. þa mō hō queq lıoſ ı kere ⁊ ſnua ūb olo þ er ı hꝰıno er ⁊ leıta vanðlıga unz hō fıþ. Sıþā calar hō vınoꝛ ſınar ⁊ cunconoꝛ ⁊ mel[7] vıð þęr. Fagnıð er mð m þ at ec ſaɴ cıngo mına þa er ec

---

6) ok náðu at sjá Krist í mennskum líkam..... ok styrkjask af jarteinum hans.

glataþa[7] 677 *á* 33$_{14-17}$, Ef ɔa necq̄r a tıo qıngoꝛ ⁊ glat° hō eɪɴɪ. þa mō hō quǫq lıoſ ı ke ⁊ſnua ūb þ eſ ıh²ıno eſ. ⁊ leıta vanꝺlıga kıngo ſın unz hō fıþr. Sa mcıſc fvr kono þesa ſē fvr ſaþa hırþıɴ. þ at cſtr calaſc ſpecı Gvþ ſē þvþıſc ɔa. En lıcneſcı eſ mct a kıngo. þa glataþıſc ·ı· kınga eſ ꝳ. mıſgǫrþı ⁊ tvnꝺı þeī veg eſ ħ var ſcapaþr epꞇ lıcneſcı Gvþ..... Kınga faɴzc er ūb var ſnuıt þ eſ ı h²ı var. þ at þa enꝺ·bǫtıſc í maɴı lıcneſcı Gvþ eſ hugr ħſ hþıſc vıꝺ ſvnþ. En er hō fıþr kıngona þa calar hō vınoꝛ ſınar ⁊ kunconoꝛ ⁊ mel vıꝺ þ. Fagnıꝺ er mþ m þ at ec faɴ cıngo mına þa eſ ec glataþa..... En þ ſcolō v n̄ lata epꞇ lıgıa ofcılıt fvr h ſıa ɔa eſ ſpecı mk atı tıo kıq̄oꝛ ⁊ glataþı hō eɪɴɪ af þeī ⁊ leıtaþı ⁊ faɴ. ꝺ°tıɴ ſcapaþı epꞇ glıcıq̄o ſıɴı t eılıfræ ꝺvrþ engla ⁊ m̄. Tıo kıq̄oꝛ atı ſıa ɔa þ at nıo ero eq̄la ſvet en ꝳ. var ſcapaþr eɴ tıunꝺı at fvla algoꝛva tolo[8] 677 *á* 34$_{28}$—

7) Ef kona nekkver *(nokkur)* á tíu kingur ok glatar hon einni af þeim, þá mon (*þ. e.* mun) hon kvökva (ö *f.* ey) ljós í keri ok snúa umb öllu því, er í húsinu er, ok leita vandliga, unz hon fiðr (ðr *f.* nnr). Síðan kallar hon vinur sínar ok kunnkonur ok mælir við þær: Fagnið (ð *f.* t) èr (*þ. e.* þèr) með (ð *í* mð *er ekki verulegt* ð, *heldur merkir stúngan, að orðið sje bundið; sb.* mþ) mèr; því at ek fann kingu mína þá er ek glataða. 8) Ef kona nekkver á tíu kingur ok glatar hon einni, þá mon hon kvökva ljós í keri ok snúa umb því, es í húsinu es, ok leita vandliga kingu sinnar, unz hon fiðr. Sá merkisk fyr

35₆; *sb.* nꝫcqurıa *(þ. e. nokkra, í þol. fleirt.)* 623 *á* 50₅, *og* Sqpar (= skúar, *nú:* skór) 619 *á* 85₆,₇ (*en* ſcṕar 85₁₀), *sömuleiðis* ſqpa (= skúa, *nú:* skó) 85₈ (*en* ſcꝏ 84₂₉). qu *fyrir* k *er sjaldhaft:* at fella af quıót (k) ꝯto⁹ 325 (2) *á* 88₁. — k *hefur verið haft, þar sem nú heyrist* g, *í niðurlagi orða:* ek, mik *eða* mek, þik *eða* þek, sik *eða* sek, mjök, ok *(þ. e. og), sem sjá má ekki einúngis af ritshættinum, heldur og af hendíngum, t. a. m.*

sökrammir mjök;
ok vanntu eina kráku.

Ath. 1. *Fyrir framan* s *eða* t *dregur nokkuð úr atkvæði kás, eins og á vorum dögum, svo* g *finnst*

---

konu þessa, sem fyr sauðahirðinn; því at Kristr kallask speki guðs, sem þýðisk kona. En líkneski er merkt á kingu. þá glataðisk ein kinga, es maðr misgörði ok týndi þeim veg, es hann var skapaðr eptir líkneski guðs..... Kinga fannsk, er umb var snúit því, es í húsi var; því at þá endrbœttisk *(tvöfaldur samhljóð. f. einfaldan)* í manni líkneski guðs, es hugr hans hræðisk við synðir. En er hon fiðr kinguna, þá kallar hon vinur sínar ok kunnkonur ok mælir við þær: Fagnið èr með mèr; því at ek fann kingu mína þá es ek glataða..... En þat skulum vèr eigi láta eptir liggja óskilit, fyr hví sjá kona, es speki merkir, átti tíu kingur ok glataði hon einni af þeim ok leitaði ok fann. Dróttinn skapaði eptir glíkingu sinni til eilífrar dýrðar engla ok menn. Tíu kingur átti sjá kona; því at níu eru engla svetir (e *f.* ei), en maðr var skapaðr enn tíundi at fylla algörva tölu. 9) at fella af kjötátu.

ritað í stað þess: grımlégſ[10] 325 (2) *á* 822, lẏgz[11] 625 *á* 308; ſlıgt[12] 625 *á* 34*neðst. Þar af leiðir á hinn bóginn, að stundum er sett* kt (ct) *fyrir* gt: hǫrmolect[13] 325 (2) *á* 5210, lact[14] 325 (2) *á* 7713. (*Sb.* 42. §.)

Ath. 2. *Sumstaðar í elztu handritum lítur svo út um* c, *að því sje ofaukið, aptan eða framan við* s, *t. a. m.:* lıɴſc[15] *Plac.* 10 (223 *á bókf.*), borþſc[16] *Plac.* 20 (417 *á bókf.*), ſclakkagile[17] *Reykh.-máld. í* 1. *bd. af Ísll.-ss.*, ſclavgvir[18] *Plac.* 3 (111 *á bókf.*), ſckırþoſc[19] *Plac.* 5 (22 *á bókf.*), lócſk.....á[20] *Ísll.-ss.* (1843) *á* 386. *bls.*, ⁊ſenð lazarō at ħ ðrevpı af enō mıncſta fıng ſınō vatſ ðpa atv̄go mına[21] 677 *á* 789, Mıncſtu ſonr at þu toct goþa hlutı ılıſı þıno[22] 677 *á* 789 *og (sömu orð með sama ritshætti)* 7819, *og að vísu mun* c *á slíkum stöðum ekki vera annað enn* s, *eins og í:* crıſtc[23] 677 *á* 735, ıkrıſc kırkıo[24] 325 (2) *á* 767, ıkrıc kırkıo[24] 325 (2) *á* 8421, p̄ſtc[25] 677 *á* 743,8, 5624,

---

10) *f.* grimmleiks. 11) *f.* lýkz (*af* lúka, *ljúka*). 12) *f.* slíkt. 13) *f.* hörmulegt. 14) *f.* lagt (*af* leggja). 15) linns. 16) borðs. 17) Slakkagili. 18) slöngvir. 19) skírðusk. 20) lósk á = ló á sik, *þ. e. laug á sig.* 21) ok send Lazarum, at hann dreypi af enum minnsta fingri sínum vatns dropa á tungu mína. 22) Minnstu (*f.* minnsk-tu) sonr! at þú tókt góða hluti í lífi þínu. 23) Krists. 24) í Krisskirkju (*eptir framburði, f.* Kristsk.). 25) prests.

p̄ſtcīſ[26] 677 *á* 56₁₂, ᴋɴ gec utt oc varþ honū þeſſ ıatce[27] 325 (2) *á* 5₉, holꝺc[28] 677 *á* 71₁₁, haralꝺc[29] 325 (2) *á* 29*neðst*, umþ lanꝺc[30] 325 (2) *á* 38₁₉, ęſt lanꝺc[31] 325 (2) *á* 32₅, hɔlm garþc[32] 325 (2) *á* 31₁₇, mıcla garþc[33] 325 (2) *á* 53₁₃, unc[34] 677 *á* 71₁₁, mānc[35] 619 *á* 158₂₇, Cōɪɴ eſ alc enꝺ. cōī eſ alc enꝺ[36] 677 *á* 68₆, Allc palꝺanꝺe ıħc cſt droten pár[37] 619 *á* 131₂₆, Gvϐpıalc oꝛþ[38] 677 *á* 76₁₉. *Þessi ritsháttur virðist vera grískur (C í grísku letri er = Σ), og á sjálfsagt upphaflega heima í orðunum J e s u s og C h r i s t u s, en hefur dreifzt þaðan til annara orða; því á norrænu-bókum — eins og í latínu-handritum miðaldanna — eru þessi tvö orð, bæði sem latínsk og íslenzk, víða rituð með grískum stöfum, að öllu eða nokkru leyti, þó sjálfir ritar-arnir hafi naumlega vitað af því, þar eð þeir hafa á þeim latínska mynd, og skrifa* h* *f. H,* x *f. X*

---

26) prestsins. 27) konungrinn gekk út ok varð honum þess játsi. 28) holds *(c a r n i s)*. 29) Haralds. 30) Vinðlands (= Vindlands). 31) Estlanðs (= Eistlands). 32) Hólmgarðs. 33) Miklagarðs. 34) (uns *e.*) unz. 35) manns *(h o m i n i s)*. 36) Kominn es alls endir! kominn es alls endir! 37) Allsvaldandi Jesús Krist (*f.* Kristr), dróttinn várr. 38) guðspjallsorð.

*) *Stundum er haft* H, *sem er upphaflegra, t. a. m.* ꝺᵒttınſ v̇s ıħc xp̄z 656*C á* 1₂₃.

og p *f. P:* ı[39] *stendur á* 16 *stöðum í* 619 *(á* 15 *stöðum sem gjör., en á einum stað* — 40₁₁ — *sem eig.), en á* 17 *í* 623 *(alstaðar sem gjör.);* ıħc[39] 15 *sinnum í* 619 (13 *sinnum sem gjör.,* 1 *sinni* — 28₉ — *sem þiggj., og* 1 *sinni* — 28*neðst* — *sem eig.), en* 2 *sinnum* (19₈ *og* 32₁₇) *í* 623 *(á báðum stöðum sem gjör.);* Jħc[39] 2 *sinnum* (62₇ *og* 75₂₆) *í* 619 *(á báðum stöðum sem gjör.) og* 1 *sinni* (2₂₂) *í* 623 *(líka gjör.);* íħc[39] *(sem gjör.)* 623 *á* 6₇*;* ıħu[40] 12 *sinnum í* 619 (7 *sinnum sem eig.,* 3 *sinnum sem þiggj.,* 1 *sinni* — 42₂₁ — *sem* *vocativus, og* 1 *sinni* — Fẏrır mıſkun þeſſ er á cſſe løẏſtı fra ðauða allt mankun droten pár ıħu xpıſt[41] 104₁₀ — *sem gjör.);* ıħv[40] *í* 623 *(sem þiggj.)* 9₁₇ *og (sem eig.)* 15₅ ; ıħm[42] 2 *sinnum* (2₁₁ *og* 11₁₈) *í* 623 *(á báðum stöðum sem þol.), og* 7 *sinnum í* 619 (5 *sinnum sem þol.,* 2 *sinnum* — 80₂₀ *og* 81₁₉ — *sem eig.);* x[43] 14 *sinnum í* 623 *og* 2 *sinnum* (138₁₆,₂₆) *í* 619 *(alstaðar sem gjör.), og* antıx[44] 623 *á* 9₈ ; x[45] 619

---

39) Jesús. 40) Jesú. 41) Fyrir miskunn þess, er á krossi löysti (öy = ey) frá dauða allt mannkun *(án hljóðvarps;* kyn *er* kuni *á gotn.),* dróttinn várr Jesú Krist *(hjer litur reyndar svo út, sem gjör. og þol. sje sleingt saman af gáleysi).* 42) Jesúm. 43) Christus. 44) Antichristus. 45) Christum.

á 140₁₁ *og* 623 *á* 11₁₈, 32₇, 43₁ *(alstaðar sem þol.)*, x̊[46] (*líka þol.*) 623 *á* 5₂₅ *og* 25₁₆; x̊[47] (*þiggj.*) 623 *á* 27₇, 31₂₄, 52₂₂; x̊[48] 15 *sinnum í* 623 (12 *sinnum sem latínskur eig.*, *en* 3 *sinnum sem ísl. þiggj.*); x̊[49] (*sem voc.*) 623 *á* 20₉ (*heldur enn* x̊?), *og* (*sem ísl. þiggj.*) 619 *á* 55₁,₆, 66₂₈; xp̄e[50] 619 *á* 98₂₂ (*sem þiggj.*); xp̄r[51] (*sem gjör.*) 619 *á* 51₄, 80₇, 85₂₅, 125₁₁; xpıſt[52] 619 *á* 104₁₀ (*sem gjör.?*), 67₂ *og* 82₅ (*sem eig.*); xpīſtz[53] (*seinasti stafurinn óglöggur*) 619 *á* 101₃ (*sem eig.*).

38. g *er tvennskonar* (*að sínu leyti eins og* d), *hart og lint; og er hið lina* g *við haft eptir sömu reglu sem* ꝺ (*í fornöld*) — *en ekki einúngis á sömu stöðum og nú. Það er opt ritað* gh, *t. a. m. í Sks.*: *a)* ꝺagh 58*b*₁₃ *og* 69*a*₂₄, hagh 73*a*₁₂, heılogh 63*a*₁₄, ſıꝺugh 57*a*₁₆, ſıꝺughr 57*a*₂₁, loghbɼota 68*b*₁₀, loghlıgar 70*a*₂₂, loghlegar 69*b*₆, agha 72*a*₃, aughū 69*b*₄ *og* 75*a neðst*, ꝺɼagha 80*a*₁₂, æıghu 75*a*₁₆, blıꝺlıgha 75*a*₁₈; *b)* tıghn 75*a*₂₀, ꝼaghna 75*a*₁₈,₂₅, geghner 69*a*₂₀*, (*eins og* ıꝺn, roꝺna, *o. s. frv.*); *c)* hærbærghı

46) Christum. 47) Christo. 48) Christi. 49) Christe. 50) (Kriste *f.*) Kristi. 51) Kristr. 52) Krist. 53) Krists.
*) *Sb.* maıgn huſ (*f.* Möghnús, *þ. e.* Magnús) 325 (2) *á* ...₁₀.

75*a*14, margha 64*b neðst*, marghr 72*a*9, ꝼẏlgh 73*a*21 *og* 75*a*28*, hanðflonghu 76*b*14, (*eins og* verð, valði, synð); — *á einum stað er* h *sett fram fyrir* g (tpæım pæhgın̄ 80*a*14).

Fyrir aptan raddarstaf, en framan i *eða* j, *hefur* g *varla heyrzt ætíð greinilega, fremur enn á vorum dögum; fyrir þá sök er það ofsett á sumum stöðum:* nẏgıv̄ 625 *á* 16 (*f.* nýjum). *Sb.* v bḡ þa er aqlegıa heıt[54] 625 *á* 50₉, hvſſrægıa[55] 325 (2) *á* 48*neðst*, í orcnægıar[56] 325 (2) *á* 69₁₃.

Hart g *tíðkast í elztu bókum, fyrir framan* l *og* n, *í upphafi einstöku orða, þar sem því er nú sleppt:* glíkr, glíkligr, glíkja, glíking, glíkendi, gnúa, gnógr, gnógligr, *o. s. frv.*, *er eldra, enn* líkr, líkligr, *o. s. frv.* *Dæmi:* hvr ſe þer glıꝁ í mętti[57] 623 *á* 47₂, heılagr blaſıuſ..... glícþı ept ðꝛottnı varom[58] 623 *á* 38₂₆, mon ec glıcıaſc ꝼoglō þeī[59] 623 *á* 53₁₆, í glıkıŋ ðauþanſ[60] 623 *á* 8₂₁, gnoꝛa ec ıſunðꝛ þræclıga oll malm-

---

54) *f.* við borg þá, er Aquileja heitir. 55) *f.* húsfreyja. 56) *f.* í Orkneyjar. 57) hverr sè þèr glíkr í mætti. 58) heilagr Blasius..... glíkði eptir dróttni várum. 59) mon ek glíkjask foglum þeim. 60) í glíking dauðans.

*) *Á fyrra staðnum skipunarh. af* fylgja, *en á síðara staðnum (misritað?) fyrir* ꝼẏlghð (ıꝼẏlgh mæð ꝁgı).

lıð ſtærkra boꝛga[61] *Sks.* 129*a*11, ſtoꝛū gneıſtū[62] *Sks.* 42*a*13 (*sb. Gnist á d.*).

Ath. Fyrir gg *finnst* ng, aengıaɴ[63] 325 (2) *á* 511, engıar calſr[64] 325 (2) *á* 508.

39. t *hafa fornmenn í niðurlagi orða, þar sem vjer höfum* ð: 1) *víðast hvar í* at, þat, hvat, nakkvat, *sem hjer:*

Eitt höfðusk at,
Eilífr þar er sat, *í Fms.*,
Jöfurr hyggi at,
hvè ek yrkja fat;
gott þóttumk þat,
es ek þögn of gat, *í Höfuðlausn Egils,*
orðstír of gat
Eirikr at þat, *í sama kvæði,*
Hvat skulu haukasetra, *Nj.* 67;

þó hins vegar: þ hvılðo all a ıoꝛþv aþ lıkā[65] 623 *á* 6023, honv̄ gek ellðıg ſvá n atbýſn er vað[66] 625 *á* 4512.

2) *í tvítölunni* vit *og* þit *eða* it; *en þó ekki stöðugt, t. a. m.:* Jarl ſpvrþı. hvat uıl þu at uıt gęꝛım

---

61) gnöra (*þ. e. njeri*) ek í sundr þrekliga öll málmlið (*f.* málmhlið) sterkra borga. 62) stórum gneistum. 63) *f.* áeggjan. 64) *f.* Eggjar-Kálfr. 65) þeir hvíldu allir á jörðu að líkam. 66) honum gekk elding svá nær, at býsn eru að.

arıſtoꝺımuſ. s. faꝛrom uıþ ⁊ fꝫllom ı́ fota honō[67] 623 *á* 27$_{17}$;

3) *í fyrirs.* við — *sem þá lítur eins út og tví-talan* vit;

4) *einstaka sinnum í fyrirs.* með, *t. a. m.* ſmẏrva met vıþſmıoꝛvı[68] 623 *á* 4$_{10}$, met vıı. haꝛ,þō[69] 623 *á* 4$_{19}$, met honō[70] *Plac.* 27 (5$_{20}$ *á bókf.*), met ſer[71] *Plac.* 39 (7$_{21}$ *á bókf.*);

5) *í greininum* hit *eða* it, ët, *hvort sem hann stendur út af fyrir sig eða aptan í orði* (skipit, augat). *Þó er ritað:* ⁊ leıᴅı h̄ ıɴ í mvſterıþ[72] 623 *á* 54$_{3}$, *og þvíumlíkt;*

6) *í kynferðis-endíngum og persónu-endíngum:* mykit (mykill, mykil), komit (kominn, komin), elskit, hèldut, fyndit, *o. s. frv.* *Þó tíðkast* ð *líka, t. a. m.* lıtıþ mıol í ſcıolo ⁊ lítiþ vıþſmıoꝛ ıbolla[73] 623 *á* 43$_{20-21}$, maɴlıkon þꝫ er er gꝫfgıþ[74] 623 *á* 44$_{5}$, hafıþ eıgnaſc þa ſtaðı[75] 623 *á* 22$_{18}$, Comıþ e til mıɴ

---

67) Jarl spurði: Hvat vill þú at vit görim? Aristodimus (*f.* Aristodemus) segir (*þegar þannig er skammstafað, er óvíst, hvort lesa á* segir, sagði, svarar *eða* svaraði): Förum við ok föllum til fóta honum. 68) smyrva met viðsmjörvi. 69) met sjau höfðum. 70) met honum. 71) met sèr. 72) ok leiddi hann inn í musterið. 73) lítið mjöl í skjólu ok lítið viðsmjör í bolla. 74) mannlíkon (o *f.* u, *eða* = ö) þau, er èr göfgið. 75) (þit) hafið (*fyrir aptan* hafiþ *er sett stryk, til að fylla upp í línu-enda*) eignazk þá staði.

all[7] er ſtarꝼıþ ⁊ erꝼıþı haꝼıt[76]; *einkanlega i (kynlausum) eins atkvæðis hlutteknıngarorðum* (lèð, sèð, náð, *o. s. frv.*);

7) *jafnvel ekki sjaldan i afleiðslu-endingum:* ſcílnat[77] *Al.* 18₂₀, Up er hafıt ðvrþ þın ð•tın ẏ[7]f hīna[78] 677 *á* 17₉;

8) *og stöku sinnum i rót orðs:* þeſſa ðagſ hatıt[79] 655 *Fragm. XXVII*, kvat ħ[80] 625 *á* 5₁₀, eırıcr blǫt ꝍx (*með stryk i gegnum* ꝍ)[81] 325 (2) *á* 7₂₂.

Rjettast þykir, að skrifa ð *i* 3, 4, 7, 8; *en* t *i* 1 *og* 2. *Í* 5 *og* 6 *þykir fegurst og rjettast, at gjöra eptir dæmum sumra skinnbóka, og rita* ð *þar sem næsta samstafa á undan endar á* t — spjótið, hjartað, lítið (lítill, lítil), leitað, hlotið, lètuð, *o. s. frv.* —; *en* t *alstaðar ella (i niðurlagi).*

Ath. 1. t *er sjaldan sett fyrir* ð *i miðju orði. Samt finnst það, t. a. m.:* ⁊ bíþv þat ꝺ gvþſ mıſcv̄nar[82] 623 *á* 60₅, þar ſẏnðıſc þa ámeþal þ[7]ra ſtoꝛgętıṉaña ðıofoll[83] 623 *á* 32₂₆, gavtr (*þ. e.* götr = gutr) *f.* guðr *Plac.* 47 (9₃ *á bókf.*); *einkum fyrir framan* s, *er hefur samhljóðanda aptan við sig, t. a. m.*

---

76) Komið (C *i* Comıþ *er skrifað eins og upphafs*-e *er vant að vera i sömu bók)* èr til mín allir, er starfið ok erfiði hafit. 77) *þol. eint. af* skilnaðr. 78) Upp er hafit dýrð þín, dróttinn! yfir himna. 79) þessa dags hátít. 80) kvat hann. 81) Eiríkr blótöx. 82) ok biðu þatan (*f.* þaðan) guðs miskunnar. 83) þar sýndisk þá á meðal þeirra stórgœtinganna (*f.* stórgœðinganna) djöfoll.

ꝺqtſc ſet hafa helvitiſ piſl[84] 677 *á* 70₁₃, H'tſc ñ þu moþ[85] 677 *á* 27₂₀, þ goþo ñ Gvþ aſtar ne hrętſlo[86] 677 *á* 40₇, af hręſtlo[87] 677 *á* 46₃₉, micılli hretſlo[88] 677 *á* 48₃₆, h'tſlo[89] 677 *á* 27₁₈, 28*neðst*, 44₂, 54₁₉, 52₃, h'tſla[90] 677 *á* 42₁₀ *og* 52₆, hretſla[90] 677 *á* 41₃, fø,zlo[91] *El.* 23₁₂, føtſlo[91] 673*A* *á* 54₉, 677 *á* 22₆,₂₄, 26₃₉,₄₀, 28₁₈,₂₀,₂₄, 59₁₉,₂₅, 63₃₂, 65₃₂, 79₁₈,₂₄, føtſlō[92] 677 *á* 22₂₅, (*og án hljóðvarps*) fótſla[93] 677 *á* 59₁₈, fótſlo[94] 677 *á* 63₃₁, 64₂₃,₃₃, fótſl-ona[95] 677 *á* 64₂₂, fotſlo[94] 677 *á* 63₂₉,₃₀, 64₂₁, gotſca[96] 677 *á* 3₂, gøtzcꝺ[97] *El.* 28₃, at þeim ſiꝺ oc lýtzcu ſem þar ſomꝺı kgm at haꝼa[98] 656*B* *á* 8₃₀. — *Við ber líka, að bæði er sett* t *og* þ (*sb.* fv *f.* ſ *eða* v): hvartt ſē er auþigri etþa ſnauꝺr[99] 673*A* *á* 2*neðst*, þatþan 655 *Fragm.* X[1] *á* 2₁₃ (*f.* þaꝺan).

---

84) ok kvatsk *(kvaðst)* sèt hafa helvítis píslir. 85) Hrætsk eigi þú, móðir! *(hræðstu eigi móðir!)*. 86) þeir góðu (ó *f.* á) eigi guðs ástar nè hrætslu *(hræðslu)*. 87) af (hræstlu, *með stafvíxlun f.*) hrætslu. 88) mikilli hrætslu. 89) hrætslu. 90) hrætsla. 91) fœtslu (*fæðslu*). 92) fœtslum. 93) fótsla. 94) fótslu. 95) fótsluna. 96) gótska (*gæðska*). 97) gœtsku. 98) at þeim sið ok lýtsku (lýðska *eða* lýzka *er dregið af* lýð-r), sem þar sómði konungum at hafa. 99) hvárt sem er auðigri etða snauðr.

Ath. 2. *Í* 325 (2) *er ritað* veitla; *sömuleiðis:* ıarıtlave auſtr uegſ kı[500] 45_3, tıl ıarıtlaff kſ[1] 53*neðst. Þó stendur líka i sömu bók:* lıþueıtzlo[2] 46_{11}, 68_1, lanꝺz gætzlo[3] 86_{23}, *o. s. frv.; er fyrir þá sök ekki á að ætla, hvort* veitla *er f.* veitzla *(það er að skilja: hvort* z *er að eins felld úr, milli tveggja samhljóðenda, i líkingu við það, sem frá er skýrt í 48. §), eða f.* veizla *(það er að skilja:* t *fyrir* z, *sakir hins óskýra atkvæðis, er* z *hefur haft). Væri* Jaritlafr *ekki eiginlegt nafn og útlenzkt, þá væri það* t, *sem þar er í, meira að marka.*

Ath. 3. *Fyrir* tt *finnst* kt (ct): toco croſen oc kennı maɟnen oc ſlvctu hvartuegıa bravt[4] 325 (2) *á* 87_2. *Slikt litur út eins og óglögg endurminning þess, að* tt *á vora túngu er víða komið af* t *með gómstaf fyrir framan, sem auðsjeð er, þegar ísl. er borin saman við þjóðverskar mállýzkur eða jafnvel við sjálfa sig.*

40. *Hart og lint* ꝺ *eru nákvæmlega greind hvort frá öðru í fornum skinnbókum, og er hið harða optar ritað* ꝺ *enn* d, *en hið lina ýmist* þ *(einkanlega*

---

500) Jaritlafi austrvegskonungi. 1) til Jaritlafs konungs. 2) liðveizlu. 3) landsgæzlu. 4) tóku krossinn ok kennimanninn ok (fluktu *f.*) fluttu hvárttveggja braut.

*i elztu handritum) eða með sinni eiginlegri mynd**. *Hið lina er víða haft til skiptis við* d, t, þ, *þar sem nú er eingaungu* d, t *eða* þ:

1) ð *fyrir* d: *fyrir aptan* lf, lg, ng, l, m, n. *Dæmi:* ſkelꝼðan[5] *Sks.* 79*b*$_{28}$; fẏlgþı[6] 623 *á* 33$_{8}$, fẏlgþo[7] 623 *á* 20$_{23}$; þrongðı[8] *Sks.* 90*a*$_{22}$; þolþo[9] 623 *á* 7$_{2}$, ſcılþo[10] 623 *á* 53$_{12}$, hulþo[11] 623 *á* 57*neðst*, hvílþar[12] 677 *á* 5$_{4}$, allðꝛegı[13] 623 *á* 6$_{10}$; framþı[14] 623 *á* 11$_{1}$, Nemðu ſtaðar[15] *Al.* 75$_{23}$, ſcemð[16] *Al.* 63$_{18}$, ſcęmþ[17] 623 *á* 31$_{22}$; þa hrvnþı hofıt[18] 623 *á* 24$_{25}$, gøranðı vnðarlıga hlvtı[19] 623 *á* 47$_{3}$, Tac þv heılagr anðı anðır ǫrar þer er ver ꝼelō þer á henðı[20] 623 *á* 47$_{9-10}$, Ørenðı þvıſa er ſeth haꝼþı męlt fꜹgnoþo all^{7}[21] 623 *á* 1$_{16}$, þat ħ gøꝛþı egı ſẏnþ[22] 623 *á* 46$_{13}$, ſẏnþa lꜹſar[23] 623 *á* 19$_{9}$, er enðꝛbetır heī þeɴa fẏr

---

5) skelfðan. 6) fylgði. 7) fylgðu. 8) þröngði (3. *pers. i eint. þál. tíma af* þröngva). 9) þolðu. 10) skilðu. 11) hulðu. 12) hvílðar. 13) alðregi. 14) framði. 15) Nemðu staðar. 16) sœmð. 17) skemmð. 18) þá hrunði hofit. 19) göranði undarliga hluti. 20) Tak þú, heilagr andi! anðir órar (œrar? árar?), þær er vèr felum þèr á henði. 21) Örenði þvísa, er Seth hafði mælt, fögnuðu allir. 22) því at hann görði eigi synð. 23) synðalausar.

*) *Skinnbókin* 677 *hefur* ð *fyrir* ð, *þar sem ekki er* þ, *og sama finnst öðru hverju i fleirum hinna beztu skinnbóka.*

ṫt er ſpıltıſc fẏr gırnþar. ṫ.[24] 623 *á* 20₁₀.

2) ð *fyrir* t: *einkanlega í tíðar-endíngu* 2. *og* 3. *sagna flokks í þálegri tíð og hluttekníngarorðum liðins tíma, og í afleiðslu-endíngum kvennkynsorða. Dæmi:* þa kveẏcþo þıonar mıkıɴ loga[25] 623 *á* 36₂₁, anð-scotan hneẏcþır þu[26] 623 *á* 35₁₅, famðẏcče[27] *Al.* 61₃₃, ðrecðe[28] *Al.* 30₁₇, blecðr[29] *Al.* 17₂₃, ſtẏrcðız[30] *Sks.* 146*b*₂₆, ıbællı ſpınfẏlkðıar ꝼẏlkıngar[31] *Sks.* 77*a*₁₆, nema eíɴ varþ hallz ỿ vacþı[32] 623 *á* 34₁₅, en ſıa vacþı of alla not ⁊ ſcot vacþı ħ os[33] 623 *á* 35₂₂, ec uacþa opt reíþı þína[34] 623 *á* 27₁₁, pacðe[35] *Al.* 60₁₈, hǿna klacðe ðreka[36] *Al.* 75₁₃, rǿkþ[37] 623 *á* 13₁₆, orǫcð[38] 677 *á* 1₁₅, ſecð[39] *Al.* 59₂₉, malalẏcð[40] *Al.* 68₁₃, lẏcða[41] *Al.* 51₂₂ *og* 55₆, meþ allrı vırcþ[42] 623 *á* 15₆, allrı ſǿmþ ⁊ vırcþ[43] 623 *á* 15₁₁, at varar oſtẏrkþ[7] ẏrþı os egı at á fallı[44] 623 *á* 19₉, gapče[45] *Al.* 18₃,

24) er endrbœttir heim þenna fyr krosstrè, er spilltisk fyr girnðartrè. 25) þá kveykðu þjónar mikinn loga. 26) andskotann hneykðir þú. 27) samðykkði (3. *pers. eint. í þál. tíð af* samþykkja). 28) drekkði (*drekkti*). 29) blekkðr (*hluttekníngarorð af* blekkja). 30) styrkðiz (*styrktist*). 31) í belli svínfylkðrar fylkingar. 32) nema einn varðhaldsmaðr vakði. 33) en sjá vakði of alla nótt, ok skjótt vakði hann oss. 34) ek vakða opt reiði þína. 35) vakði (*af* vekja). 36) hœna klakði dreka. 37) rœkð. 38) órœkð. 39) sekð. 40) málalykð. 41) lykða (*eig. fleirt.*). 42) með allri virkð. 43) allri sœmð ok virkð. 44) at várar óstyrkðir yrði oss (egi *f.*) eigi at áfalli. 45) gapði (*af* gapa).

ſcapðı[46] 677 *á* 2₂₅; ⁊ lęto ſíga þa nǫcþa i vaȷc[47] 623 *á* 33₆.

3) ð *fyrir* þ: *í aptara lið samsettra orða. Dæmi:* ſmaðarmana[48] *Al.* 20₉, ſamðýcðe[49] (3. *pers. í þál. tíð af* samþykkja) *Al.* 61₃₃, ſamðýct[50] *Al.* 59₁₉.

Ath. 1. *Í útlenzkum orðum stendur optast nær hart* ð *þar sem* ð *ætti að vera eptir íslenzkum hljóðreglum. Þó er t. a. m. ritað* mon ħ þa leíþa aðam faȷþ þıṅ ıparaðıſvm[51] 623 *á* 1₁₅ (*en* aðam faþ allz mankýnſ[52] 10₆, þa blęzaþı ðtın adam ⁊ alla helga þa tok gvþ ıhanð adamı[53] 8₈, aðams[54] 7₂₃).

Ath. 2. *Það ber við, að* ð *er fellt úr milli tveggja hljóðstafa, sakir linleika síns:* ⁊ vett þv þaan ·fvlltıŋſ[55] 623 *á* 48₁₃, Allr lýþr vnðıaız þena at bvrþ[56] 623 *á* 56*neðst.*

---

46) skapði (3. *pers. eint. í þál. tíma*). 47) ok lètu síga þá nökða í vök. 48) smáðarmana. 49) sammðykkði. 50) samðykkt (*hlutteikn. af* samþykkja). 51) mon (= mun) hann þá leiða Aðám (föðr, *sjá ath. við* 33. §, *f.*) föður þinn í Paradisum. 52) Adám faðir alls mannkyns. 53) þá blezaði (*þ. e. blessaði*) dróttinn Adám ok alla helga; þá tók guð í hand (= hönd) Adámi. 54) Adáms. 55) ok vættir þú þaðan fulltings. 56) Allr lýðr undraðiz (*f.* undraðisk) þenna atburð.

41. *Upphafs-*Þ *er opt ritað* Ð — *t. a. m. ákaflega opt í Sks.* —, *hvort sem það er gert fyrir drýginda sakir (af því* Ð *er fyrirferðarminna upp og niður enn* Þ), *eða fyrir atkvæðis sakir, sem er öllu líklegra, þar eð það virðist ekki vera haft nema í fornöfnum (samkvæmt þeim greinarmun, sem gjörður er á í ensku) og er líka tíðkað á sumum bókum víðar enn þar sem það er upphafsstafur, t. a. m. í síðara partinum af* 645 (ðv = þú 109_{8}, 110_{14}; ðına = þína, *tuos*, 109_{8}; ðat = þat 105_{5}; ðvı = því, *ei*, 103_{28}, 110_{18}; ðær = þær, *eas*, 106_{26}; ða = þá, *eos*, 106_{11}; ða = þá, *tum;* ðanga *f.* ðangat = þangat 109_{23}; *o. s. frv.).*

Ath. 1. *Fyrir* þ *er stöku sinnum ritað* th, *jafnvel í beztu bókum:* Tha eſ almatteg gvþ vılldı vıtıa lýþſ ſínſ[57] 655 *Fragm. III á* 3_{6}, ſteınthro[58] 655 *Fragm. III á* $3_{21,22}$; *enda er* þ *hins vegar víða sett fyrir* th *í latínskum nöfnum, sem komin eru úr grísku:* þeoðoſıvſ ın mıklı[59] 625 *á* 50_{4}.

Ath. 2. þ — *tómt eða með öðrum stöfum* — *er sumstaðar haft fyrir* z, *t. a. m. í* 325 (2): baþto ꝙ[60] 53_{17}, baþzt[61] 90_{5}, baþzt[62] 54_{1}, baþſtra[62] 47_{24},

57) Þá es almáttegr (*f.* almáttigr) guð vildi vitja lýðs síns. 58) steinþró. 59) Theodosius inn mikli. 60) böztu (*þ. e.* beztu) menn. 61) bàztir (*þ. e.* beztir). 62) baztra (*þ. e.* beztra).

bætþtu[63] 57_{24}, bætþto[63] 85_{4}, betþt[64] 49_{16}, uitþ,n[65] 62_{2}, gǽtþſca (*með stryk yfir um æ*)[66] 74_{8}, clemetþ[67] 73_{11}, gaþ[68] 34_{8}, leẏnaſþ[69] 34_{7}, óroaſþ[70] 73_{22}, gþuſþ[71] 74_{13}, quaþc (*dixit-se*)[72] 29_{8}, baþc fvrır (*orabat pro se*)[73] 54_{17}, anðaþ-eſþc (*moriebatur*)[74] 72_{20}.

42. *Stafnum* p *er sumstaðar hleypt inn í orð, fyrir aptan* m, *á milli þess og annars samhljóðanda:* ſumpt[75] 325′ (2) *á* $34_{21,22}$, Scāpt[76] 325 (2) *á* 95_{1}, oc v íſampnaþe of not cɴa[77] ′325 (2) *á* 74*neðst*, Sıá leıþangr var ſumprı fẏʀ en mvrcr et micla[78] 325 (2) *á* 89_{10}. *Sb. sumpsi, sumptum, tempnere, o. s. frv., í latínskum handritum.*

Fyrir pt *er opt ritað* ſt *eða* ſſt, *líklega af því, að framburðurinn hefur verið hinn sami, sem nú á*

---

63) bǒztu (*þ. e.* beztu, *optimorum*). 64) bezt (*optime*). 65) vizkan (*þ. e.* vitran). 66) gœzka (*gœðska*). 67) Klemetz = Klemets (*Clementis*). 68) geraz (*fieri*). 69) leynaz (*celari*). 70) óróaz (*inquietari*). 71) gerðuz (*fiebant*). 72) *Er* c = s, *og* þs = ðs (kvaðs)? *eða* c = s, *og* þs = z (kvaz)? *eða er* c = k, *og* þk = zk (kvazk)? 73) baðs (*eða* baz *eða* bazk) fyrir. 74) *Hjer lítur svo út, sem* andaðisk *og* andaðiz *sje sleingt saman.* 75) sumt. 76) Skammt. 77) ok váru í samnaði of nóttina. 78) Sjá (= sá) leiðangr var sumri fyrr, enn myrkr et (*eða* myrkrit?) mikla.

*dögum**: cevftı[79] 677 *á* 50₃₀, fcrıftagāga[80] *El.* 56₈, þt craꝼtr ħf e opt fẏnðı í vatnō[81] 623 *á* 48₁₇, fıɴgalkan· þat ef ᛘ· fram en dẏr aftŕ[82] 673 *A á* 2 *neðan til*, offt[83] 237 *á* 4₂₂, *o. s. frv.*; *stöku sinnum finnst bæði* p *og* f *fyrir framan* t *(álíkt og Svíar rita* fv *f.* v), *af því ritarinn hefur verið í vafa um, hvort hann ætti heldur að setja:* ef ᛘ· meler efpt[7] þeī fē þa ef hıa[84] 673 *A á* 2 *neðan til. Stundum er ritað* fst *eða* pst: cᵃfft[85] 623 *á* 41₁₉ *og* cᵃꝼft[85] 48₁₇, craꝼftz[86] 623 *á* 50₁₀, heıfftar[87] *og* lyffte[88] *í Plac.*; þa er ħ ftoþ ılopftı neqrıo[89] 677 *á* 79₃₁, lanða fkıpftı[90] 625 *á* 24₁₂.

Ath. 1. *Opt er örðugt að vita, hvort lesa eigi* fft *eða* fft, *af því stryk geingur stundum gegnum alla stafina, þar sem er auðsjeð að vera á* fft: öfstu *El.* 8*neðst* (áeɴne offto hofoþfkepno. þ ef áhīne)[91] *er ritað eins og* fcıffte[92] 8₇, fcıffta[93]

---

79) keypti. 80) skriptaganga. 81) því at kraptr hans er opt sýndr í vatnum (*þ. e.* vötnum). 82) finngálkan, þat es maðr fram, en dýr aptr (*brodduriun á sjálfsagt að herða* t: aftŕ = afttr, *eins og* hvartt *neðst á sömu bls.*). 83) opt (*saepe*). 84) ef maðr mælir eptir þeim, sem þá es hjá. 85) krapt (*þol. eint. af* kraptr). 86) krapts (*eig. eint. af* kraptr). 87) heiptar. 88) lypti. 89) þá er hann stóð í lopti nekkverju (*nokkru*). 90) landaskipti. 91) á enni öfstu (*þ. e.* efstu) höfuðskepnu; þat es á himni. 92) skipti. 93) skipta.

*) *Í* hapt, skapt, heipt, *o. s. frv. (en ekki í* aptur, eptir, þópta — *nema þegar fast er að kveðið).*

37 14, ſkıfftaſc[94] 43*neðst*, ſcıfftesc[95] 62 16, ſcıfftēg[96] 43 12, ſcıfftīg[97] 44*neðst*, íoſkıfftelegre ðyrþ[98] 44 8, gıfft[99] 27*neðst*, gıfft[600] 33 7, effter[1] 20 10, 34*neðst*, eſter 26 13, efft[1] 9 11, 27 2, 28 4, *neðst*, 30 5, 39 6, 41 5, 52 4, 60 15, Efft[2] 18 3, 27 4, keyfft[3] 48 11, myrclofft[4] 13*neðst*, loffte[5] 20 3, 37 2,9, íloffte[6] 9 2-3, 19 16, offt[7] 17 6, afftr[8] 9*neðst*, 14 6,11, 34 10, 36*neðst*, crafftar[9] 20*neðst*, cffta[10] 17 11.

Ath. 2. *Fyrir* r *er opt ritað* p *í nafninu* Kristr; *sjá ath. við* 37. §.

43. ſ *hefur tvær myndir:* ſ *og* ꝼ. *Það er ótal sinnum ritað* v, *þar sem það er og hefur verið nefnt svo (og þó víðar, enn nú er títt, t. a. m.* nıo ero þryſvar. ııı. þ eſ þrevolð þreɴnīg[11] *El.* 11 2, Tvevalðan grát ſcal hværr ſẏnðugr ẏ hafa í ıðran[12] 619 *á* 10 26). *Fyrir framan* n *og* l *mun naumast hafa verið að því kveðið eins og nú er títt, nema ef t. a. m.* ſopɴa* *(fyrir* sofna*)* 673 *A á* 2 *ofan til,* ħ ſvæpðı* þrælın[13]

---

94) skiptask. 95) skiptisk. 96) skipteng (*f.* skipting). 97) skipting. 98) í óskiptilegri dýrð. 99) gipt (*nafn kvennk.*). 600) gipt (*nupta*). 1) eptir. 2) Eptir. 3) keypt. 4) myrkralopt. 5) lopti. 6) í lopti. 7) opt. 8) aptr. 9) kraptar. 10) krapta. 11) níu eru þrysvar þrír, þat es (þrevöld *f.*) þreföld þrenning. 12) (Tvevaldan *f.*) Tvefaldan (*tvöfaldan*) grát skal hverr syndugr maðr hafa í iðran. 13) hann svæfði (*nú* svæbði *eptir norðlenzkum framburði*) þrælinn.

*) *Með líku móti hættir sumum til enn í dag að rita t. a. m.* apli *f.* afli, *af því menn segja* abli *eða* abbli.

í Trójumanna-sögu í Hauksbók, o. s. frv., benda til slíks. *Ath. Fyrir* ft *er stundum ritað* pt, *t. a. m.* løýpt[14] 619 *á* 644; *sb.* repſſíngar[15] 619 *á* 1143.

44. x *er ekki einúngis tíðkað (eins og nú á dögum) í öðrum eins orðum og* ax, fax, lax, sax, vax, vaxa, vöxtr, öx, ex, sex, sextán, uxi, yxn, *þar sem bæði hljóðin (gómhljóðið og* s*) verða ætíð samfara; heldur finnst:* 1) x *fyrir* ks *t. a. m.* t lox[16] 677 *á* 5127, Mon heīr farafc til lox[17] *El.* 4312, føtleix[18] *El.* 545, fpalex[19] 677 *á* 5021,25, 528,10, hrẏgleix[20] 623 *á* 2220, sańleıx[21] 623 *á* 328, ſpalex[22] 623 *á* 621, vx[23] *El.* 24, 162, 348, enar ſterxto ſteoþr[24] 237 *á* 1a39, en ſtxti m·[25] 677 *á* 676, in ſtxti vígm[26] 677 *á* 6712, varcun oſtvrx óþlıſ[27] 677 *á* 4532, þa melti val⁊ian⁊ viþ h̄ á gxco[28] 677 *á* 7520, Eſ kẏcquende er agrıxko heıt ſalamandra[29] 673 *A á* 501, lẏxc[30] 1812 *bls.* 21a26; 2) x *fyrir* gs *t. a. m.* lax m̄[31] 623 *á* 3110, lax men[31] 623 *á* 596,25, til ꝼelax[32] *Sks.*

---

14) löyft (*þ. e.* leyft, *af* leyfa). 15) refsingar. 16) til loks. 17) Mon heimr farask til loks. 18) sœtleiks. 19) spáleiks (e = ei). 20) hryggleiks. 21) sannleiks. 22) spáleiks. 23) verks (*eig. eint. af* verk). 24) enar sterkstu stöðr (*f.* steðr, *stoðir*). 25) enn sterksti maðr. 26) inn sterksti vígmaðr. 27) várkunn óstyrks öðlis (*þ. e.* eðlis). 28) þá mælti Valerianus við hann á grikksku. 29) Es kykvendi (*kvikindi*), er á grikksku heitir salamandra. 30) lýksk (*clauditur*). 31) lagsmenn. 32) til fèlags.

6*b*2, pañðꝛ at ꝼelax moñū[33] *Sks.* 6*b*4, Læġg æıñ þrıðıūg ıꝼelax gerð mæð þeım moñum[34] *Sks.* 6*b*14; heılax[35] *Sks.* 123*b neðst*, 124*b*5,13, 160*a*7, *og* 623 *á* 558,9,14; ın uırþılıxtı[36] 325 (2) *á* 83, ī uacrlıxtı ſẏnū[37] 325 (2) *á* 915; bp̄s vıxlo[38] 625 *á* 5418; ſẏnðvx[39] 623 *á* 2318; ẏnxtı[40] 623 *á* 3610. — *Framburðurinn hefur sjálfsagt alstaðar verið hinn sami, sem á vorum dögum, það er að skilja: hvorki* k + s, *nje hart* g + s, *heldur lint* g + s.

Ath. 1. *Eins og* x *er haft fyrir* gs, *eins er líka* gs *sett fyrir* x, *jafnvel í útlendum orðum, t. a. m.* Ꝺagſımıanuſ[41] 623 *á* 595,12, magſımıanuſ[41] 623 *á* 617.

Ath. 2. *Stundum er bæði ritað* g *eða* k *og* x, *og er þá hálfu exinu ofaukið:* ꝼelagx[42] 322 *á blað.* 48*a*25,28; uacxa[43] 325 (2) *á* 924, ẏxgn[44] 619 *á* 4626, éoxkn[45] 1812 *bls.* 19*a*8. (*Sb.* z *fyrir* s, *t. a. m.* orðz). *Líka finnst* xs, *t. a. m.:* uxfe[46] 619 *á* 4629, uxa[47] 619 *á* 4626, oxſe[48] 619 *á*

33) vandr at fèlagsmönnum. 34) legg einn þriðjung í fèlagsgerð með þeim mönnum. 35) heilags. 36) inn virðiligsti. 37) inn vakrligsti sýnum. 38) byskupsvígslu. 39) syndugs. 40) yngsti. 41) Maximianus. 42) fèlags. 43) vaxa (*crescere*). 44) (*Með stafvixlun*, *f.* ygxn = ygsn =) yxn. 45) (*Með stafvixlun*, *f.* éokxn = éoksn = éoxn = eoxn =) öxn (*f.* yxn). 46) uxi. 47) uxa. 48) oxi (*f.* uxi).

47₁₄, neðst, 48₁, Oxſa[49] 649 *á 47₂₇*; með ſlícri ıllzu oxſo æuðæſc þın[50] 649 *á 151₄. Hjer við má saman bera, að Latínumenn hafa stundum ritáð* SACXO *eða* SAXSO, VCXOR *eða* VXSOR, CONIVNCX *eða* CONIVNXS, *og jafnvel* VICXSIT, *fyrir tómt* *saxo, uxor, conjunx, vixit.*

45. *Harðir eða tvöfaldir samhljóðendur eru ýmist ritaðir tvisvar, eða sem upphafsstafir, eða með stryki eða depli upp yfir sjer, til að greina þá frá hinum einföldu, t. a. m.* menn, meɴ, meñ, meṅ. *En ekki er slíks ætíð vandlega gætt, heldur stendur opt einfaldur samhljóðandi fyrir tvöfaldan, og tvöfaldur fyrir einfaldan, jafnvel þar sem ekki er líklegt, að framburðurinn hafi gefið tilefni til þess. Dæmi: 1) einfaldur f. tvöfaldan, t. a. m. í* 623: nv er ħ h⁷ comıṅ heıl ⁊ lıfaṅðı[51] 6₅, En ðıoꝼvlıṅ grenıaþı í hıarta ħſ[52] 57₂₂, hverſo ma kẏrtıl þıɴ taka íva af hıarta míno[53] 27₄, þa var lagıþ ís mıkıl á vatn eít[54] 33₅, engıl ſa[55] 9₂₄, engıl lꝍk m⁷ vp þegar paraðıſar hlıþ[56] 10₃,

---

49) Oxa (*f.* Uxa). 50) með slíkri (ıllzu *misskrifað f.*) illsku óxu auðæfi þín. 51) nú er hann hèr kominn, heill ok lifandi. 52) En djöfullinn grenjaði í hjarta hans. 53) hversu má kyrtill þinn taka ifa af hjarta mínu. 54) þá var lagiðr íss mikill á vatnit. 55) engill sá. 56) engill lauk mèr upp þegar paradísar hlið.

heílagr ſveín alexı[57] 53_{19}, mvn ħ..... lata vega ocr[58] 9_{10}, er ek ſek þer ı henðz[59] 16_{8}, leg[60] 27_{5}, gratr ⁊ hrıgléıḱ[61] 57_{26}, hrézla ⁊ hrẏgleıḱ[62] 58_{10}, í hrẏg-léık[63] 58_{19}, os ſınẏſc þv oðẏglıgr[64] 9_{15}, ſotom[65] 50_{20}, vatr[66] 47_{22}, ſetıſc[67] 18_{16}, ſetızc[67] 52_{13}, hlvtacanðı[68] 45_{8}, *og fleira þvíumlíkt;*

2) *tvöfaldur f. einfaldan, t. a. m.* ⁊ leg kẏrtıllıñ ẏfır ena ðáþo[69] 623 *á* 27_{5}, ſuaʀ[70] *Plac.* 4 (1_{16} *á bókf.*), berra[71] *Plac.* 20 (4_{18} *á bókf.*), Comıþ $\overset{7}{\text{e}}$ tıl mıɴ[72] 623 *á* 54*neðst*, oꝛþ þıɴ[73] 623 *á* 28_{18}, boþoꝛþ þíɴ[74] 623 *á* 59_{7}, ſeggıa[75] *Plac.* 3 (1_{13} *á bókf.*), ſa het· paramonıarıvſ[76] 623 *á* 53_{22}, motte[77] *Plac.* 47 (8*neðst á bókf.*), þa mon ec egı leŋı þer ꝥ ſıtıa[78] 623

---

57) heilagr sveinn Alexius (*f.* Alexis?). 58) mun hann..... láta vega okkr. 59) er ek fèkk þèr í hendr. 60) legg (*skipunarh. af* leggja). 61) grátr ok (hriggleikr *f.*) hryggleikr. 62) hræzla ok hryggleikr. 63) í hryggleik. 64) oss (sínysk *f.*) sýnisk þú ódyggligr. 65) sóttum (*morbis*). 66) váttr (*testis*). 67) settisk. 68) hluttakandi; hlutakandi *getur þó verið latmœli (og meira enn ritsháttur einn). Líka munu menn hafa sagt* engiligr, *angelicus* (⁊ ſa engılıga flocka 4_{7}), mikiliga, *og þvíumlíkt, meðfram af því, að þesskonar* ll, *með sama hljóði og tiðkanlegast er á aðrar túngur, á ekki heima í voru máli.* 69) ok legg kyrtilinn yfir ena dauðu. 70) svar = svör. 71) bera. 72) Komið èr til mín. 73) orð þín. 74) boðorð þín. 75) segja. 76) sá hèt Paramoniarius. 77) móti. 78) þá mon (*þ. e.* mun) ek eigi lengi þèr þat sitja.

á 47_{22}, En ꝼ͘ þeī ·ꝺegı ꝼóꝛ moþ̄ ħſ at ſıttıa eın í hvſı[79] 623 *á* 53_{9}, þar vıttıaþı ħſ gvþlıg hvggōn[80] 623 *á* 38_{28}, vıttra[81] 623 *á* 60_{22}, oc uar hennar foꝛ g̊ prvþ þılega tıl opprvþar[82] 325 (2) *á* 23_{20-21}. *Einkanlega eru upphafsstafirnir hafðir fyrir einfalda.*

A t h. Sú stafasetning, að rita einfaldan samhljóðanda fyrir tvöfaldan, er altíðkuð í rúnum, en að líkindum tekin þaðan í latínuletur, og mun vera svo til komin, að mönnum hafa fundizt hinir tvöföldu ekki vera annað, enn harðir stafir einfaldir. Nú þegar átti að fara að greina sundur harða og lina samhljóðendur, lá nærri því eins beint við, að tvöfalda hina linu (líkt og ff er haft fyrir lint f = v *í dönsku á miðöldinni), sem hina hörðu.*

46. *(Framhald). Tvöfaldur samhljóðandi er opt hafður fyrir aptan samhljóðanda, í niðurlagi samstöfu, líklega af því mönnum hefur fundizt í þann svipinn framburðurinn vera svo:* rāſſ[83] *Plac.* 29 (64 *á bókf.*), manſz[84] *Plac.* 13 (311 *á bókf*), ·xıı· þvſvnꝺır karlla[85]

---

79) En frá þeim degi fór móðir hans at sitja ein í húsi. 80) þar vitjaði hans guðlig huggun. 81) vitra (*sögn*). 82) ok var hennar för ger prýðilega til óprýðar (*gjör. líkl.* óprýðr, *kvennk.*, *eins og* fyllr, mannhelgr). 83) ramms. 84) manns. 85) tólf þúsundir karla (karlla *ritað bæði eptir uppruna og atkvæði; því* rl *hefur, eins og nú, haft sama hljóð og* ll, *sem í þessu vísuorði:*

Karlinn spyri orða illra *Nj.* 67).

623 *á* 254, ııı· þvſvnð h?calla[86] 623 *á* 5121, *margopt* ıarll[87] *(t. a. m.* 623 *á* 2710, 316, 396, *og víðar)*, fıfllſco[88] 623 *á* 467, aſtt[89] *Plac.* 9 (219 *á bókf.*), ȷ ðag heꝼı ec týnt ꝼoꝛýſto mıɴı[90] 623 *á* 5625, Oftt[91] 623 *á* 2814, uargg[92] *Plac.* 29 (66 *á bókf.*), í boþ oꝛþþō cvɴıgra vela fıɴa[93] 623 *á* 11*neðst.*

47. *Þegar samhljóðandi bætist aptan við tvöfaldan samhljóðanda, þá dofnar venjulega atkvæði hins tvöfalda, og er hann þá ýmist ritaður eins og hann ætti að vera eptir uppruna sínum eða einfaldaður eptir framburðinum. Þó virðist sú regla helzt vera höfð: að láta alla tvöfalda samhljóðendur halda sjer óbreyttum fyrir framan* j, v, *og endínguna* r; *en einfalda þá fyrir framan aðra stafi — að því frá teknu, að* l *er víðast hvar tvöfalt fyrir framan* t *og* d, *og* n *all-víða fyrir framan* d, *jafnvel þar sem það ætti ekki að vera eptir uppruna, t. a. m. í* 623: mollðo[94] 1615, hıɴ mıllðaſtı kogr[95] 591, ꝛ máttı engı vattnı hallða[96] 56*neðst*, vıllðı[97] 6021, þ téllðı os er v baꝛñoþō þeī

86) þrjár þúsundir húskarla *(sjá næstu skýríng hjer á undan)*. 87) jarl *(sjá* 685. *skýr.)*. 88) fíflsku. 89) ást. 90) í dag hefi ek týnt forystu minni. 91) Opt. 92) varg. 93) í boðorðum kunnigra véla sinna. 94) moldu (*þiggj. eint. af* mold). 95) hinn mildasti konungr. 96) ok mátti engi vatni halda. 97) vildi (3. *pers. eint. í þál. tíð af* vilja).

egı þeſſa fıflſco ſem þıc tęllðı er þv[98] *(o. s. frv.)* 467-8, lıfanðı[99] 65. *Í Sks. finnst* nð *einkar opt fyrir* nd.

Ath. Hvikulleiki reglu þessarar sýnir sig á mörgum stöðum, þar sem aðrir einfaldir samhljóðendur, enn l *eða* n, *eru tvöfaldaðir fyrir framan samhljóðanda, t. a. m.* þorrþe[700] *Plac.* 20 (*417 á bókf.*), vatnı[1] 623 *á* 4817 *og* vattnı[1] 623 *á* 56*neðst* (*þiggj. eint., ritaður eins og vjer kveðum að orðinu; sb. vatten á sænsku*).

UM SAMKOMUR MISMUNANDI SAMHLJÓÐENDA.

48. *Þegar misjafnir samhljóðendur koma saman, og sumir breyta atkvæði sínu eður missa það með öllu, þá er opt ritað — ekki eptir því, sem uppruni stendur til, heldur eptir framburðinum; og má þar af ráða, og svo af hendíngum fornkvæðanna, að hann hefur í þessari grein að mestu leyti verið hinn sami, og um vora daga. Nú má sýna þetta með nokkrum dæmum.*

ðt *verður að* tt, *einnig í hlutteknìngarorðum (en ekki* dt); *þessvegna er ritað* rꝍtt, *t. a. m. Sks.* 33*b*8 *og* 37*a*13, *af sögninni* rœða, *eins og að því er kveðið í skáldskap, t. a. m. í Leiðarvísun:*

98) þat tældi oss, er vèr bönnuðum þeim (egi *f.*) eigi þessa fíflsku, sem þik tældi, er þú. 99) lifandi. 700) þorði. 1) vatni.

þat er rœtt at dag dróttins.

Á sama hátt er stundum með farið, þó sinn stafur sje í hvorri samstöfu: bvı mer heſt ȷ leıttoga[2] 623 *á* 46₁₇*.

r *fyrir framan* l *samlíkist opt ellinu, ekki að eins þar sem þau standa í sömu samstöfu (eins og í* jall, kall, *f.* jarl, karl), *heldur og um samkomur tveggja samstafana:* hrapalliga *f.* hraparliga, valla *f.* varla, þolleifr *f.* þorleifr. *Líkt er að segja um* ð *fyrir framan* l: brálliga *f.* bráðliga, rálligt *f.* ráðligt, ſılla (= síðla) 619 *á* 108₂₇, frilla *f.* friðla.

r *fellur úr fyrir framan* st, *sem hjer:*

œstr en þik tekr þyrsta** *Nj.* 43,

gacc þægar ꝼýſttıl kırkıu[3] *Sks.* 3*a*₂₉. — k *er fellt úr fyrir framan* sk, *t. a. m.* þ tofc eıgı[4] 325 (2) *á* 39₄.

Þó er hitt algeingast, að taka miðstaf úr, þegar þrír eða fleiri samhljóðendur verða saman í orði, og er þá ýmist um stafinn á undan, að hann breytist ekki, eða tvöfaldast (ef hann er þess um kominn), eða lagast

---

2) búi mèr hest ok leittoga (*f.* leiðtoga). 3) gakk þegar fyst (*f.* fyrst) til kirkju. 4) þat tósk (*f.* tóksk; *nú segja menn* tóst) eigi.

*) *Sb.* tk — kk: hvac kı er lıſı· h̄ſ heıſ⁷ lvct, 325 (2) *á* 40₁₄, *þ. e.* hvakki (*f.* hvatki) er lífi hans (heifir *f.*) hefir lukt.

**) *Ætti að vera skrifað* þysta.

eptir þeim, sem þá verður næstur fyrir aptan hann. Með þessu móti verður

rls — rs: þorıſ þegıanða ıarſ af mærı[5] 325 (2) *á* 22_{17}.

rnsk — rsk: ımẏkıllı ꝍſku oc bærſku[6] *Sks.* 67a_{11}, En fırı bærſku ſacar[7] *Sks.* 67a_{19}, íbærſko[8] *Sks.* 118b_{17}, (*en* ıbærnſku ſıñı[9] *Sks.* 67b_{4}, fra bæꝛnſku[10] *Sks.* 124a_{13}).

fns — fs: akall guðlegſ nafſ[11] *Sks.* 62b_{25}.

tns — ss: *eig. eint. af* vatn *er ýmist ritaður* vatz *eða* vaz (*t. a. m.* 623 *á* 18_{5} *og* 45_{10}) *eða* vats (*t. a. m.* vatſ 677 *á* $38_{24,27}$, 62_{18}, 78_{9}, 79_{37}), *og mun framburðurinn hafa verið* vass, *eins og nú. (Eig. eint. af* váttr *er líka á sumum stöðum ritaður með eintómri* z, *t. a. m.* pıſlar vaz[12] 623 *á* 55_{9}.)

rnt — rt: þa eſ h̄ gırtıſc ıarþlıgͣ hl̄a[13] 677 *á* 33_{38}, gırtız[14] 625 *á* 16_{18}.

rks — rs: ſtvrſ[15] 325 (2) *á* 62_{18}, upp haf góz pærſ[16]

---

5) þóris þegjanda, jars (*líkl. eptir framburði, f.* jarls) af Mœri. 6) í mykilli œsku (*líka* œrsku, *t. a. m.* œrskan veldr at írskum) og bersku (*eins og talað er, f.* bernsku). 7) En firi bersku sakar. 8) í bersku. 9) í bernsku sinni. 10) frá bernsku. 11) ákall guðlegs nafs (*eptir framburði, f.* nafns). 12) píslarvátts. 13) þá es hann girtisk (*eptir framb., f.* girntisk) jarðligra hluta. 14) girtiz (z *f.* sk). 15) styrs (*eptir framb., eig. eint. af karlkynsorð.* styrkr). 16) upphaf góz (*f.* góðs) vers (*eptir framb., f.* verks).

649 *á* 23₂₂, þitande þærf sins[17] 649 *á* 23₂₅, Craftr góz þærz er stað fæsta[18] 649 *á* 23₂₇.

rk-k — rk: Með þeī vılıa oc þı fyst er gvð gaufgandı. at Ý vılı fyr hſ gofgon ħ ſıalfan at vcaupıno hafa[19] 677 *á* 5₂₇.

rgt — rt: mart (*f.* margt, *af* marg-), t. a. m. 623 *á* 9₁₆.

lgsn — lsn: fylsni *af* fylgsni*.

rgn — rn: morn- (*f.* morgn-, *af* morgin- *eða* morgun-), allt fra ǫndvþō mornı[20] 623 *á* 28₃, nęsta dag at mornı[21] 623 *á* 60₂₅, um morna[22] *Sks.* 426*a*₂₅; *þessi framburður sýnir sig einnig í hendingum, sem hjer:*

Hljóp ek í hauginn forna
(hvílt hefik lengr of morna),
lèt ek á braut of borna

17) vitandi vers síns. 18) Kraptr góz (*f.* góðs) vers er staðfesta. 19) Með þeim vilja ok þeiri fýst er guð göfgandi, at maðr vili fyr hans göfgun hann sjálfan at verkaupinu (*eptir framb.*, *f.* verkkaupinu) hafa. 20) allt frá öndverðum morni (*eptir framb.*, *f.* morgni). 21) næsta dag at morni. 22) um morna.

*) *Orðið* fylgsni *leiðist af hluttekningarorðinu* fólgin- (*sb.* fylki *af* fólk), *og er sumstaðar ritað með* g (ero þ dıofla fylgſnı 623 *á* 42₁₆), *eptir uppruna sínum, en þó víðar með* k (ór fylcſnō 623 *á* 58₄).

beltis hringju* Korna, *Ísll.-ss.* (1843) *I*, 87,

og hjer:

sára þorns er mornar, *Ísll.-ss.* (1843) *I*, 161.

rðl — rl: hafıð er ıarlıga hl̄ı ınaʋtn en hīnefca ıgırnð[23] 677 *á* 32$_{1-2}$, Ef er gıð s ıarlıga ſvſlo[24] 677 *á* 32$_{8}$, ıarlıg aʋþøſı[25] 677 *á* 32$_{17}$, þa ef gıafar heılagſ a. hafa t ıarlıgſ fe vaxt[26] 677 *á* 40$_{19}$.

rðn — rn: blaʋþ ero v nv v oꝛn[27] 623 *á* 6$_{2}$ (*en* bęþı of oꝛna hl̄tı ⁊ ó orþna[28] 623 *á* 13$_{14}$); hōð hſ ſtırnaþı[29] 677 *á* 67$_{13}$.

rðg — rg: þv en heīſcaſtı Y. gaʋꝼgar tóm ſcvrgoþ[30] 623 *á* 48$_{12}$, ſcvrgoþv̄[31] 623 *á* 59$_{16}$, ſcvrgoþō[31] 623 *á* 24$_{21}$, (*en* ſcvrþgoþ[32] 623 *á* 24$_{14}$). *Aptur á hinn bóginn hafa fornmenn hina upphaflegu hljóðsetningu* rðg *í sögninni* arðga *eða* örðga *(af* arðug-r

---

23) hafið (*f.* hafit) èr (*þ. e.* þèr) jarliga (*f.* jarðliga, *jarðneska*) hluti í nautn, en himneska í girnd. 24) Ef èr (*þ. e.* þèr) gerið (*f.* gerit) svá jarliga sýslu. 25) jarlig auðœfi. 26) þá es gjafar heilags anda hafa til jarligs fèvaxtar. 27) blauðir eru vèr nú við ornir (*eptir framb.*, *f.* orðnir). 28) bæði of orðna hluti ok óorðna. 29) hönd hans stirnaði (*eptir framb.*, *f.* stirðnaði). 30) þú, enn heimskasti maðr! göfgar tóm skurgoð (*heldur enn* skúrgoð, *fyrir* skurðgoð). 31) skurgoðum. 32) skurðgoð.

*) *það er auðfundið, að þannig verður að leiðrjetta* (hrıngın *í* hrıngıu); *því 1) er líklegra, að hringja hafi verið á beltinu, enn hringur, og 2) er það málleysa, að segja:* ek lèt hringinn borna (*f.* borinn) á braut.

eða örðug-r), *er síðan hefur breytzt í* arga *og* örga, *en* örga *aptur í* urga; *sb. Fms. VII,* 156.

stn — sn: crıſnaþı ħ ·v· lꝍnð[33] 325 (2) *á* 37$_{6}$, at fremıa crıſnı[34] 325 (2) *á* 41$_{12}$, oc toco uıþ kríſnı[35] 325 (2) *á* 89$_{3}$.

ptn — pn: at apnı[36] 623 *á* 52$_{12}$ (*en* aptnı[37] 623 *á* 55$_{4}$, *og* — *lagfært, með* t *fyrir ofan* — apnı[37] 623 *á* 54$_{17}$), 677 *á* 63$_{22}$ *og* 68$_{3}$; þa apnaþıſc[38] 677 *á* 51$_{17}$, 54$_{13}$; at afnı[39] 625 *á* 9$_{3}$.

sts — ss: heſz[40] 645 *á* 14$_{24}$, ıcſz kırkıo[41] 325 (2) *á* 64$_{5}$, ıkrıſc kırkıo[41] 325 (2) *á* 76$_{7}$, ıkrıc kırkıo[41] 325 (2) *á* 84$_{21}$.

nd, *fyrir framan samhljóðanda eða samhljóðendur,* — n *eða* nn: (ndn — nn) cſtnū mānū er þar lágo bunnır með honū[42] 619 *á* 119$_{15}$, leıþ vt bvna en leẏſır hertekna[43] 623 *á* 7$_{2}$. — (ndg — ng) ſẏngō[44] 623 *á* 23$_{21}$ *og* 41$_{12}$, *og* þót v ſém ſẏng[45] 623 *á* 56$_{5}$. — (ndt — nt *eða* nnt) hantaka[46] 623 *á* 11$_{6}$,

33) krisnaði (*eptir framb., f.* kristnaði) hann fimm lönd. 34) at fremja krisni. 35) ok tóku við krisni. 36) at apni (*eptir framb., f.* aptni). 37) aptni. 38) þá apnaðisk. 39) at afni (*sb.* 36). 40) hess (*eptir framb., f.* hests, *equi*). 41) í Kriss- (*eptir framb., f.* Krists-) kirkju. 42) kristnum mönnum, er þar lágu bunnir (*eptir framb., f.* bundnir) með hánum. 43) leiðir út bunna, en leysir hertekna. 44) syngum (*f.* syndgum, *þiggj. eint. í karlk. af* syndug-r). 45) þót vèr sèm syngir. 46) hantaka (*ept. framb., f.* handtaka).

hantekın[47] 325 (2) *á* 43₁₁₋₁₂. — (ndl — nl *eða* nnl) anlıt[48] 623 *á* 28₁₃ *og* 31₁ *tvisvar (en* anðlıt[49] 623 *á* 31₄ *og* 53₂₅); anlat[50] 623 *á* 43₁₆, of anlıga feılnıq Gvþ p.[51] 677 *á* 23₃₇; ⁊ hvgþo at uanlıgaʀ[52] 623 *á* 39₂₀, fem vanlıgaft[53] 623 *á* 45₂₀; hǫnlaþ[54] 623 *á* 62₂₇. — (nds — ns *eða* nns) anfcotanf[55] 623 *á* 32₁; þv erfıgı anftẏgra[56] 623 *á* 31 *neðst;* pæıta añfpor[57] *Sks.* 1*b*₆.

ld, *fyrir framan samhljóðanda,* — l *eða* ll: (llr *sumstaðar þar sem nú er* ldr) stallra við, ellri *(miðstig af* gamall). — (ldn — ln *eða* lln) þa er varo aꝼ off hallṅ[58] 623 *á* 2₁₉. — (ldl — ll *eða* lll) mæðı ællıgu fpærðı[59] *Sks.* 149*b*₁₅, mæðı ællıgho fpærðı[59] *Sks.* 108*a neðst;* ef v elfcō þa rókılıga er v hvgıō mıllıga[60] 677 *á* 46₂₈, ⁊ calar off t fın mıllıga[61]

---

47) hantekinn. 48) anlit (*f.* andlit). 49) andlit. 50) anlát (*f.* andlát). 51) of anliga (*f.* andliga) skilning guðspjalls. 52) ok hugðu at vanligarr (*f.* vandligar). 53) sem vanligast (*f.* vandligast). 54) hönlaðr (*eptir framb., f.* höndlaðr). 55) anskotans (*eptir framb., f.* andskotans). 56) þú erfingi anstyggra (*eptir framb., f.* andstyggra). 57) veita annsvör (*eptir framb., f.* andsvör). 58) þá, er várn af oss halnir (*f.* haldnir). 59) meðr elligu (*f.* eldligu; *að þessu* ll *má ekki kveða sem* ddl, *heldur sem* ll *í öðrum málum*) sverði. 60) ef vèr elskum þá rœkiliga, er vèr hyggjum milliga (*f.* mildliga). 61) ok kallar oss til sín milliga.

677 *á* 47$_{13}$; þ́ auþvellıga[62] 677 *á* 54$_{11}$; ⁊ þvkı m̄ toꝛvelıct at t'a þ́[63] 677 *á* 72$_{17}$; of allar hollıgar gırnðır[64] 677 *á* 6$_{25}$. — *Jafnvel í niðurlagi orðs finnst* l *eða* ll *ritað fyrir* ld: meþ rıkı mıclo ocouın-fæll mıchıllı[65] 325 (2) *á* 24$_{6}$. — (ldt — lt *eða* llt) holtekıa ðottınſ[66] 623 *á* 24$_{11}$.

mskl — msl: heimsligr*, heimsliga*, *t. a. m.* heımſlıg er ſv hǫfnon heıſ̄[67] 623 *á* 49$_{22}$.

Margar fleiri úrfellingar mætti enn til tína, t. a. m. karm̊[68] *El.* 24$_{12}$ *og* mıllım kars ⁊ kono[69] *ÁM.* 60 *á dálk.* 47$_{5}$, *sem hvorttveggja kemur saman við framburð Svía og Norðmanna á vorum dögum.*

Líka ber við einstöku sinnum, að samhljóðandi er felldur aptan af orði, ef samhljóðendur eru fyrir framan, einkum ef næsta orð á eptir byrjar á samhljóðanda: Krist *f.* Krists *(opt),* ſpa kømr guð tıl hpærſ boſt[70]

---

62) þvi auðvelligar (*f.* auðveldligar). 63) ok þyki mèr torvellikt (*f.* torveldligt) at trúa því. 64) of allar holligar (*f.* holdligar) girndir. 65) með ríki miklu ok óvinsæll (*f.* óvinsæld) mikilli. 66) holtekja (*f.* holdtekja) dróttins. 67) heimslig er sú höfnun heims. 68) karmanni (*f.* karlmanni). 69) millim kars (*f.* karls) ok konu. 70) svá kömr guð til hvers brjóst (*f.* brjósts).

*) *Fornmenn draga þessi orð af einkunnar-meginhlutanum* heimsk; *en vjer drögum það af nafninu* heimska, *og segjum* heimskuleg-ur,-t,-a.

649 *á* 29₁₈, ſem ðvpa· i hreþ ſinſ[71] 623 *á* 56₂₁, pegr rikiſ þinſ[72] 623 *á* 59₁, þætta hæp pærit at hæpi þæſſa ſkrimſl at þ hæpir[73] *o. s. frv. Sks.* 34*b*₅, En æp ſkrimſ þ etr ſialpt piſka[74] *Sks.* 34*b*₁₅, æitt ſkrimſ er mæn calla margýgi[75] *Sks.* 34*a*₁₉.

Ath. Það ber við, að mistekið verður til stafanna, og sá er látinn standa, sem líklega hefur ekki heyrzt, en öðrum sleppt, er líklega hefur heyrzt, t. a. m. manz croſſetz[76] 623 *á* 42₁. *Hjer og hvar vantar samhljóðanda, þar sem ekki eru líkur til, að neitt hafi verið niður fellt í framburðinum t. a. m.* óvþar[77] 623 *á* 54₂₇₋₂₈; En e allir v vt gign[78] 623 *á* 52₁₃; En conūgren ingi freltiſc meþ flotta[79] 325 (2) *á* 80₁₄; hlvtacanði ſigr hſ[80] 623 *á* 45₈,

---

71) sem dúfa til hreðr (e = ei) síns (*f.* hreiðrs síns. *Hjer veldur það nokkru um, að tvö* s *verða saman*). 72) fegr (*f.* fegrð) ríkis þíns; ð *hefur orðið óskýrt milli tveggja erra.* 73) þetta hefir verit athæfi þessa skrímsl (*f.* skrímsls, *sem er hart framburðar*), at þat hefir. 74) En ef skríms (*f.* skrímsl) þat etr sjálft fiska. 75) eitt skríms, er menn kalla margýgi. 76) manns krossfets. *Framburðurinn hefur sjálfsagt verið eins og nú* (krossfess). 77) óverðar (*f.* óverðrar). *Sb. Placidus-drápu (útg. af Sveinb. Egilss.) bls.* 43, 10. *er. með* 1. *skýringargr.* 78) En er allir váru út gignir (*f.* gingnir, gengnir). 79) En konungrinn Ingi freltisk (*f.* frelstisk) með flótta. 80) hluttakandi sigr (*f.* sigrs) hans.

til utſuðı oc.....[81] *Sks.* 35*b*1, ſel alexıſ[82] 623 *á* 57₁₆, guð *f.* guðs, *sb.* §. 34, 3.

UM VÍXLUN Á STÖFUM.

49. *Stöku sinnum skiptir svo um í orði, að það verður aptar sem framar ætti að vera, og það framar sem aptar ætti að vera, á sama hátt og nú á dögum, þegar menn heyra sagt* gelmíngur *f.* gemlíngur, náglætti *f.* lágnætti, *o. s. frv. Þessi hljóðvíxlun kemur að sönnu í ljós í handritunum*, en er ekki jafn-tíð sem í grísku eða eingilsaxnesku; hitt ber optar við, að stafirnir hafa víxlazt, ekki vegna framburðarins, heldur af ónákvæmni eða vangá þess, er ritað hefur, sem ráða má af því, að slíkt er stundum lagfært á eptir, af sjálfum ritaranum. Dæmi:* ars *f.* rass; vıȷ. uetr oc xx meþ þeī enō frýſta er ħ uar ueſtr[83] 325 (2) *á* 72₁₄; Girkir *f.* Grikkir og girskr (*e.* girzkr) *f.* grikkskr; bjartr *f.* brattr *(arduus) optar enn einu sinni á fremstu blöðunum í* 677 (*sb.* þrakk *og* þjark); þærll (*f.* þræll) 625 *á* 75₂, þęrlſ

---

81) til útsuðr (*f.* útsuðrs) ok. 82) sæl (*f.* sæls) Alexis. 83) sjau vetr ok tuttugu, með þeim enum frysta (*f.* fyrsta), er hann var vestr.

*) *Stundum festist hljóðvíxlun, svo að hennar gætir alls ekki, eins og í* harðr *og* hraðr, *sem líklega eru sama orð fyrir öndverðu, í* stirðr *og* striðr, snotr *og* snyrtiligr, borði *og* brydda, *o. s. frv.*

(*eig. eint. af* þræll) 623 *á* 64, þerlſ (*sama*) 623 *á* 47 11; Sıþaɴ lęt ħ þenıa línu ſtérŋ á mıþıl hęla tveɢıa[84] 623 *á* 46 29; ſcẏrᴅ[7] (*f.* skrýddir) 623 *á* 51 22; gerðdı (= greddi *f.* greiddi) 625 *á* 94 1; drekenn ſcırþr ı ıarþar holor[85] 673 *A á* 56 13; tegnða m̄ (*f.* tengdamenn) *í Trójumanna-sögu í Hauksbók;* þ at ħſ lıð v þ ollo ꝼrænclıg. ſē þ uar mıclo ꝼleıra[86] 655 *Fragm. XXIX á* 2 12; nanꝼ (*f.* nafn) 623 *á* 53 7; hlıap (*f.* hjálp) 623 *á* 36 8; fra ennı œzþto gvþſ gıoſ[87] 623 *á* 15 14 (*nema ef* þ *er sett einúngis til uppfyllingar);* oc býðr hon þo glaðlega nœrēg allum aꝼpſrıngū ſınū[88] *Sks.* 10*a* 4, *sb.* ſpallta (*eig. eint. af* saltari) *á ísl. skjali (máld. Höskuldsstaða-kirkju)* 1395 (*V,* 12); éoxkn (*f.* éokxn = éoksn = éoxn = eoxn, *þ. e.* öxn = yxn, *gjör. fleirt.)* 1812 *bls.* 19*a* 8; flęlþo (*f.* flœðu = flýðu) 623 *á* 21 1; flezlo (*þol. eint. af* fœzla) 623 *á* 43 8 *(hjer er settur depill undir fyrra ellið, til marks um, að því sje ofaukið);* baſſıvſ 623 *á* 47 17 *(hjer er sett sitt merki undir hvorn þeirra stafa, sem um er skipt, til að sýna, að maðurinn hafi heitið* Blasius); cẏþ þv þvngleık ⁊ ſeñrpı þesa froſtz[89] 623 *á* 34 8 *(deplarnir fyrir ofan*

---

84) Síðan lèt hann þenja línu-sterng (*f.* -streng) á miðil hæla tveggja. 85) drekinn skírðr (*f.* skríðr) í jarðarholur. 86) því at hans lið var því öllu frænkligra (*f.* fræknligra), sem þat var miklu fleira. 87) frá enni œztu guðs gjöf. 88) ok býðr hon (*jörðin*) þó glaðlega nœreng allum afspringum sínum. 89) eyð þú þungleik ok snerpi þessa frosts.

ſenrpı *sýna hvernig lesa á;* snerpi *er kvennkynsorð, dregið af* snarp-r *á sama hátt og* leti *af* lat-r *o. s. frv.);* þaut dag (*f.* þuat dag, *þ. e.* þváttdag) 1842 *bls.* 2*b* 27; ſav (*f.* ſva, *þ. e.* svá) 625 *á* 713 (*en á* 979: ſav, *til að sýna, að þar eigi að standa* ſva); ⁊ſpaðı oðrv̄ bana en oðrō aptr kavmo tıl hırð vıſtar[90] 625 *á* 174; ſıg ſıaꝼlan[91] 625 *á* 147; leırkvrkvr (*f.* leirkrukkur) 625 *á* 259 (*en* leırkrvkvrn *í* 10. *línu);* þrop (*f.* þorp) 625 *á* 499; ı· alexnaða aegıpta lðı (*þ. e.* í Alexandria á Egiptalandi) 625 *á* 609; Petvrs pľı[92] 625 *á* 6013; Anðeraſ (*f.* Andreas *postuli*) 625 *á* 68*neðst og* 6912; at þv haꝼnaðır goða boltı[93] 625 *á* 749; alðergı (*f.* aldregi) 625 *á* 7514; pılſ (*f.* písl) 656 *A* 1 *á* 3219,22; ıgeng 655 *Fragm. X*[1] *á* 123 (*f.* í gegn); þar ſpretr eın mıkıll brvnr ſa e harlða groðı ſamr[94] 625 *á* 215; *en fremur* mertoð (*f.* metorð) 625 *á* 5219, sarı (*f.* svaraði) 625 *á* 752. *Um tóma raddarstafi er sjaldan skipt; þó finnst:* rettravþ (*f.* rettrvaþ, *þ. e.* rètttrúaðir) 625 *á* 317.

---

90) ok spáði öðrum bana, en öðrum aptrkvámu til hirðvistar. 91) sig (*f.* sik) sjálfan. 92) (Peturs *f.*) Petrus postuli. 93) at þú hafnaðir goða blóti. 94) þar sprettr einn mikill brunnr; sá er harðla gróðrsamr.

UM STAFA-SKIPTI.

50. *Það er ekki hljóðvarp — þó það líti svo út á stundum —, þegar tekið er úr orði og eitthvað annað sett í staðinn, án þess orðið skipti um fall, kynferði, stig, persónu, eða snúist í annað orð. Þessi hljóðbreytíng, er ekki þáleiðis takmarkalaus, að hvern staf er vill megi setja fyrir hvern annan, heldur tíðkast einúngis að setja suma samhljóðendur fyrir suma aðra samhljóðendur og suma hljóðstafi fyrir suma aðra hljóðstafi, og ekki nema í sumum orðum. Þetta sýnir sig betur á dæmum þeim, er hjer munu til færð.*

a *verður* e, *einkum í atviksorðinu* val —. vel, hvarvitna (hvarvëtna) — hvervitna (hvervëtna), hvatvitna (hvatvëtna) — hvetvitna (hvetvëtna), *og þar næst í* -ari, *sjer í lagi sem endíngu karlkynsorða, er drágast af sögnum* (q^a lerar g^7 þo þat e^7 ıarll· M·[95] 623 *á* 13_3, leıkerıɴ[96] 623 *á* 19_1, þv kvnn^7 egı ſcapera þıɴ[97] 623 *á* 22_9, tıgn rıᴅeraſcapar ẏþvarſ[98] 623 *á* 31_1, aꝼ rıððerv̄ pılatı ıarls[99] 625 *á* 67*neðst*, ſtallere[800] 325 (2) *á* 61_{11}, fẏrır rennere c^ı ſt[1] 619 *á* 105_{28}, Mæıſtære Aſlakr[2] *á norrænu skjali Skúla jarls*

95) kvalerar gerðu þat, er jarl mælti. 96) leikerinn. 97) þú kunnir eigi skapera þinn. 98) tign ridderaskapar (c *hefur fyrst verið ritað* a, *vegna þess* a *fer á eptir*, *en síðan lagfært óhönduglega*) yðvars. 99) af ridderum Pilati jarls. 800) stalleri. 1) fyrirrenneri Krist (*f.* Krists). 2) meisteri Áslákr.

(— *I*,1 — *ár* 1225?), *en þó líka í* alteri (þa var heyrþ raꝺ aꝼ hımnı yꝼ alltera[3] 623 *á* 54₂₈) *f.* altari, misseri (*nú* missiri) *f.* missari. *Þar á ofan finnst hljóðbreytingin* a — e *víða í norrænum** *ritum, ekki að eins í þeim orðum, er* e *hefur haldizt í hinum nýjari Norðurlanda málum, eins og í* þer, þet, þenn *(á dönsku* d e r, d e t, d e n*), eður í sjálfu niðurlaginu* (*t. a. m.* er mer pærı þætta lıoſare ꝼ aughū[4] *Sks.* 104*b*₃, þa par ꝥ æıtt kẏn er mẏclo var hanū gagnſtaðlıgare[5] *Sks.* 34*b*₁₂), *heldur og í mörgum öðrum, t. a. m.* drega *f.* draga *(sjá hina prentuðu Placidus-drápu á* 36. *bls.). Á íslenzku hefur þessi* e-*tegund staðnæmzt allt til vorra daga í atv.* vel. *(Hljóðbreyting þessi lítur að nokkru leyti út eins og hljóðvarp.)* — e *snýst í* a, *í* mustari (ımvſtarı heılagſ pꝺlı[6] 623 *á* 54₅; mvſtarı[7] 625 *á* 27*neðst*, 32₁₅, 52₁₄, 54₈, 84₇; ımvſtarınv[8] 85₁₄; Mvſtarı[9] 27₁₇; mẏſtarı[10]

3) þá var heyrð rödd af himni yfir altera (altari *ýmist kynl. eða karlk.*). 4) at mèr væri þetta ljósare *(eins og* l y s e r e *á d.)* fyrir augum. 5) þá var þat eitt kyn, er myklu var hánum gagnstaðligare. 6) í mustari heilags Pauli. 7) mustari. 8) í mustarinu. 9) Mustari. 10) mystari (y *f.* u).

*) *Sjaldnar á íslenzkum, en finnst þó, t. a. m.* Vatn þat eſ þvo helga m̄. ıſcırn vꝥ gıſteınō fegre *El.* 44₁₄, keſarenſ 325 (2) *á* 88₅.

28*neðst, o. s. frv.) f.* musteri *(af monasterium)*, valla (ſem ꝩax hæıt ı ꝩallanda blý[11] 649 *á* 100₂₅) *f.* vëlla; *sb.* bjargr (er ħ bıargr opt þæı..... er ſtórt hafa tıl ꝩcat[12] 649 *á* 117₁₆) *f.* bjergr *e.* bèrgr *e.* bërgr, gjafa (ħ..... ꝩıll os þ gıafa[13] 649 *á* 76₃, ſcýlðr at fýr gıafa[14] 649 *á* 44₂₆) *f.* gëfa, *o. s. frv., þar sem* ë = i *er klofið í* ja *(sjá* 3. *ath. í* 7. §*)*.

Stundum fer a *leingra, og breytist í* i, *ekki að eins í* þingat *f.* þangat *(t. a. m.:* þeır..... ſcvtoſc hıngat ⁊ þıngat[15] 623 *á* 5₂₅), *heldur og stundum í niðurlagi orða:* hınar meſto pınıngar. ⁊ allar endı-lauſar[16] 649 *á* 87₂₄ *(en* fagnaðr enda laus *í* 16. *línu)*, ⁊ ofundı æıgı þān er mæırı lán hefır en ħ ſıalfr[17] 649 *á* 148₆ *(en* ꝩırðū os ſıalfer þꝩı mınna ſem ꝩér hæfum mæıra lán af guðı[18] *í* 4. *línu)*, vı. dagar hıſ fıorðı tıgar[19] 649 *á* 73₂, æıgı ælcaðe ħ þa at æıns uꝩını ſını er ħ bar fýrır þæı[20] 649 *á* 43₁₈, með mān

---

11) sem vax heitt eða vallanda blý. 12) er hann bjargr opt þeim....., er stórt hafa til verkat. 13) hann..... vill oss þat gjafa. 14) skyldr at fyrgjafa. 15) þeir..... skütusk hingat ok þingat. 16) hinar mestu píningar, ok allar endi-lausar. 17) ok öfundi eigi þann, er meiri lán hefir, enn hann sjálfr. 18) virðum oss sjálfir því minna, sem vèr höfum meira lán af guði. 19) sex dagar hins fjórði tigar. 20) eigi elskaði hann þá at eins úvini síni, er hann bar (*f.* bað) fyrir þeim.

dauða ⁊ úaran ⁊ ufriði. ⁊ hþi pitni er ilt er[21] 61t á 357. *En öllu optar verður* i *að* a, *sem í dæmum þessum úr* 649: a mot anta cſti[22] 71 17, þa man þ taca til ẏðar erþhan mæler[23] 1508, petr pſa[24] 1411, Droten mín ſcapara pæit þ[25] 153*neðst*, par ſcapara[26] 6321, Eigi ma ret pifa mín ðœma ẏðr annā ðóm en þer hafeð til goꝛt[27] 3215, Ða er hīn hælgi Ẏ hugði át á gæta þeſſa dags[28] 884 (*en* 13512 *er fyrst ritað:* þeir hafa til þeſ alt coſt gæfa ſit ⁊ pizco ⁊ auðæſe[29], *en síðan gjört* coſt gæſe[30] *úr* coſt gæſa), Spa ſem driupanða hunang ero parrar poꝛt kono. ⁊ biartara piðſmioꝛpi hálſ hænnar[31] 1623, mæira þoꝛf eigū pér til þeſ en per kunnī ætla[32] 3321, þa ſculu æigi fa mæira almoſu[33] 877, til hœg hanðar guðs fæður[34] 4211, til hœg handar fæður[35] 4217, bera ærſæðe fẏrir æilifra

---

21) með manndauða ok úáran ok úfriði ok hvívitni, er illt er. 22) á mót Antakristi. 23) þá man þat taka til yðar, er prófetann mælir. *Eða væri rjettara, að skrifa* prófetan (*með einu* n), *sem kvennkynsorð, eins og* kempa, hetja? *sb.* Sturla, Skúta. 24) Pètr postula. *Sjá* 23. 25) Dróttinn, minn skapara, veit þat. 26) várr skapara. 27) Eigi má rèttvísa mín dœma yðr annan dóm, enn þèr hafið til gört. 28) Ðá er hinn helgi maðr hugði át ágæta þessa dags. 29) þeir hafa til þess allt kostgæfa sitt ok vizku ok auðæfi. 30) kostgæfi. 31) Svá sem drjúpanda hunang eru varrar (*varir*) portkonu ok bjartara viðsmjörvi háls hennar. 32) meira þörf eigum vèr til þess, enn vèr kunnim ætla. 33) þá skulu eigi fá meira almosu (*ölmusu*). 34) til hœgra handar guðs föður. 35) til hœgra handar föður.

pılð[36] 52_{20}, þ er hīn tıunda lutr allra mıſſara[37] 3_{2}, Sıa mego þer at ſa kømr laupanðe ūm fıoll. ẏfır laupanða bıoꝛg[38] 89_{14}, hælgar rıtnīgar þér er os ſẏna allar flıuganða pelar ens foꝛna fıanda[39] 58_{7}, apıtaða þa[40] $43_{18,22}$ *og* 88_{28}, h̄ ſparaða þæī[41] 67_{27}, h̄ løẏſtı alla ſína pını óꝛ hælpıtı. ⁊ laðaða þa tıl æılífrar dẏrð-ar[42]. 102_{29}, h̄ þıðða þāu mẏccla þela or boſte þæım[43] 107_{19}; *þegar* i *verður að* a, *kemur* j, *er dulizt hafði fyrir framan* i, *í ljós:* at pér megē þ gera er guðſ er pılıa tıl[44] 157_{6} *(en í* 3. *línu:* Værðı pılı þıŋ[45]), þa flẏgr h̄ ẏfır þæım. ⁊ bræıðır pængıa ſına ẏfır þæım[46] 89_{28}, fleſta þa gırkıa. ⁊ pærıngıa er honū fẏlgðu[47] 112_{20}. *(Á sumum stöðum er ekki full-víst, hvort framsöguh. er settur fyrir afleiðingarhátt**, *eða* a *fyrir* i, *sem þó mun virðast líklegra, þegar að er gáð, að* a

---

36) bera erfeði (*þ. e.* erfiði) fyrir eilífra hvíld. 37) þat er hinn tíunda lutr allra missara. 38) Sjá megu þèr, at sá kömr, laupandi um fjöll, yfir laupanda björg. 39) helgar ritningar þær er oss sýna allar fljúganda vèlar ens forna fjanda. 40) (hann) ávítaða þá. 41) hann svaraða þeim. 42) hann löysti alla sína vini ór helvíti ok laðaða þá til eilífrar dýrðar. 43) hann þídda þann mykla þela ór brjósti þeim. 44) at vèr megim þat gera, er guðs er vilja til. 45) Verði vili þinn. 46) þá flýgr hann yfir þeim ok breiðir vængja sína yfir þeim. 47) flesta þá Girkja (*fyrir* Girki, Grikki) ok Væringja, er honum fylgðu.

*) *Sb.* þo at h̄ pærðr ræıðr 50_{26}, þotte honū fıolfum..... ſem h̄ haſðe hparke oꝛðet ſıucr ⁊ ſár 116_{14} (*eða er á þessum stað* a = e?).

er einnig haft í skipunarhætti: þ er oc rangt goꝛt at peſlır mēn ſe mẏkıl later. ⁊ pılıa eıgı bıðıa ſer almoſu tıl guz þacca. En þ er ret at kennı mēn gefa gaum at guðſ boðoꝛðe ⁊ gıata pæl með rettre t. ⁊ gereſc malger ūm þoꝛf þæırra māna er þæır ſcolu parðpæıta[48] 3428—352, Uærðr at þpı at noccoꝛer ſpẏrıa ſpa[49] 5018, hpærr er ſpa faſttekın í flærð hınſ bānaða fıanða. at ęgı ræðeſc ť ognaſc ť ſcelpıſc þeſſe ſarẏrðı[50] 14326, ðẏrkıð párn ðroten pæl með þpı ollu er nu hæfum pér í fra ſagt ⁊ hæıðpırðlega. ⁊ á mīnaſc þān er ǽ par ⁊ ǽ man pera utan enða amen[51] 15015. *Óvíst er og, hvort* framað — er ſcurðarſkırn par framað hın atta dag[52] 5218 — *er af* frama, framaða, framaðr, *eða fyrir* framið, *af* fremja, frem, framda *og* framða, framiðr.)

a — o — u, *í* mannvit — monnvit — munnvit

---

48) þat er ok rangt gört, at veslir menn sè mykillátir ok vilja eigi biðja sèr almosu til guðs þakka. En þat er rètt, at kennimenn gefa gaum at guðs boðorði ok gjáta vel með rèttri trú ok gerisk málgir um þörf þeirra manna, er þeir skolu *(skulu)* varðveita. 49) Verðr at því, at nökkurir spyrja svá. 50) hverr er svá fasttekinn í flærð hins bannaða fjanda, at eigi ræðisk eða ógnask eða skelfisk þessi sáryrði. 51) dýrkið várn dróttinn vel með því öllu, er nú höfum vèr í frá sagt, ok heiðvirðlega, ok á minnask (*f.* á minnisk, minnisk á) þann, er æ var ok æ man vera utan enda. Amen. 52) er skurðarskírn var framað hinn átta dag.

(monpıt *Sks.* 2*a*21, 4*a*14, 84*a*17,29, monvıtı 677 *á* 2235, *sb. Sks.* 84*a*18, monpıtz *Sks.* 2*a*9, 5*a*9; munpıtı *Sks.* 92*b*23, munpıtz 92*a*26,*b*5). *Hjer er ekki víst að vita, hvort hljóðbreytíngin er sama og sýnist, og* a *verður að* o *fyrir framan* n, *eins og í eingilsaxn., en* o *aptur að* u, *vegna skyldleikans; eða* o *merkir* ö, *og er hljóðvarp, sem orsakast af vaffinu, en verður síðan* u; *(því ekki er líklegt, að höfundarnir eða ritararnir hafi leitt orðið af* munn-r og vit, *með því líka það er ritað með* a *á öðrum stöðum í sömu bókum, jafnvel á sömu blaðsíðum sem hitt).*

Fyrir afleiðslu-endínguna -an *hafa elztu bækur víðast hvar* -un (-on); *slíkt hið sama* -uðr (*e.* -oðr) *f.* -aðr, *ekki einúngis (eins og nú er títt) þar sem* ö *fer á undan, t. a. m. í* fögnuðr, *heldur og í* getnuðr (Vm̄ þenna ſuna getnoð mælte ſıalfr droten[53] 619 *á* 5528), þrifnuðr, *o. s. frv.*

a *og* u (o) *skiptast á í breytíngar-endíngum orða á norrænum bókum.* 1) a — u: En poſtoloꝛ h̄s ſparaðo[54] 619 *á* 6726, ſ·a ſcal ſálo mān̄z lıfa pıð guðſ orð[55] 619 *á* 881, ſẏrſt ſalen. en ſıðan bæðe lıcamr ⁊ ſælo[56] 619 *á* 8924, oll ſu þıonaſtu[57] 619 *á* 10325,

---

53) Um þenna suna getnuð mælti sjálfr dróttinn. 54) En postolor hans svaraðu. 55) svá skal sálo manns lifa við guðs orð. 56) fyrst sálin, en síðan bæði líkamr ok sálo. 57) öll sú þjónastu.

⁊ er á ſín væg hværſ þæırra þıonaſto[58] 649 *á* 1831 ₃, Þrıar ıartæınır ero en tıl þrettando dagſ[59] 649 *á* 621, *(sb.* fra enom þrettanda dægı[60] *í* 3. *línu á sömu bls.)*, í ſẏnðo ſot[61] 649 *á* 5727, en hælgaſto hotıð hotıða[62] 649 *á* 804, þæır k̄gar hugðu át vanðlega hımıntunglū ⁊ at hınu á gǽzto øðlı þæırra[63] 649 *á* 6028, á enom hælgaſto paſcha dægı[64] 649 *á* 7512, aſtvınum guðſ er ſva mẏcclo ælſco hoſðu vıð almatkan guð[65] 649 *á* 1072; (*um* ënu — *t. a. m.* þvı at ꜵugun h̄s ſꜵ́ á valt eno ınzſto lute hımıns[66] 649 *á* 576 — *er öðruvísi ástatt; því það er ekki að eins haft fyrir* ëna, *heldur einnig fyrir* ënir, ënar, ën, *t. a. m.* þa úglaððeſc h̄. ⁊ aller hınu agǽzto mēn er með honū varo[67] 649 *á* 5927, *og finnst ekki síður á íslenzkum bókum, enn á norrænum*)*. 2) u — a: Kona vıl tu æıga[68]

---

58) ok er á sinn veg hvers þeirra þjónasto. 59) Þrjár jarteinir eru enn til þrettándo dags. 60) frá enum þrettánda degi. 61) í syndo sótt (*í synda-sótt*). 62) en helgasto hótíð hótíða. 63) þeir konungar hugðu át vandlega himintunglum ok át hinu ágæzto öðli þeirra. *Þó gæti* hinu ágæztu *verið lagað eptir* hinum ágæztum *(o. s. frv. í öðrum orðum) í fleirt.* 64) á enum helgasto páskadegi. 65) ástvinum guðs, er svá myklo elsku höfðu við almáttkan guð. 66) því at augun hans sá ávallt enu innstu luti himins. 67) þá úgladdisk hann ok allir hinu ágæztu menn, er með honum váru. 68) Kona viltu eiga.

*) *Líka finnst* innu *f.* inna: grenıun ınu o aurgu ðẏra 656 *A*2 *á* 1214.

649 *á* 12₂₃, þetta ſtıgſ ẏfır. með coſt gæſe leſnıngar. ſẏrı ſẏſla goðſ pærcs. ⁊ ſẏrı gırnð ó oꝛðennar ſælo[69] 649 *á* 26₁₅, Vm̄ þeſſa nata arans mæler moẏſes[70] 649 *á* 89*neðst*, hpærr kendı ſıt mæl ⁊ ſıt lanz tunga[71] 649 *á* 92₁, ſcal nu gera þer ſẏrı ſtarf ⁊ ærſeðe þıt dẏrlega coꝛona[72] 649 *á* 110₉, Fareð á bꝛut er loket er meſſa[73] 649 *á* 141₂₉, en þ er at hælga kırkıa ıoħe baptıſta[74] 649 *á* 148₁₅, ſpa ſem hına œzta gıoſ[75] 649 *á* 41₇, (at hænū ⁊ ollum guðſ pínū møẏndı buaſc gatan tıl hımneſca ıerl̃m í upp ſtıgnıng drotenſ párſ tıl hīneſcr boꝛgar á hımnū[76] 649 *á* 88₁₂).

ö — u, *í* ꝼıuguña (*Sks.* 35*a*₂₂,₂₄, 36*a*₂₁,*b*₁₁) *f.* ſjögra, hufðingi (margha goða huꝼðıngıa[77] *Sks.* 89*b*₃) *f.* höfðingi, loꝼ ſvngv̄ (625 *á* 93₁) *f.* lofsöngum (*þiggj. fleirt. af* lofsöngr).

---

69) þetta stígs yfir, með kostgæfi lesningar fyri sýsla góðs verks ok fyri girnd óorðinnar sælu. 70) Um þessa náttúra (*nema ef lesa á, eins og skrifað stendur,* natura, *svo að orðið sje öldúngis latinskt)* arans mælir Moyses. 71) hverr kenndi sitt mál ok sitt (*eins og á d., fyrir* síns) lands tunga. 72) skal nú gera þèr fyri starf ok erfeði þitt dýrlega kóróna (*eða* corona, *öldúngis latinskt ?*). 73) Farið á braut, er lokit er messa. 74) en þat er at helga kirkja Jóhanni baptista. 75) svá sem hina œzta gjöf; *sb.* 63. 76) at hánum ok öllum guðs vinum möyndi (*þ. e.* myndi) búask gatan til himneska (*f.* hinnar himnesku? *eða stjórnar* til *hjer þol., eins og ad á lat.?*) Jerúsalem, í uppstigning dróttins várs til himneskrar borgar á himnum. 77) marga góða huſðingja.

u — ö, *í* tögr (tøg, *þol. eint., Al.* 529) *f.* tugr; flögur (ꝼlavgvr 625 *á* 20*neðst*) *f.* flugur; föglar (fǫglar 619 *á* 6721) *f.* fuglar; mön (J bethleē mаn ħ berafc lata[78] 619 *á* 59*neðst*) *f.* mun; frömvaxti (ꝼrav̄ vaxſtı 625 *á* 1414) *f.* frumvaxti; nokköra (nockavra vetr 625 *á* 172) *f.* nokkura; ꝺıoꝼavll[79], 625 *á* 413, Halr gızørӕ ſ.[80] 645 *á* 1415, fǫþǫr[81] 655 *Fragm. VIII á* 124; þeſſǫm tıþendō[82] 655 *Fragm. VIII á* 124; öndönni (holꝺıt lętr nv at ꜳnꝺǫnı[83] 623 *á* 4421) *f.* öndunni (*sb. Plac. hina prentuðu á* 368-10); h?ꝼyıøɴe (645 *á* 158) *f.* húsfreyjunni, ſylgıøɴӕ (645 *á* 1510) *f.* sylgjunnar, ſylgıøna (645 *á* 1517) *f.* sylgjuna, *o. s. frv.*

ö, e, ey, y *skiptast á í orðum, stundum allir, en stundum sumir, og eru þá ýmsir upphaflegir.* ö — ey, *í* öruggr — eyruggr (evruɢr 677 *á* 7922, þ..... er evruɢ ero[84] 677 *á* 3414), othb:eyꝫgu (*þiggj.,* = Oddbjörgu) *á ísl. skjali* 1380 (*III,* 14), othbeyrg (*gjör.,* = Oddbjörg) *á ísl. skjali* 1378 (*III,* 9). ö — e *og* ey, *í* öx — ex *og* eyx, örendi — erendi *og* eyrendi, görva* — gerva *og* geyrva (geýrþa

78) í Bethlehem mön hann berask láta. 79) djöföll (*f.* djöfull). 80) Hallr Gizörarson. 81) föðör (*f.* föður). 82) þessum tíðendum. 83) holdit lætr nú at öndönni. 84) þeir..... er eyruggir eru.

*) *Líka* göra, gera, geyra, gjöra, gjörva, gjeyrva.

ec hotvitna ilt[85] 645 *á* 109₂₈), glöggr — gleggr (vita glegt[86] 625 *á* 96₃) — gleyggr.* e — ö, *í* öðli *f*. eðli, tröðr (oc trøþr han under fotō[87] 673 *A á* 49₁₀) *f*. treðr, söfr (er h̄ søfr[88] 673 *A á* 53₄, þar er myrcr ſtendr h̄ þar søfr h̄[89] 673 *A á* 55₁₄, legſc þ oc søfr[90] 673 *A á* 56₁₀) *f*. sefr, öfri (fara hit ǫfra[91] *Sks*. 32*a neðst*, íǫfra gomi[92] *Sks*. 37*a*₈, af eno øfra lofte[93] *El*. 20₂, hīna ena éofre[94] 1812 *bls*. 2*a*₉) *f*. efri, öfstr (fra hinni fyſtu ſtund oc til hinnar ǫfſto[95] *Sks*. 110*b*₂₇) *f*. efstr, Grœnlöndingr (grǫnlǫndingar *Sks*. 36*a*₇) *f*. Grœnlendingr, öröndi (ū ſitt ǫrǫndi[96] *Sks*. 90*b*₁₀, ſino ǫrǫnde[97] *Sks*. 31*b*₂₀, at h̄ foꝛ nauðſynia ǫrǫnda ſaulſ[98] *Sks*. 145*b*₁₄) *f*. örendi, hölgi (hǫlgi, *t. a. m. í Hauksbók*) *f*. helgi, mössa (f kroſſ mǫſſo[99] *á norr. skjali* 1277,—*V*,₇) *f*. messa, [Ormr hrøqſc & eſ háll. Sua uþa & aller þr̄ eſ dioffoll ſyct. haler íſynþō

---

85) geyrða ek hotvitna (hótvitna?) illt. 86) vita gleggt. 87) ok tröðr hann undir fótum. 88) er hann söfr. 89) þar er myrkr stendr hann, þar söfr hann. 90) legsk þat ok söfr. 91) fara hit öfra. 92) í öfra gómi. 93) af enu öfra lopti. 94) himna ena öfri. 95) frá hinni fystu (*f*. fyrstu) stund ok til hinnar öfstu. 96) um sitt öröndi. 97) sínu öröndi. 98) at hann fór nauðsynja-örönda Sáls. 99) fyrir krossmössu.

*) *Hjer við gæti komið:* vökva (*þ. e*. vökvi) — vekva Q'þ tekr viþ veco ſē ſer viþ votnō *El*. 19₁₆) — veykva. — (*Sb*. mjel, smjer, kjet *á vorum dögum*.)

þ ero galaufer & hrøcvıſer ívelō[900] *El.* 288-11], flıuganda ørne[1] 619 *á* 482,4, eın guð í þrınnıngo. eın í guð ðómø[2] 619 *á* 1465, er ħ løýſtı ħ oꝛ ıarnø ⁊ allre pſunð[3] 619 *á* 12017 (*sb.* par ħ ū̅m daga í ıarne æın ſaman[4] 619 *á* 11820, *um sama mann*). y — ö, *í* þölði (þo at ħ þꝍlðı æına pınſl[5] *Sks.* 133*b*27) *f.* þylðı, þörði (æſ meñ þꝍrðe at býggıa hana[6] *Sks.* 28*b*19) *f.* þýrði, öfrinn (ſa ꝼıſkr gengꝛ s nogꝛ um allt lañð þᴙa at þᴙ haꝼa ꝍꝼrıñ tıl ſınſ boꝛz[7] *Sks.* 28*b*15) *f.* yfrinn. y — ö — e *og* ey, *í* yxn — öxn (éoxkn, *gjör. fleirt.,* 1812 *bls.* 19*a*8) — exn (ꝼæıta æxn oc ꝼagra ſauðæ[8] *Sks.* 142*b*27) *og* eyxn, nyrðri — nörðri (ıam pæl hın ſýðꝛı ſæm hın nꝍrðꝛe[9] *Sks.* 44*a*10, í ſýðꝛı ſıðuñı ſæm ínꝍrðꝛe[10] *Sks.* 44*a neðst,* ínꝍrðꝛa lut hımınſ[11] *Sks.* 103*a*21) — nerðri *og* neyrðri, syni — söni (ſonı 677 *á* 4415,

---

900) Ormr hrökkvisk ok es háll. Svá verða ok allir þeir, es djöfull sýkt (?), hálir í synðum, þat eru (*f.* er) gálausir ok hrökkvísir í vèlum. 1) fljúganda örni (*f.* erni, *aquilae*). 2) einn guð í þrinningu, einn í guðdómö (*f.* guðdóme, guðdómi). 3) er hann löysti hann ór járnö (*f.* járne, járni) ok allri prísund. 4) var hann um daga í járne (*f.* járni) einn saman. 5) þó at hann þölði eina pínsl. 6) ef menn þörði at byggja hana. 7) sá fiskr gengr svá nógr um allt land þeira, at þeir hafa öfrinn til síns borðs. 8) feita exn ok fagra sauði. 9) jám-vel hin syðri sem hin nörðri. 10) í syðri síðunni, sem í nörðri. 11) í nörðra lut himins.

ſóni 677 *á* 43_{27}, 44_{17} *tvisvar*, $_{19}$, ſøni 677 *á* 19_{21}, $_{22}$, ſøne 649 *á* 64_{20}) — seni *og* seyni, *og* synir — sönir (ſon *El.* 35_{2}, ſoneʀ *El.* 60_{10}, ſøn 677 *á* 23_{10}, 41_{12}, ſønır 649 *á* 51_{19}) — senir *og* seynir (ſøẏnır ræðaſc fæðr ſẏrır æſt[12] 649 *á* 13_{21}; *øy* = ey). ey — ö, *t. a. m. í* 677: Conā qvocþı lıoſ ıke[13] 34_{33}; ſa lóſtı oſſ ꝼ anðar ðaþa[14] 42_{26} (*en* levſtı[15] *í sömu línu*), hvr megı þ tróſtaſc at fıanðī monı engı ſɪɴa ſın vc ahō[16] 42_{13}, Sva mħı ð°tıɴ vıð helgā ıob. ⁊ ſagþı ꝼ enō foꝛna ſıāða. Svelga mō ħ ǫ. ⁊ unðſc ħ þ n̄. ⁊ tróſtıſc ħ at ıoꝛðon mónı fala ımuɴ ħō[17] 13_{10}, ef er..... tróſtıſc n̄ þ eıno[18] 18_{27}, hóra *(audire, høre á d.)* 44_{37}, *(audiunt)* 15_{31}, Hvgıt at er vþr brøþ m. ⁊rónıð ef er elſcıt Gvþ ſanlıga[19] 18_{27}, glómī *(obliviscamur)* 45_{31}, Oxna oc .v. cópta ec ⁊fer ec at revna þæ[20] 29_{17}, ðóıa *(mori, á d. dø)* 15_{3}, ðóıanða

---

12) söynir ræðask feðr fyrir ást. 13) Konan kvökði ljós í keri. 14) sá lösti (*á d. løste*) oss frá andar dauða. 15) leysti. 16) hverr megi því tröstask (*sb. trøste á d.*), at fjandinn möni (= möni? *eða* = muni?) engi finna sín verk á hánum. 17) Svá mælti dróttinn við helgan Job ok sagði frá enum forna fjanda: Svelga mon hann á, ok undrask hann þat eigi, ok tröstisk hann, at Jórdón (ó = á) möni falla í munn hánum. 18) ef èr..... tröstisk eigi því einu. 19) Hyggit at èr yðr brœðr mínir! ok rönið, ef èr elskit guð sannliga. 20) Öxna-ok fimm köpta (*á d. købte*) ek, ok fer ek át reyna þau.

(*morientis*) 42_{29}, móio (*virgine, á d. Mø*) 44_{18}; ec trøſtōc ū at mę́la þ[21] 34_{39}, ſvnþogr trøſtıſe mıſc̄ ⁊rıſı up[22] 38_{9}, høra (*aùdire*) 26_{21} *og* 40_{37}, høꝛa (*sama*) 19_{35}, opt ſtvrcıa betr ðōı en oꝛþ t Gvþ aſtæ h꞉oꝛto høranða[23] *42neðst*, høꝛþō (*audiebamus*) 42_{4}, høꝛþot (*audiebatis*) 17_{34} *og* 48_{18}, høꝛþoþ (*sama*) 26_{29}, høꝛþo (*audiebant*) 27_{16} *og* 70_{10}, høꝛþr (*auditus*) 27_{24}, þa mō hō queq lıoſ[24] 33_{14} *og* (*sömu orð eins rituð*) 34_{29}, þa eſ þ tøgıa oſſ ꝼ ſvnþō[25] 22_{38}, ⁊nøtıð er lıcālıg hl̄a agoto[26] 32_{2}, Harí ſıno brøtı hō ſvʀ t prvþı aſıono ſıɴar[27] 45_{17}, Sentu lazarū at h̄ ðrøpı aſ eınō ſıq ſınō vatnı atuqo mına[28] 23_{15}, mıſc̄naþu m ⁊ſenð laź. at h̄ ðrøpı aſ mınſta ſıq vatnı atuqo mına[29] 24_{39}, ðøıa (*mori*) 27_{20}; høra (*audiunt*) 22_{22}, Glømı engı veıt tıþ ıþnar[30] 17_{24}, t elðſ qøco[31] 77_{20}. *I* 649: pınðr ſcal þec føkıa[32] 154_{21}, alleʀ

---

21) ek tröstumk eigi at mæla þat. 22) synðugr tröstisk miskunn ok rísi upp. 23) opt styrkja betr dœmi, enn orð, til guðs ástar hjörtu höranda. 24) þá mon hon kvökva ljós. 25) þá es þeir tögja oss frá synðum. 26) ok nötið èr líkamligra hluta á götu. 27) Hári sínu brötti hon fyrr til prýði ásjónu sinnar. 28) Sentu Lazarum, at hann dröpi af einum fingri sínum vatni á tungu mína. 29) miskunnaðu mèr ok send Lazarum, at hann dröpi af minnsta fingri vatni á tungu mína. 30) Glömi engi veittri tíð iðrunar. 31) til elds köku (*f.* kvöku, *f.* kvökju, *f.* kveykju). 32) vindr skal þek (*f.* þik) fökja (*feykja þjer*).

þeır mēn..... er her gafo goðar gømdır guðſ boð-oꝛðū[33] 160_{17} (*sb.* guð gæfr h̄s ængar gøẏmdır[34] 649 *á* 159_{11}).

Í sögninni munu *e.* mundu *er óvíst, þar sem* u *og* y *skiptast á, fyrir hvort þeirra* ö *(t. a. m.* møne *El.* 17_5, mønðe 24*neðst*, 25_{16}, 27_8, 28_4, 31_{12}, 36_6, 55_{11}, mønðo 13_{13}, 17_{14}, 25_{15}, $26_{10,14}$, 27*neðst*, 28_2, møndo 16_1, 25_{12}) *er sett; nema þegar* ö *breytist aptur í* e (Mendo ıller m̄ alaſc íparadıſo[35] *El.* 29_2) *eða* ey (at boꝛgen møẏndı fẏrır ſaraſc[36] 649 *á* 71_{19}, æıgı møẏndı droten ſıalfr..... ſaſta[37] 649 *á* 72_{18}, at hanū ⁊ ollum guðſ pínū møẏndı buaſc gatan[38] 649 *á* 88_{11}, at guð møẏndı pılıa calla h̄ ſcıotla tıl mæıra metnaðr ⁊ rıkıs[39] 649 *á* 109_{23}) — *þá má ætla, að það sje sprottið af* y.

e *og* y *og* i *skiptast á í* -endi *og* -yndi *og* -indi, *sem endíngu kynlausra og kvennkenndra orða, t. a. m.* rèttendi *og* rèttyndi *og* rèttindi, sannendi *og* sann-

---

33) allir þeir menn..... er hèr gáfu góðar gömdir guðs boðorðum. 34) guð gefr hans engar göymdir. 35) Mendu illir menn alask í paradiso? 36) at borgin möyndi fyrir farask. 37) eigi möyndi dróttinn sjálfr..... fasta. 38) at hánum ok öllum guðs vinum möyndi búask gatan. 39) at guð möyndi vilja kalla hann skjótla (*f.* skjótliga) til meira metnaðr (*f.* metnaðar) ok ríkis.

yndi *og* sannindi. (-indi *tíðara á ýngri bókum; finnst þó t. a. m. í 677 á* 49_{28} : ı ohøgınðō ſınō[40]).

e — i, *í* örendi* — örindi. *(Hin síðari mynd orðsins er svo forn, að hún er t. a. m. höfð í 677:* þ vþ opt at goſogr ꝋ. a hſılıgā þl. En ef ħ ſenð þlıɴ neq̄ʀa ørınða þa fvr lıta m̄ n̄ þlıɴ er mel. þ at þ hþaſc ðtın ħſ. ⁊ vþa þ n̄ þ hvr ørınðıt beʀ helðr þ hvr ørınðıt bvþr. Gørıt ⁊ s goþ b. ⁊ halðıt avalt htſlo·Gvþ þot er ſéð oſſ ovþa at reca øɪınðı ħſ[41] 28*neðst*, Af þ var gabel hoſoð engıl ſenðr t ꝋaʀıā helðr en eɪɴ hvr aɴaʀa at hoſoð gʀ var maclıgr at boþa et heſta ørınðı[42] 35_{22}.)

e *er stundum ritað* ei, *þó ekki sje öldúngis víst, hvort framburðurinn hefur breytzt að því skapi:* Sa feʀ ut at ſıa bø ſɪɴ er ħ hvgr at eınō ẏt hl̄m eınō

---

40) í óhœgindum sínum. 41) þat verð (*f.* verðr) opt, at göfugr maðr á herfiligan þræl. En ef hann sendir þrælinn nekkverra örinda, þá fyrlíta menn eigi þrælinn, er mælir; því at þeir hræðask dróttin hans, ok virða þeir eigi þat, hverr örindit berr, heldr þat, hverr örindit býðr. Görit ok svá góðir brœðr! ok haldit ávallt hræzlu guðs, þót èr sèð *(sjáið)* oss óverða at reka örindi hans. 42) Af því var Gabríel höfuðengill sendr til Mariam, heldr enn einnhverr annarra, at höfuðárr var makligr at boða et hæsta örindi.

*) *Orðið er líkl. samsett af fastri fyrirs.* ör, eyr, er (*sb.* erlendis), *og* endi *af* and- (*gjör.* önd). *Eða er* erendi *f.* ærendi, *af* ár-r?

ꝧarō ſinō[43] 677 *á* 29₁₆ (*þó má vera, að hjer hafi misskrifazt, vegna þess* einō, *sem á eptir fer*), ꝫ v^r riðit a einō ðẏrligſtō ſmyrlv̄[44] 625 *á* 84₅, Runnr ſa ef moẏſef ſa loga oc eigi breíɴa[45] 655 *Fragm. VIII á* 2₁₃, at logum· ꝫ ſamþẏkt beiggia þ̄ıa[46] *ÁM.* 60 *í* 4 *á dálk.* 18₅, Ef m^r e^7 ſtaðen a ꝼíallum..... oc heíptír ħ ueðı[47] *ÁM.* 60 *í* 4 *á dálk.* 57₃₁, þæır kunnu fẏrr æccı mæl nema hebreıſcu eına[48] 649 *á* 92₃, kēır (= kemr) 625 *á* 75*neðst*, þv vıll þer eıckı ſkılıaſc ꝥ er amot er þınō vıllıa[49] 625 *á* 68*neðst*, greíðit ðtínſ gavtvr ꝫ gıð reíttá ħſ ſtıgv[50] 625 *á* 90₃, reıð eınv̄ ꝼıoıðvng lanðſ pılatvſ[51] 625 *á* 94₆. *Skinnbókin* 325 (2) *hefur þetta* ei *f.* e *eitthvad* 40 *sinnum í hlutteikn. liðins tíma**: at þa ꝳv̄ðı ua ðreıpıɴ ſunr ħſ[52] 26₃, var ſumpt ðreıpıt

---

43) Sá ferr út at sjá bœ sinn, er hann hyggr at einum ytrum hlutum einum ok aurum sínum. 44) ok var riðit á einum dýrligstum smyr(s)lum. 45) Runnr sá, es Moyses sá loga ok eigi breinna. 46) at lögum ok samþykkt beiggja þeirra. 47) Ef maðr er staðinn á fjallum..... ok heiptir hann veðr. 48) þeir kunnu fyrr ekki mál, nema hebreisku eina. 49) þú vill þèr eikki skiljask þat er á mót er þínum vilja. 50) greiðit drottins götur ok gerið reitta (*eða er hjer víxlun* ei *f.* ie = je = è) hans stigu. 51) reið (*f.* reð; *eða f.* rieð, rjeð, rèð) einum fjórðung lands Pilatus. 52) at þá myndi vera dreipinn sunr hans.

*) *En sjaldan öðruvísi:* á ueiɴꝉ (34₈) = a uęnðlanðe (34₃), *þ. e.* á Vindlandi; eıgıll (*f.* Egill) 78₂₃.

af eɴ ſumpt hteıchıt.' foſtrı ħſ ðreıpıɴ eɴ ħ hteıkıɴ[53] 34₂₁₋₂₃, uęırıt (*f.* verit) 36₂₄, uęírıt (*sama*) 56₁₈, heıf (*f.* hefir) 40₁₄, heıſır (*sama*) 47₆, hęıf[7] (*sama*) 55₂₂, veıgıt (*f.* vegit) 48₁₅; *sb.* tæıkít (*f.* tekit) 322 *blað.* 3c₅, at lābıt ſe ſæꝼt oc cıtıt[54] 625 *á* 74₁₃ *(en* étıð *í* 16. *línu).*

Einkum er ei *sett fyrir* e *framan við* gi *og* gj, *af því menn hafa verið farnir að kveða að* egi *og* egj *eins og nú er gjört:* uegſ þeſſe røc ſeıgıa[55] *Plac.* 2 (18 *á bókf.*), *og í* 649: ſæıgıa 67₂₉, Sæıgıa 64₈, *og jafnvel* ſæía 124₂₆, ſæıgıaſc 154₂₁, Sæıgı 17₁₄, ſæıgıð 80₂₁, ſæıgū 27₂₉; ðæıgı (*þiggj. eint. af* dagr) 649 *á* 5₁₇, 47₂, 54₁₃, 58₂₃, 59₄, *og* dæıgı 12₂₉, 33₁₉, 41₉, 47₃, 54₄, 52₁₇ (domſdæıgı), 55₅, 72*neðst* (dæıgıuō); *sb.* hvéʀ er maꝫ vǽgı ſcvlðı haua ſvr veıgıt lanðı oc lauſū øǹrı[56] 325 (2) *á* 48₁₅, allæ þær qlæ er vðꝛ kēır ıhvg mer aheıðꝛ at leıgıa[57] 625 *á* 76₁.

---

53) var sumt dreipit af, en sumt herteikit; fóstri hans dreipinn, en hann herteikinn. 54) at lambit sè sæft ok eitit (*f.* etið). 55) vegs þessi (*ekki ritað* þesso *á bókf.*) rök seigja — *nú framborið* seia. *Þó sýnir hendingin* veg-s, *að hjer eigi að lesa* segja, *eins og samkvæmt er hneigingu sagnarinnar* (segja: sagða = fremja: framða = berja: barða, *o. s. frv.*). 56) hverr, er mann vægi, skyldi hafa fyrveigit landi ok lausum eyri. 57) allar þær kvalar, er yðr keimr í hug mèr á hendr at leiggja.

ei *ritað* e: ðomıtıan[7] kesarı[58] 623 *á* 131 5 *(en* 11 1 *er fyrst ritað* kesarı *en síðan sett* ı *fyrir ofan)*; frestne *Plac.* 13 (310 *á bókf.*) *og* 25 (513 *á bókf.*) *f.* freistni; þerra *Plac.* 15 (322 *á bókf.*) *f.* þeirra *eðá* þeira; á ęno a͞ıga bragþı[59] 623 *á* 523, á enō ðꝛottınſ ðęgı[60] 623 *á* 5426; ſvenɴ *Plac.* 23 (52 *á bókf.*) *f.* sveinn *(piltur)*, Svenı var naꝼn geꝼıt[61] 623 *á* 523, ſueñínō[62] 623 *á* 4022; þema (*f.* þeima = þessum) 619 *á* 6228, 8817, 8918, 912,18, 1009, 1081, 11020; heılagléck (*þól. eint. af* heilagleikr) 623 *á* 3817; *neitunarorðið* eigi *er alstaðar (?) í* 623 *ritað annaðhvort* egı (*t. a. m.* 322) *eða* égı (*t. a. m.* 217, 87); aꝼ ego ſɪɴɪ[63] 623 *á* 5218 (*en* 201 *er* ı *sett fyrir ofan* ego); Sa ẏþvar..... ſcal egnazc ꝼrelſı[64] 623 *á* 5415 (*en* eígnafc 202); ⁊ hnegþo hoꝼvð ſín[65] 623 *á* 5821; þa fẏllðıſc ıarll mıkıllar rępı[66] 623 *á* 4625; t hreþ ſınſ[67] 623 *á* 5621; Oreın ſkepna oc leðæñðe[68] *Sks.* 10*a*9; Magſımıanuſ grepa ſoñ[69]

---

58) Domitianus kesari. 59) á énu augabragði. 60) á enum dróttinsdegi. 61) Svenı (*sveininum*) var nafn gefit. 62) svéninum. 63) af egu sinni. 64) Sá yðvar..... skal egnask frelsi. 65) ok hnegðu höfuð sín. *Sögnin* hneig-ja *er dregin af* hneig (*þál. tíð af* hníga) *með sama hætti og* reis-a *af* reis, beit-a *af* beit, *eins og líka* hneigja *merkir að* »*láta* hníga», reisa *að* »*láta* rísa», beita *að* »*láta* bíta». 66) þá fylldisk jarl mikillar reði. 67) til hréðr(s) síns. 68) Órein skepna ok leðendi. 69) Maximianus grefa son.

623 *á* 59₅. — *ÁM.* 677 *hefur þessi* c *og* é *fyrir* ci: freftonar *(tentationis)* 18₂₁, frefton *(sama)* 18₂₃; freftni 24₂₅,₂₆, 51*neðst,* 53₂₀, 59₃₇; reftı up (*a mortuis excitaret*) 65₁₉; hel (*sanus*) 80₃₂; helfo (*sanitatem*) 57₂₀; ıartenō[70] 14₄; enō (*soli, uni*) 58₃₄, 64₄; Jeno mūclıfı[71] 62₁; aeno auga bragþı[72]; Amalechıte þyþıfc flekıanðı lyþr. Hvat er flekıāðı lyþr nēa hug ıarþlıg m. þ er þesa heīf fęlo hyGıa va alā fǿtleıc ⁊ fognoð. þa hıar fıa flekıanð lyþ er elfcenðr ıarþlıg hl̄a vılıa ga fer at avextı aɴaʀa fcaþa[73] 30₂₀₋₂₂; flecıa (*lingunt*) 23₆; flecı (*lingant*) 23₂; flecþo (*lingebant*) 22₈,₃₆; Hunða flecıq[74] 23₅; recar (*errat*) 64₁; recāða (*errantem*) 73₁₅; recaþı (*errabat*) 62₂; hrvglec[75] 64*neðsta orð;* fǿtlec[76] 66₁₈; ıkunlec (*in notitia* = *notum*) 67₃₁; gmlecr[77] 70*neðst;* heılaglecf[78] 52₃₈; fpalex[79] 50₂₁,₂₅, 52₈,₁₀, 84₂₁; fego m̄[80] 64₆; hnegþı (*declinaret* = *conver-*

---

70) jartenum. 71) Í enu munklífi. 72) á enu augabragði. 73) Amalechitae þýðisk slekjandi lýðr. Hvat er slekjandi lýðr, nema hugir jarðligra manna, þeir (*f.* þeira) er þessa heims sælu hyggja vera allan sœtleik ok fögnuð? Þá herjar sjá slekjandi lýðr, er elskendr jarðligra hluta vilja gera sèr at ávexti annarra skaða. 74) Hunda sleking. 75) hrygglek (*þol. eint. af* hryggleikr). 76) sœtlek (*þol. eint. af* sœtleikr). 77) grimmlekr. 78) heilagleks. 79) spáleks (*eig. eint. af* spáleikr). 80) legumenn (*mercenarii*).

teret) 60_{39}; etr (*venenum*) 14_{25}, 15_{22}, 50_{33}; vetıt (*praebetis*) 26_{39}; Uetıþ (*praebete*) 27_{36}; vetı (*praebuit*) 52_{38}; veti (*praebuit, praeberent*) 56_4, 60_{23}, 50_{38}; varþvetr (*hlutteкn. liðins* 7 *tíma*) 24_{32}; ıſvet (*in cohortem*) 54_{35}; ſvet (*cohortes*) $35_{2,5,14}$; ſvet (*sama*) $35_{8,15}$; het (*appellatur*) 75_{33}; let (*oculus convertebat*) 60_3; þeſſ er oſſ ɂletanða[81] 20_7; letaþı (*studerent*) 79_{27}; þa er er ſeþ valaþa ıhēı. fvr lıtıð þa n̄. þot er ſeð necq̄r 7 vc 7 þa aletılıg[82] 26_{36}; leðı (*duxit*) 52_2; heþ (*serenitas*) 75_{38}; heþnō (*ethnicis*) 22_{35}; heþıɴa (*ethnicorum*) 52_{15}; leþınða[83] 28_{21}; leþretō (*correcto*) 34_{18}; af vaveflıg freıſtnı[84] 54_{11}; hlefren (= hleifrinn) 57_{24}; fréſta (*tentare*) 36_1, 54_{22}, 62_{14}; fréſtnı 52_7, 79_{28}; fléri (*plura, plures*) 58_{22}, 69_{30}, *en* flęrı (*plures*) 69_{32}; þér ſvor. (= þeir svöruðu) 76_{39}; éꞅ[85] 33_{39}; ogofugléc[86] 64_{30}; 7 vþléc[87] 78_{35}; ſarlécr[88] 76_{18}; cuɴlécr[89] 78_{32}; ſpalécſ[90] 64_3, 80_{34}; ǫ́tt (*heldur enn* ǫ́ıt, *veneno*) 50_{30}; vét (*scit*) 68_{32}; varþvéta (*custodiunt*) 36_{30}; varþvéto (*servabant*) 40_8; rét

---

81) þess er oss ok letanda. 82) þá er èr sèð (*sjáið*) válaða í hemi, fyrlítið þá eigi, þótt èr sèð (*sjáið*) nekkver verk þeira áletilig. 83) leðinda (*leiðinda*). 84) af váveflıgri freistni. 85) éns (*unius*). 86) ógöfuglék. 87) verðlék. 88) sárlékr. 89) kunnlékr. 90) spáléks.

(*scripsit*) 52 34; létaþ (*quaesitum*) 53 32; bét (*mordebat*) 75 26; léðı (*duxit*) 61 10; léðo (*duxerunt*) 58 3; réðıſc (*irascebatur*) 55 33; héþ (*serenitatem*) 75 39; aléþ cōen[91] 81 22; léþrétıſc (*corrigatur*) 47 27; *og enn fleiri.* — (Zepherín⁊ ꝑ let hafa gler kaleca. en Urban⁊ ꝑ bauð at hafa kaleca ⁊ patenoꝛ oꝛ golle ł oꝛ ſılfre[92] 619 *á* 138 14-15, oꝛ kalec[93] 619 *á* 139 3. *En með* ı: Julı⁊ ꝑ fẏr bauð at dẏſa ollo coꝛp ðn̄ı í calıc ſem ſum men hafa goꝛt[94] 619 *á* 139 2, talaðe h̄ra ȷon eꝑt gullkalık þeım[95] *á ísl. skjali II*, 11, *rituðu ár* 1360, *og skömmu neðar á sama skjali:* gullkalıkrın̄, *en þó* kalekınum *í næstu línu þar fyrir neðan.)* — *Þessi ritsháttur* (ę *f.* ei) *er einnig víða hafður í* 325 (2), 625, *o. s. frv. Munu menn einnig hafa talað svo, og mun þaðan vera komið* e *í dönskum orðum þar sem vjer höfum* ei.

á — ó, *einkanlega fyrir aptan* j *og þar sem* a *mundi snúast í* ö:

En óen fvr let þegr en foꝛna farveg ſın ⁊bvt

---

91) á léð kominn. 92) Zepherinus papa lèt hafa glerkaleka, en Urbanus papa bauð at hafa kaleka ok patenur ór golli eða ór silfri. 93) ór kalek. 94) Julius papa fyrbauð at dýfa öllu corpus domini í kalík, sem sumir menn hafa gört. 95) talaði herra Jón eptir gullkalík þeim.

teret) 60$_{39}$; etr (*venenum*) 14$_{25}$, 15$_{22}$, 50$_{33}$; vetıt (*praebetis*) 26$_{39}$; Uetıþ (*praebete*) 27$_{36}$; vetı (*praebuit*) 52$_{38}$; vetı (*praebuit, praeberent*) 56$_{4}$, 60$_{23}$, 50$_{38}$; varþvetr (*hlutteкn. liðins tíma*) 24$_{32}$; ıſvet (*in cohortem*) 54$_{35}$; ſvet (*cohortes*) 35$_{2,5,14}$; ſvet (*sama*) 35$_{8,15}$; heт̄ (*appellatur*) 75$_{33}$; let (*oculus convertebat*) 60$_{3}$; þeſſ er oſſ ⁊letanða[81] 20$_{7}$; letaþı (*studerent*) 79$_{27}$; þa er er ſeþ valaþa ıhēı. fvr lıtıð þa n̄. þot er ſeð necq̄r vc þa aletılıg[82] 26$_{36}$; leðı (*duxit*) 52$_{2}$; heþ (*serenitas*) 75$_{38}$; heþnō (*ethnicis*) 22$_{35}$; heþıɴa (*ethnicorum*) 52$_{15}$; leþınða[83] 28$_{21}$; leþretō (*correcto*) 34$_{18}$; af vaveflıg freıſtnı[84] 51$_{11}$; hlefren (= hleifrinn) 57$_{24}$; fréſta (*tentare*) 36$_{1}$, 51$_{22}$, 62$_{14}$; fréſtnı 52$_{7}$, 79$_{28}$; flérı (*plura, plures*) 58$_{22}$, 69$_{30}$, *en* flęrı (*plures*) 69$_{32}$; þér ſvor. (= þeir svöruðu) 76$_{39}$; éɴſ[85] 33$_{39}$; ogofugléc[86] 64$_{30}$; vþléc[87] 78$_{35}$; ſarlécr[88] 76$_{18}$; cuɴlécr[89] 78$_{32}$; ſpalécſ[90] 64$_{3}$, 80$_{34}$; étt (*heldur enn* eıt, *veneno*) 50$_{30}$; vét (*scit*) 68$_{32}$; varþvéta (*custodiunt*) 36$_{30}$; varþvéto (*servabant*) 40$_{8}$; rét

---

81) þess er oss ok letanda. 82) þá er èr sèð (*sj* válaða í hemi, fyrlítið þá eigi, þótt èr sèð (*sjáið*) neki verk þeira áletilig. 83) leðinda (*leiðinda*). 84) af vefligri freistni. 85) éns (*unius*). 86) ógöfugflék. verðlék. 88) sárlékr. 89) kunnlékr. 90) spáléks.

(*scripsit*) 52₃₄; létaþ (*quaesitum*) 53₃₂; bét (*mordebat*) 75₂₆; léðı (*duxit*) 61₁₀; léðo (*duxerunt*) 58₃; réðıſc (*irascebatur*) 55₃₃; héþ (*serenitatem*) 75₃₉; aléþ cōen[91] 84₂₂; léþrétıſc (*corrigatur*) 47₂₇; *og enn fleiri.* — (Zepherín⁊ p̄p let hafa gler kaleca. en Urban⁊ p̄p bauð at hafa kaleca ⁊ patenoꝛ oꝛ golle ť oꝛ ſılfre[92] 619 *á* 138₁₄₋₁₅, oꝛ kalec[93] 619 *á* 139₃. *En með* ı: Julı⁊ p̄p ſẏr bauð at dẏſa ollo coꝛp dnı í calıc ſem ſum mēn hafa goꝛt[94] 619 *á* 139₂, talaðe h̄ra ȷon ep̄t gullkalık þeım[95] *á ísl. skjali II,*₁₁, *rituðu ár* 1360, *og skömmu neðar á sama skjali:* gullkalıkrın̄, *en þó* kalekınum *í næstu línu þar fyrir neðan.)* — *þessi ritsháttur* (ę *f.* ei) *er einnig víða hafður í* 325 (2), 625, *o. s. frv. Munu menn einnig hafa talað svo, og mun þaðan vera komið* e *í dönskum orðum þar sem vjer höfum* ei.

á — ó, *einkanlega fyrir aptan* j *og þar sem* a *mundi snúast í* ö:

En oen ſvr let þegr en foꝛna farveg ſın ⁊bvt

91)' á léð kominn. 92) Zepherinus papa lèt hafa glerkaleka, en Urbanus papa bauð at hafa kaleka ok patenur ór golli eða ór silfri. 93) ór kalek. 94) Julius papa fyrbauð at dýfa öllu corpus domini í kalík, sem sumir menn hafa gört. 95) talaði herra Jón eptir gullkalík þeim.

7 s annā farveg[96] 677 *á* 52₂₅, En ef þ vaf at gort þa hrf oen aftr þeg ıfarveg fın[97] 677 *á* 52₃₄, Sıþā m. ħ vıþ ona at hō fcvlðı fvlgıa ħō[98] 677 *á* 52₂₄, at veıta oNe alrı oꝛ enō`foꝛna far veg[99] 677 *á* 54₂₂, (*en* farþu t areNar[1000] 677 *á* 52₂₉); æf munkrıñ er olyðıñ obota fınū[1] *Sks.* 142*a*₁₉; hór vegr ef[2] *El.* 51₄, ħ par aðr callaðr abm. en þ þýðıfc hór faðer[3] 619 *á* 51₁₅, fýndıfc hænū í føfne Y eın æınca frıðr ⁊ æıgı al hór at pextı ganga tıl fín ut óꝛ fcrınıno[4] 619 *á* 11₁₆, Hór guð lıtr lága lutı qð ðð. en háfa kānır ħ ūm langan peg. Lıtr ħ lága lutı at upp hefı,an. Eu háfa. þ er drabláter mēn. kænnır ħ at ħ læge þa[5] 619 *á* 7₂₇ (*í* 25. *línu:* hár guð kænıfc æıgı í ofmetnaðe[6]), þat,atcpæðe norrøna māna at ærpætt er lıtlū fuglı með lāðū

96) En óin fyrlèt þegar enn forna farveg sinn ok braut sèr annan farveg. 97) En es þat vas at gört, þá hvarf óin aptr þegar í farveg sinn. 98) Síðan mælti hann við óna, at hon skyldi fylgja hánum. 99) at veita ónni allri ór enum forna farveg. 1000) Far þú til árinnar. 1) ef munkrinn er ólýðinn óbóta sínum. 2) Hór vegr es. 3) hann var áðr kallaðr Abram; en þat þýðisk hór faðir. 4) sýndisk hánum í söfni maðr einn einka fríðr ok eigi all-hór at vexti ganga til sín út ór skríninu. 5) Hór guð lítr lága hluti, kvað Davíð; en háva kennir hann um langan veg. Lítr hann lága luti, at upp hefi hann; en háva — þat er dra(m)blátir menn — kennir hann, at hann lægi þá. 6) hár guð kennisk eigi í ofmetnaði.

vęngiū at hefia hótt fina flaug[7] 649 *á* 142₂₉ (*sb.* hina hęfto luti[8] *í neðstu línu á sömu bls.*), hialpr ħ þeī viðr oc hæfr hótt er ħ fer at við ħ vilia fanna aftfæmð hafa[9] *Sks.* 52*a*₂₇, En er þeir komo til ðomfeuſ þa œpðu facar abærar hótt oc koðuzt hafa micla foc ahæn̄ði Stæpano[10] *Sks.* 133*a*₂₉, þeiña voxtr er æpt þvi fæm hott fiall ftan̄ðæ upp or hafino[11] *Sks.* 36*a*₉, Nu vallða fliker lut þvi atkr hæf opt oc iðulega þa hott af finni mifkun̄ er fatœker ero[12] *Sks.* 52*b*₁, En fva mykit hialp honū við várn drotē þes hælga mānz arnaðr orð. at honū matte hvarke tortíma galge ne virgil. ⁊ ægi hitt at langt ł hot være til iarðar ⁊ uflet ūnðir[13] 649 *á* 118₃, at þeir grofo upp hauſ ħs heilan oc fætto fiðan up

7) þat er atkvæði norrœnna manna, at erfett (= erfitt) er litlum fugli, með lamdum vængjum, at hefja hótt sína flaug. 8) hina hœstu (*af* hó-r *f.* hæstu *af* há-r) luti. 9) hjálpr (= helpr) hann þeim viðr ok hefr hótt, er hann sèr at við hann vilja sanna ástsemð hafa. 10) En er þeir komu til dómsins, þá œpðu (*œptu*) sakar-áberar hótt ok koðust (*eða* kóðust; o *eða* ó *f.* vá, *eins og í* komu *eða* kómu — *sb.* kœmi — *f.* kvámu, *o. s. frv.*) hafa mikla sök á hendi Stephano. 11) þeirra vöxtr er eptir því sem hótt fjall standi upp ór hafinu. 12) Nú valda slíkir lutir því, at konungr hef(r) opt ok iðulega þá hótt af sinni miskunn, er fátœkir eru. 13) En svá mykit hjálp honum við várn dróttinn þess helga manns árnaðrorð, at honum mátti hvárki tortíma gálgi nè virgill, ok eigi hitt, at langt eða hótt væri til jarðar ok úslètt undir.

aſtein æin̄ hoẏan ıkirkıugarđenū[14] *Sks.* 33*a*27, Notena næſto eptır þegar þa þotefc ħ ſıa í ſemnenō mān eın æıgı al hóſan at ẏextı ſtān̄đa þar hıt næſta ſér ⁊ mæla ẏıđ ſıc á lunđ þeſſa[15] 649 *á* 119*22*, ꝖꝖ Ef her eſ vnađſālect at ſıa unga m̄ meþ gōlō eþa karla meþkonō hoſa meþ logō. þa ma oſ trua allra þeckelegaſt þar veſa at ſıa ſer huerıa meþ ſınō vexte & aldre[16] *El.* 45*11*, A þr̄ı tıþ eſ tıſr gek oꝛſarveg ſınō ırūa boꝛg ⁊ varþ nęr ıaſn hó boꝛgr-vegıō ⁊ ſpıltı moꝛgō ocrō ıhaþı[17] 677 *á* 55*11*, þa óx ǫen unz hō varþ ıaſn hó enō heſtō glugō[18] 677 *á* 55*13*, Ec man ſętıa hoſætı mıt ẏſır oll hımın tungl[19] 649 *á* 107*16*, tımbrađū ẏer hımna kgı ſtırnt hoſætı[20] *Sks.* 128*a*17, Lagđa ec ẏægu mına ū holeıc

---

14) at þeir gróíu upp haus hans heilan ok settu síðan upp á stein einn hóvan í kirkjugarðinum. 15) Nóttina næstu eptir þegar þá þóttisk hann sjá í semninum mann einn, eigi all-hóvan at vexti, standa þar hit næsta sèr ok mæla við sik á lund þessa. 16) Magister: Ef hèr er unaðsamlekt (*f.* unaðsamligt) at sjá unga menn með gömlum, eða karla með konum, hóva með lógum, þá má of trúa allra þekkilegast þar vesa at sjá sèr hverja með sínum vexti ok aldri. 17) Á þeirri tíð es Tífr gekk ór farveg sínum í Rúmaborg ok varð nær jafn-hó borgarveggjum ok spillti mörgum ökrum í hèraði. 18) þá óx áin unz hon varð jafn-hó enum hæstum gluggum. 19) Ek man setja hósæti mitt yfir öll himintungl. 20) timbraðum vèr himnakonungi stirnt hósæti.

hımſ oc vıðatto loptz[21] *Sks.* 128*b*25, at kgreñ hæfır hællðı holeıtt nafn at tıgn oc ſœmð af guðı ſıalfū[22] *Sks.* 95*b*20, En þetta ſýnız all holæıt vera[23] 619 *á* 123[15], En eptır þān holæıta ſıgr. þa vendı ħ hæī oı þæırrı glaðr ⁊ fegın[24] 619 *á* 112[6], honū tıl lofs ⁊ ðýrðar fýrı marga holæıta mıſcun er ħ heuır þæī væıt[25] 619 *á* 113[14], Þvı næſt vıtıaðe ħs ſva holæıt mıſcūn hīnſ hælga ānða[26] 619 *á* 124[14], þa fóı hon hæī með ſva holæıt mıſcūn[27] 619 *á* 122[4], Nu ūm dagen þa er lıcamr þeſ hælga manz vat ut boıen með holæıt tígn[28] 619 *á* 124[11], Sıðan eptır er ħ vacnaðe. þa ſagðe ħ þa ſæg ſýn ſınū aſt vīnū. ⁊ þaccaðe guðı almatcom holæıtlega dýrlect hæım boð[29] 619 *á* 110[11], ⁊ þaccaðo þ aller mēn guðı holæıtlega[30] 619 *á* 111[6], Nu let guð ħ

---

21) Lagða ek vegu mína um hóleik himins ok víðáttu lopts. 22) at konungrinn hefir heldr hóleitt nafn at tign ok sœmð af guði sjálfum. 23) En þetta sýniz all-hóleitt vera. 24) En eptir þann hóleita sigr, þá vendi hann heim ór þeirri, glaðr ok feginn. 25) honum til lofs ok dýrðar fyri marga hóleita miskunn, er hann hefir þeim veitt. 26) Því næst vitjaði hans svá hóleit miskunn hins helga anda. 27) þá fór hon heim með svá hóleit(ri?) miskunn. 28) Nú um daginn, þá er líkamr þess helga manns (vat, *misritað vegna* ut, *f.*) var út borinn með hóleitri tign. 29) Síðan eptir er hann vaknaði, þá sagði hann þá fögru sýn sínum ástvinum ok þakkaði guði almáttkum hóleitlega dýrlekt (*f.* dýrligt) heimboð. 30) ok þakkaðu þat allir menn guði hóleitlega.

nıota arnaðar oꝛz hınſ hælga olafs ks. ⁊ læýſtı h̄ tıl ſın holæıtlega óꝛ anðſcotanſ pelðı[31] 649 *á* 124₂₄, Allr ofmetnaðr lıgr þpı neðar ſem h̄ hæfr ſıc up holeg ⁊ fællr þpı ðıupara ſem h̄ ðrambar mæır í hæð[32] 649 *á* 21₂₂, Eneſ conā ſa þ þa felð hó toꝛ fvr fagnaþı. ⁊ var þa hóraꝛſtare anaþ. En gvþ ꝏ. ſtǫþvaþı horevſtı h̄ar[33] 677 *á* 54₂₂₋₂₃, Ðeſſar tıðır þrennar mkıa .ııı. meſſoꝛ þær er þeſſa dags hotıð þıona[34] 649 *á* 41₄, Fýr þa hotıð er í gær heldō per erō pér løýſtır. er fýrır hotıð er í dag hǫldū per er os ſýnð ðøme eptır lıkıngar[35] 649 *á* 41₂₈₋₂₉, at ſıa dýrð guðs með ſteph̄o. þæī er í dag hældum per hotıð[36] 649 *á* 45₁₃, per hældū í dag goðer brøðr hotıð ıoh̄ıs poſtola ⁊guðſpıalla manz[37] 649 *á*

---

31) Nú lèt guð hann njóta árnaðarorðs hins helga Ólafs konungs ok leysti hann til sín hóleitlega ór andskotans veldi. 32) Allr ofmetnaðr liggr því neðar, sem hann hefr sik upp hólegra, ok fellr því djúpara, sem hann drambar meir í hæð. 33) En es konan sá þat, þá felldi hon tór fyr fagnaði ok var þá hóraustari án áðr. En guðs maðr stöðvaði hóreysti hennar. 34) Ðessar tíðir þrennar merkja þrjár messur þær er þessa dags hótíð þjóna. 35) Fyr þá hótíð, er í gær hèldum vèr, erum vèr löystir, er (en?) fyrir hótíð, er í dag höldum vèr, er oss sýnd dœmi eptirlíkingar. 36) at sjá dýrð guðs með Stephano þeim er í dag höldum vèr hótíð. 37) vèr höldum í dag góðir brœðr! hótíð Johannis postola ok guðspjallamanns.

45 1 7, hīn ſame ioħs er pér holðū hotið í dag[38] 649 á 45neðst, En með þpı àt per hældū í dag hotið ena fyrſto guðſ patta goðer brøðr. þa ſcolū per opt hyggıa at æilıfra hotið guðſ pına á hımnı[39] 649 á 50 9–11, Hpærıa eptır lıkıng megū pér gera barna þeſſa er pér hælðum hotið í dag[40] 649 á 50 19, Sa hælðr hotıð hæılag er batnaðr døme tæcr af atfærð þæırra. Ðpı at þa ſtoðar os at halda hotıð á ıorðu. ef[41] 649 á 50neðst, at gera þaccer guðı þæī er pæıtır ós annan fagnað á annan. ⁊ gefr ós aðra hotıð á aðra. Fyrır ſcōmo fagnaðo pér burð cſt. en nu gleðıūc pér af ſkırn ħſ. Trout en en fylð hotıð burðar ħs. ⁊ holdū pér nu þegar hotıð ſkırnar ħs. Spa pıldı guð ſetıa at nalægıar yrðe hotıð burðar ħs ⁊ ſcırnar[42] 649 á 55 14–17,

38) hinn sami Johànnes, er vèr höldum hótíð í dag. 39) En með því at vèr höldum í dag hótíð enna fyrstu guðs vátta, góðir brœðr! þá skolum vèr opt hyggja at eilífra (*f.* eilífri) hótíð guðs vina á himni. 40) Hverja eptirlíking megum vèr gera barna þessa, er vèr höldum hótíð í dag? 41) Sá heldr hótíð heilagra, er batnaðr-dœmi tekr af atferð þeirra. Ðví at þá stoðar oss at halda hótíð á jörðu, ef. 42) at gera þakkir guði þeim er veitir oss annan fagnað á annan ok gefr oss aðra hótíð á aðra. Fyrir skömmu fagnaðu vèr burð Krist (*f.* Krists); en nú gleðjumk vèr af skírn hans. (Troutt *eða* Tröutt *f.*) Trautt en (*f.* er) enn fylld hótíð burðar hans ok höldum vèr nú þegar hótíð skírnar hans. Svá vildi guð setja, at nálægjar yrði hótíð burðar hans ok skírnar.

ef ýér ýilium retlega halda hotið guðs[43] 649 á 645, Sia hotið callasc á bocō ræison marie[44] 649 á 6413, Sia hotið er calloð ræinson hæilagr marie[45] 649 á 651, Nv er ós at hendi cumen goðer brøðr en hælgasto hotið hotiða[46] 649 á 804, þa scolū ýér samþýccia lif ýart hotið ýarre[47] 649 á 826, þa er ýér hælðum ena hæsto* hotið himna kgs[48] 649 á 828, ꝫ bauð lýð sinū at halda hotið þa er algort ýar mýsteret[49] 649 á 9317, En heroðes let halda burðar dag sín sem hotið[50] 649 á 40616, Nu er fýrir þþi hotið sia gofuleg halðen[51] 649 á 40629, með almatkom guði ꝫ hinū hælga iohe baptista er ýér holdum hotið í dag ꝫ ollū hælgū[52] 649 á 4078, en þa ýar mið ýicu dagr. ꝫ ꝥ munð árs er nu halda aller cristnir mēn hotið hs siðan[53] 649 á

43) ef vèr viljum rèttlega halda hótíð guðs. 44) Sjá hótíð kallask á bókum rei(n)sun Mariae. 45) Sjá hótíð er kalluð reinsun heilagrar Mariae. 46) Nú er oss at hendi kumin (*eldra enn* komin), góðir brœðr! en helgasto hótíð hótíða. 47) þá skolum vèr samþykkja líf várt hótíð várri. 48) þá er vèr höldum ena hæstu hótíð himnakonungs. 49) ok bauð lýð sínum at halda hótíð þá er algōrt var mysterit. 50) En Herodes lèt halda burðardag sinn sem hótíð. 51) Nú er fyrir því hótíð sjá gōfu(g)leg haldin. 52) með almáttkum guði ok hinum helga Johanne baptista, er vèr höldum hótíð í dag, ok öllum helgum. 53) en þá var miðvikudagr ok þat mund árs, er nú halda allir kristnir menn hótíð hans síðan.

*) *Stryk yfir um* æ.

110₁₆, hœfðu með sér vax ljos at dýrca þa hælgu hotið[54] 619 á 121 neðst, sva sem þæirri hotið samðe[55] 619 á 122₃, Af þessum rœkū hoſſc ſia hotið[56] 619 á 132₁₇, En með þpi at vér holdū í dag hotið engla guðſ[57] 619 á 132₁₉, Með guði ⁊ næst guði er ſia hotið hælgoð ſcē marie[58] 619 á 146₆, Đessa hotið æignasc oc aller helgir englar[59] 619 á 146₉, En ſia hotið er æigi at æins halðen englū[60] 619 á 146₁₄, þessum ollū er nu tœlðū vér er ſia hotið hælgoð[61] 619 á 146₂₅, ħ æignasc oc lut í þesse hotið[62] 619 á 147₂, þessa hotið æignasc oc pinslarvattar guðſ[63] 619 á 147₈, En er ſia hotið æignað hælgū bcupū[64] 619 á 147₁₃, Sva er oc ſia hotið hælgað æin ſeto mōnū[65] 619 á 147₁₆, En er ſia hotið halðen hælgum møyum[66] 619 á 147₁₉, Đessa hotið tm vér hælgaða þæim ollum er anðer þæirra

54) höfðu með sèr vaxljós, at dýrka þá helgu hótíð. 55) svá sem þeirri hótíð samði. 56) Af þessum rökum hófsk sjá hótíð. 57) En með því at vèr höldum í dag hótíð engla guðs. 58) Með guði ok næst guði er sjá hótíð helguð sanctae Mariae. 59) Đessa hótíð eignask ok allir helgir englar. 60) En sjá hótíð er eigi at eins haldin englum. 61) þessum öllum, er nú töldum vèr, er sjá hótíð helguð. 62) hann eignask ok lut í þessi hótíð. 63) þessa hótíð eignask ok pínslarváttar guðs. 64) Enn er sjá hótíð eignað helgum byskupum. 65) Svá er ok sjá hótíð helgað einsetumönnum. 66) Enn er sjá hótíð haldin helgum (möyum *f.*) möyjum.

lıfa í fagnaðr ſtoðū[67] 649 á 147_{23}, Eñ með þꝩı at pér holðū í ðag hotıð allra hæılag[68] 649 á 147_{25}, hpat ſtoðar at halða ena ẏt hotıð hæılag á ıoꝛðu[69] 649 á 147_{27}, þa holðum pér maclega hotıð pınſlar patta guðſ[70] 649 á 148_{22}, þa ðýrcum pér maclega hotıð hæılag bc̄upa[71] 649 á 148_{26}, Sa hælðr maclega hotıð møẏıum guðſ[72] 649 á 149_{1}, Ef pér hælðum á þeſſa lunð hotıð allra hæılag[73] 649 á 149_{8}, Hotıð upnūnıngar moðoꝛ guðſ[74] 649 á 130_{5}, Hotıð ſu er pér hældum í dag[75] 649 á 132_{1}, Nu holðō v paſca hotıð[76] 677 á 13_{19}, at ū ſeð er ſcılþ ꝼ eılıꝼ hotıð. H't ſtoþ þ at halða hotıð ꝋ. er ſcılþ yþr ꝼ hotıð engla. Sıa hotıð ef ſcucı ooꝛþınn hotıþ. Af þ holðō v þeſſa hotıð at ıāleqþō. at v comī t þrar ef ñ er ıāleqþ hotıð helðr gn enða. þa ef v holðō þeſſa hotıð[77] 677 á 13_{21-23}, þaqat

---

67) Þessa hótíð trúm vèr helgaða þeim öllum, er andir þeirra *(quorum animae)* lifa í fagnaðr-stöðum. 68) En með því at vèr höldum í dag hótíð allra heilagra. 69) hvat stoðar at halda ena ytra (*f.* ytri) hótíð heilagra á jörðu? 70) þá höldum vèr maklega hótíð pínslarvátta guðs. 71) þá dýrkum vèr maklega hótíð heilagra byskupa. 72) Sá heldr maklega hótíð möyjum guðs. 73) Ef vèr höldum á þessa lund hótíð allra heilagra. 74) Hótíð uppnumningar móður guðs. 75) Hótíð sú, er vèr höldum í dag. 76) Nú höldum vèr páskahótíð. 77) at eigi sèð èr skilðir frá eilífri hótíð. Hvat stoðar þeim (*bundið eins og* þat) at halda hótíð manna, er skilðr verðr frá hótíð engla? Sjá hótíð es

ef ſia hotið mc[78] 677 á 13$_{25}$, Of þeſſa hotið mł ðð[79] 677 á 17$_{9}$, hvſo micil ſia hotið er[80] 677 á 18$_{15}$, hlic er hotið þeſſa ðagſ[81] 677 á 21$_{14}$, þar eſ ſoɴ gleþi er ⁊ hotið[82] 677 á 22$_{3}$, ⁊ſvlō v hotið hſ gleþi[83] 677 á 34$_{8}$, at v cōm t eilifræ hotiþ[84] 677 á 13$_{19}$, aþeſſō hotiþ ðegi[85] 677 á 17$_{5}$, micilar hotiþ[86] 677 á 18$_{4}$, nu fœrō v hug varn t at huga þeſſar hotiþ[87] 677 á 19$_{16}$, ðvrþ þeſſæ hotiþar[88] 677 á 16$_{36}$, En er helgi hotiþareɴæ ðvalþi lengi groft enſ anðaþa[89] 677 á 57$_{1}$, at koma til ſanrar hotiðar á himni[90] 649 á 54$_{1}$, Ðær ero hinar þriðiu iartæinir þeſſa rhotiðar[91] 649 á 62$_{27}$, h̄ boðaðe fagnað hotiðar parar[92] 649 á 84$_{11}$, til enſ ſanna hotiðar halz[93] 649 á 83$_{11}$, fẏr á gætes ſakar hotiðar þes

---

skuggi óorðinnar hótíðar. Af því höldum vèr þessa hótíð at jamlengðum, at vèr komim til þeirar, es eigi er jamlengðar-hótíð, heldr án enda. Þá es vèr höldum þessa hótíð. 78) þangat, es sjá hótíð merkir. 79) Of þessa hótíð mælir Davíð. 80) hversu mikil sjá hótíð er. 81) hvílík er hótíð þessa dags. 82) þar es sönn gleði er ok hótíð. 83) ok fyllum vèr hótíð hans gleði. 84) at vèr komim til eilífrar hótíðar. 85) á þessum hótíðardegi. 86) mikillar hótíðar. 87) nú fœrum vèr hug várn til athuga þessar hótíðar. 88) dýrð þessar hótíðar. 89) En er helgi (ı *óskýrt*) hótíðarinnar dvalði lengi gröpt ens andaða. 90) at koma til sannrar hótíðar á himni. 91) Þær eru hinar þriðju jarteinir þessar hótíðar. 92) hann boðaði fagnað hótíðar várrar. 93) til ens sanna hótíðarhalds.

dags[94] 649 *á* 91₂₉, ſpa ſem pér pılıum ſýnaſc ſatt pðır ℸ ræınır á hotıðar dægı[95] 649 *á* 97₂₇, þa par hotıðar dagr þeſſ hælga kgs[96] 649 *á* 122₂, Þeſſar hotıðar lut takenðr ero oc aller poſtolar[97] 649 *á* 147₅, í hotıðar halðe[98] 649 *á* 147₂₇, ef hıoꝛtu pár fýſaſc æıgı tıl ēnar ıðre hotıðar[99] 649 *á* 147₂₈, Þetta er anðlect hotıðar halð[1100] 649 *á* 149₆, Um lıþa al hotıþ þęr eſ h ero halðnar[1] 677 *á* 13₁₉, Þpı atſtuðar oſ at halda hotıðır hæılag[2] 649 *á* 44₁, þpı at þa ſtoðar oſ at halða hotıðır. ef pér ſam þýccıumc lıf part pıð hotıðır þær er pér holdum[3] 649 *á* 67₄, Ef pér holdum með ſlıcum á huga ſtunðlegar hotıðır á ıoꝛðu[4] 649 *á* 98₂₀, engı Ƴ þoꝛer at pınna ū̄m hotıðır[5] 649 *á* 116₂₅, í pan þýrmſlu annarra hotıða[6] 649 *á* 146₂, er ſıa dagr

---

94) fyr ágætis sakar hótíðar þess dags. 95) svá sem vèr viljum sýnask fatprúðir ok reinir á hótíðardegi. 96) þá var hótíðardagr þess helga konungs. 97) Þessar hótíðar luttakendr eru ok allir postolar. 98) í hótíðar haldi. 99) ef hjörtu vár fýsask eigi til ennar iðri hótíðar. 1100) Þetta er andlekt (*f.* andligt) hótíðarhald. 1) Um líða allar hótíðir þær es hèr eru haldnar. 2) Því at þá stuðar (*eldra enn* stoðar) oss at halda hótíðir heilagra. 3) því at þá stoðar oss at halda hótíðir, ef vèr samþykkjumk líf várt við hótíðir þær, er vèr höldum. 4) Ef vèr höldum með slíkum áhuga stundlegar hótíðir á jörðu. 5) engi maðr þorir at vinna um hótíðir. 6) í vanþyrmslu annarra hótíða.

halden siðan með hotiðum[7] 649 *á* 131₂₆, þenna dág bæuð bonefati[?] pafe allre cstni at halda hotiðlegan[8] 649 *á* 145₂₉, scolū vér føda onð vara hotiðleg føzlo[9] 649 *á* 97*neðst*, Bvrðar tið iohis baptiste er af þvi hotiðlega haldēn[10] 649 *á* 104₁₂, Sva þarf h̄ oc ū soðul sin̄ at bua ramlegha at h̄ se stærcr oc hobogaðr oc buin̄ mæðr stærkū gioðum[11] *Sks.* 78*b*4, Sva sē mani synisc h̄ mart litit a hó fiali þ̄ ef h̄ō synisc micit iðivpō ðal[12] 677 *á* 66₃₇, ⁊ let gera sér glær himin. á ho fiallø[13] 649 *á* 131₁, Hof ero æigi oll iam stór smo hof ero skipað mæð litlū torforū[14] *Sks.* 45*b*28, þa þvarr liosit smō ⁊smō[15] 677 *á* 27₂₁, at æigi hallðer þu til þæss smom lutū

---

7) er sjá dagr haldinn síðan með hótíðum. 8) þenna dag bauð Bonifacius páfi allri kristni at halda hótíðlegan. 9) skolum vèr fæða önd vára hótíðlegri fæzlu. 10) Burðartíð Johannis baptistae er af því hótíðlega haldin. 11) Svá þarf hann ok um söðul sinn at búa ramlega, at hann sè sterkr ok hóbogaðr ok búinn meðr sterkum gjörðum. 12) Svá sem manni sýnisk hèr mart lítið á hófjalli þat es hánum sýnisk mikit í djúpum dal. 13) ok lèt gera sèr glerhimin á hófjallö (ö *f.* e; *þó er líklegt, að hjer og víðar, í niðurlagi orða, eigi að lesa* e, *þó það sje skrifað eins og* ö). *Í báðum þessum dæmum getur vel verið að lesa eigi* hó fjalli *(í tveimur orðum), og ættu þau þá að standa framar.* 14) Höf eru eigi öll jam-stór; smó höf eru skipað með litlum torfærum. 15) þá þvarr ljósit smóm ok smóm.

at þu týnır ſtoꝛū[16] *Sks.* 5*b*3, *sb.* ıampæl kgū ſæm ſmœrū monnū[17] *Sks.* 10*a*27, *sem er dregið af* smó-r, (*en hins vegar* Ða ero æñ ſum ſmærı þar ſæla kýn[18] *Sks.* 36*b*3, Ðaer þ æñ æıtt ſæla kýn æñ ſmæſt er ſkemmıngꝛ heıter[19] *Sks.* 36*b*12); ꝍ En þa ef meþ þeſſe fegrþ vęr þu ſvá frór ſē aſael. eſ huerıo ðýre vaſ froſørre[20] *El.* 4812-13, Ilıcā hafa þeır lıcāſ fegrþ & froleıc[21] *El.* 47*neðst,* froleıkr aſaelſ ve þar feıɴ ofroleıkr[22] *El.* 5213-14; þta mſō v ſcvnðlıga fō´ oꝛþō of ſcvrıq gvþpıalſıſ[23] 677 *á* 1915; Uıtō uıt at þu hev pſa velð grøþ lıcþ lvſer blıða[24] 677 *á* 573; lœýnılıghar roar hælpıtıſ fýlſna[25] *Sks.* 105*b*19; abbı toc ſot fā notō ſıþaʀ ꝫ m. vıþ pſtı þa eſ h la anaſt,ō[26] 677 *á* 5627; ꝍ. necqʀ væ ppa ſcrvðr ꝫhrn ð. croſō føðr[27] 677 *á* 783;

---

16) at eigi haldir þú til þess smóm lutum, at þú týnir stórum. 17) jamvel konungum sem smœrum mönnum. 18) Ðá eru enn sum smæri þar selakyn. 19) Ðá er þat enn eitt selakyn [enn] smæst, er skemmingr heitir. 20) Magister: En þá, ef með þessi fegrð værir þú svá frór sem Asael, es hverju dýri vas frófœrri. 21) Í líkam hafa þeir líkams fegrð ok fróleik. 22) Fróleikr Asaels væri þar seinn ófróleikr. 23) þetta mælum vèr skyndiliga fóm orðum of skýring guðspjallsins. 24) Vitum vit, at þú hefir postola veldi: grœðir líkþró, lýsir blinda. 25) löyniligar róar helvítis fylsna. 26) abbati tók sótt fám nóttum síðarr ok mælti við prestinn þá es hann lá á náströnd. 27) maðr nekkverr var purpura skrýddr ok hvern dag krósum fœddr.

Sa er mıc elſcar ſa helꝺr mol mın[28] 677 *á* 18₁₀, Eſ ħ mꝉ. ognæ mol oſnecq̄rn hlut[29] 677 *á* 64₂₇, ⁊ hugþıſc ſcelſa mondo ħ ı ognar molom eınō ſamā[30] 677 *á* 65₁, ıGvþ loſı ⁊ helgō molō[31] 677-*á* 65₃₂, Sva ſagna ec molō þınō ſē morgō auþøuō[32] *El.* 54₁₁; Hunꝺſ tuqa grøþ ſór þ er hō ſleıc. en keɴı m̄ ſnta m⁊ tuqo ſıɴı ſvnþa ſoꝛ oꝛ þa er þr̄ ſvſa oſſ ſcpta goqo ⁊ gþa þ ſoꝛ oꝛ m⁊ tuqo þa eſ þ tøgıa oſſ ꝼ ſvnþō ıkeɴıqō[33] 677 *á* 22₃₇₋₃₈, ſoꝛ lazarı[34] 677 *á* 23₂, anꝺar ſoꝛ[35] 677 *á* 23₃, Hunꝺa ſlecıq ma ⁊ mcıa vıꝺmęlta tuqo hólþa. þa eſ ſlecıa ſoꝛ oꝛ[36] 677 *á* 23₆; Bruþ męlſco þınnar ſcylꝺer mık at ſella tór[37] *El.* 56₄, ⁊ felꝺ ħ tóꝛ[38] 677 *á* 63₂, þa felꝺ hō toꝛ ſvr ſagnaþı[39] 677 *á* 54₂₂, toꝛ[40] (*þiggj. fleirt.*) *á eitthvað* 5 *stöðum í* 677, (*en* En

---

28) Sá, er mik elskar, sá heldr mól mín. 29) Ef hann mælti ógnarmól of nekkvern hlut. 30) ok hugðisk skelfa mondu hann í ógnarmólum einum saman. 31) í guðs lofi ok helgum mólum. 32) Svá fagna ek mólum þínum, sem mörgum auðœfum. 33) Hunds tunga grœðir sór þat, er hon sleikir; en kennimenn snerta með tungu sinni synða-sór ór, þá er þeir fýsa oss skriptagöngu, ok grœða þeir sór ór með tungu, þá es þeir tögja (ö *f.* ey) oss frá synðum í kenningum. 34) sór Lazari. 35) andar sór. 36) Hunda sleking (e *f.* ei) má ok merkja viðmælta tungu hólbera þeirra es slekja (e *f.* ei) sór ór. 37) Bruðr (ð *f.* nn) mælsku þinnar skyldir mik at fella tór. 38) ok felldi hann tór. 39) þá felldi hon tór fyr fagnaði. 40) tórum.

heılog mḙr hafþı ut helt mıclo regnı tara ſıɴa aboꝛþıt[41] 677 *á* 661); ón loſta ſvnþar[42] *El.* 2513, ón allre øbreınſon[43] *El.* 2516, En ħ cō hīgat ón ſẏnþ & lıſþe ón ſynþ[44] *El.* 3510-11, fyr faraſc ón ꝺóm[45] *El.* 381, ón dvol[46] *El.* 4615, þeſſa ħl̄e alla eıgnaſc helg on enꝺa[47] *El.* 536, ón enꝺa[48] *El.* 666, þarſ ħ geſr hᷓtcı er bet̃ er at hafa en on at va[49] 677 *á* 825, ꝺaꝩþ er ta oꝛ on goþō vcō[50] 677 *á* 139, En ſpa ſem tóm er t fẏr utan góꝺ pærc. ſva ſtoꝺar oc eccı goꝺ pærc ón retta t[51] 649 *á* 210, ón aſtar þıonaſto[52] 649 *á* 220, Spa ſem blınꝺr gængr æıgı retta gatu ón læıꝺtoga. ſpa gængr oc æıgı Ƴ ret ón kıænnanꝺa[53] 649 *á* 413-14, ón ıſán ſnẏr ħ coſte í loſt[54] 649 *á* 2316, ón ollo ende marke tıꝺar[55] 649 *á* 5222, ſa etr rat er mæler

---

41) En heilög mær haiði út hellt miklu regni tára sinna á borðít. 42) ón lostasynðar. 43) ón allri (œhreinsun *f.*) óhreinsun. 44) En hann kom hingat ón synð ok lifði ón synð. 45) fyrfarask ón dóm. 46) ón dvöl. 47) þessa hluti alla eignask helgir ón enda. 48) ón enda. 49) þars hann gefr hvatki, er betra er at hafa, enn ón at vera. 50) dauð er trúa ór ón góðum verkum. 51) En svá sem tóm er trú fyr utan góð verk, svá stoðar ok ekki góðverk (*eða* góð verk, *þó sögnin sje í eint. á undan*) ón rètta trú. 52) ón ástar þjónastu. 53) Svá sem blindr gengr eigi rètta gatu ón leiðtoga, svá gengr ok eigi maðr rètt ón (kjennanda, *eptir framb. f.*) kennanda. 54) ón iían snýr hann kosti í löst. 55) ón öllu endimarki tíðar.

þ er honō komr á mūn ón athuga[56] 649 á 57a26, Eccı ma pıgıa ón cſſe. ⁊ engı ma cſtın pera ón cſſe. ſpa ſem engı matte tıl hımın rıkıs kuma ón pınſl cſt[57] 649 á 103 26-27, ſpa mẏkıl er ſpeke allra á hīnū at hpær pæıt annarſ hug ⁊ pılıa ón næmn[58] 649 á 132 23, ón ſot ⁊ ſẏnð[59] 649 á 146 9, oc ſẏnır aꝼ ſīnı hænðe ogurlega reıðe ón allrar pægðar[60] *Sks.* 47a14, s at ægı mægı ħs on pæra[61] *Sks.* 64a28, þa ðœmðı ſannænðe ħ oc rettpıſı mæð: ſkẏnðılıgho nıð:ꝼallı on allrar lıcnlegar panır[62] *Sks.* 101b20, on allan líkamleghan brœẏſkleık[63] *Sks.* 102b10, ón alla ꝼlærð[64] *Sks.* 102b15, on alla huggan[65] *Sks.* 103b2, oc glataðer þu æılıꝼrı ſælo on allaʀ panır þīnar aptr qmo[66] *Sks.* 105b28,

56) sá etr rátt, er mælir þat, er honum kömr á munn, ón athuga. 57) Ekki má vígja ón krossi ok engi má kristinn vera ón krossi, svá sem engi mátti til himinríkis kuma (*eldra enn* koma) ón pínsl Krist (*f.* Krists). 58) svá mykil er speki allra á himnum, at hverr veit annars hug ok vilja ón nömn. 59) ón sótt ok synd. 60) ok sýnir af sinni hendi ógurlega reiði ón allrar vægðar. 61) svá at eigi megi hans ón vera. 62) þá dœmði sannendi hann ok rèttvísi, meðr skyndiligu niðrfalli, ón (allrar; *hjer hefur án fyrst átt að stýra eig., en síðan hefur það snúizt upp í þol., og fer það betur, sb.* 66) allar líknlegar (c *í þessu orði klesst, og þessvegna hefur* k *verið sett fyrir ofan*) vánir. 63) ón allan líkamlegan bröyskleik. 64) ón alla flærð. 65) ón alla huggan. 66) ok glataðir þú eilífri sælu ón allar vánir þinnar aptrkvámu.

sañæñði oc rettvisi dœmðu ħ ón vægð[67] *Sks.* 113*b*7, maðreñ er brœyskr ón allan krapt[68] *Sks.* 124*a*20, on allan uvina agha[69] *Sks.* 125*a*14, oc virðiz mer sva sæm þæsse sýsla se bæðe nýtsamlegh oc sva nauðsýnlegh at hænnar ma ængom kosti ón[70] *Sks.* 126*a*29, æcki gerðe Guð on mina haghspacliga atvist[71] *Sks.* 128*a*18, flærðlauſ fagnaðr on alla sogh[72] *Sks.* 129*b*4, Ef Salamon hæfði þætta gort oon retta refsing[73] *Sks.* 150*b*26, *og kemur þetta saman við ohne á nýja þjóðv.*, (án — *heldur enn* an *eða* ann? — *er haft fyrir* enn *aptan við miðstig, eins og als á þjóðv., quam á lat., t. a. m.* englar es .vii. hlutū ero fegre aň sol[74] *El.* 311, fyr hui heit ħ fað helðr aň moð[75] *El.* 53, hui heit ħ helðr sonr an ðott. M̄ þāt sonr es feð glikare an ðott[76] *El.* 56-7, & visse ħ fyr anħ scapaðe heī þeña allra

---

67) sannendi ok rèttvísi dœmðu hann ón vægð. 68) maðrinn er bröyskr ón allan krapt. 69) ón allan úvina aga. 70) ok virðiz mèr svá sem þessi sýsla sè bæði nytsamleg ok svá nauðsynleg, at hennar má engum kosti ón. 71) ekki gerði guð ón mína hagspakliga atvist. 72) flærðlauss fagnaðr ón alla sorg. 73) Ef Salómón hefði þetta gört ón (*óin í* oon *loða saman*) rètta refsing. 74) englar es sjau hlutum eru fegri án sól. 75) fyr hví heitir hann faðir, heldr án móðir? 76) hví heitir hann heldr sonr á dóttir? Magister: Því at sonr es feðr glíkari án dóttir

engla & m̄ nofn[77] *El.* 614, M̄ Oþre tign vilde h̄ taka af nauþgō. g. ang. gaf honō[78] *El.* 1213, ef h̄ mette meira an. g.[79] *El.* 1314, g. vildi eḡ annat hafa til lausnar an dauþan[80] *El.* 151, sua sē þr̄a oþle es glsgsẏnna an m. sua ero þeir & slogre iollō velō an m̄[81] *El.* 1616-17, þr̄ mego eḡ bera scin retlętes. g?. h̄r an v solar hos[82] *El.* 1713, Etke vas rettara an scynsāleg skepna þione vl̄a scapa sins[83] *El.* 318, h̄ girnþesc framaʀ anh̄ō ve losat[84] *El.* 3214, fegre at alite an son m[85] *El.* 352, Sva sē forþō gek floþ vu heī· xv. foþmō hęra an fioll[86] *El.* 4310, & scin sol siav hlutō hiosare annu[87] *El.* 4410, M̄ Siau hlutō biartare an sol[88] *El.* 457, &

---

77) ok vissi hann, fyrr án hann skapaði heim þenna, allra engla ok manna nöfn. 78) Magister: Óðri (*án hljóðvarps*) tign vildi hann taka af nauðgum guði, án guð gaf honum. 79) ef hann mætti meira án guð. 80) guð vildi eigi annat hafa til lausnar, án dauðann. 81) svá sem þeira öðli es glöggsýnna án manna, svá eru þeir ok slógri (*án hljóðvarps*) í öllum vèlum, án menn. 82) þeir megu eigi bera skin rèttlætis guðs, heldr án vèr sólarljós. 83) Ettki (eittki — ettki *e*. etki — ekki, *ekkert*) vas rèttara, án skynsamleg skepna þjóni vilja skapera (skapara?) síns. 84) hann girnðisk framarr, án hánum væri lofat. 85) fegri a iliti, án sönir (ö *f*. y; *eða stendur hjer* sonir, *án hljóðv ps?*) manna. 86) Svá sem forðum gekk flóð yfir heim, fi mtán föðmum hæra án fjöll. 87) ok skínn sól sjau h..tum ljósari (*eða er* e *f*. a?) án nú. 88) Magister: Sjau hlutum bjartari án sól.

scamasc enskes liþar hr̄ an augna[89] *El.* 46₃, Sva svnesc m̄ sē hvernō vęre hr̄ øskiande íhlutr af þesso ankonðōr[90] *El.* 49₁₆, es hvarge vilde annat an annaʀ[91] *El.* 50₁₂, En ef necqʀ mette alla hafa þa vere sa hr̄ G. an maþ. M Rett scilrþu miclo øþre ðyrþ hafa þeir an þetta er alt[92] *El.* 51₁₅₋₁₇, sol.es þa es siau hlutō biartare an nv[93] *El.* 52₃, Jslaust es at licār cstz es biartare ansol[94] *El.* 52₆, biartare anscepna[95] *El.* 52₇, liosare ansol[96] *El.* 52₁₂, etke ma þeī granda hr̄ an skera iornō solar geisla[97] *El.* 54₁₅, & scalþu eḡ meiʀ scāmasc anþa es necqʀ segþe. þer þat es þu gþer í voggo. oc eḡ meir an algroeɴa sara[98] *El.* 56₁₆₋₁₇, Etke es annat at svr gefa svnþ an hcfna þeira[99] *El.* 57₃, þyckia eḡ englō goþs slik vęʀe anþeir es sat

89) ok skammask enskis liðar, heldr án augna. 90) Svá sýnisk mèr, sem hverjum væri heldr œskjandi einn hlutr af þessu, án konungdómr. 91) es hvárrgi vildi annat án annarr. 92) En ef nekkverr mætti alla hafa, þá væri sá heldr guð án maðr. Magister: Rètt skilr þú; miklu œðri dýrð hafa þeir, án þetta er allt. 93) sól, es þá es sjau blutum bjartari án nú. 94) Iflaust es, at líkamr Krists es bjartari án sól. 95) bjartari án skepna. 96) ljósari án sól. 97) ettki (*sb.* 83) má þeim granda, heldr án skera jórnum sólargeisla. 98) ok skalðu (*skaltu*) eigi meir skammask, án þá, ef nekkverr segði þèr þat es þú gerðir í vöggu, ok eigi meir án algróinna sára. 99) Ettki (*sb.* 83) es annat at fyrgefa synðir, án hefna þeira.

misgþo[1200] *El.* 57₁₅, þu girnðesc annat at vesa anþu ert[1] *El.* 59₅, þeir hafa fullan fognoþ & fysasc enskes framaʀ anþeir hafa[2] *El.* 59₁₂, hvat mege þeir framaʀ girnasc an vesa gliker englō[3] *El.* 60₄, h̄ par sua sem á annars oðale hęlðr an sino[4] 649 *á* 37₂, at per ælscī mæir himnesca luti an iarð-lega[5] 649 *á* 42₉, drotten pildi hafa .iiii. kennendr boðorða sinna hældr an fære ł flæiri[6] 649 *á* 45₂₂, Gœfgarę er oc þa en ęftre burðar tið an en fyrri[7] 649 *á* 56₁₂, lætr h̄ af þæī ollum hælðr an .ix. ⁊ niutigū þæim mœnnū er þæir pissu aðr písa pœn til himin rikis[8] 649 *á* 63₁₇, Luc up þu mun min þa er bætr gægnir at mæla an þegia. en þu byrg h̄ þa er bettra er þagat an mælt[9] 649 *á* 96₂₆, at engi pære bett fra karle ⁊ cono boren an iohs

---

1200) þykkja eigi englum goðs (o *f.* u) slíkir verri, án þeir es fátt misgerðu? 1) þú girndisk annat at vesa, án þú ert. 2) þeir hafa fullan fögnuð ok fýsask enskis framarr, án þeir hafa. 3) hvat megi þeir framarr girnask, án vesa glíkir englum? 4) hann var svá sem á annars óðali, heldr án sínu. 5) at vèr elskim meir himneska luti, án jarðlega. 6) dróttinn vildi hafa fjóra kennendr boðorða sinna, heldr án færi eða fleiri. 7) Gőfgari er ok þ[illegible]n eptri burðartíð, án en fyrri. 8) lætr hann af þeim öl[illegible]m, heldr án níu ok níu tigum þeim mönnum, er þeir vi[illegible]u áðr vísa ván til himinríkis. 9) Lúk upp þú munn m[illegible]n, þá er betr gegnir at mæla án þegja, en þú byrg hann, þá er betra er þagat án mælt.

baptıste[10] 649 *á* 1064, par alt lıf hennar hælgara an mēn mege eptır lıkıa ɫ fra sægıa. En af þpı er hon tósc mæıra á hænðr guðı at þıona an boðorð pære tıl ɫ døme. þa lét guð hana framar ná goðū pcum an aðra hælga mēn[11] 649 *á* 125₂₆₋₂₈, hælðr an sıa son sın pınðan..... Ðpı er hennar pınıng meırrı ⁊ hælgare an annarra māna. at[12] 649 *á* 126₂₂₋₂₄, lıcare guðs ænglum an mānū[13] 649 *á* 127₂₀, spa er dýrlegre en hælga marıa an guðs englar[14] 649 *á* 129₄, þeır pða stercre an ureın andar[15] 649 *á* 134₂₄, þeır pılıa hpergı sın lut framar pırða an annars[16] 649 *á* 135₇, þeır pırða í ollu hs pılıa framar an sın[17] 649 *á* 135₁₁, at æıgı se flæırı senðır an englar ⁊ hofuðenglar[18] 649 *á* 136₂₄, meıre tıgn er en á nýıo laga alðr an ena

10) at engi væri betri frá karli ok konu borinn, án Johannes baptisti. 11) var allt líf hennar helgara, án menn megi eptir líkja eða frá segja. En af því er hon tósk (*eptir framb. f.* tóksk) meira á hendr guði at þjóna, án boðorð væri til eða dœmi, þá lèt guð hana framar ná góðum verkum, án aðra helga menn. 12) heldr án sjá son sinn píndan..... Ðví er hennar pining meiri ok helgari, án annarra manna, at. 13) líkari guðs englum án mönnum. 14) svá er dýrlegri en helga María án guðs englar. 15) þeir verða sterkri án úreinir andar. 16) þeir vilja hvergi sinn lut framar virða, án annars. 17) þeir virða í öllu hans vilja framar án sinn. 18) at eigi sè fleiri sendir, án englar ok höfuðenglar.

foꝛno[19] 649 *á* 140₃, ꝩılðu hælðr þıona hımnefcū bruðguma í ollū at hæfe an faurgafc af ıarðleg munuð[20] 649 *á* 147₂₂, (*en þó meðfram* hon unne honū mẏcclo mæıra en fıalfre fér[21] 649 *á* 126₂₃, onð hennar ꝩar farare ꝩıð dauða ðrotens en engı ϒ mege kenna á fınū lıcā[22] 649 *á* 126₂₅, *o. s. frv.*; *i* ꝥ er maclect at fa er í ofmetnaðe ꝩılðı magnafc í gogn guðı. ꝩðı af þæım engle drepen er ꝥ fẏnır í nafne fıno an engı er flıcr fem guð[23] 649 *á* 133₂ *èr* an *sjálfsagt misritað fyrir* at); ıoꝛðon mc fcırþa ꝏ. ꝥ at laufnı vaʀ helgaþı fvrft fcırn oꝛa ıꝥ vatnı þa ef ħ let fcırafc uoꝛðon[24] 677 *á* 13₁₂₋₁₃, at ıoꝛðō mónı fala ımuɴ ħō[25] 677 *á* 13₁₆, *og má hjer af sjá, að fornmenn hafa sagt* Jórdán (*eða* Jordán), *en ekki* Jórdan; vıto ꝥ roþ ħſ[26]

---

19) meiri tign er enna (?) nýju laga [aldr], án enna fornu. 20) vildu heldr þjóna himneskum brúðguma í öllu[m] athæfi, án saurgask af jarðlegri munuð. 21) hon unni honum miklu meira, enn sjálfri sèr. 22) önd hennar var sárari við dauða dróttins, enn engi maðr megi kenna á sínum líkam. 23) þat er maklekt (*f.* makligt), at sá, er í ofmetnaði vildi magnask í gögn (= gegn) guði, verði af þeim engli drepinn, er þat sýnir í nafni sínu, an engi er slíkr sem guð. 24) Jórdón merkir skírða menn; því at lausneri várr helgaði fyrst skírn óra í því vatni, þá es hann lèt skírask í Jórdón. 25) at Jórdón möni falla í munn hánum. 26) vitu þeir róð hans.

677 *á* 82_{21}, þeir ſcvnđo til þeſſ iſīnō roþō[27] *El.* 62_{16}; ⁊ lótō oſſ hrvgva oll mein þa[28] 677 *á* 46_{21}, ⁊ lotō n̄ hug varn.....[29] 677 *á* 46_{28}, þa toc fiāđī at lata hrſ đvrſ lotō[30] 677 *á* 50_{10}, þau páro bæđe retlót fẏri guđi[31] 649 *á* 104_{16}, ẏv niotegō ⁊ ix. retlotō[32] 677 *á* 33_{13}, vaſ þa geſit retlotō levſi[33] 677 *á* 44_{27}, þ br opt at hēđ retlotō[34] 677 *á* 74_{17}, đrālatō auþgō. ⁊ valoþō litilotō[35]. 677 *á* 24_{15}; þaɴ vingþ fogō v[36] 677 *á* 48_{35}; at ver monđ boþō vɪɴa rū igſiɴi[37] 677 *á* 56_{33}, at þeī mōđ boþō va rū igſiɴi[38] 677 *á* 56_{35}; ⁊ noþo þa at hafa þ eſ þ vilđo[39] 677 *á* 63_{34}; en þ goþo n̄ Gvþ aftar ne hrętſlo[40] 677 *á* 40_{7}; þa boþo þ fvr hō[41] 677 *á* 56_{20}, þa qmo al mūkar oþ mūclıſı ⁊ boþo ´mioc bn̄đictū at[42] 677 *á* 60_{22}, Jeno mūclıſı þ eſ bn̄đict?

---

27) þeir skyndu til þess í sínum róðum. 28) ok lótum oss hryggva öll mein þeira (*og látum öll mein þeirra hryggja oss*). 29) ok lótum eigi hug várn..... 30) þá tók fjandinn at láta hvers dýrs lótum. 31) þau váru bæði rèttlót fyri guði. 32) yfir níu tegum ok níu rèttlótum. 33) vas þá gefit rèttlótum leyfi. 34) þat berr opt at hendi rèttlótum. 35) dram(b)látum auðgum ok váluðum lítillótum. 36) þann víngarð fógum vèr. 37) at ykkr möndi (mondi?) bóðum vinna rúm í gröfinni. 38) at þeim möndi bóðum vera rúm í gröfinni. 39) ok nóðu þá at hafa þat es þeir vildu. 40) en þeir góðu eigi guðs ástar nè hræzlu. 41) Þá bóðu þeir fyrir hánum. 42) þá kvomu allir munkar ór því munklífi ok bóðu mjök Benedictum, at.

hafþı fet uaf eıɴ mkr fa ef n̄ n̄ matı ſtanda abónō ⁊ recaþı h̄ fvflo lauff þa ef a7þr mk boþo fvr s7[43] 677 *á* 62₃, En ef þ boþo þes[44] 677 *á* 62₁₂, þa boþo nuɴoꝛ h̄ taca vıþ ducō þeī[45] 677 *á* 63₁₈, þa boþo þ7 h̄ up rıfa[46] 677 *á* 67₁₄, ⁊ boþo s7 lıcnar[47] 677 *á* 81₂₉; ⁊ boꝛo kvrtıl h̄f of ac[48] 677 *á* 53₉, þa boꝛo mc̄ar lıc h̄f tı gſar[49] 677 *á* 56₃₀, ⁊ boꝛo ıarteın̄ vıtnı heılagleıc h̄f[50] 677 *á* 57₂₂, En er mkꝛo qmo ān̄ā dag ⁊ boꝛo up vandþı fın[51] 677 *á* 62₂₄, En ef þ7 boꝛo tı vatn at ſlócq elðıɴ[52] 677 *á* 80₂₁; & óto m̄ eḡ kıot nedrucko vın[53] *El.* 30₁₄, Eıgı qomoþ er ıh⁹ cononar ⁊ otoþ þar ⁊ drukoþ?[54] 677 *á* 80*neðst, (en* at mıþıō dege vaf cona fcopoþ. & át h° þegar af bonnoþo tre. & felde mᵉ fınō &

---

43) Í enu (e *f.* ei) munklífi því es Benedictus hafði sett vas einn munkr (*nokkuð af orðinu jètið burt*) sá es eigi [eigi] mátti standa á bónum (*án hljóðvarps*), ok rekaði (e *f.* ei) hann sýslulauss þá es aðrir munkar bóðu fyr sèr. 44) En es þeir (*bundið eins og* þat) bóðu þess. 45) þá bóðu nunnur hann taka við dúkum þeim. 46) þá bóðu þeir hann upp rísa. 47) ok bóðu sèr líknar. 48) ok bóru kyrtil hans of akra. 49) þá bóru munkar lík hans til grafar. 50) ok bóru jarteinir vitni heilagleik hans. 51) En er munkar kvomu annan dag ok bóru upp vandræði sín. 52) En es þeir bóru til vatn at slökkva eldinn. 53) ok ótu menn eigi kjöt nè drukku vín. 54) Eigi kvomuð (ð *f.* t) èr í hús konunnar ok ótuð þar ok drukkuð (ð *f.* t)?

át h̄[55] *El.* 29_{11-13}); þa cō h̄ at þar er amalechite ſoto at drykio[56] 677 *á* 30_{19}, þ eſ t þeſſ ſoto imte. at þ[57] 677 *á* 40_{22}, þa mł̄o necq̄rir ihiortō ſinō þ er hia ſóto[58] 677 *á* 45_{1}, dioflar þ er h̄a ſvq iſvnþō meþā hō er ilicā. en ſiþā ga ſót ſvr h̄e[59] 677 *á* 41_{6}; keɴnīgar noſn þau eſ. mn̄ .goſoþeī af atburþ[60] *El.* 12_{5}, þa hlyþne goſo gyþar h̄ō at ſok[61] *El.* 36_{5}, mik hungraþe & goſoþ ér m at eta[62] *El.* 38_{13}, mic hungraþe & goſoþ m eḡ at eta ne drecca[63] *El.* 40_{5}, þ goſoþ er m eſ er goſoþ ı enō minſta bþ miɴa[64] 677 *á* 27*neðst;* (Hui vogo gyþar h̄[65] *El.* 35*neðst,* en ſum̄ toco þla h̄ſ ⁊ vogo[66] 677 *á* 43_{30}); ſva ſē pol mł[67] 677 *á* 15_{2}, er pol p. m.[68] 677 *á* 18*neðst,* pol pł̄e mł s[69] 677 *á* 72_{13}, Pol pł̄e

---

55) at miðjum degi vas kona sköpuð ok át hon þegar af bönnuðu trè ok seldi manni sínum ok át hann. 56) þá kom hann at þar er Amalechitae sótu at drykkju. 57) þeir es til þess sótu í musteri, at þeir. 58) þá mæltu nekkverir í hjörtum sínum, þeir er hjá sótu. 59) djöflar þeir er hana sýkva (ý *f.* ví) í synðum, meðan hon er í líkam, en síðan gera sót fyr henni. 60) kenningarnöfn þau es menn gófu þeim af atburð. 61) þá hlýðni gófu Gyðingar hánum at sök. 62) mik hungraði ok gófuð (ð *f.* t) èr mèr at eta. 63) mik hungraði ok gófuð èr mèr eigi at eta nè drekka. 64) þat gófuð (ð *f.* t) èr mèr, es èr gófuð (ð *f.* t) einum enum minnsta brœðra minna. 65) Hví vógu Gyðingar hann? 66) en sumir tóku þræla hans ok vógu. 67) svá sem Póll mælir. 68) er Póll postoli mælir. 69) Póll postoli mælir svá.

m. s[69] 677 á 72_{31}, ſva ſē pol mľ.[70] 677 á 82_{21}, Fvr h talþı pol[71] 677 á 82_{28}, Seþ n̄ er pťa gvþ petæ ⁊ pol ef h ero nu cōn[72] 677 á 74_{14}; Huaþan toc aðā nafn. ꝏ Af .ıııı. ottō heıſ[73] *El.* 22_{1}, af fıorō ottō hēıſ[74] *El.* 22_{6} (*en i 7. línu:* íallar hēıſ att[75]); ꝏ Eḡ otto aþr englar at cōa ıſtaþ þeıra[76] *El.* 46_{8}, þ oto at reſſa ſıolfō ſ[77] 677 á 20_{13}, ⁊ oto baþ t eıɴar vıſtæ at ſara[78] 677 á 69_{13}, þ oto bvgþ ſcāt ꝼ helı ħſ[79] 677 á 54_{5}, En ef þau funðoſc of ðag a þeī bó ef þ𝔳 oto vanþa t at fıɴaſc[80] 677 á 65_{31}, þa óto mc̄ar foꝛ t aɴarſ mc̄lıff langt þaþā[81] 677 á 69_{6}, ⁊ oto mūk beþı laqt ⁊ btgeqt t vatſ[82] 677 á 62_{17}, (*en t. a. m.* hō atı fon þaɴ er.eumoꝛphı? het[83] 677 á 69_{15}, ħrſo atte ħ afftr at ħrua[84] *El.* 34_{10}); ꝏ Eıge motto þr̄[85] *El.* 14_{6}, & motto þr

---

70) svá sem Póll mælir. 71) Fyr hví talði Póll. 72) Sèð eigi èr postola guðs, Pètar ok Pól, es hèr eru nú komnir. 73) Hvaðan tók Adám nafn? Magister: Af fjórum óttum heims. 74) af fjórum óttum heims. 75) í allar heims áttir. 76) Magister: Eigi óttu aðrir englar at koma í stað þeira. 77) þeir óttu at refsa sjólfum sèr. 78) ok óttu báðir til einnar vistar at fara. 79) þeir óttu byggð skammt frá helli hans. 80) En es þau fundusk of dag á þeim bœ, es þau óttu vanða til at finnask. 81) þá óttu munkar fòr til annars munklífs langt þaðan. 82) ok óttu munkar bæði (b *jetið framan af*) langt ok brattgengt til vatns. 83) hon átti son þann, er Eumorphius hèt. 84) Hversu átti hann aptr at hverfa? 85) Magister: Eigi móttu þeir.

eg̃ af þuı leyſt vþa[86] *El.* 14_{16}, þr̃ motto alðrege ſıþan mıſga[87] *El.* 18_{4}, þeır coſtgęſþo ſē þeır motto at fvlla tolo þeıra[88] *El.* 62_{12}, ſē þr̃ motto[89] *El.* 66_{14}, ef þ moto þęr pıſl foꝛþaſc[90] 677 *á* 26_{13}, en þęr moto ekı ſıa fvr lıoſıno[91] 677 *á* 27_{17}, En er þęr moto n̄ lıoſıt ſtāðaſc[92] 677 *á* 27_{19}, ⁊ moto þ n̄ lvcþ a vıɴa[93] 677 *á* 52_{22}, ⁊ moto þ vatn up ꜷſa ſē aɴat ⁊ðcca[94] 677 *á* 55_{15}, ⁊ moto tvt þ geta[95] 677 *á* 56_{20}, ⁊ moto af þ oꝛþ h̄ſ vþa n̄ tō[96] 677 *á* 64_{27}, s ſē þesō ꝟ. moto vıtþ vþa ó oꝛþn hlut̄[97] 677 *á* 75_{10}, þa vaſ ſteī ſa eıɴ ef þr̃ moto n̄ up of hefıa. þa geɴgo flı t ef n̄ moto ıı. eþa ııı.,hra ſteını. En ef þ moto ekı at vıɴa at helðr þa[98] 677 *á* 80_{15-16}, þꜷ lꜷg er v motō n̄ ba[99] 677 *á* 47_{24}, (*en t. a. m.* h̄ matte eg̃ deyıa[1300]

86) ok móttu þeir eigi af því leystir verða. 87) þeir móttu aldregi síðan misgera. 88) þeir kostgæíðu, sem þeir móttu, at fylla tölu þeira. 89) sem þeir móttu. 90) es þeir móttu þær píslir forðask. 91) en þær móttu ekki sjá fyr ljósinu. 92) En er þær móttu eigi ljósit standask. 93) ok móttu þeir eigi lykðir á vinna. 94) ok móttu þat vatn upp ausa, sem annat, ok drekka. 95) ok móttu trautt þat geta. 96) ok móttu af því orð hans verða eigi tóm. 97) Svá sem þessum mönnum móttu vitraðir verða óorðnir hlutir. 98) þá vas steinn sá einn, es þeir móttu eigi upp of hefja. Þá gengu fleiri til, es eigi móttu tveir eða þrír of hrœra steininn. En es þeir móttu ekki at vinna at heldr, þá. 99) þau lög, er vèr móttum eigi bera. 1300) hann mátti eigi deyja.

El. 15$_2$, En þat matte eḡ vesa[1] *El.* 16$_{11}$), þa varþ s micil motr at mali hs[2] 677 *á* 64$_{28}$, gyþiga lyþr vilði n maclıgo lofı boþa mot goð ōs hs[3] 677 *á* 47$_4$, hugleıða mótt guðlıgs vællðıs[4] *Sks.* 130*a*$_{28}$, velðe þeıra es sva mottogt[5] *El.* 60$_8$, h es ıāmottogr íollō stoþō[6] *El.* 6$_3$, h fvr leıt .g. sın & gþe sıc omotkan tıl nytz vx[7] *El.* 34$_7$, þa mt en motkasti fıanð þra lıþ[8] 677 *á* 51$_{29}$, (*en þó líka* g. almattegr kongr[9] *El.* 10$_8$); fagran song & harpslótt[10] *El.* 53$_2$; v megō n maclıga ıþn ga nēa v vıtī hót ıþnar[11] 677 *á* 38$_{11}$, þa veıt sa n hot ıþnar[12] 677 *á* 38$_{13}$, Af þessō lutō ollō saman samðe. gg. pp messo hótt spa sē nu halða flest mēn á latıno tungo alla[13] 619 *á* 139$_7$; M necqr gþı notoıþ mıcī..... engı mō þra bgıa noturþı mınō er calaþ v..... M necqr gþı notoıþ mıcī..... h gþı notoıþ mıcī..... anotþ tıð..... H't mc notþ

---

1) En þat mátti eigi vesa. 2) þá varð svá mikill móttr at máli hans. 3) gyðinga-lýðr vildi eigi makligu lofi boða mótt goðdóms hans. 4) hugleiða mótt guðligs veldis. 5) veldi þeira es svá móttugt. 6) hann es jam-móttugr í öllum stöðum. 7) hann fyrleit guð sinn ok gerði sik ómóttkan til nýts verks. 8) þá mælti enn móttkasti fjandi þeira liðs. 9) Guð, almáttegr konungr. 10) fagran söng ok harpslótt. 11) vèr megum eigi makliga iðrun gera, nema vèr vitim hótt iðrunar. 12) þá veit sá eigi hótt iðrunar. 13) Af þessum lutum öllum saman samði Gregorius papa messu-hótt, svá sem nú halda flestir menn á látínu-tungu alla.

tıþ nēa heīſ enða..... Ef nu eſ notþ tıð er v erō calaþ..... af þ calaſc gvþ ſācunða notþr helðr en ðogþr. at notþr er en øſſtı fognoþr ðagſ epī erſıþı..... Af þ er ſācunða gvþ calaþr notþr helð en ðogþ..... þo loþō v vþr t notþ gvþ[14] *allt á* 28. *bls. í* 677, þa colō v ħ t gvþ notþar[15] 677 *á* 29₂₈, er valaþ v t. notþ leıðð..... Marg v ſlıcır kalaþ t gvþ notþar af gẏþıɋa lẏþ..... þ ero oꝛ goꝛþō calaþ t notþar gvþ[16] 677 *á* 30. *bls.*, ɪɴ at gaɋa t notþ gvþ..... engı mō bgıa notþı mınō þra er calaþ v[17] 677 *á* 31₂₈,₃₀, f gvþ notþı[18] 677 *á* 32₅, M. nacqʀ goꝛþı notoꝛþ mıcī[19] 677 *á* 43*neðst*, notoꝛþ..... ſa notoꝛþr..... þ eſ lucaſ nēnðı þar notoꝛþ... . matı þ

---

14) Maðr nekkverr gerði nóttorð mikinn..... engi mon þeira bergja nótturði (u *óskýrt*) mínum, er kallaðir váru..... maðr nekkverr gerði nóttorð mikinn..... hann gerði nóttorð mikinn..... á nótturðar-tíð..... Hvat merkir nótturðar-tíð, nema heims enda?..... Ef nú es nótturðar-tíð, er vèr erum kallaðir..... af því kallask guðs samkunda nótturðr heldr enn dögurðr, at nótturðr er enn öfsti fögnuðr dags eptir erfiði..... Af því er samkunda guðs kallaðr nótturðr heldr enn dögurðr..... þó löðum vèr yðr til nótturðar guðs. 15) þá köllum vèr hann til guðs nótturðar. 16) er válaðir váru til nótturðar leiddir..... Margir váru slíkir kallaðir til guðs nótturðar af gyðinga-lýð..... þeir eru ór görðum kallaðir til nótturðar guðs. 17) inn at ganga til nótturðar guðs..... engi mon bergja nótturði mínum þeira er kallaðir váru. 18) frá guðs nótturði. 19) maðr nakkvarr görði nóttorð mikinn.

þa retlıga cala hvart sē vılðı ðogoɼþ eþa notoɼþ[20] 677 *á* 44*1,2,5,7*, of aptā at notoɼþı[21] 677 *á* 50*31*, epī notoɼþ[22] 677 *á* 65*33*, En ef at notoɼþæ malı cō[23] 677 *á* 74*21*, Not messa mkır þa tıð er callasc fẏrır log[24] 619 *á* 41*4*, *(eru þessi dæmi því til færð, at nú mundu menn segja* náttnrður, náttmessa, *þó menn segi* nótt *f.* nátt); íonð hafa þeır. speke & vınótto sāþvkce[25] *El.* 48*3* (*en* vınata[26] *El.* 65*13*); þar sæm hon var hærtækın ambott[27] *Sks.* 93*a15*, onð scal vera ðrotnıng ⁊ stẏra holðe. En holðet ambott ⁊ lẏða ðrotnıngo sınnı[28] 619 *á* 25*5*, son ambottar þınnar[29] *Sks.* 124*b10*, Hān atte ambót noɼrena[30] 619 *á* 113*17*, hælðr bauð ħ ambot sınnı..... at hon scẏlðı fara[31] 619 *á* 113*25*, þu hefır goɼfa mıc at ambót[32] 619 *á* 152*4*; þa calar ħ vını sına ⁊ nógrana[33] 677 *á* 33*11*; nema ħ sc heıll í hug

20) nóttorðr..... sá nóttorðr..... þat es Lucas nemndi þar nóttorð..... mátti þat þá rèttliga kalla hvárt sem vildi dögorð eða nóttorð. 21) of aptan at nóttorði. 22) eptir nóttorð. 23) En es at nóttorðarmáli kom. 24) Nóttmessa merkir þá tíð, er kallask fyrir lög. 25) í önd hafa þeir speki ok vinóttu-samþykki. 26) vinátta. 27) þar sem hon var hertekin ambótt. 28) önd skal vèra drottning ok stýra holdi, en holdit ambótt ok lýða drottningu sinni. 29) son ambóttar þinnar. 30) Hann átti ambótt norrœna. 31) eldr bauð hann ambótt sinni..... at hon skyldi fara. 32) þú hefir görva mik at ambótt. 33) þá kallar hann vini sína ok nógranna.

⁊ friðsamr. við no̧nga sína[34] 619 á 141 1, ef v
elscō m⁊ hnō hug gvþ almcan ⁊s noqana..... ⁊ ma
eqı ret elsca noq nēa ħ unı gvþı..... at v elscī noq
varn aıoꝛþo[35] 677 á 21 36, 37, 39, þa ran hugr hs
t noqa er epť lıfþo..... þ elscoþo h m svnþ en
noqa[36] 677 á 26 2, 4, ılgıarn m̄ taca opt kenı m
nān ⁊ vega anð nonga mð svþō ılsco sınar[37] 677
41 35, nongō[38] 677 á 42 38, *neðst*, elsca nong sın[39]
677 á 44 16, hegna scal svnþgā en bıarga nongı.
En ef sıalfr svnþogr hegn sıc. þa er ħ nongr en
n̄ svnþogr[40] 677 á 45 32-33, sa er veıť noqō
varcun[41] 677 á 46 27, þa mō ec ma vırþa nýtsemı
noqa mīna[42] 677 á 68 19, En er en auþgı órvılnaþ-
ısc sınar heılso þa mıntısc ħ nonga sına[43] 677 á
78 11; ⁊ setı ħ xıı. mklıf ınonð ser[44] 677 á 64 36,

---

34) nema hann sè heill í hug ok friðsamr við nóunga sína. 35) ef vèr elskum með hreinum hug guð almáttkan ok svá nónganana..... ok má engi rètt elska nóng, nema hann unni guði..... at vèr elskim nóng várn á jörðu. 36) þá rann hugr hans til nónga, er eptir lifðu..... þeir elskuðu hèr meir synðir, enn nónga. 37) illgjarnir menn taka opt kennimanns namn ok vega andir nónga með sverðum illsku sinnar. 38) nóngum. 39) elska nóng sinn. 40) hegna skal synðgan, en bjarga nóngi. En ef sjálfr synðugr hegnir sik, þá er hann nóngr, en eigi synðugr. 41) sá er vei nóngum várkunn. 42) þá mon ek meira virða nytsem nónga minna. 43) En er enn auðgi örvilnaðisk sinnar heilsu, þá minntisk hann nónga sinna. 44) ok setti hann tólf munklíf í nǫnd sèr.

al laqbþr þ er í nonð v[45] 677 *á* 67_{5}, ⁊ fegia þ s ef þar ero ı nonð at[46] 677 *á* 69_{30}, þo elfcaþı ħ ħa fē fvftoꝛ. ⁊ let alðgı ınonð fer cōa[47] 677 *á* 74_{5}, ⁊ nolgafc æıgı huf dẏrr hānar[48] 649 *á* 46_{29}, þ ero ñ vþ at nolgafc þaqat[49] 677 *á* 23_{14}, fē v fıō mr nolgafc hēıf enða[50] 677 *á* 28_{31}, ef þu vıff þ er nolgafc[51] 677 *á* 40_{9}, at ñ fe þ fena vrı hlutı þa ef nolgafc meþ heīf enða..... þ helðr fē heīf enð nolgafc[52] 677 *á* 67_{36-38}, at heīf enð nolgafc[53] 677 *á* 68_{2}, at þ flérı pıflar ftaþ opnıfc fē meıʀ nolgafc heīf enðır[54] 677 *á* 69_{31}, En er nolgaþıfc tıð dauþa ħf[55] 677 *á* 32_{27}, þa er ıħc nolgaþıfc hırl̄m[56] 677 *á* 39_{30}, En ef ħ nolgaþıfc t clɔft hlıþ[57] 677 *á* 43_{6}, þa ef nolgaþıfc enð mc lıff ħf[58] 677 *á* 74_{19}, En ef nolgaþıfc anðlat ħf[59] 677 *á*

---

45) allir Langbarðar þeir er í nónd váru. 46) ok segja þeir svá, es þar eru í nónd, at. 47) þó elskaði hann hana sem systur ok lèt aldregi í nónd sèr koma. 48) ok nólgask eigi húsdyrr hennar. 49) þeir eru eigi verðir at nólgask þangat. 50) sem vèr sjóm meir nólgask heims enda. 51) ef þú vissir þat, er nólgask. 52) at eigi sè (*sjái*) þeir ena verri hluti þá es nólgask með heims enda..... því heldr sem heims endi nólgask. 53) at heims endi nólgask. 54) at því fléri (é *f.* ei) píslarstaðir opnisk, sem meir nólgask heims endir. 55) En er nólgaðisk tíð dauða hans. 56) þá er Jesús nólgaðisk Jerúsalem. 57) En es hann nólgaðisk til klaustra hliðs. 58) þá es nólgaðisk endimark lífs hans. 59) En es nólgaðisk andlát hans.

75₃₅, þa nolgōc avalt þeī ef olō øfrı er[60] 677 á 43₁₄; En tolgu got matte hpergı fınnaſc þar í nanð[61] 649 á 122₂₅; af guðſ holfu[62] 649 á 69₆, ýf enne høg holfo altara er íſuðr peıt[63] 649 á 140₉; Ðeſſe tocn oll ero gınð í nıðr lage meſſo[64] 649 á 142₄, Munıþ er oꝛþın ⁊ ſcılıð tocn oꝛþaɴa[65] 677 á 143₄, þeſſı tocn mono fvlgıa þeī er ta..... Er gørıt n̄ þeſſı tocn..... þeſſı tocn v naþſvnlıg..... þ boþa lof ſcapa ſıṅ ⁊ tocn møtar ħſ..... þeſſı tocn megoþ er ga..... Anðlıg tocn..... en anðlıg tocn hafa goþ eın[66] 677 á 15 bls., þv tocn[67] 677 á 161,₂, þo hofō v nacqt af þeſſó tocnō[68] 677 á 15₂₇, ðtıɴ ſtvrcþı mǫl þr̄a m⁊ tocnō[69] 677 á 163₃, helg pˈľar þr̄ eſ ſcına ıtocnō[70] 677 á 21₂₉; begıa þr̄a óſt nefneſc ſp̄ſ ſc̄ſ[71] *El.* 48, ⁊ fvlgıō ħō m⁊

---

60) þá nólgumk ávallt þeim, es öllum ōfri er. 61) En tólgugrjót mátti hvergi finnask þar í nánd. 62) af guðs hólfu. 63) yfir enni hœgri hólfu altara, er í suðr veit. 64) Ðessi tókn öll eru greind í niðrlagi messu. 65) Munið (ð *f.* t) èr orðin ok skilið (ð *f.* t) tókn orðanna. 66) þessi tókn monu fylgja þeim, er trúa..... Èr görit eigi þessi tókn..... þessi tókn váru nauðsynlig..... þeir boða lof skapera síns ok tókn máttar hans..... Þessi (þ *óskýrt*) tókn meguð (ð *f.* t) er gera..... Andlig tókn..... en andlig tókn hafa góðir einir. 67) þau tókn. 68) þó hōfum vèr nakkvat af þessum tóknum. 69) dróttinn styrkði mál þeira með tóknum. 70) helgir postolar þeir es skína í tóknum. 71) beggja þeira óst nefnisk spiritus sanctus (*heilagur andi*).

oſt olhuga[72] 677 *á* 17$_{29}$, ⁊ bruno þ ıgvþ oſt..... gvþ er oſt..... s fvl gvþ oſt hug hſ at h hvfr n̄ f þrı oſt atıð freſton..... alðgı er tō gvþ oſt. Mıcla hlı vıþr gvþ oſt þar er hō eſ. en n̄ eſ oſt eſ n̄ vıl vına[73] 677 *á* 18. *bls.*, þa eſ heılagr .a. bnð ıgvþ oſt lıcālıgt hıaʀta..... h elðır ıgvþ oſt hvt hıarta..... ⁊ bn ſıc ıſaþ oſt hīneſc hla[74] 677 *á* 19. *bls.*, oſt gvþ va ſıgr alıcāſ pıſlō ⁊ htſlo[75] 677 *á* 21$_{12}$, eſ v holdōc ı hſ oſt[76] 677 *á* 33$_{5}$, ıoſvnılıg óſt..... En oſt er logı þa[77] 677 *á* 36$_{8,10}$, ı gſ oſt[78] 677 *á* 37$_{36}$ *og* 39$_{4}$, er eına meſta oſt haſþı af cſtı[79] 677 *á* 42$_{20}$, þa gefr h þ gvþı anðlıga eſ h veıt ſvr hſ oſt[80] 677 *á* 43$_{19}$, ıoꝛþō eþa ıoſt..... ne oſt oꝛa þvra..... af hræſtlo en n̄ af oſt[81] 677 *á* 46. *bls.*,

---

72) ok fylgjum hánum með óst ölhuga. 73) ok brunnu þeir í guðs óst..... Guð er óst..... svá fyllir guðs óst hug hans, at hann hverfr eigi frá þeiri óst á tíð frestunar (e *f.* ei)..... aldregi er tóm guðs óst. Mikla hluti viðr guðs óst þar er hon es; en eigi es óst, ef eigi vill vinna. 74) þá es heilagr andi brenndi í guðs óst líkamligt hjarta (aʀ *dregið saman*)..... hann eldir í guðs óst hvert hjarta..... ok brennir sik í saðri óst himneskra hluta. 75) óst guðs vá sigr á líkams píslum ok hræzlu. 76) ef vèr höldumk í hans óst. 77) í ósýniligri óst..... En óst er logi þeira. 78) í guðs óst. 79) er einna mesta óst haiði af Kristi. 80) þá gefr hann þat andliga guði, ef hann veitir fyr hans óst. 81) í orðum eða í óst..... nè óst óra þverra..... af hræzlu, en eigi af óst.

mð hvſo mıcıllı oſt ħ bıþr var[82] 677 *á* 47_{36}, gvþ
eſ oſt[83] 677 *á* 66_{11}, lıcālıg oſt[84] 677 *á* 78_{25},
(*en* af aſtar elðı[85] 677 *á* 19_{39}, þ hoſþo kvnıq laga
t metnaþ en n̄ t nvtſemı ne aſtar[86] 677 *á* 22_{33},
pıſl vanð lęra hug þa of ſıþ t aſt[87] 677 *á* 26_{3});
Ibrıoſte eſ blóſtr & hoſte ſē vınðar & reıþarþrumor
íloffte[88] *El.* 19_{14}, ħ hafþe hold af ıorþo eɴ bloþ
af vatne bloſt af loffte eɴ hıta af elðe[89] *El.* 19_{11},
oc værmer bloſt ſvalar vaʀʀar[90] *Sks.* $8a_{27}$; á enō
nęſtō poſcō[91] 677 *á* 75_{6}; þa er ħ væþ fyr oſþı
ıðamoſco[92] 677 *á* 61_{28} (*þar af má ráða, að Ísll. hafi sagt* Damáskus); Soþau .ɢ. ıparadıſo[93] *El.* 27_{9},
En er þ ſo t hımſ ept ħō[94] 677 *á* 16_{38}, En eſ
ohn anðæ foꝛo ⁊ ſo ħ .✝. mcı ſıgnðā[95] 677 *á* 51_{31},
En al ſo þ er h v ðuſo ꝼa ut oꝛ muɴı ħſ[96] 677

---

82) með hversu mikilli óst hann bíðr vár. 83) guð es óst. 84) líkamligri óst. 85) af ástar eldi. 86) þeir höfðu kynning laga til metnaðar, en eigi til nytsemi nè ástar. 87) píslir vándra læra hug þeira of síðir til ástar. 88) Í brjósti es blóstr ok hósti, sem vindar ok reiðarþrumur í lopti. 89) hann hafði hold af jörðu, en blóð af vatni, blóst af lopti, en hita af eldi. 90) ok vermir blóstsvalar varrar. 91) á enum næstum póskum. 92) þá er hann varð fyr ófriði í Damosco. 93) Só þau guð í paradiso? 94) En er þeir só til himins eptir hánum. 95) En es óhreinir andar fóru ok só hann krossmarki signdan. 96) En allir só, þeir er hjá váru, dúfu fara út ór munni hans.

á 73*neðst*, ⁊ ſó alꝉ þ er hıa v at..... þa ſó alır at[97] 677 *á* 56 31,33, eſ þ ſó þeta[98] 677 *á* 63 34, þa ſó þ aınd necq̄rſ goþ m..... þ ſó aınd ħſ[99] 677 *á* 73 25,26, þa ſó þ n̄ elðı̄[1400] 677 *á* 80 24 (*en þó t. a. m. í sömu línu:* ⁊ ſa elð hıt heılt[1]); eſ v ſóō ⁊ hevrþō[2] 677 *á* 20 35, Vér ſom ħ eḡ haſa fegrþ[3] *El.* 35 7; Færum per allt í bethléē ⁊ ſıom oꝛð þ er goꝛzc heuır[4] 619 *á* 36 12, Foꝛū pér allt í bethleē ⁊ ſıom oꝛð þ er ðrotten ſẏnðı os[4] 619 *á* 39 4, per ſıom ſtıoꝛnu ħs í auſt[5] 619 *á* 59 25, er pér ſıom lıos rettr tar[6] 619 *á* 61 7, ſıom pıð houuð ſẏnðū ſem pér megom[7] 619 *á* 70*neðst*, þa er pér ſıom hperıa dẏrð ret láter mēn hæfðu[8] 619 *á* 85 12, er per ſıóm fẏrır ⁊ ræðumſc ógn ens øſſta dómſ[9] 619 *á* 148 12, ſıō v þa ef ħ kunı gta þ er ħ vıltıſc[10] 677 *á* 15 18, af þ colō v fogla hım̄ſ þa er v ſıō

---

97) ok só allir, þeir er hjá váru, at..... þá só allir, at. 98) es þeir só þetta. 99) þá só þeir önd nekkvers goðsmanns..... þeir só önd hans. 1400) þá só þeir eigi eldinn. 1) ok sá *(sáu)* eldhúsit heilt. 2) es vèr sóum (*venjulegra væri* sóm) ok heyrðum. 3) Vèr sóm hann eigi hafa fegrð. 4) Förum vèr allt í Bethlehem ok sjóm orð þat, er görzk hefir (dróttinn sýndi oss). 5) vèr sjóm stjörnu hans í austri. 6) er vèr sjóm ljós rèttrar trúar. 7) sjóm við höfuðsyndum sem vèr megum. 8) þá er vèr sjóm, hverja dýrð rèttlátir menn höfðu. 9) er vèr sjóm fyrir ok ræðumsk ógn ens öfsta dóms. 10) sjóm vèr þá, ef hann kunni gráta þat er hann villtisk.

flvga ılopti[11] 677 *á* 16 7, ⁊ ſıō v hve ſtvrc þ urþo[12] 677 *á* 20 28, ef v ſıō þa ga agęta hłı[13] 677 *á* 21 24, v ſıō hvn ð. lazarū[14] 677 *á* 26 32, ſē v ſıō mr nolgaſc heı̄ſ enða[15] 677 *á* 28 31, En þ ſıō v mga ga[16] 677 *á* 29 4, Slıc ðøı ſıō v vþa hvn ðag[17] 677 *á* 29 27, ⁊ ſıō hvſo hā cō t hıalpar..... ef v ſıō aþra ſvnþga[18] 677 *á* 45 12,30, þ nauðſvnlıg er os at leıta eılıf hluta ſē v ſıō ſcvnðlıgæ ū lıþa ſtunðlıga blutı[19] 677 *á* 68 11, þ ef v ſıō n̄ ıþesō heımı[20] 677 *á* 73 12, þa ſpaſogo ſıō v nu ꝑm cōna[21] 677 *á* 82 1, En, þo at ꝑer ſeom ꝑıð ſýnðū[22] 619 *á* 58 11; ſva er ſact at ıħc hoffc up at ſıonðō pł̄m[23] 677 *á* 16 38; Lıtō v á foꝛſıo gvþ mılð[24] 677 *á* 38 6, af mıcıllı gvþ foꝛſıo[25] 677 *á* 63 *neðst*, þa tæcr hon f māne alla foꝛ ſıo ꝑærcs[26] 619 *á* 25 28, at mýcla

11) Af því köllum vèr fogla (o *f.* u) himins þá er vèr sjóm flúga (*fljúga*) í lopti. 12) ok sjóm vèr, hvè styrkir þeir urðu. 13) es vèr sjóm þá gera ágæta hluti. 14) vèr sjóm hvern dag Lazarum. 15) sem vèr sjóm meir nólgask heims enda. 16) En þat sjóm vèr marga gera. 17) Slík dœmi sjóm vèr verða hvern dag. 18) ok sjóm, hversu hann kom til hjálpar..... es vèr sjóm aðra synðga. 19) Því nauðsynligra er oss at leita eilífra hluta, sem vèr sjóm skyndiligar um líða stundliga hluti. 20) því es vèr sjóm eigi í þessum heimi. 21) þá spásögu sjóm vèr nú fram komna. 22) En þó at vèr sjóm við synðum. 23) svá er sakt (*f.* sagt), at Jesús hófsk upp at sjóndum postolum. 24) Lítum vèr á forsjó guðs mildi. 25) af mikilli guðs forsjó. 26) þá tekr hon frá manni alla forsjó verks.

ꝼoꝛſıo þarꝼ ꝼ at haꝼa[27] *Sks.* 46*a*17, ſkılnıng oll oc goð ꝼoꝛſıo[28] *Sks.* 84*b*25, hon haꝼðe ſtıorn oc ꝼoꝛſıo þar[29] *Sks.* 91*a*27, (*en þó líka* at h̄ gerðe goða ꝼoꝛſıa ꝼırı ſal ſın̄ı[30] *Sks.* 86*b*1), líta ſıc ſıalfan ſpa ſem í noccoꝛre ſkugg ſıo[31] 619 *á* 328, ſẏnða pıð ſıo[32] 619 *á* 591, tıl pıðr ſıó ſẏnða[33] 619 *á* 13024, með á ſıo kennı mān a[34] 619 *á* 3516, ſa er tøke coꝛp? ðn̄ı í brauð á ſıo[35] 619 *á* 1393, í manz a ſıo[36] 623 *á* 520; (Eıgı er pırðanðe aſıoner māna í ðómō[37] 619 *á* 1925, at ælſca ſagr aſıoner þeſſa hæıms[38] 619 *á* 2824, Eıgı ſcal tu líta á ſıono í ðome[39] 619 *á* 1926, Ða haldom per manz á ſıono í atfærð parre. ef[40] 619 *á* 4719, Maclega pıtðeſc ſıa engıl í eldleg aſıonro[41] 619 *á* 8412; Af þ er ſagt ıhīna ſıon ıoh̄ſ at[42] 677 *á* 3528); bætr en per ſeom perðır[43] 619 *á* 3414, at pér ſeom perðır at koma

27) at mykla forsjó þarf fyrir at hafa. 28) skilning öll ok góð forsjó. 29) hon hafði stjórn ok forsjó þar. 30) at hann gerði góða forsjá firi sál sinni. 31) líta sik sjálfan svá sem í nökkurri skuggsjó. 32) synda viðsjó. 33) til viðrsjó synda. 34) með ásjó kennimanna. 35) sá er tœki corpus domini í brauðs ásjó. 36) í manns ásjó. 37) Eigi er virðandi ásjónir manna í dómum. 38) at elska fagrar ásjónir þessa heims. 39) Eigi skaltu líta ásjónu í dómi. 40) Þá haldum vèr manns ásjónu í atferð várri, ef. 41) Maklega vitraðisk sjá engill í eldlegri ásjónu. 42) Af því er sagt í himna-sjón Johannis, at. 43) betr enn vèr sjóm verðir.

tıl ſanrar hotıčar á hımnı[44] 619 *á* 5$_{1}$; þa reıſ ɢvþ þ^el up ⁊ ſtoþ a cńıō ⁊ rétı halſın[45] 677 *á* 67$_{10}$; trıo hẏlıa kpıſtır oc lauꝼ[46] *Sks.* 98*b*$_{16}$, þau to er nǽſt ſtanda hénne[47] 619 *á* 152$_{16}$, at ſıtıa ẏfır pꜵtnū í tom[48] 619 *á* 57$_{15}$, Ðpærtre er ſcorða ſtaflægıur ⁊ up halda þæī tom eraſa ſtẏðıa[49] 619 *á* 96$_{2}$, æıgı ór tom ne ſtæınū[50] 619 *á* 96$_{11}$, hıt ơꝼra ítrıom[51] *Sks.* 32*b*$_{1}$, at oxultrıō þeım ſæm uncer hvelū ero gor[52] *Sks.* 81*b*$_{23}$; ꝼlẏıa gıo oc alla hegomlega drẏckıu[53] *Sks.* 83*b*$_{24}$, Lẏghı pıtnı eča ačra gıo eča ſaurlıꝼı[54] *Sks.* 84*a*$_{4}$, mæð þēı mannū er gıo mæn̄ ero eča uſıðar mæn̄[55] *Sks.* 74*a*$_{28}$; ſkera ıornō ſolar geıſla[56] *El.* 54$_{15}$; Guð ſıalꝼr hæpır ıhænde þan̄ hıolmur pol er h̄ neıgır oc pıkr mæð hıartū ſtor hoꝼčıngıa[57] *Sks.* 93*b*$_{3}$; hĩr

---

44) at vèr sjóm verčir at koma til sannrar hótíðar á himni. 45) þá reis guðs þræll upp ok stóð á knjóm ok rètti hálsinn. 46) trjó hylja kvistir ok lauf. 47) þau trjó, er næst standa henni. 48) at sitja yfir vötnum í trjóm. 49) Ðvertrè, er skorða staflægjur ok upp halda þeim trjóm, er ása styðja. 50) eigi ór trjóm nè steinum. 51) hit öfra í trjóm. 52) at öxultrjóm þeim, sem undir hvelum eru gör. 53) flýja gjó ok alla hègómlega drykkju. 54) lygivitni eča ačra gjó eča saurlífi. 55) með þeim mannum, er gjómenn eru eča úsiðarmann. 56) skera jórnum sólargeisla. 57) guð sjálfr hefir í hendi þann hjólmurvöl, er hann neigir ok víkr með hjartum stórhöfðingja.

fagna þeır hıolp ſınne[58] *El.* 57₁₃, ſua ef & x. meſt ðvrcaþ af ſlıcra m̄ hıolp[59] *El.* 58₅, Oll truſaſtra ꟽa hıolp[60] 677 *á* 7₂₈, ef oſſ gaf hıolp ⁊ heılſo[61] 677 *á* 17₃₁, Glatıð er n̄ mıſc̄ar tıþō ⁊ðvlıſc n̄ vıð gefna hıolp[62] 677 *á* 26₃₅, ſu ſaga ma ẏþr langa hıolp veıta[63] 677 *á* 38*neðst*, þuı at aller toco hıolp af honū..... ſpaðe ſẏmeon hıolp gẏðınga í burð cſt[64] 619 *á* 66₁₄,₁₆, ⁊ værðr þæım þa ængı hıolp at[65] 619 *á* 68₃, æılıfa hıolp[66] 619 *á* 68₂₈, hıolp þæırra er af hæıðnū þıoðū hurfu tıl t[67] 619 *á* 78*neðst*, Hæılagr css er lıfſcıoldr ımæınum. ⁊ hıolp í farſælegum lutum[68] 619 *á* 104₅, fẏrı utan hꝩærıa hıolp[69] 619 *á* 159₂₀; lanðſcıolptō.... kcıoꝛ falnar af lāðſcıolptū[70] 677 *á* 82₁,₂; ſıolf *(í gjör. eint. í kvennk.) á eitthvað* 3 *stöðum í* 619, Sıolf *(sama) á einum stað í sömu bók,* ſıolꝑ *(sama) á hjerum* 9

58) heldr fagna þeir hjólp sinni. 59) svá es ok Christus mest dýrkaðr af slíkra manna hjólp. 60) Öll trúfastra manna hjólp. 61) es oss gaf hjólp ok heilsu. 62) Glatið er eigi miskunnar tíðum ok dylisk eigi við gefna hjólp. 63) sú saga má yðr langa hjólp veita. 64) því at allir tóku hjólp af honum..... spáði Simeon hjólp Gyðinga í burð Krist (*f.* Krists). 65) ok verðr þeim þá engi hjólp at. 66) eilífa hjólp. 67) hjólp þeirra, er af heiðnum þjóðum hurfu til trú. 68) Heilagr kross er lífskjöldr í meinum ok hjólp í farsællegum lutum. 69) fyri utan hverja hjólp. 70) landskjólptum..... kirkjur fallnar af landskjólptum.

stöðum í Sks., ſıolf *(kynl. í fleirt.) á 1 stað í 649,* ſıolꝼ *(sama) á 3 stöðum í Sks.,* ſıolfu *(kynl. þiggj. eint.) á 1 stað í 649,* ſıolfo *(sama) á 1 stað í sömu bók,* ſıolꝼu *(sama) á 2 stöðum í Sks.,* ſıolfum *(í þiggj. eint. í karlk.) á eitthvað 11 stöðum í 649,* ſıolfū *(sama) á 2 stöðum í sömu bók,* ſıolfō *(sama) á 3 stöðum í El.,* ſıolvō *(sama) á 1 stað í El.,* ſıoluō *(sama) á 1 stað í El.,* ſıolfum *(í þiggj. fleirt.) á 3 stöðum í 649,* ſıolfū *(sama) á 1 eða 2 stöðum í 649,* ſıolpū *(sama) á 1 stað í 649, o. s. frv., (en* ſıaꝼræðı *Sks. 103a1,* ſıalfr, ſıalfan, ſıalfs, ſıalꝼſ, ſıalfer, ſıalꝼır, ſıalfar, *o. s. frv., í sömu bókum).*

Í sjom *(v i d e m u s , v i d e a m u s , s i m u s) kynnu menn að efast um, hvort* o *sje þar* = o, *f.* u (sjom *f.* seom *f.* seum), *eða* = ó, *f.* á; *en þetta hið síðara virðist vera sjálfsagt, bæði af því að* sjám *(í sömu merkingum) er líka mjög tíðkað í fornum bókum og vegna þess að* seum (*f.* seim) *í afleiðingarhætti er ekki upphaflegt og komið upp miklu seinna.* — ó (*f.* á) *hefur staðnæmzt í* nótt *f.* nátt, ól *f.* ál *(sb.* skarpar álar þóttu þèr Skrýmis vera *í Lokaglepsu),* sjón *(o. s. frv.) f.* sján *(eiginl.* sean, *eins og* skipan, dagan, *o. s. frv.). Í* ábóti, *sem bæði er haf[illegible]ú og forðum (t. a. m.* Hınū hæſta kennı maññ r[illegible]a boꝛgaꝛ bp̄ı oc allū parū bp̄om·Abotō oc ıpır [illegible]

um[71] *Sks. 124b neðst), er einnig* ó *f.* á, *af abbās — abbātem.*

ó — á, *í* mjár, mjá, mjátt, *f.* mjór, mjó, mjótt.

á — ei, *t. a. m. í* þorlákr — þorleikr*, tákn — teikn.

æ *og* ei *skiptast á*** *í smáorðinu* æ *(þ. e. ætíð) og* ei, *og tíðkast hið síðara að fornu fari, ekki einúngis framan til í orðum (t. a. m.* eilífr, Eiríkr), *heldur og útaf fyrir sig, t. a. m.* t gvþf eı lıfanda[72] 623 *á* 43₁₄, lıꝼı þu ęı í ꝼegr rıkıſ þínſ[73] 623 *á* 59₁, Hpærr er ſpa er ſpacr ħ man ſæl pera eı ⁊ eı ıſana lauſt[74] 619 *á* 2₃, ⁊ kpelıaſc þar ſıðan ęı ⁊ ęı ænða lauſt[75] 619 *á* 144₅, þpı ſcolō per parō ðrotne fagna eı ⁊ eı[76] 619 *á* 160₇, ħſ rıkı ſtænðr eı ⁊ eı utan enða ı hımın rıcı[77] 619 *á* 160₈, þa hafum per cſt

71) hinum hæsta kennimanni, Rúmaborgar-byskupi, ok allum várum byskupum, ábótum ok ifirboðum. 72) til guðs ei lifanda. 73) lifi þú ei í fegr(ð) ríkis þíns. 74) Hverr, er svá er spakr, hann man sæll vera ei ok ei ifanalaust. 75) ok kveljask þar síðan ei ok ei endalaust. 76) því skulum vèr várum dróttni fagna ei ok ei. 77) hans ríki stendr ei ok ei utan enda í himinríki.

*) *Mun ekki mega ráða af* Óleifr *(t. a. m.* hugreilum Óleifi) *að menn hafi sagt* Óláfr *í fornöld, en ekki* Ólafr?

**) *Á líkan hátt segja menn nú á dögum* sælast *(til einhvers)*, ásælinn, ásælni, *f.* seilast, áseilinn, áseilni.

ſialfan með oſſ. ⁊ ħſ lıcā eı ⁊ eı utan enda[78] 649 *á* 160₂₀, *og margt því um likt, (þó stundum* æ, *t. a. m.* þān er æ var ⁊ æ man vera utan enda amen[79] 649 *á* 150₁₅₋₁₆). *Hin þriðja mynd þessa orðs mun vera það* ey, *er finnst í upphafi á manna nöfnum, en sjaldnar út af fyrir sig* (ıorþ ſu eſ bolvoþ vaſ & grøððe þorna oc þıſtla þa vþ hon ey af .ɢ. blezzoþ & þar eſ eḡ ſıþaɴ harmr ne erveþe[80] *El.* 45₃, *sb.* Iorþ ſu..... mon..... veſa eı fogr meþ o hrørnoþō blomō[81] *El.* 44₁₆; ⁊ baðv ħ þ hafa ǫrıð er ħ þyrſtı eẏ ⁊ eẏ t[82] 625 *á* 38₁₃), *og má hafa það til samburðar þar við, þegar sagt er í hálfgamni* ey ok eyjar *(í Heiðarv.-sögu) f.* ei ok ei *(si og æ). Hjer að auk er* ei *haft fyrir* æ *í öðrum orðum, þó sjaldnar sje:* H naþı lıtıleıtı cptı. en þ fec offtopı hnekıq[83] 677 *á* 49₁₉, fa er s greıtr aþ ſvnð at ħ gır aþ ſlıka[84] 677 *á* 38₁₂, ſu onð eſ

78) þá hafum vèr Krist sjálfan með oss ok hans líkam ei ok ei utan enda. 79) þann, er æ var ok æ man vera, utan enda. Amen. 80) jörð sú, es bölvuð vas ok grœddi þorna ok þistla, þá verðr hon ey (*eða* ev = ey) af guði blezuð, ok þar es eigi síðan harmr nè erveði *(erviði)*. 81) Jörð sú..... mon..... vesa ei fögr, með óhrörnuðum blómum. 82) ok báðu hann þat hafa œrið (*f.* œrit), hann þyrsti ey ok ey til. 83) Hèr náði lítilleiti krapti, þar fèkk ofstopi hnekking. 84) sá, er svá greitr aðra syn at hann gerir aðra slíka.

en vesali er ñ gitr þ[85] 677 *á* 374, at fegrð þiñi mvn þ v̄ða meinleiti[86] 580 *A á* 129; hiþisc[87] 677 *á* 3438, Silvest var ungr selldr til leiringar preste þeī[88] 655 *Fragm. V2 á* 224.

á, æ, ei *skiptast öll á í orðunum* tveir *og* þeir, *eins og bezt kemur í ljós, þegar þau eru borin saman t. a. m. við* blár *í fleirt.:*

þol. í karlk.	tvá	þá	blá
gjör. í karlk.	tvei-r	þei-r	blá(i)r
þiggj.	tvei-m	þei-m	blá-m
eig.	—	þei-ra	blá-ra
gjör. og þol. í kvennk.	tvæ-r	þæ-r	blá-r*.

(æ *er samt ekki annað enn hljóðvarp af* á.)]

æ *og* ey *skiptast á í meginhlutanum* mey, *er hann hefur* mæ-r** *í gjör eint.; sömuleiðis í* meyr-r *og* mær-r

85) sú önd es enn vesalli, er eigi greitr þat. 86) at fegrð þinni mun þèr verða meinleiti. 87) hreiðisk (= hræðisk). 88) Silvester var ungr seldr til leiringar presti þeim.

*) *það er til skilningsauka þremur næstu greinum hjer á undan, að eingilsaxneskt* â *verður á íslenzku ýmist* á *eða* ei *eða* æ, *t. a. m. eingils.* tâ = *ísl.* tá, *eingils.* âr = *ísl.* ár *(remus), eingils.* sâr = *ísl.* sár *(volnus), eingils.* bân = *ísl.* bein *(os), eingils.* hân = *ísl.* hein *(blautt brýni), eingils.* gât *(hafur)* = *ísl.* geit, *eingils.* clâð = *ísl.* klæð-i, *eingils.* â *(ætíð)* = *ísl.* ei *og* æ, *o. s. frv.*

**) *Ekki* mœr; *sjá Sks.* 106*a*5-6: Oc spa ſæm̄ þu ƿant ſigı akono Aðamſ þēı er æn̄ er mær ſ ſkal æın aƒ

(kuíðíñ heꝼ cocoðꝛıllus..... meẏran ok lafmæran[89] *segir Stjórn)*, kleyja *og* klæja (m kleẏıar þ míøc[90] *Sturl.* 97*b*21).

Fyrir ey *finnst* jú: þa ꝼoꝛ Zacharıaſ vt rıvkelſe at bera[91] 625 *á* 845. *(Þó má einnig líta svo á, sem* rjúkelsi *sje dregið af* rjúk-a, *en* reykelsi *af* rauk.)

ei — í, *í sögnunum* níta *f.* neita, níkvæða (þa nıkvæððı petr þrẏſþar ſınnū h̃s ꝼarunøẏtı[92] *Sks.* 115*a*12, þa nıkþæððı h̃ þæſſaṁı ſoc[93] *Sks.* 134*a*19) *f.* neikvæða. *Þar að auki:* oðꝛvm m̄m ꝼellr nær þoat lıtıð ſe ımín gt barnı þꝛa[94] 656*A*1 *á* 275, ıhveʀegı mınſemı[95] 655 *Fragm. III á* 410; svít *f.* sveit *í Egils-sögu*, *úr* 132.

i — ë. 1) *Mjög opt í hneigíngar-endíngum orða* (-ë *f.* -i, -ës *f.* -is, -ësk *f.* -isk, -ër *f.* -ir, -ëm *f.* -im, -ët *f.* -it, -ëð *f.* -ið); *eins og á dönsku á vorum dögum.* 2) *Víða í afleiðslu-endíngum, t. a. m.* Ef v hvgıō at oſvnelıgō hlutō[96] 677 *á* 5427; þ ſó ꝼnð

89) kviðinn hefir cocodrillus (*f.* crocodilus)..... meyran ok lasmæran. 90) mèr kleyjar þar mjök. 91) þá fór Zacharias út, rjúkelsi at bera. 92) þá níkvæddi Pètr þrysvar sinnum hans faruneyti. 93) þá níkvæddi hann þessarri sök. 94) öðrum mönnum fellr nær, þó at lítið sè í mín gert barni þeira. 95) í hverrigi mínsemi. 96) Ef vèr hyggju at ósýneligum hlutum.

hænnar ðøtrū ſu er mær er ſıghr aþer þægha. *Dansk orðið Mø er ekki komið af gjör.* mær, *heldur* mey-, *eins og Ø af* ey. *Slíkt hið sama er mør dönsku komið af* meyr-, *en ekki af* mær-.

ħf tͥ hımenſ fara[97] 677 *á* 73_{27}; glıkeng[98] *El.* 20_{6}, mīnēg[99] *El.* 20_{13}, ſcıfftēg[1500] *El.* 43_{12}, Vm̄ coſt gǽfe leſŋengaʀ[1] 649 *á* 3_{26}, Lᴇſneng hæılagr rıtnıngar[2] 649 *á* 3_{26}, Opleg læſneng ræınſar onð manz[3] 649 *á* 3_{29}, Tƿınna gıof ſører leſneng hæılag rıtnınga[4] 649 *á* 4_{3}, Gofug ſẏſla er leſneng[5] 649 *á* 4_{6}, ıateng ſẏnða[6] 649 *á* 9_{4}, Af mūnı ƿærðr ıatneng tıl hæılſu[7] 649 *á* 10_{4}, af tƿennom bnnū ƿıðr cōnēgar[8] 649 *á* 9_{8}, Scıot læıcr ƿıð cūnengar[9] 649 *á* 9_{22}, en æſtır ſtænðr dømengen[10] 649 *á* 12_{15}, frāneng[11] 649 *á* 26_{17}; nøreng[12] *Al.* 33_{18}, ƿanƿırðeng[13] *Al.* 27_{28}; gẏðengar[14] *Al.* 30_{17}, gẏðenga (*þol. fleirt.*) *Al.* 30_{20}, (*og eig. fleirt.*) $30_{16,23,25}$; nauðeg[15] *Al.* 75_{21}, almattegr[16] *Al.* 30_{9} *og El.* 10_{8}, kun̄egr[17] *Sks.* $49b_{13}$; -legr *og* -lega *finnst í elztu bókum, t. a. m. alstaðar í El.* (andlegr 20_{9}, anðlegr 33_{6}, Anðlegr 11_{16}, āðlegr 5_{13}, þar eſ andlegar ſcepnor

---

97) þeir só *(sáu)* önd hans til himens fara. 98) glíkeng. 99) minneng. 1500) skipteng. 1) Um kostgæfi lesnengar. 2) Lesneng heilagrar ritningar. 3) Op(t)leg lesneng reinsar önd manns. 4) Tvinna gjöf fœrir lesneng heilagra ritninga. 5) Gõfug sýsla er lesneng. 6) ját(n)eng synda. 7) Af munni verðr játneng til heilsu. 8) af tvennum brunnum viðrkomnengar. 9) Skjótleikr viðkomnengar. 10) en eptir stendr dœmengin. 11) framneng. 12) nœreng. 13) vanvirðeng. 14) Gyðengar. 15) nauðeg. 16) almáttegr. 17) kunnegr.

bvggua 513, EN fyrfta dag fcop ħ eilıff dag þ ef andlect lıof & alla andlega fkepno. Annan dag fcop ħ hīm̄ þaN ef fkılr lıcālega fcepno fra andlegre 811-14, Af andlego oþle & lıcālego 197, Af andlegō elde 2010, lıcālegt eþle 208, lıcālegr 512, 610, 198, ólıcālegr 69, olıcālect lıof 1815, o endelegre 656, oūbroþelegō 665, Tungl & ftıoɼnoɼ mono fcrvþafc o ūbrøþelego fcıne 4412, Oūbrøþelect ef 5012, ofundrfcıllegr 41, ofundrfkılleg 316, íofkıffte-legre dyrþ 448, dauþlegr 359, odauþlegr 3512, at .G. lıfþe eiNflego lıfe 71, eldlegr 29*neðst,* íeldlego ęþle 42, vnaþfālect 459, ıarþlegr 2114, 5711, vefalect 658, Huı fcapaþe .G. maN ór fua heruelego efne 2113, oll fcepna vaf á valt fvueleg ífyr etlon .G. fu ef fıþan varþ fyneleg fcepnoNe fıalfre 74-5, hon heu mīnēg lıþenna ħťa & oorþenna & heu ħ fkıluīg nvleg & fynelegra 2015, fua ma & enge fvneleg fkepna ondena gpa enh ma ıgegnō fara alla fynelega ħťe 214-5, allre fcynfālegre fcepno 364, ílogfālegō hıufcap 389, Fyr fér ħ alla hlute lıþna & óorþna fua fē nulega 614, fva ferfc nvleg áfıona hēıf 442, alla ħťe lıþna & nulega & oorþna 5515, amacleg tıþ 245, nıota kongleg̃f frelfef 651, ħ v. hťr lıotr angolegr at alıte 356, EN .ıııı. dag fco ħ tıþlegan dag 816, þa vette ħ ħō fua dyrlect v 3611, revkelfef hılm & annarra dyrlegra urta 533,

Sua ero & retlat þa ðvrlegre ef þeır vþa ſundrleıt hıa ıllō 16_5, ſva ſē þekkelect ef at hevra ſundrleıt hlıoþ horpoſtrengıa 45_{14}, þa ma of trua allra þeckelegaſt þar veſa at ſıa 45_{12}, íþrelſlega anauþ 65_2, pınelegr $35_{8,12}$, Fyſelect ef 51_8), *víðast eða alstaðar í* 619, *sumstaðar í Sks., o. s. frv.* 3) *Stöku sinnum í meginhluta orðs, t. a. m.* fẏrır anð lete þınu[18] 619 *á* 91_1, bera ærfæðe fẏrır æılıfra hpılð[19] 619 *á* 52_{20}, fẏrı ſtarf ⁊ æꝛ̨feðe þıt[20] 619 *á* 110_8, erveþe[21] *El.* 45_4, Stægar þeır ſæm ahvelum ſtanða[22] *Sks.* 80*a*11, ſueɴan[23] *Plac.* 8 (21_3 *á bókf.*), tegr (motego ⁊ nıo[24] 677 *á* 33_9, ẏv nıotegō ⁊ ıx. retlotō[25] 677 *á* 33_{13}) *f.* tigr, mellum (*t. a. m. tvisvar á ísl. skjali* 1353) *f.* millum (*sb. mellem á dönsku*), *og opt* mek, þek, sek *f.* mik, þik, sek (*sb. framburð dönsku orðanna: mig, dig, sig*), hengat (*t. a. m.* hængat í þenna hæı[26] 619 *á* 31_{10}) *f.* hingat (*sb.* þengat). *Í greininum er þessi hljóðbreyting allra algeingust, þegar hann hefur ekki* h *í upphafinu og er ekki áfastur við önnur orð* (ët, ën, ëna, ënar, ënir, ënu,

---

18) fyrir andleti þínu. 19) bera erfeði fyrir eilífra (*f.* eilífri) hvíld. 20) fyri starf ok erfeði þitt. 21) ervëði (*f.* erfeði). 22) Stegar þeir, sem á hvelum standa. 23) svennan (*f.* svinnan). 24) níutegu ok níu. 25) yfir níutegum ok níu rèttlótum (ó = á). 26) hengat í þenna heim.

ënum, ënn, ënna, ënnar, ënni, ëns); *þar að auk finnst* henni *f.* hinni *í Reykh.-máldaga.* — *Sumstaðar litur svo út, sem* i *sje sett fyrir* e, *t. a. m. í* tigund (*nú ætíð* tegund) *Sks.* 9*b*5 (ocœxla ſpa ætter ſınar hværr í ſınu kẏnı oc tıgunð[27]); íva (*þol. eint. af* ifi = ëſi) 623 *á* 274, En eınta/lo þra ſıalfra íſaþı[28] 623 *á* 3315; Tpın ero kẏn ó glæðı[29] 619 *á* 2630, tpınna tıða gıærð[30] 619 *á* 624, Ðeſſa tpınna fœſto[31] 619 *á* 7318, í tpınno lage[32] 619 *á* 743, tpıðr[33] 619 *á* 744, komo ímot hanū tpınnır ꝼloccar[34] *Sks.* 133*a*20; hæılog þrınnıng[35] 619 *á* 6216, eın guð í þrınnıngo[36] 619 *á* 1464, í nafne hæılagr þrınnıngar[37] 619 *á* 6218, hınnar hælgu þrınnıngar[38] 619 *á* 11212, ínāne þrınnıngar guðs[39] 619 *á* 5710; Vꝥ man rınna bıoꝛt ſtıarna oꝛ kẏnı ıacobs[40] 619 *á* 6025, at rıða ꝛ at rınna[41] 619 *á* 1256; — *en hitt er þó reyndar, að* i *er hjer upphaflegt, þó* ë *hafi síðar komið í stað þess og bolað það algjörlega*

27) ok œxla svá ættir sínar hverr í sínu kyni ok tìgund. 28) En einn í tölu þeirra sjálfra ifaði. 29) Tvinn eru kyn ógleði. 30) tvinna tíðagjerð (*f.* tíðagerð). 31) Ðessa tvinna föstu. 32) í tvinnu lagi. 33) tviðr (*gjör. eint. í karlk.* = tvinnr). 34) komu í mót hánum tvinnir flokk. 35) heilög þrinning. 36) einn guð í þrinningu. 37) nafni heilagrar þrinningar. 38) hinnar helgu þrinninga 39) í nafni þrinningar guðs. 40) Upp man rinna bjö stjarna ór kyni Jakóbs. 41) at ríða ok at rinna.

út. Hjer við má saman bera gingum *o. s. frv.*, ſingum *o. s. frv., þálegar tíðir af* ganga *og* fá. *(Á þremur stöðum í* 619 *litur svo út, sem* ë *sje komið í staðinn fyrir* í: Lætı er ſót ſu er mıoc ġnðar þrælū guðſ. þa ðpenar tómr Ψ í lıcamlegō gırnðū. ⁊ fagnar æıgı í anðlego ꝩærkı[42] 26_{6}, Kēne ·Ψ· kẏſſ pateno[43] 141_{9} *og* Urban ꝑ bauð|at hafa kaleca ⁊ patenoꝛ oꝛ golle ꝉ oꝛ ſılſre[44] 138_{15}; *en vera má, að menn hafi ekki sagt* patína, *heldur* patina, *í fornöld, og það er ekki víst, hvort* dvena — *torpescere í lat. frumritinu, Alcuini de virtutibus et vitiis liber, í upphafi* 32. *kap.* — *er sama orð og* dvína. *Þó stendur* lcꝑlat, *f.* líflát, 625 *á* 75_{1}; hvelıcr, *f.* hvílíkr, 625 *á* 87_{9}; *sb.* Paule, *lat. eig. eint. f.* Pauli, 655 *Fragm. XIII A á* 1_{24}.)

i — u, *eins og nú á dögum, í einkunna-endíngunni* igr — ugr (kunnigr — kunnugr); *líka er* i *stundum haft í þesskonar endíngum, þar sem það ætti ekki að vera, af því* ö *er í næstu samstöfu fyrir framan, t. a. m.* öfligr (*f.* öflugr, aflugr *eða* afligr). *Þar að auk skiptist* i *og* u *á í* morginn — morgunn,

---

42) Leti er sótt sú, er mjök grandar þrælum guðs. Þá dvenar tómr maðr í líkamlegum girndum ok fagnar eigi í andlegu verki. 43) Kennimaðr kyssir patenu. 44) Urbanus papa bauð at hafa kaleka ok patenur ór golli eða ór silfri.

tigr (δεκάς) *og* tugr. *Ella er* u *sjaldan sett fyrir* i, *eða* i (e) *fyrir* u, *sem í þessum dæmum:* í þeirri scialfanðo tið[45] 619 *á* 143₉, þær fioꝛar bøner hinar siðaru í pr nr[46] 619 *á* 160₉; Nu þ er þér kusið yðr. hafe ðer. Ðer oræcteð hit sanna liof. vere þer nu í mycr. þer ælscaðeð ðauða. se þér glataðer[47] 619 *á* 32₁₆₋₁₇. *Kemur þetta til af því, að menn hafa þá þegar verið farnir að ringlast í endingunum og þokast nær því sem nú er talað í Norvegi og Danmörku.*

(*Það er áður sýnt, í* 1. *ath. við* 23. §, *að* i *og* y, í *og* ý, ei *og* ey *eru stundum settir hvorir fyrir aðra*)

au *verður ýmist* ö, u, o *eða* ó *í* braut *sem atviksorði**.

---

45) i þeirri skjálfandu (*eins og* góðu) tíð. 46) þær fjórar bœnir hinar síðaru (*sjá* 45) í pater noster. 47) Nú þat, er þèr kusið (*f.* kusut) yðr, hafi ðèr. Ðèr órœktið (*f.* órœktuð) hit sanna ljós; veri þèr nú í (mykr *f.*) myrkri. þèr elskaðið (*f.* elskaðut) dauða; sè þèr glataðir.

*) *Atviksorð þetta er að líkindum í raun og veru stundum þolandi, en stundum þiggjandi, af kvennkynsorðinu* braut, *og er eitt með fjölmynduðustu orðum. Sú myndin er fremur heyrir til þolanda, hefur* t *að niðurlagi, en sú, er fremur heyrir til þiggjanda, setur* u *aptan við það, og gerir hvor af þessum myndum opt annaðhvort — að tvöfalda tjeið eða setja* r *aptur fyrir hljóðstafinn í meginhlutanum. Nú ætti orðið þá að hafa þessar* 30 *myndir:* braut, bröt, brut, brot, brót, brautu, brötu, brutu, brotu, brótu, brautt,

þar á ofan finnst: m; mınv troſtı[48] 580*A á* 433, ohrøſtō[49] 645 *á* 632, bøþ[50] 645 *á* 83, hø'te[51] 645 *á* 104, løſt[52] 645 *á* 1026, øþſynt[53] 645 *á* 1116, v ſcoınæ aꝼ alæ ſcøþnæ aꝼ hetınō[54] 645 *á* 1224, *og margt fleira á sömu bók;* kloſtrſınſ[55] *á ísl. skjali* 1380 (*III*14), loſnína[56] *ísl. skjal I*,7 (*ár* 1341), ſaclgſō nongı ſınō[57] 677 *á* 4138, þu er, ſoɼgoð[58] 677 *á* 4729, þa laut hō frā ígopn ſ aboɼþıt[59] 677 *á* 6538, oþgō[60] 677 *á* 7620; ogo[61] 677 *á* 2437, 2824, ǫgo[62] 677 *á* 6039, 7235, ǫgo[62] 677 *á* 145, ǫgo[62] 677 *á* 4035, ogō[63] 677 *á* 3537, 425, 47*neðst*, 7233, bvð[64] 625 *á* 7513 (*en* bvð[65]

48) með mínu trösti (trosti?). 49) óhröstum. 50) böð (= bauð). 51) hösti (= hausti). 52) löst (= laust, *þál. tíð af* ljósta). 53) öðsýnt (= auðsýnt, *auðsjeð*). 54) váru skornar af allar sköðirnar (= skauðirnar, *ritað* ſcaʋþnæ *í* 28. *línu á sömu bls.; nú á dögum:* skaufirnar) af hestinum (aꝼ *skrifað í einn staf á báðum stöðunum*). 55) klöstrsins (= klaustrsins). 56) lösnina (losnina?). 57) saklösum nóngi sínum. 58) þú ert sörgoð (sorguð? *sb.* sori). 59) þá laut hon fram í göpnir (gopnir?) sèr á borðit. 60) öðgum (oðgum? *diviti*). 61) ögu (ogu? *oculos*). 62) ögu (*oculi*, *oculos*). 63) ögum (ogum? *oculis*). 64) buð (= bauð). 65) bauð.

brött, brutt, brott, brótt, brauttu, bröttu, bruttu, brottu, bróttu, baurt, bört, burt, bort, bórt, baurtu, börtu, burtu, bortu, bórtu, (*auk þess sem* t *er opt ritað tvöfalt, þó* r *fari á undan*); *en varla finnast þær allar, sízt í hinum elztu og beztu bókum.*

76₁), hrvfta[66] *Plac.* 9 (2₁₆ *á bókf.*); íoglıtı guðs[67] *Sks.* 103*b*₅; aꝼ blotū leræptū[68] *Sks.* 78*b*₁₂; Gotar *f.* Gautar; brot *f.* braut, *þál. tíð af* brjóta *(t. a. m.* Samſon..... brot borg lıðſ-v̄ bvnıng[69] 625 *á* 25₁₃, ħ brot bıarnar rāma aꝼ hanðmagnı ſınu[70] 625 *á* 26₄, nabogonoſor..... bꝛot alla ıoraſalabg[71] 625 *á* 28₁₉, Otto ın mıklı..... ħ brot ðana vkı[72] 625 *á* 57*neðst*, ħ brot rv̄a bg̅[73] 625 *á* 58₁₀, Sviðr brot sinni öðru *í sögu af Rafni Sveinbjarnarsyni, o. s. frv.)*, hrot *f.* hraut, *þál. tíð af* hrjóta, *Fms. I,* 27; ſcéot[74] 645 *bls.* 15₇; boþ[75] 655 *Fragm. V¹ á* 2₂₀; *þálegar tíðir, þær sem nú endast á* -aug — *sem er upphaflegt* og kemur saman við gotnesku og sumar fornbækur — hafa í fornöld víðast hvar*

---

66) hrusta (*f.* hrausta, *hraustlega*); *efri parturinn af* t *er máður. Hjer ætti að sönnu að standa* hrausta, *af því orðið er í aðalhendingu við* traust-; *en ritarinn hefði þó naumlega sett* hrusta, *nema sú mynd hefði verið tíðkuð.* 67) í ögliti (ogliti?) guðs. 68) af blötum (blotum? *sb.* bloti) lèreptum. 69) Samson..... brot (bröt? *sb. brød á d.*) borgarliðs umbúning. 70) hann *(Davíð)* brot bjarnar ramma af handmagni sínu. 71) Nabogo(do)-nosor..... brot alla Jórsalaborg. 72) Otto inn mikli..... hann brot Danavirki. 73) hann brot Rúmaborg. 74) s[..]t (*þál. tíð af* skjóta). 75) boð (böð?, *þál. tíð af* bjó[..]).

*) *Þetta er eitt af því, sem er rjettara nú, það er [..]ð skilja samkvæmara eðli og uppruna málsins, e[..] á sjálfri gullöld íslenzkunnar.*

i staðinn fyrir það ó (ló, fló, smó), *en ekki* o; *og mun það koma til af því, að* g *er fellt aptan af (sb.* lá, *f.* lag, *af* liggja, *og* þá, *f.* þag, *af* þiggja)*. — ö *f.* au *kemur saman við dönsku; sb. Trøst, Høst, løs, bød, blød, skød; o. s. frv. Mundu sum* ö *í fornöld hafa látið eins og danskt (lokað)* ø *nú á dögum?*

ý *og* ey *skiptast á:* 1) ý — ey: mıckla beyr *(nafn á bæ í Skagafirði) einu sinni á ísl. skjali* 1371 *(II,* 19) *og* mıcklabey *tvisvar á sama skjali* (býr — bœr *og* beyr)**, ꝍýret (ꝍy = ey) 619 *á* 134 (ýrit — œrit *og* eyrit), tøýgıa (ſa ſtænðr er æðrū pıl tøýgıa tıl oræſto[76]) 619 *á* 42₁₆ (töygja = teygja = týgja, *f.* týja, *þ. e. veita lið) og* tøýgıenðr (at

76) sá stendr, er öðrum vill töygja til orröstu.

*) *Sambandsorðið* ok *er öndverðlega sama sem* auk — *meginpartur af sögn.* auka *(sb.* þar-að-auk *e.* þar-að-auki, auk þess *o. s. frv.), auch á þ. — eptir því sem ráða er af ritshætti sumra bóka, þó ekki væri fleira, sem að því lyti:* Auk han mælte vıðr mec ıſꝍmne ſua 655 *Fragm. IX A á* 2₇, Spa man ec auc bletla þa cono peſlo eſ tu batſt fẏrır 655 *Fragm. IX B á* 2₂₃, ǫk *á aptasta blaði í* 1812 *(bls.* 1₂₄ *og sumstaðar í* 645.

**) *En tvisvar á sama skjali* mıcklabeıar (ý — ey — ei; œ — æ — ei; *eða* œ — æ, *skrifað* e, *og* ı *f.* j).

pera arnenðr párer ך tøygienðr[77]) 619 *á* 149 (= týjendr, *þ. e. hjálpendur, veitendur).*

2) ey — ý: hýr ſonr ðavðanſ 625 *á* 74 (= heyr, sonr dauðans!), lýnða lvti 625 *á* 76 (= leynda hluti), licþrair hreinſaz enðavfir taca hýrn 625 *á* 95 (*þ. e.* líkþráir hreinsaz, en daufir taka heyrn), ſa..... e alla lýſti fra eilifv̄ ðauða tilfſ eilifſ 656 *A1 á* 10 (*þ. e.* sá..... er alla leysti frá eilífum dauða til lífs eilífs).

u — o. 1) *Í hneigingar-endíngum, svo opt, að* o *er þar að minnsta kosti ekki sjaldhafðara enn* u (-o *f.* -u, -or *f.* -ur, -om *f.* -um, -ot *f.* -ut, -oð *f.* -uð, -osk *f.* -usk), *og finnst jafnvel í latínskum orðum, t. a. m.* titō keiara[78] 623 *á* 11, blasiō[79] 623 *á* 43.

2) *Víða í afleiðslu-endíngum:* hvilaſc af boþon nafnſ ħſ[80] 623 *á* 11, En ħ eyþ ðýrkon oýſſtiglıgra goþa vaʀa[81] 623 *á* 11, t ýþvaʀar vingonar[82] 623 *á* 12, naþi ħ þæ opt hvgon aꝼ gvþi·þoт ħ vi ón ſcemton maña[83] 623 *á* 13, ver hofō aſt þa

---

77) at vera árnendr várir ok töygjendr. 78) Titom keisara. 79) Blasiom. 80) hvílask af boðon nafns hans. 81) En hann eyðir dýrkon óyfirstigligra (lıgra *er að me jetið úr, og sjest ekki nema nokkuð af* l, *róan af* g *leggurinn af* a) goða várra. 82) til yðvarrar vingon 83) náði hann þar opt huggon af guði, þótt hann væri skemmton manna.

ꝥ gǫfgon t oðauþlıga goþa váʀa[84] 623 *á* 12₁, heımſlıg er ſv hǫfnon hēıſ[85] 623 *á* 19₂₂; konongr 623 *á* 37₂₄.

3) *Ekki all-sjaldan í sjálfum meginhl. orðanna:* monu *eða* mondu *f.* munu *eða* mundu (mon ec[86] 623 *á* 30₆, 53₁₅,₁₆, 54*neðst*, mon ħ[87] 623 *á* 30₁₆, monoþ e[88] 623 *á* 30₇, skolo *f.* skulu, þa er þ hofþo ſongıt ſalm[89] 623 *á* 30₁₈ (*en* ſungo *í næstu línu fyrir neðan*), fyr þına mıſcoñ[90] 623 *á* 31₁₅, mıſconnar[91] 623 *á* 30₁₈, ſva ſem eínom moɴı[92] 623 *á* 33₁₈, fogl (*eins og á sænsku, sb.* *V o g e l* *á þjóðv.) einkar opt f.* fugl (mon ec glıcıaſc ꝼoglō þēı[93] 623 *á* 53₁₆), oxa (*þol. eint. af* uxi) 677 *á* 48₁₃, nominn *f.* numinn (Rıkır mēn verða þa ræðum nōner[94] 619 *á* 100₂₉), goð *f.* guð (*mjög víða, í kynl., um heiðin goð, og sumstaðar, í karlk., um guð kristinna manna, t. a. m.* Goþðōr eſ ıþreɴnīgo[95] *El.* 20₁₂), goll (vaſ hár ħſ golle keyfft[96] *El.* 48₁₀, *og*

---

84) vèr hōfum ást þá ok gōfgon til ódauðligra goða várra. 85) heimslig er sú hōfnoñ heims. 86) mon ek. 87) mon hann. 88) monuð èr. 89) þá er þeir hōfðu songit sálm. 90) fyr þína miskonn (miskunn *er dregið af* miskunna, *og hefur og á að hafa tvöfalt* n — *eins og* varkunn *eða* várkunn). 91) miskonnar. 92) svá sem einum monni. 93) mon ek glíkjask foglum þeim. 94) Ríkir menn verða þá ráðum nomnir. 95) Goðdómr es í þrenningu. 96) vas hár hans golli keypt.

þó lætr gerðr í Görðum
gollhrings við mèr skolla)

f. gull*. *Aptur á hinn bóginn hafa fornbækurnar hið upphaflega* u *í stöku orði, þar sem vjer höfum* o, *t. a. m.*, bulr (þar ꝩæx ꝼẏſt uꝑ æın̄ bulr aꝼ rotonū[97] *Sks.* $110a_{2}$, *og á sama dálki í* 5. *línu:* ꝼaſt ꝩıð bulıt[98], *og* bulœ́xı, *þol. eint. af* bulöx, *ÁM.* 322 *í* 2) *nú* bolur; stufa, *nú* stofa; stuða (*í* 619: ſtuða 3. *pers. fleirt. í framsöguh. núl. tíma* 73_{10}, ſtuðar 3. *pers. eint. í framsöguh. núl. tíma* 51_{21}, ſtuðı 3. *pers. eint. í aflh. núl. tíma* 143_{1}, ſtuðaðe 3. *pers. eint. í framsöguh. þál. tíma* 71_{26}), *nú* stoða (*juvare*), *og* stuð (Fıoꝛer hoꝛnſtafar m̄kıa fıoꝛa hæfuð coſta þa er enar ſtærgſto ſtuðır ero annarra gǿðra ꝩca[99] 619 *á* 97_{2}), *nú* stoð; kuma (*á sömu bók:* cuma *í nefníngarh.* 54_{29}, 70_{19}, 80_{22}, 81_{26}, $93_{10,28}$; cumū 1. *pers. fleirt. í framsöguh. núl. tíma* 94_{14}, 160_{19}; cumē 1. *pers. fleirt. í aflh. núl. tíma* 80*neðst;* cum 2. *pers. eint. í skipunarh.* 110_{7}; cumen *hlutteknúngarorð í gjör. eint. í karlk.* 120_{18}, *en í gjör. eint. í kvennk.* 80_{3};

97) þar vex fyst (*f.* fyrst) upp einn bulr af rótun... 98) fast við bulit. 99) Fjórir hornstafar merkja fjóra höf... kosta (a *f.* i) þá er enar sterkstu stuðir eru annarra gó... verka.

*) *Í hinu valska orði* korteis- (*Fms. X*, 381_{5} *og* 393 *er* o *upphafleyra enn* u.

cumafc *í nefningarh. þolmyndar* 119₁, 120₈), *nú* koma *(venire);* hyerfcunar[1600] 619 *á* 91₂₇ *(en* hpærfconar[1] *í* 28. *línu, og* hpeffconar[2] *í neðstu lín.);* hocuɴ ıarl[3] 325 (2) *á* 21₁₈; cuna[4] 619 *á* 121₁₀.

(Í þeim orðum, er u *og* i *valda hljóðvarpi, er sett* o *og* e *í staðinn fyrir þau, eins og annarstaðar. Á líkan hátt segja Norðlendíngar nú á dögum:* börnonum, mönnonum, sögonum, *eins og* skiponum, hestonum, flugonum.)

ú — ó. *Sem neitun* í upphafi orðs. Líka finnst:* mıoclẏnd[5] *Plac.* 4 (1₁₇ *á bókf.*), oll ıoꝛð v þokt m bokv̄[6] 580 *A á* 13₁₅, bóandi (*t. a. m.* fonr boanꝺans[7] 619 *á* 118₂₁ *og* fonr boandans[7] *á* 119₂, *sb.* Boanꝺ carl noccoꝛ[8] 619 *á* 117₈) *f.* búandi, *o. s. frv. Aptur er* ú *haft fyrir* ó *í* Rúm (Rúmaborg *o. s. frv.*)

1600) hverskunar. 1) hverskonar. 2) hvesskonar. 3) Hókunn (ó = á) jarl. *Mundi* Hákun-n *vera dregið af* há-r *og* kun (kuni *á gotn.*) = kyn? 4) kuna *(kona).* 5) mjóklynd. 6) öll jörð var þökt manna bókum. 7) sonr bóandans (búandi — bóandi — bóndi). 8) Bóandkarl nökkurr.

*) ó- *sem neitun er að sönnu mjög títt í elztu bókum, en þó ekki eins upphaflegt og* -ú *f.* un- (-ú *er* un- *í hinum þjóðversku mállýzkum; sb. hinar íslenzku fyrirsetningar* í *og* á *við hinar þýðversku* in *og* an, *hið ísl. kvennkynsorð* ást *við hið gotn.* anst-s, *o. s. frv.).*

— *Roma (t. a. m.* at gvþ moþ̃ kk ırūa boıg[9] 677 *á* 27₅).

ú — ó — ý, *í fyrirs.* úr, ór, ýr, *sem þar að auk mun vera náskyld hinni föstu fyrirs.* ör — er (*t. a. m. í* örendr, erlendis).

ý *og* œ *skiptast á.* 1) ý — œ, *í* flœja (*t. a. m. í* 623: ec mon hvgı fløıa[10] 16₂₂, hvı fløı þv[11] 17₇, þa fløþı h̄ vnðan[12] 17₃, er h̄ fleþı ogn esau[13] 34₁, ⁊ flęþı tıl laugarıɴar[14] 33₁₅, Malcvſ ꝼlęþı[15] 60₁₃, ⁊ flęþo ðıoꝼlar ꝼ oþv̄[16] 57₄, ꝼlęþv þeır ſcẏnðılıga[17] 60₁₂, heẏr þu ſonoꝛ ⁊ flę égı[18] 17₁₁) *f.* flýja, hus ⁊ hẏbøle[19] 619 *á* 93₂.

2) œ — ý, *í* ýskja (ẏskt *Ál.* 16₂₁) *f.* œskja, ýrinn (Enſtuńðum pıllır ſkıaðac þo at ẏrnır ſe apæxter[20] *Sks.* 65*b*₂₂) *f.* œrinn, býr (a mıkla bẏ ⁊ blonðu hlıð[21] *tvisvar á ísl. skjali* 1385, *III*,₁₁; *en einu sinni* mıkla bæ[22] *á sama skjali) f.* bœr. *Þó er líklegt, að* bý-r *sje dregið af* búa, *en* ýrinn

---

9) at guðs móður kirkju í Rúmaborg. 10) ek mon hvergi flœja. 11) hví flœr þú.....? 12) þá flœði hann undan. 13) er hann flœði ógnir Esaú. 14) ok flœði til laugarinnar. 15) Malcus flœði. 16) ok flœðu djöflar frá óðum. 17) flœðu þeir skyndiliga. 18) heyr (r *skrifað aptan á* þú, sonur (*venjulega:* sonr)! ok flœ égi (*f.* eigi). 19) l ok hýbœli (*f.* hýbýli; *opt ritað* híbýli, *stundum* híbíl 20) En stundum spillir skjaðak, þó at ýrnir sè ávexti 21) á Miklabý í Blönduhlíð. 22) *f.* Miklabœ.

af fyrirs. ýr (= úr), *og eru þá* býr *og* ýrinn *upphaflegri enn* bœr *og* œrinn.

Þess er áður getið — í § 29, 3, *a —, að* v *sje á stundum haft fyrir* j. *Sumstaðar lítur eins út, og ritarinn hafi verið í efa um, hvort hann ætti heldur að setja; á* 49_{22} *í* 623 *er t. a. m. ritað* haugıa.

Í 15. *grein er getið um, að* á *fyrir aptan* v *hafi breytzt í* ó *og* o; *en* vá- *allt saman snýst líka allopt í tómt* ó *eða* o: hefıa up augo ór[23] 677 *á* 21_{34}, yf fylgſnı óı[24] 623 *á* 6*neðst*, gaufga egı góþ óı[25] 623 *á* 49_{15}, aund óı[26] 623 *á* 36_{6}, fyr cpta þına ⁊ óıa þar m;[27] 623 *á* 2_{23}, blotıþ goþom órom[28] 623 *á* 29*neðst*, er þeır fylgþo dttnı órom[29] 623 *á* 8*neðst*, fyr..... dıottnı[30] 623 *á* 30_{4}; þav oıv vel ſaman ⁊ lengı[31] 625 *á* 83_{19}, ⁊ oro af kýnı levı[32] 625 *á* 88_{9}, *o. s. frv.* — ſo *f.* svá *fer* 1360 *að tíðkast á íslenzkum skjölum: þrisvar á VI,* 10 (1360), *þrisvar á II,* 14 (1365), *fjórum sinnum* (*þrisvar* ſo *og einu sinni* so) *á II,* 15 (1365), *o. s. frv.*

vë — u (o): dögurðr *mjög opt f.* dagverðr (*þó stendur* dagverðr *t. a. m. í Sturl.*) *og* nátturðr *f.* náttverðr

23) hefja upp augu ór. 24) yfir fylgsni ór. 25) göfga (egi *f.*) eigi goð ór. 26) önd ór. 27) fyr krapta þína ok óra þar með. 28) blótið goðum órum. 29) er þeir fylgðu dróttni órum. 30) fyr..... dróttni órum. 31) þau oru vel saman ok lengi. 32) ok oru af kyni Leví.

(of aptā at· notoꝛþı[33] 677 *á* 50_{31}, ept̄ notoꝛþ[34] 677 *á* 65_{33}, ef naqʀ vılıa ꝥ frā fœꝛa at allt ſe eıt ꝥ ef matħſ calaþı h ðogoꝛþ ⁊ ꝥ eſ lucaſ nēnðı þar notoꝛþ[35] 677 *á* 44_{5}, matı ꝥ þa retlıga cala hvart ſē vılðı ðogoꝛþ eþa notoꝛþ[36] 677 *á* 44_{7}, *sb.* 28. *bls.* *í* 677), öndurðr (ħ v goþr avnðvrþa eꝼı ſına en ıllr oꝼanvþa[37] 625 *á* 25_{16}) *f.* öndverðr, öndugi *f.* öndvegi, hvernug *f.* hvernveg, þannug *f.* þannveg, nökkur-r *f.* nökkver-r (*af* nakkver-r), durgr (*sb.* dyrgja) *af* dvergr.

vi *og* vë — ý: forysta (heꝼı ec týnt ꝼoꝛýſto mıñı[38] 623 *á* 56_{25}) *af* forvista*; tysvar** (hofþíngıar helvıtıſ heýrþo týſvar callat[39] 623 *á* 5_{10}) *f.* tvisvar; ⁊ monoþ e þa ſýpt rıðara tıgn[40] 623 *á* 30_{7}; Nu ı hꝩılu nót noccoꝛa þa mıntıſc hēnar ſu ılla at cꝩama ⁊ ꝩacnaðe boanðe hennar ꝩıð þān mýccla anzýptı. er hon la ⁊ ſnoꝛglaðe. bræuzc a bac aptr ⁊ ꝩıſſı

---

33) of aptan at nóttorði. 34) eptir nóttorð. 35) ef nakkvarir vilja þat fram fœra, at allt sè eitt, þat es Matthaeus kallaði hèr dögorð ok þat es Lucas nemndi þar nóttorð. 36) mátti þat þá rèttliga kalla hvárt sem vildi dögorð eða nóttorð. 37) hann var góðr öndurða æfi sína, en illr ofanverða. 38) hefi ek týnt forystu minni. 39) höfðingjar helvítis heyrðu tysvar kallat. 40) ok monuð èr þá syptir (*f.* sviptir) riddaratign.

*) vist *og* vista *dregin af* vësa (vera).

**) *þar eptir lagar sig* þrysvar.

æcci til ſin[41] 649 *á* 121 14; Vm̄ þa | mælte petr pr̄a ógoꝛlega er aftr hẏrfa til hınna fẏrrı ſẏnða eftır táꝛom[42] 649 *á* 11 11; ſẏkera[43] 655 *Fragm. III á* 2 30; nema uer, kẏn̄ım þeım allt uart rað ſem uanðẏrklıgazt[44] 655 *Fragm. XI á* 36; symja (þeır ſẏmıa æıgı agꝛuꝼu ſæm aðꝛer ſælar hællðr ſẏmıa þeır opner[45] *Sks.* 36*b* 7-9) *af* svima, *þ. e. synda;* kykvendi *eða* kykkvendi *(venjulega ritað með* cq *í miðju) f.* kvikendi, kykna (ſē lıoſ kycnı af lıoſı[46] 677 *á* 65, NV cycnı lıoſ af lıoſı[47] 677 *á* 631) *f.* kvikna. *þetta* y *getur síðan snúist í* ö *eða* e: En ſa arme Ƴ bæıð alldrıgın ſøfn ne ró[48] 649 *á* 118 23, í ſøfne[49] 649 *á* 114 15 *og* 116 6, í ſøfnenō[50] 649 *á* 114 19, ıſꝍmne[51] 655 *Fragm. IX A á* 27, þoteſc

---

41) Nú í hvílu nótt nökkura, þá minntisk hennar sú illa atkváma, ok vaknaði bóandi hennar við þann mykla andsypti (andsviptir, *andarteppa*), er hon lá ok snörglaði (*nú segja menn* snörla), brauzk á bak aptr ok vissi ekki til sín. 42) Um þá menn mælti Pètr postola (a *f.* i) ógurlega, er aptr hyrfa (h *og* ý *bundin saman; f.* hverfa, *nema ef* a *er f.* i) til hinna fyrri synda eptir tárum (*þ. e.* eptir tár, *eptir iðrunargrát*). 43) sykera (*f.* svikera, svikara). 44) nema vèr kynnim þeim allt várt ráð sem vandyrkligast. 45) þeir symja eigi á grúfu sem aðrir selar, heldr symja þeir opnir. 46) sem ljós kykni af ljósi. 47) Nú kykni ljós af ljósi. 48) En sá armi maðr beið aldrigin söfn (*Søvn á d.*) nè ró. 49) í söfni. 50) í söfninum. 51) í sömni (m = f).

ħ ſıa í ſemnenō mān eın[52] 649 *á* 149₂₂. — *Á hinn bóginn finnst* (vi *eða*) ve, *þar sem vant er að hafa* y: ħ hafþı vexnō ſcı pat. ı a*ꝺ*ꝺ alıþí ſíno[53] 325 (2) *á* 59₂₁.

ví — ý: oſýpr (*f.* Osvífr) *í 4. sýnishorni aptan við nýju útgáfuna af Íslendinga-sögum;* ennagranar þín..... ſýkva hǫꝼþıṅıa þına[54] 623 *á* 59₃, þot þv meg ſýq anꝺır oſtýrkra[55] 623 *á* 42₂₄, þ er ħa ſvq ıſvnþō[56] 677 *á* 41₅*; oxn hlıopo frā hart ſva at hınır matto eıgı ýqqva vagnınum af honō[57] 655 *Fragm. III á* 2₂₄, eɴ ſkvtā reɴꝺı langt ꝼm. ⁊ v ſeínt at ýkva. ⁊ long ꝺvǫl aꝺı eɴ þr gætı tek ſína m̄[58] *Frissbók* 278₉, *sb. Atlakv. hina grænl. (í nefndar-útg.)* 29 — *Goðr.-hefn. (í Rasks útg.)* 30.

---

52) þóttisk hann sjá í semninum (e = ö, m = f) mann einn. 53) hann haſði vexnum (*í skinnb. er skrifað skýrum stöfum* vexnō, *en ekki* voxnō) skipat í ödd (ö *f.* o) á liði sínu. 54) en nágrannar þínir..... sýkva (*f.* svíkva, svíkja) höſðingja (*hið fyrra* ı *jetið úr á bókf.*) þína. 55) þótt þú megir sýkva andir óstyrkra. 56) þeir er hana sýkva í synðum. 57) öxn (ö = y) hljópu fram hart, svá at hinir máttu eigi ýkva (*f.* víkva, víkja) vagninum af honum. 58) en skútan renndi langt fram, ok var seint at ýkva ok löng dvöl áðr enn þeir gæti tekit sína menn.

*) *El.* 28₁₀: aller þr̄ eſ dıoſfoll ſyct (*misskrifað fyrir* sýkr?).

jö — y: mjörkvi *verður* myrkvi. (*Eða er* o *í* mjorkvi *ekki* = ö?) *Sb. Ath. við* 6. §.

s — r. *Elztu bækur hafa* s, *þar sem hinar hafa* r, *í mörgum myndum af sögninni* vëra, *og í* ër, *hvaða merkíngu sem það hefur.* — *Þessi hljóðbreyting er all-tíð í öðrum málum, t. a. m. í latínu (s. stafinn R, II í Freunds Wörterb. der lat. Sprache), og víða á milli mála.*

(Á ss — rs *og* rs — ss *er minnzt í* 31. §.*)*

ll *verður stöku sinnum* ld, *einkanl. fyrir framan* z (*f. s*): at ꝼẏllða ſæckı ſtoꝛa mæð hơẏ[59] *Sks.* 80*b*8, ẏpır allðꝛı boꝛgınnı[60] *Sks.* 134*a*11, En alðz x vılðe eg̅ beraſc ór bolvoþo cyne caín[61] *El.* 307, vıt goþſ eþa ıldz[62] *El.* 2813, gın goþſ & ılðz[63] *El.* 20*neðst*, oc fyldeſc ılðzco[64] *El.* 1310. — ld *f.* ll *eins og* nd *f.* nn *hefur síðan orðið algeingt í Danmörku og Norvegi. Hið íslenzka atviksorð* öldúngis *er eins til komið; því ritsháttur og hendíngar sýna, að það hefur haft* ll *í fornöld, samkvæmt uppruna sínum,*

---

59) at fylda (*f.* fylla; *sb. fylde á d.*) sekki stóra með hey. 60) yfir aldri (*f.* allri; *sb. ald á gamla d., f. al*) borginni. 61) En alds (*f.* alls, *þar eð*) Christus vildi eigi berask ór bölvuðu kyni Kain. 62) vitra góðs eða ilds (*f.* ills; *sb. ilde á d.*). 63) grein góðs ok ilds. 64) ok fylldisk ildsku.

þar sem það er dregið af öllum, *á sama hátt og* einúngis *af* einum*.

nn *og* nd *tíðkast hvorttveggja í þál. tíð og hlutteka. liðins tíma af* finna. *þar að auki finnst, eins og nú á dögum í dönsku og norrænu,* nd *(sjaldnar* nð) *f.* nn *í öðrum orðum, einkanlega framan við* z *(f.* s), *t. a. m.:* Sanð lıga[65] 656 *B á* 831, tıl sanðz vıtnıſburðar[66] *á norr. skjali* 1300 (*I*, 11), vıtanðe tıl ſanðz[67] *á sama skjali*, manðz[68] *El.* 2411, ſẏnðzſta gꝛūð[69] *á ísl. skjali* 1392 (*V*, 3), *sb.* Vnðz[70] *El.* 265.

nn — ð. 1) *Allopt fyrir framan* r**: ıħc xp̄c er ſaþr pantera er[71] 673 *A á* 56*næðst*, ſaþr gvþ[72] 623 *á* 204-5, ſaðꝛ gvð[72] 625 *á* 6516 *og* 7017; ſaþrar ſpecı[73] 677 *á* 2338, ſaþr ſpecı[73] 677 *á* 2319,

65) Sandliga (*f.* Sannliga; *sb. sand á d.*). 66) til sands vitnisburðar. 67) vitandi til sanðs. 68) mands (*f.* manns; *sb. Mand á d.*). 69) Syndsta (*f.* Synnsta; *sb. sønder og sønden á d.*) Grund (*bær í Blönduhlíð í Skagafirði*). 70) Unz *e.* Uns. 71) Jesus Christus, er saðr pantera er. 72) saðr guð. 73) saðrar speki.

*) *Sami viðurauki* (gis) *finnst líka í* hvegis *(hversu) af* hve (ꝫ hvegiſ lıtıt ſem ept uar 623 *á* 377-8).

**) *Í þeim orðum, er þetta* ð *hefur verið rótgróið í fyrndinni, helzt það enn í dag, þó u sje komið inn á milli þess og errsins. t. a. m.* iður *(það sem er inni eða innan í — af* inn), maður.

tęþ[74] *El.* 499; ᴊ klapaþı of herþar hō eþa kıþ[75] 623 *á* 363; meðr *f.* menn (*t. a. m.* hrís þat it mœra, er meðr Myrkvið kalla *Goðr.-hefn.* 5), ſameðı[76] *Sturl.* 97*a*33 *og* ſameþr[76] *Plac.* 44 (815 *á bókf.*); muðr (*t. a. m.* En þa eſ muþr hſ eſ fullr[77] 673 *A* *á* 464, ept þetta lavcſc vpp mvðı Zacharıe[78] 625 *á* 875) *f.* munnr; bruðr (*t. a. m.* Sva ſē þvrſtan maɴ gleþr ſøtr bruþ. ſva nør onð mına hunang flıotanda mal ór muɴne þınō[79] *El.* 555, Bruþ męlſco þınnar ſcylðer mık at fella tór[80] *El.* 563, Aoſt er bruðr ᴊ upp haf allra goðra luta[81] 649 *á* 4314, ſcırnar bruðr[82] *sama bók á* 9814) *f.* brunnr; kuðr (cvþ 677 *á* 528) *og* úkuðr (okvþr 645 *á* 6517) *f.* kunnr *og* úkunnr; gryðri (gryþ[83] 645 *á* 1529) *f.* grynnri, tpıðr (= tvinnr = tvënnr, *duplex*) 649 *á* 744; fiðr (fıðr 649 *á* 9521 *og* 1209, fıþr[84] 677 *á* 341,30,*neðst og* fıþ[84] 677 *á* 3315 *og* 4224, fıðr[84] 677 *á* 3310*tvisvar og* 373) *f.* finnr

---

74) teðr (= tennr, *fleirt. af* tönn). 75) ok klappaði of herðar hánum eða kiðr (= kinnr, *kinnar*). 76) fámeðr (= fámennr). 77) En þá es muðr hans es fullr. 78) eptir þetta lauksk upp muðr Zachariae. 79) Svá sem þyrstan mann gleðr sœtr bruðr, svá nœrir önd mína hunangfljótanda mál ór munni þínum. 80) Bruðr mælsku þinnar skyldir mik at fella tór (ó *f.* á). 81) Ást er bruðr ok upphaf allra góðra luta. 82) skírnarbruðr. 83) gryðra. 84) fiðr.

(*af sögn.* finna); viðr (*t. a. m.* Elſca nængſ pıðr æıgı ıllt[85] 619 *á* 1351s) *f.* vinnr; iðri *f.* innri; *slíkt hið sama í hendingum:*

Sviðr brott sinni öðru, *í sögu Rafns Sveinb.*,
sviðr þegn at á miðri, *Plac.;*
Fiðr Árna son miðri, *Fms.;*
elsku kuðr alls yðvarr, *Harmsól, 16. er.*,
elsku kuðr af yðru, *Líknarbraut* 5. *er.*,
eljunkuðr um aðrar, *Leiðarvísan* 36. *er.;*
saðr þeim er sinna iðrask, *Harmsól* 25. *er.*,
guð nema gœzku saðrar, *Líknarbraut* 3. *er.*,
fúss ok glaðr með saðri, *Líknarbraut* 45. *er.*,
föður í fylking saðri, *Heilags anda vísur* 15. *er.*,
hirðmeðr konungs veðja, *Fms. II,* 275.

Ef annat, annann, annarr, annarra, annarrar, annarri, annars, önnur *er borið saman við* aðra, aðrar, aðrir, öðru, öðrum, *eða* mann, manni, manns, manna, mönnum, menn *við gjör. eint.* maðr *og gjör. fleirt.* meðr, *eða* sunnan *við* suðr, *eða* Arngunnar *Nj.* 308 *við* Arnguðr *Nj.* 306: *þá virðist vera auðsjeð, að* r *valdi þessari breytingu. — Samt er þetta ekki svo að skilja, að* nn *tíðkist ekki líka fyrir framan* r *í fornum bókum, t. a. m.* ì hæfır tænr tpær ſtoꝛar oc langar umfram aꝺ r

85) Elska nángs viðr eigi illt.

ſmatæñs[86] *Sks.* 37*a*6-7; *og jafnvel þar sem nú er haft* ð, *sem hjer:*

sunnr hèlt gramr til gunnar, *Fms. II,* 294,
mannr = maðr, *á jótlenzkum rúnasteini, o. s. frv.*

2) *Fyrir framan* l, *í* muðla, *t. a. m. Fms. VI,* 372, *af* munn-, *sb. gjör.* muðr. *Mundi ekki* fiðla *(við eitthvað) vera dregið, með líkum hætti, af sögn.* finna?

3) *Dæmi þess, að* nn *breytist ella í* ð, *þekki jeg alls eingin, nema ef vera skyldi í skáldskap, eins og í Plac.* 17 (46 *á bókf.*): avþar eigen bruþe.

r — n, *í* er, *á norrænum bókum, t. a. m.* Miðmeſſa en ſungin er at døg mote[87] 619 *á* 41 7, Trout en en fýlð hotið burðar hs[88] 619 *á* 5515, ollum þæim en h ælſca[89] 619 *á* 10228, En ſumū ſtaðū þýrꝑtí hon ſanlegha tillaghu þær ſem hughí var líoſare en marger þurꝑtu þæír en ꝑakūnigir uoꝛo[90] 302 *á* 123. (Sa er æigi ælſcar bðon ſin þān er h ſér[91] 619 *á* 9220 *er* bðon *sjálfsagt misskrifað vegna*

---

86) hann heſir tennr tvær stórar ok langar um fram aðrar smátennr. 87) Miðmessa, en sungin er at dœgra móti. 88) Tröutt en enn [fyllð hótíð burðar hans. 89) öllum þeim, en hann elska. 90) En sumum staðum *(án fyrirsetningar, eins og quibusdam locis á lat.?)* þyrſti hon *(lögbókin)* sannlega tillagu, þer sem hvergi var ljósari, enn margir þurſtu, þeir en *(f.* er) fákunnigir voru. 91) Sá er eigi elskar bróður sinn þann er hann sèr.

þess ennið í ſin *hefur hljómað of snemma í huga ritarans.)*

m *snýst í* n *fyrir framan* g *(eins og á lat. fyrir framan* q), *t. a. m.* hpærır cpıſtır laſt fulrar grøðıngar ſýnaz paxa af hpærıungı rotō[92] 649 *á* 24 11, þæır drýgıa þa allýngıſ ħs pılıa[93] 649 *á* 69 4.

Varastafirnir m *og* f *skiptast á, svo að* m *finnst ekki all-sjaldan þar sem nú er* f, *og* f *stöku sinnum þar sem nú er* m. 4) m *(eins og í sænsku), fyrir framan* n, *þar sem nú er haft* f : hramn *eða* ramn = hrafn, jamn *og* jamnan = jafn *og* jafnan (þoꝛp heıt caſſmō þ er ſtenðr ıſıalı þarer noꝛþm̄ cala montacaſſın·en þar eſ ııı. mılna foꝛ afıomno t þoꝛpſınſ[94] 677 *á* 80 6), hamnan (hamnan hæıms[95] 649 *á* 64 *neðst*) = hafnan (= höfnun), þa man ħ þan hafa hæmnāða í annat ſınn er nu hæſır pát[96] 649 *á* 40 24, emnı[97]

---

92) hverir kvistir lastfullrar grœðingar sýnaz (*f.* sýnask) vaxa af hverjungi rótum. 93) þeir drýgja þá allyngis (= allungis, öllungis, *öldúngis)* hans vilja. 94) þorp heitir Cassinum (*f.* Casinum), þat er stendr í fjalli, þar er Norðmenn *(getgáta; allt orðið, nema meiri parturinn af* m̄, *er rifið burt)* kalla Montakassín *(sb. Monte Casino á ít.)*; en þar es þriggja mílna för af jömnu til þorpsins. 95) hamnan heims. 96) þá man hann þann hafa hemnanda (= hefnanda, *ultorem)* í annat sinn, er nú hefir vátt *(quem nunc habet testem)*. 97) emni (= efni).

232 *á* 3*b*26, ⁊ let ofnn mikın kẏnða[98] 623 *á* 4625, En varþ veítanðı all v somnaþ[99] 623 *á* 3414, í semnenō[1700] 649 *á* 14922, sıomn[1] *Plac.* 14 (314 *á bókf.); sb.* hemd *f.* hefnd (⁊ læıta æıgı sıðan hæmðar[2] 649 *á* 716, a hæmðar ðægı[3] 649 *á* 1823). *Í* samna (*af atv.* saman) *og* namn *er* m *upphaflegra, enn* f. *Stundum er bæði haft* f *og* m: hvt er nafmn þıtt[4] 580 *A á* 924; konūgs nāfn[5] 323 (2) *á* 913, harþa knutr at nāfnı[6] 323 (2) *á* 571.

2) f *þar sem nú er haft* m: náfs (e h var á náfs allðrı[7] 623 *á* 524) *eig. eint. af* nám. *Um* himinn *og* hifinn *verður ekki vel úr skorið, hvort upphaflegra sje;* hifinn *kemur saman við hinar norðþjóðversku mállýzkur, en* himinn *við hinar sunnþjóðversku.*

f — b, *fyrir aptan* r *og* l: orb, Narbi, kólbr, þórólbr, Ölbus, vmvbıs fıallıt[8] 623 *á* 3911 (*en* umbhufıs fıallıt[9] 623 *á* 3925), umbhubıs[10] 1812 *bls.* 20*a*27,

---

98) ok lèt omn (*þó er ekki öldúngis ljóst, hvort ritað er* omn *eða* ofnn) mikinn kynda. 99) En varðveitandr (*án hljóðvarps*) allir váru somnaðir (= sofnaðir). 1700) í semninum (*í svefninum*). 1) sjömn (= sjöfn). 2) ok leita eigi síðan hemdar (a *og* r *dregin saman*). 3) á hemðar degi. 4) hvert er (nafmn, *f.* nafn *eða*) namn þitt. 5) konungs (nafmn, *f.* namn *eða*) nafn. 6) Hörða-Knútr at (namfni, *f.* namni *eða*) nafni. 7) er hann var á náfs aldri. 8) umverbis fjallit. 9) umhverfis fjallit. 10) umbhverbis.

toꝛbſkvrð[11] *á ísl. skjali* 1371 (*II,* 20), toꝛbu vık ꝼ neðan reıðgotur[12] *á ísl. skjali* 1385 (*III,* 40), m; þere keñıngo allre er þ þurbıt at haꝼa[13] 655 *Fragm. XXVII,* tolbréot[14] 1812 *bls.* 15_{27}.

v — m, *einkum fyrir aptan* m, *í* mèr *f.* vèr (*t. a. m.* þat boðoꝛð hafum mér af guðı[15] 619 *á* 3_2, meðan mer herō í þeſſom hæımı[16] 619 *á* 35_4) *og* megum *eða* meginn *f.* vegum *eða* veginn (*sb.* tpæım pæhgıñ[17] *Sks.* 80a_{14}) *eptir* þeim, þessum, mínum, þínum, sínum, öllum, einum, *o. s. frv., og eptir eiganda. Á líkan hátt heyrist opt* m i r *f.* w i r *í tali þeirra þjóðverja, sem litt eru menntaðir.*

k — g. *Í* ek, mik, þik, sik, mjök, ok *hefur snemma bólað á* g: sig *finnst t. a. m. í* 623 (þ er ħ ma egı ſıalꝼr vıþ ſıgnıota[18] 21_6, at þ helgaþı ſıg af lıkıno[19] 57_6) *og (fyrir víst þrisvar) í* 625; mjög *í* 625 (mıog ſva allır[20] 28_8, mıog ſva oꝼ allan heī[21] 38_{18}, ħ..... ðrak mıog[22] 41_6, þ mıſlıkaðı

---

11) torbskurð. 12) Torbuvík fyrir neðan reiðgötur. 13) með þeri (e *f.* ei) kenningu allri, er þèr þurbit at hafa. 14) tólbrœtt. 15) þat boðorð hafum mèr af guði. 16) meðan mèr herum í þessum heimi. 17) tveim veginn. 18) þat, er hann má (egi *f.*) eigi sjálfr við sig njóta. 19) at þeir helgaði sig af líkinu. 20) mjög svá allir. 21) mjög (*misskrifað* migg) svá of allan heim. 22) hann..... drakk mjög.

mıog tıbı keıſara[23] 41 7, ħ ꝼor mıog m; gıornıng[24] 41 17, aþra vellðı v mıog blomı langa rıð[25] 45*neðst*, valenſ v vıllv m ⁊ helt mıog a arrı? vıllv[26] 49 8, h..... ſpıllti mıog ꝼyr bvanða ſınv[27] 50 3), *alstaðar* (?) *í Frissbók og* 132, *o. s. frv.*

g *og* ð *skiptast á (þó slikt líti sumstaðar út eins og ritvilla).* 1) ſýnðır (*f.* syndugr) 649 *á* 18 1 (*fyrst ritað* ſýnðır, *en síðan leiðrjett í* ſýnðuðr), gac þu æıgı með þæım. ⁊ banna fotū þınū ſtıð þæırra[28] 649 *á* 54 12, ſa ſælr ðroten pıð perðı er fýrır fe gırnı næıðıſc fra guðs lægū[29] 649 *á* 79 18, hına hælgu boꝛð[30] 649 *á* 107 18; *sb.* mote munugð ſínnı[31] 649 *á* 123*neðst*. *Á líkan hátt nefna sumir af Dönum o d f. (sambandsorðið) og.*

2) ð — g: helena ſpurgı ħ[32] 649 *á* 101 14, þeır..... er nu ero lýgn*ir* (*þannig ofritað f.* lýgn *eða* lýgnır) guðſ boðoꝛðō[33] 649 *á* 143 11, ſıorg-

23) þat mislíkaði mjög Tiberi keisara. 24) hann fór mjög með gjörningar. 25) á þeira veldi var mjög blómi langa ríð. 26) Valens var villumaðr ok hèlt mjög á Arrius (*f.* Arius) villu. 27) hon..... spillti mjög fyrir búanda sínum. 28) gakk þu eigi með þeim ok banna fótum þínum (stið *f.*) stig þeirra. 29) sá selr dróttin við verði, er fyrir fègirni (neiðisk *f.*) neigisk) frá guðs lögum. 30) hina helgu (borð *f.*) borg. 31) móti (munugð *f.*) munuð sinni. 32) Helena (spurgi *f.*) spurði hann. 33) þeir..... er nú eru (lýgnir *f.*) lýðnir guðs boðorðum.

ongren[34] *i Reykh.-máld.*, infra borgūg[35] 325(2) *á* 47 14.

(Um t — ð *er talað* 39. §, *og um* þ — ð *i* 41. §.)

ð *fyrir* t — r *einkum i niðurlagi sagna:* Spa forvitnar mic oc þ hvar þer ætlir at þ se mægin lanð eða eylanð[36] *Sks.* 37*b*11, þa villða ec æn at þer skilaðer þessa rœðu giersamlegare firi mer aðr en vit taki aðra[37] *Sks.* 66*b*14, at þer sýnir oss sva astsamlega frænðzeme at þer sýnir mer alla þa luti[38] *Sks.* 4*b*2-3, oc vil ecnu þæss biðia at þer sýnir meɴ æn fleiri þær þionostor[39] *Sks.* 52*b*11, at þer sýnir mer þa siðu[40] *Sks.* 71*b*10, at þer sýnir mer þau ðœmi[41] *Sks.* 117*a*3, at þer synir mer noccot af þæssaʀi ahýggiu[42] *Sks.* 127*b*23, at þer sýnir mer rettan frā gangs væg þæssa rettðœmis[43] *Sks.* 151*a*25, þa villða ec þæss biðia yðr at þer sýnðir mer hvæʀ æfni ec

34) (fjórgongrinn *f.*) fjórðongrinn. 35) infra *(lat.; á ísl.* fyrir neðan) Borgung *(f.* Borgunð). 36) Svá forvitnar mik ok þat, hvár(t) þèr ætlir, at þat sè meginland eða eyland. 37) þá vilda ek enn, at þèr skilaðir þessa rœðu (gersamlegari *f.*) gersamligara *(f.* gersamligar) firi mèr, áðr enn vit takim aðra. 38) at þèr sýnir oss svá ástsamlega frændsemi, at þèr sýnir mèr alla þá luti. 39) ok vil ek nú þess biðja, at þèr sýnir mèr enn fleiri þær þjónostur. 40) at þèr sýnir mèr þá siðu. 41) at þèr sýnir mèr þau dœmi. 42) at þèr sýnir mèr nökkut af þessarri áhyggju. 43) at þèr sýnir mèr rèttan framgangsveg þessa rèttdœmis.

ſkýllða haꝼa íanðſpoʀ mín[44] *Sks.* *109b23*, oc ꝩil ec at þer lýſir ꝼir⁷ mer þæna ſpurnīg[45] *Sks.* *40a4*, en um þ rœðður þer æcki[46] *Sks.* *45b18*, Enþa ero ænn þæiʀ luter er mic ꝼoꝛꝩitnar ū þæſſaʀa maña þionoſto er nu rœðður þer næſtū ū[47] *Sks.* *54b7*, Ðꝩi ſannari þýcki mer þ er ec hœꝩri ꝼleiri ðœmi er þer mælltoꝛ ꝼýʀ ıýðaʀi rœðu[48] *Sks.* *119a22*, at þer læggir mæð þꝩi þeſſa rœðu[49] *Sks.* *7b4*, Oc ꝩilec þæſ ýðꝛ biðia at þer haꝼer þolenmœðe at lýða þeim lutum er mec ꝼýſer at ſpýria[50] *Sks.* *1a11*, þæſſa lūti er nu haꝼir þer ū rœtt[51] *Sks.* *48a7*, þæſſer mæñ er nu haꝼir þer um rœtt[52] *Sks.* *52b8*, at þer muner mec lærðan haꝼa[53] *Sks.* *2a12*, oc ꝩil ec þærſ biðia ýðꝛ at þer latir ýðꝛ æñ æigi leiðazt mec at læra ꝼrā aleið[54] *Sks.* *94a14*, en iꝼýʀa oꝛðe letur þer þ

---

44) þá vilda ek þess biðja yðr, at þèr sýndir mèr, hver efni ek skylda hafa í andsvör mín. 45) ok vil ek at þèr lýsir firir mèr þenna (*f.* þessa) spurning. 46) en um þat rœddur þèr ekki. 47) En þá eru enn þeir lutir, er mik forvitnar, um þessarra manna þjónostu, er nú rœddur þèr næstum um. 48) Ðví (*f.* því) sannari (i *f.* a) þykki mèr þat, er ek höyri (*þ. e.* heyri) fleiri dœmi, er þèr mæltur fyrr í yðarri rœðu. 49) at þèr leggir með því þessa rœðu. 50) Ok vil ek þess yðr biðja, at þèr hafir þolinmœði at lýða þeim lutum, er mek fýsir at spyrja. 51) þessa luti, er nú hafir þèr um rœtt. 52) þessir menn, er nú hafir þèr um rœtt. 53) at þèr munir mek lærðan hafa. 54) ok vil ek þers biðja yðr, at þèr látir yðr enn eigi leiðast (*f.* leiðask) mek at læra fram á leið.

fylgia[55] *Sks.* 42*b*28, þærſ villda ec nu biðia yðr at þer letir æighi le,ðazt yðr[56] *Sks.* 101*b*26, en þo ero æn̄ þeir luter er þer gatur litlu fyr̄ iyðar̄i rœðu[57] *Sks.* 44*a*6, þer gatur þæſſ mioc longu íyðar̄i rœðu[58] *Sks.* 45*b*8, þæſſ gatur þer mæð hværium at burð hofin toku at lægia ſtoꝛma ſina[59] *Sks.* 45*b*16, þau dœmi er fyr̄ gatur þer[60] *Sks.* 117*a*3, þer gatur þærſ[61] *Sks.* 137*a*27, Ðer gatur fyr̄ irœðu yðar̄i at guð kipti þvi riki fra ſauli kgi at han̄ var ofvægin̄ ímanndꝛapi[62] *Sks.* 139*b*29, æpt þvi ſæm þer gatur ifyr̄u rœðu[63] *Sks.* 150*a*16, þer gatoꝛ þæſſ oc fyr̄ iyðar̄i rœðu[64] *Sks.* 39*a*16, æpter þvi ſæm þer gatoꝛ ihinu fyrra oꝛðe[65] *Sks.* 42*b*24, er þer gatoꝛ æn̄ fyr̄ iyðar̄i rœðu[66] *Sks.* 43*a*9, En þer gatoꝛ fyr̄ iyðar̄i rœðu at ec ſkyllda ſkirraz oll manndꝛap[67]

55) en í fyrra orði lètur þèr þat fylgja. 56) Þers vilda ek nú biðja yðr, at þèr lètir eigi leiðast (*f.* leiðask) yðr. 57) en þó eru enn þeir lutir, er þèr gátur litlu fyrr í yðarri rœðu. 58) þèr gátur þess mjök löngu í yðarri rœðu. 59) þess gátur þèr, með hverjum atburð höfin tóku at lægja storma sína. 60) þau dœmi, er fyrr gátur þèr. 61) þèr gátur þers. 62) Ðèr (*f.* þèr) gátur fyrr í rœðu yðarri, at guð kippti því (*fyrir þá sök*) ríki frá Sáli konungi, at hann var of væginn í manndrápi. 63) eptir því sem þèr gátur í (fyrru *f.*) fyrri rœðu. 64) þèr gátur þess ok fyrr í yðarri rœðu. 65) eptir því sem þèr gátur í hinu fyrra orði. 66) er þèr gátur enn fyrr í yðarri rœðu. 67) En þèr gátur fyrr í yðarri rœðu, at ek skylda skirraz (*f.* skirrask) öll manndráp.

Sks. 94*b*25, þer gatoꝛ þærſ[68] *Sks.* 95*b*18, Her þẏckı mer at þpı koma ſæm ꝼẏꝛ̄ gatoꝛ þer ıẏðaꝛre rǿðu[69] *Sks.* 97*a*11, mæðꝛ þpı oc at þer gatoꝛ þærſ[70] *Sks.* 97*a*18, þer gatoꝛ þæſſ ıẏðaꝛ̄ı rǿðu[71] *Sks.* 101*a*23, þæſſ gatoꝛ þer oc[72] *Sks.* 101*a*27 (*en t. a. m.* gatuð[73] *Sks.* 7*a*23), en á tıma qvaður þer æıgı[74] *Sks.* 45*b*12, takır (2. *pers. fleirt. i framsöguh. núl. tíma) á ísl. skjali* 1365 (*II*, 14), ſamþyckır (2. *pers. fleirt. i frsh. núl. tíma) á sama skjali,* aa mınnır (*admoneatis*) *á sama skjali;* at þer enðır þat vel ⁊ afhennðır[75] *á sama skjali;* er ħ bar fẏrır þæı̄[76] 619 *á* 4318, oc oŕ ſvıþıor[77] 325 (2) *á* 3116. *Sb.* hèð-an *af* hèr, það-a'n *af* þar, freðinn (*og þar af* áfreðar) *f.* frerinn (= fröriun, *af* frjósa, *eins og* kjörinn *af* kjósa). — *Af þessari hljóðbreytíngu má skynja, hvernig það er til komið, að danskar sagnir hafa (einkanl. i tali, og opt i skrifi)* r *að niðurlagi i fleirt. núl. tíma, og að þær sleingja saman fleirt. og eint. (jeg, du, han, vi, I, de* HAR*).*

dd — ð *(að minnsta kosti ritað svo), t. a. m.* varþ

---

68) Þèr gátur þers. 69) Hèr þykki mèr at því koma, sem fyrr gátur þèr í yðarri rœðu. 70) meðr því ok at þèr gátur þers. 71) þèr gátur þess í yðarri rœðu. 72) þess gátur þèr ok. 73) gátúð. 74) en á tíma kváður þèr eigi. 75) at þèr endir þat vel ok afhendir. 76) er hann bar (= bað) fyrir þeim. 77) ok ór Svíþjór (*eða er hjer misritað vegna* ór?).

ħ þa ſua veıðꝛ ſem fıſk a ꜹnglı[78] 623 *á* 1$_{15}$, meıðr[79] 619 *á* 116$_{11}$, nøẏðr[80] 619 *á* 154$_{2-3}$. — ríðari (= riddari) *er líklega dregið beinlínis af* ríða.

ð — f *og* f — ð. *Nú á dögum segja menn* skaufir *f.* skauðir *(sem fornmenn hafa:* v̊ ſcoꝛnæ aꝼ aꝉlæ ſcøþnæ aꝼ hetınö[81] 645 *á* 12$_{24}$); *en* fiðrildi *f.* fifrildi (fifaltra *á forna þjóðv.), af því menn hafa farið að draga það af* fiðr.

Margar stafbreytingar eru, þegar að er gáð, ekki annað enn ritvillur, sem opt koma til af því, að undanfarandi eða eptirfarandi stafur eða hljóð hvarflar fyrir huga ritarans. Þetta má sýna með nokkrum dæmum. 1) *Undanfarandi stafur veldur því, er misritað er, á þessum stöðum:* glagar[82] 619 *á* 15$_{22-23}$, af þæırrı ræıðı ſpreptr uꝑ þrutnan hugar[83] 619 *á* 25*neðst*, allðrːgrı[84] 619 *á* 126*neðst*-127$_{1}$, lẏlı[85] 656 *B á* 1*neðst*, þ̄r rıððarar. er að varo lıꝼlıtı Paule[86] 655 *Fragm. XIII A á* 1$_{24}$, Aſetta ðegı ſkapaðı gvð avll ıarð ſkẏkvenðı[87] 625

---

78) varð hann þá svá veiðr (*f.* veiddr), sem fiskr á öngli. 79) meiðr (*f.* meiddr). 80) nöýðr (*f.* nöyddr = neyddr). 81) váru skornar af (a *og* ꝼ *dregin saman*) allar sköðirnar (ö *f.* au) af (a *og* ꝼ *skrifað saman*) hestinum. 82) glatar. 83) af þeirri reiði sprettr upp þrútnan hugar. 84) aldrigi. 85) lygi. 86) Þeir riddarar, er að (*f.* at) váru lífláti (Paule, *f.*) Pauli. 87) Á sètta degi skapaði guð öll jarðkykvendi.

á 24, ħ reþ ꝼ ꝼeþꝛ m; gvþı beþı t arſ oc oaꝛanſ[88] 625 *á* 297, ek vılða at þv lyððır oc trýððır[89] 625 *á* 6916, ſvelletı[90] 625 *á* 5417, fvltılgı[91] 325 (2) *á* 133, þr̄ vþa brıgzflı þola af omıllðō ɱɱ oc olıcō ſér oc vþa ſva ſyrlıtl ſē þr̄ ſeheiſc ɱ eð nęr ǫꝛır er þr̄ ſcolo loga handberō auðreþō[92] 677 *á* 723, Eıgı þıonar hollz mvnuþın boþoꝛþonō logaɴa[93] 677 *á* 910. 2) *Hjer veldur eptirfarandi stafur því, að misritað er:* goſt gæflega[94] 619 *á* 120, olpılnaſc mıſcūnar[95] 619 *á* 320 *(en* oꝛpılnaſc *í* 15. *línu),* þpı at guð ſıtr ýſır þæım ſem domanðe á ſtole þa er ħ lýſır doma let lætıſ ſıns[96] 619 *á* 13326, ſcýmſamleg[97] 619 *á* 8412, hælæıt[98] 619 *á* 346, þa er lıcamr þeſ hælga manz pat ut boꝛen[99] 619 *á* 12411, alt þ er manlect u ræct ſaurgaðe[1800] 619 *á* 1461, Fýrı gæf oſſ parar ſakar ſpa ſem pér fýr

88) hann rèð fyri veðrum með guði, bæði til árs ok óárans. 89) ek vilda, at þú lýddir ok tryðir (trýðir?). 90) svelti. 91) fulltingi. 92) þeir verða brigzli þola af ómildum mönnum ok ólíkum sèr ok verða svá fyrlitnir sem þeir sè heimskir menn, eða nær œrir, er þeir skolu lóga handbærum auðræðum *(gœðum)*. 93) Eigi þjónar holds munuðin boðorðunum laganna. 94) kostgæflega. 95) örvilnask miskunnar. 96) því at guð sitr yfir þeim, sem dómandi á stóli, þá er hann lýsir dóma rèttlætis síns. 97) skynsamlegra. 98) háleitri. 99) þá er líkamr þess helga manns var út borinn. 1800) allt þat, er mannleg úrœkt saurgaði.

gęfō parō ſakū nǫutum[1] 619 *á* 1584; ꝏ At oþle vaſ ħ ſkıcr ſē ħ uıtþeſc lęre ſueınō ſınō aſıalle[2] *El.* 35₃; ork ſver lavllvt v lavgmalſ ork[3] 625 *á* 22₁₂, ſē tıl v vaſað[4] 625 *á* 98₁₀; *sb.* carlmarna léıþangr[5] 325 (2) *á* 89₈.

UM ORÐA SAMRUNA.

51. *Sum smáorð verða svo ljett í framburðinum, að þau sogast að næsta orði fyrir framan, samlagast því með öllu og missa optast nær jafnframt nokkuð af hljóðþúnga sínum; og á þetta skylt við það, sem Grikkir hafa kallað* ἔγκλισις *(aðhöllun), að því leyti sem aptara orðið missir ætíð áherzlu sína, en við* κρᾶσις *(blöndun), að því leyti sem það breytir enn meir atkvæði sínu (t. a. m. í* þãres, *f.* þar es, *væri tóm* ἔγκλισις; *en í* þars *er líka nokkurskonar* κρᾶσις, *vegna þess* e *er horfið).*

Þetta eru hinar helztu orda-samteingíngar þessa kyns:

1) *Sambandsorðið* at *dregst saman við undanfarandi* þó, *eins og nú á dögum, t. a. m.* þót[7] v ſem ſýng[6]

---

1) Fyrigef oss várar sakar, svá sem vèr fyrgefum várum sakunautum. 2) Magister: At öðli *(eðli)* vas hann slíkr, sem hann vitraðisk lærisveinum sínum á fjalli. 3) örk sú, er köllut (t *f.* ð) var lögmálsörk. 4) sem til var vísað (ð *f.* t). 5) Kalmarna-leiðangr *(eða er* Karlm. *upphaflegra?)*. 6) þótt vèr sèm syngir (*f.* syndgir, *syndugir*)

623 *á* 56₅; *slíkt hið sama all-opt við* svá, *t. a. m.* Uatnit ſtoþ fvr ðurō ⁊bvrgþı kcıona ſvat ꝧ mꝫto n̄ ut cōaſc eſ ıɴı v[7] 677 *á* 55₁₄, varþ þa vant ſotſlo ımk̄lıſı bn̄ð ſvat n̄ vꝵ meıʀ en v. bvþleıſꝵ ꝍllō mc̄ō. t ſotſlo ı. ħn aptan[8] 677 *á* 63₃₀, ħ ſýnðıſc í manz aſıo m; lıoſı ... ſvat hvgı bar ...ga á[9] 623 *á* 5₂₁, þa hafa þr í aɴatſıɴ heýrt ogoꝛlıct call ſvát lýpta þottı ꝍllo helvıtı[10] 623 *á* 5₉, en þaþ gek ħ á brꝍt alheıll ſvát hvgı var brvnnıṅ fleck a ħō[11] 623 *á* 13₆. *Eins er skrifað stundum þar sem efninu er svo varið, að bil ætti að vera milli* svá *og* at; *sb. eptirmyndina úr* 1812 *aptan við Isll.-ss. nýju.* — *Líka er* at *opt ritað áfast við* því, *þó* af *fari á undan* (af þvíat, *f.* af því at): af þat þa er v heýþom call ħſ þa varþ os aullom vıþ fꝫlmt[12] 623 *á* 2*neðst,* af þt ħ mon allz eckı þaþ hafa[13] 623 *á* 1₄, af þt aðam faþ allz mankýnſ mon

---

7) Vatnit stóð fyr durum ok byrgði kirkjuna svát menn máttu eigi út komask, es inni váru. 8) varð þá vant fózlu *(án hljóðvarps)* í munklífi Benedicti svát eigi var meir enn fimm brauðleifar öllum munkum til fózlu einnhvern aptan. 9) hann sýndisk í manns ásjó með ljósi (miklu?) svát hvergi bar (sku)gga á. 10) þá hafa þeir í annat sinn heyrt ógurlikt (kt *f.* gt) kall svát lypta þótti öllu helvíti. 11) en þaðan gekk hann á braut al-heill svát hvergi var brunninn flekkr á hánum. 12) af því at þá er vèr heyrðum kall hans, þá varð oss öllum við felmt. 13) af því at hann mon alls ekki þaðan hafa.

hıngat co ma[14] 623 *á* 10_{5}, af þt þr vılſðo eckı v m̄ męla[15] 623 *á* 10_{18}.

2) *Fyrirsetn.* at *er miklu fastari fyrir; þó finnst:* Sigurðr vá't ormi *Sæm.-E. (Rasks útg.) á* 205. *bls.*

3) *Neitunarorðið (eða neitunarorðin)* at (að), t (ð), a *er aldrei haft öðruvísi, enn áfast þeirri sögn, sem það á saman við.*

a) -at (-að) *er t. a. m. haft á eitthvað* 55 *stöðum í Sæm.-Eddu, útg. af Rask. Á* 40 *stöðum (af þeim* 55) *endar sögnin á samhljóðanda (l) í* 3. *pers. í framsöguh.* 1) *í þál. tíð:* var-at *Alv.* 4 *og Brynh. II í* 37. *er. og Hamd.* 18, varð-at *Vafþr.* 38 *og Helg. hund. I í* 29. *er.,* bað-at *Hárb.* 8, kvað-at *Hým.* 27, reis-at *Atlam.* 50, lèt-að *Helg. hund. I í* 12. *er.,* fèllsk-at *Atlam.* 6, komsk-at *Atlam.* 3; 2) *í nút. tíð:* skal-at *Alv.* 1 *og Brynh. II í* 12. *er.,* kann-at *Rún.* 9 *og Sig. II í* 1. *er., og Brynh. II í* 26. *er.,* man-að *Lok.* 47, mun-at *Rún.* 21 *og Grip.* 52 *og* 53 *og Brynh. II í* 52. *er.,* er-at *Háv.* 31 *og* 70 *og Loðf.* 23 *og Hárb.* 54 *og Völs.* 13, hlýr-at *Háv.* 51, flær-at *Fjölsv.* 21 *og* 22, berr-at *Háv.* 11, kömr-að *Goðr.-hefn.* 11, tregr-að *Goðr.-hv.* 2, býðr-at *Fjölsv.* 3, brennr-at *Rún.* 15, verðr-at

---

14) af því at Adám, faðir alls mannkyns, mon hingat koma. 15) af því at þeir vildu ekki við menn mæla.

Vafþr. 16. — *II) í* 2. *pers.* 1) *í framsöguh. í núl. tíma:* átt-að *Fofn.* 3, vill-at *Loðf.* 5, sèr-at *Lok.* 28, fær-at *Hamd.* 9, getr-að *Sig. II í* 11. *er.;* 2) *í skipunarh.:* gef-at *Loðf.* 18).

Á 11. *staðnum er hljóðstafur felldur aptan af sögninni, svo að samhljóðandi verði í niðurlaginu:*

mun-at vágmarar,
vind om standaz, *Sig. II. í* 16. *er.*,

f. munu-at, *eða rjettara að segja f.* munu-t, *þ. e. munu ekki; en í* 31. *er. af Atlamálum er skrifað:*

löttu ávallt ljósar;
lètu-at heldr segjaz,

(*hvort sem það kemur til af því, eða ekki, að* at *sje bæði fyrir neitunarorðið* at *og fyrir* at *í* at heldr). *Á þremur stöðum í Vegtamskv.* (13, 15, 17) *stendur:*

þegi-at þú vala!

og í 33. *er. af Brynh. I:*

mey þú teygi-at
nè manns konu;

en á þessum stöðum ætti líklega að rita j *f.* i (þegjat, teygjat), *eins og í* kveljat *Völ.* 31; *slíkt hið sama* megjat *f.* megi-at *Gróug.* 13. *Þá eru eptir:* bjó-at *Brynh. II í* 39. *er.;* sá-at *tvisvar í seinasta er. af Goðrúnarharmi og í* 10. *og* 12. *er. af Fjölsv.;* sjá-at, *sem orðamunur f.* sá-at, *á báðum stöðunum í Fjölsv.;* má-at *í seinasta er. af Fofnis-*

málum; kná-at *Grímn.* 25; *en ekkert af vísuorðunum spilltist við það, þó lesið væri;* bjót, sját, sát, mát, knát. — *Fyrir aptan* -at *tekur við hljóðstafur á* 7 *stöðum (Vafþr.* 16, *Alv.* 4, *Fjölsv.* 22, *Brynh. II í* 12. *og* 39. *og* 52. *er., Goðr -hv.* 2*), samhljóðandi á* 34, *en þögn á hinum (það er að skilja:* -at *stendur þar í niðurlagi vísuorðs).*

b) -t *hjerumbil á* 44 *stöðum í sömu bók (Sæm.-E., útg. af Rask), alstaðar aptan við hljóðstaf — sem ýmist er* a (*í* 3. *pers. fleirt. í framsöguh. núl. tíma:* vinna-t *Völs.* 16, verða-t *Fofn.* 39, bíta-t *Rún.* 11), u (*í* 3. *pers. fleirt. í framsöguh. núl.** *og þál. tíma:* eru-ð *Grip.* 43, kncgu-ð *Helg. hat.* 13, eigu-ð *Fofn.* 13; lifðu-t *Goðr.-harm.* 5, gerðu-t *Atlam.* 37 *og Hamd.* 19, hugðu-ð *Atlam.* 5, skyldu-ð *Oddr.* 23, máttu-ð *Goðr.-harm.* 3, vissu-ð *Atlam.* 86, urðu-t *Háv.* 54, fóru-ð *Hým.* 36, lètu-ð** *Goðr.-harm.* 3), *eða* i (*í* 3. *pers. a) eint. α) í afleiðingarh. núl. tíma:* væli-t *Brynh. I í* 7. *er.*, hafi-t

---

*) *Í* vesa *og þeim sögnum, er núl. tími þeirra hefur í fyrstu verið þál. tími.*

**) *Hjer er neituninni reyndar ofaukið:*

sofa þeir nè máttu-ð
nè of sakar dœma,
áðr þér (é *f.* ei) Sigurð
svelta lètu-ð;

en þó er líklegt að hún eigi að standa.

Háv. 62, skyli-t *Háv.* 6 *og* 41 *og* 76, megi-t *Gróug.* 12, komi-t* *Vegt.* 20 *og* komi-ð *Grímn.* 20, sè-ð** *Háv.* 62, verði-t *Háv.* 90, standi-t *Gróug.* 15, haldi-t*** *Gróug.* 12; *β) í framsöguh. þál. tíma:* varnaði-t *Goðr.-hefn.* 43, gerði-t *Goðr. I í* 1. *er.* *og Atlam.* 98,*** yppði-t *Atlam.* 47, sagði-t *Hým.* 14, hafði-t *Vafþr.* 32, átti-ð* *Atlam.* 102; *γ) í afleiðingarh. þál. tíma:* stríddi-t *Hamd.* 8, gerði-t *Atlam.* 26, yndi-t *Atlam.* 57, mætti-ð¶ *Hým.* 32, væri-t *Atlam.* 94, kómi-ð¶¶ *Helg. hat.* 18; *b) fleirt. í afleiðingarh. þál. tíma:* angraði-t *Gríp.* 34, væri-t *Atlam.* 27. — *Í þessum vísuhelmingi:*

þat ræð ek þèr ið þriðja,
at þú þingi á
deilit við heimska hali, *Brynh. I í* 24. *er.*,

er deili-t *f.* deilir-a, *og* r *fellt úr fyrir framan* t). *Fyrir aptan* -t *tekur við hljóðstafur á* 3 *stöðum (Gróug.* 12?, *Helg. hat.* 13 *og* 18*), samhljóðandi á* 29, *en þögn á* 12. — *Í Plac. finnst* unni-t *í* 8. *er.*, veitti-t *í* 16. *er.*, mátti-t *í* 19. *er.*, kenndi-t

---

*) *Á þessum stöðum er* t (ð) *næstum haft í sömu merk. og* ekki = *ekkjert.*

**) *Fyrir* sèi-t.

***) *Þó er efnið hjer myrkt.*

¶) *Eða er* mætti-ð *hjer í fleirt.?*

¶¶) *Án hljóðvarps f.* kœmi-t.

í 51. *er., allt í* 3. *pers. eint. í þál. tíma, og* freista-t, 2. *pers. eint. í skipunarh., í* 26. *er. Á einum staðnum* (8) *byrjar næsta orð fyrir aptan á hljóðstaf, á tveimur* (16, 26) *á samhljóðanda, en á* 2 (19, 51) *er þögn.*

c) a *á eitthvað* 68 *stöðum í Sæm.-E., útg. af Rask, og hefur sögnin þar samhljóðanda að niðurlagi á* 62 *stöðum (I) í* 3. *pers. eint.* 1) *í framsöguh. þál. tíma:* var-a *Völuspá* 3 *og Hamd.* 2 *og Oddr.* 16, kvað-a *Oddr.* 14, nam-a *Völs.* 4, kom-a *Lok.* 56, fór-a *Atlam.* 47, lèt-a *Brynh. II í* 42, hèlt-a *Atlam.* 61; 2) *í núl. tíð:* veit-a *Háv.* 32 *og* 76, skal-a *Háv.* 31 *og* 36 *og* 39 *og* 53 *og Grip.* 19, mun-a *Alv.* 8 *og Völs.* 12 *og Brynh. II í* 50. *er.,* er-a *Háv.* 13 *og Loðf.* 14 *og Lok.* 30 *og Skirn.* 22 *og Völ.* 35 *og Völs.* 28* *og Grip.* 23 *og Sig. II í* 12. *er. og Fofn.* 40 *og Brynh. I í* 10. *er.,* þvær-a *Vegt.* 16, frýr-a *Brynh. II í* 33. *er.,* lifir-a *Goðr.-hefn.* 28, kemr-a *Goðr.-harm.* 51, vegr-a *Háv.* 12, flýgr-a *Rún.* 13, hnígr-a *Rún.* 21, ríðr-a *Brynh. II í* 27. *er.,* verðr-a *Hárb.* 3 *og Sig. II í* 6. *er. II) í* 2. *pers. eint.* 1) *í framsöguh. þál. tíma:* komt-a *Atlam.* 104, fannt-a *Hárb.* 14, skyldir-a *Lok.* 22, máttir-a *Lok.* 62, mæltir-a

*) *Er hjer* er-a *f.* eru-a?

Völ. 35, þóttisk-a *Lok.* 60; 2) *í framsöguh. þál. tíma:* man-a* þú Gunnarr! gulls um njóta *Goðr. I í* 21. *er.*, gár-a *Gríp.* 29, hlær-a *Brynh. II í* 31. *er.*, sèr-a *Goðr.-hefn.* 40, kallar-a *í sama er.*, veizt-a *Lok.* 42, lezt-a *Lok.* 47; 3) *í afleiðingarh. núl. tíma:* verir-a *Loðf.* 17, kveðir-a *Lok.* 16; 4) *í skipunarh.:* grát-a *Brynh. II í* 25. *er.*, hirð-a *Goðr.-harm.* 28 *og* 31 *og Atlam.* 40. *III) í* 2. *pers. fleirt. í skipunarh.:* segit-a *Völ.* 21. *IV) í* 1. *pers. fleirt.:* 1) *framsöguh. núl. tíma:* vitum-a *Brynh. II í* 18. *er.*, forðumk-a *Atlam.* 28; 2) *í afleiðingarh. þál. tíma:* ættim-a *Goðr.-hefn.* 6); *en hljóðstaf á* 6 *stöðum:* urðu-a, *f.* urðut-a, *Goðr.-hvat.* 3; skríði-a *Völs.* 19, renni-a *í sama er.*, bíti-a *Völs.* 20, leti-a *Brynh. II í* 44. *er.*, væri-a *Sig. III í* 12. *erindi.* (eggi-a, *Brynh. II í* 33. *er.*, *á líkl. að vera* eggja). — *Á* 58 *stöðum byrjar næsta orð fyrir aptan* a *á samhljóðanda; á* 7 *stöðum (Háv.* 36, *Loðf.* 17, *Lok.* 16 *og* 22, *Vegt.* 16, *Sig. II í* 6. *er.*, *Goðr.-hefn.* 6) *tekur þögn við, en hljóðstafur á* 3 *stöðum (Brynh. II í* 50. *er.*, *Atlam.* 61, *Goðr.-hvat.* 3). — *Dæmi úr öðrum bókum:* skall-a þú nú hryggvask *Plac.* 37, þa,eſ n̄ uııðarlıct þot ɢvþ hevrı tvt bøn oıar. þæ eſ v hlẏþō tvt ꝩ n̄

*) *Ekki* mân-a.

boþoꝛþō h̄ſ. Sva eſa þ̄ unꝺarlıct þot́ gvþ hevrþı ſcıot́ bøn floꝛencı[16] 677 *á* 53_{5}, era þ̄ þıt eıgıu[17] 677 *á* 81_{27}, Mona þ̄ nu at[18] 623 *á* 61_{2}; *og að slepptum hljóðstaf fyrir framan* a: nu muna frıþ men h coma ſıþan[19] 623 *á* 7_{3}. *Með hljóðstaf framan við* a: h̄ hꝺıſc..... ⁊ matta ſoſna fvr htſlo[20] 677 *á* 51_{19}.

4) *Fornafnið* ek *er opt fest aptan við sagnir (í 1. pers. eint., eins og auðvitað er, og yfir það fram sem nauðsyn bæri til, þar eð annað* ek *stendur aungu að síður laust við sögnina), hvort sem þær hafa að niðurlagi raddarstaf eða samhljóðanda, og er* e *þá fellt framan af* ek, *svo að ekki verður eptir nema tómt* k, *sem þá verður stundum að* g. *Þetta finnst t. a. m. á hjerumbil* 150 *stöðum í Sæm.-Eddu útg. af Rask, 1) þar sem sögnin endar á hljóðstaf,* 1) *þar sem þessi hljóðstafur er* a, *a) í afleiðingarh. nút. tíma:* vilja-k *Hým.* 8 *(þó ætti framsöguh. hjer betur við),* segja-k *Skírn.* 4, þreyja-k *Skírn.* 44, skyla-k *Helg. hat.* 33, kunna-k *Vafþr.* 13 *og* 15, bera-k *Grímn.* 1; *b) í framsöguh. þát. tíma:* freistaða-k *Vafþr.* 44, háða-k

---

16) þat es eigi undarlikt (kt *f.* gt), þótt guð heyri trautt bœnir orar, þar es vèr hlýðum trautt eða eigi boðorðum hans. Svá es-a *(er ekki)* þat undarlikt, þótt guð heyrði skjótt bœn Florentius. 17) er-a þat þitt eigin *(það er ekki þín eign)*. 18) Mon-a þat nú, at.....? 19) nú muna *(munu ekki)* friðir menn hèr koma síðan. 20) hann hræddisk..... ok mátti-a *(mátti ekki)* sofna fyr hræzlu.

Hárb. 30, heyrða-k *Loðf.* 2 *tvisvar*, gerða-k *Oddr.* 11, herða-k *Völ.* 17, barða-k *Hárb.* 23 *og* 35, varða-k *Hárb.* 29, vilða-k *Völs.* 3 *og* vilda-k *Brynh. II í* 39. *er.*, dœmða-k *Hárb.* 30, þekkða-k *Goðr.-harm.* 13, sagða-k *Grímn.* 52 *og Vegt.* 12 *og* 14 *og* 16 *og (í sundurlausri ræðu) milli* 4. *og* 5. *er. í Brynh. I og Brynh. II í* 66. *er. og Oddr.* 32 *og Atlam.* 83, þagða-k *Loðf.* 1, lagða-k *Völ.* 32, hugða-k *Loðf.* 1 *og Vegt.* 18 *og Atlam.* 27 *og Goðr.-hvat.* 14 *og* 15, teygða-k *Háv.* 104, fylgða-k *Hárb.* 24 *og* fylgda-k *Oddr.* 10, strengða-k *(í sundurl. ræðu) milli* 4. *og* 5. *er. í Brynh. I*, hafða-k *Háv.* 104 *og Hárb.* 18 *og* 37 *og Sig. II í* 18. *er.*, lifða-k *Brynh. II í* 53. *er.*, selda-k *Völ.* 33 *og Helr. Brynh.* 6, skylda-k *Fofn.* 26, hvílda-k *Hárb.* 18 *og Vafþr.* 55, munda-k *Goðr.-harm.* 21, efnda-k *Oddr.* 9, sadda-k *Helg. hund. II í* 7. *er.*, gladda-k *Hárb.* 30 *og Sig. II í* 18. *er.*, mælta-k *Vafþr.* 55 *og Brynh. II í* 7. *er.*, steikta-k *Atlam.* 83, átta-k *Goðr.-harm.* 47, mátta-k *Völ.* 39 *og Brynh. II í* 2. *er. og Goðr.-harm.* 22, vætta-k *Háv.* 97, sætta-k *Hárb.* 24, sótta-k *Háv.* 106, þótta-k *Goðr. I í* 19. *er.*, vissa-k *Gríp.* 19, kunna-k *Völ.* 39; *c) í afleiðingarh. þál. tíma:* gerða-k *Goðr.-harm.* 20, vilda-k *(?) Goðr.-harm.* 44, skylda-k *Brynh. II í* 54. *er. og Goðr.-harm.* 42 *og Oddr.* 9 *og Goðr.-hvat.* 13, mynda-k *Skírn.* 39 *og Völs.* 34 *og Fofn.*

36, þyrfta-k *Háv.* 68, ætta-k *Lok.* 27 *og* 43 *og Sig. III í* 20. *er.*, mætta-k *Ham.* 3 *og Atlam.* 57, nyta-k *Háv.* 110, lèta-k *Brynh. II í* 37. *er.*, væra-k *Lok.* 14 *og Helr. Brynh.* 3, gæfa-k *Goðr.-hvat.* 16, svæfa-k *Helr. Brynh.* 13, frægа-k *(viðkunnanlegra væri* frægja-k) *Goðr.-harm.* 6; 2) *þar sem hljóðstafurinn er* i, *a) í framsöguh. núl. tíma:* lifi-k *Goðr.-hefn.* 29, hefi-k *Háv.* 97 *og Alv.* 9 *og Skírn.* 19 *og Fjölsv.* 13 *og Helg. hat.* 43, svæfi-k *Rún.* 17, segi-k *Fofn.* 9, kenni-k *Rún.* 26, mæli-k *Atlam.* 34, efli-k *Gríp.* 12, *og (með* i *þar sem reyndar ætti að vera* a) ætli-g *Hyndl.* 7; *b) í afleiðingarh. núl. tíma, fyrir* a: nemi-k *Goðr.-harm.* 32, komi-k *Skírn.* 11; 3) *þar sem hljóðstafurinn er* è: stè-k *Goðr.-hvat.* 13, sè-k *(í raun og veru f.* sei-k) *Rún.* 13 *og Lok.* 44 *og Fofn.* 35; 4) *þar sem hljóðstafurinn er* á: lá-g* *Fofn.* 16, sá-k *Alv.* 36 *og Fjölsv.* 34 *og Oddr.* 29, sjá-k (sim, *f.* sea-k) *Hárb.* 9 *og Helg. hund. I í* 20. *er. og Fofn.* 8, má-k *Helg. hat.* 26 og *Oddr.* 31, fá-k (*f.* fái-k) *Rún.* 20; *II) þar sem sögnin endar á samhljóðanda:* var-k *Háv.* 14 *og Grímn.* 50 *og Lok.* 35 *og Brynh. II í* 11. *og* 53. *er. og Goðr.-hvat.* 13, vil-k *Goðr.-harm.* 27 *(og sem getgáta: Gríp.* 26), hyl-k *Hárb.* 10, mun-k *Gríp.* 40

---

*) *Hjer er þó tvennt annað til: að* lág *sje lakur ritsháttur f.* lá, *eða hjer eigi að vera ritað* lag, *sem er upphaflegra enn* lá.

og *Atlam.* 59 *og* 80, vinn-k *Rún.* 18, vann k *Brynh. II í* 28. *er.*, em-k *Vafþr.* 8 *og Lok.* 14 *og Grip.* 8 *og Atlam.* 92, kom-k *Skírn.* 18 (*ekki* = komsk, *sb.* 17. *er.*), hef-k (= hefi-k) *Fjölsv.* 13 *og Fofn.* 2 *og* 4, sat-k *Goðr.-harm.* 12, gat-k *Oddr.* 18, leit-k *Helg. hat.* 28, veit-k *Grip.* 40, rauð-k *Fofn.* 28, *og* hykk (*af* hygg-k) *Oddr.* 6 (*að menn hafi sagt* hykk *má ráða þar af, að* kk *í því er rjett í hendingum við* kk *í öðrum orðum:*

hykk at þöll muni þekkja *Nj.* 70).

Á 3 *stöðum* (áak *Alv.* 4, varak *Brynh. II í* 28. *er.*, hvarfak? *Goðr.-harm.* 6) *stendur* ak *f. tómt* k. — *Dæmi úr öðrum bókum:* ⁊boðac yðr þ at nv nálgaz himna ríki[21] 625 *á* 90_6, Ec em gvþ ſa e þic dyrkaþac cappi min[22] 623 *á* 50_{17}, ec lagþac kyrtil hſ yfir þa[23] 623 *á* 27_{15}, at hugþa ec ⁊hlyðac[24] 677 *á* 47_{37}, mælta-k *Plac.* 28, feórec[25] 237 *á* $2b_{33}$, Ec em ſa e bæn þin færik iminning oc iavglit allz vallðanða gvðſ[26] 656 *C á* 8_{14}, ⁊ gørc s[27] 677 *á* 18_2, kenig yðr ſynða at iðraſc[28] 625 *á* 90_6, má-k *Plac.* 11, ec

---

21) ok boða-k yðr þat, at nú nálgaz himnaríki. 22) Ek em guð sá er þik dýrkaða-k, kappi minn! 23) ek lagða-k kyrtil hans yfir þá. 24) At hugða ek ok hlýdda-k. 25) fœri-k. 26) Ek em sá er bœnir þínar fœri-k í minning ok í auglit allsvaldanda guðs. 27) ok göri-k svá. 28) kenni-g yðr synda at iðrask.

ſialfr mác egı ſtýra hvg mınō[29] 623 *á* 62₁₂, vas-k til Róms í háska *Fms.*, nı pætr þaer ec varc mz ẏðı[30] 655 *Fragm. XVI B á* 2₁₈, ⁊ varc konr callaþ[31] 623 *á 4neðst*, þa er ec varc a bęnom[32] 623 *á* 40₆, ec emc tıl þeſſ ſetr[33] 623 *á* 1₁, ⁊ ek emk fẏr þıno nafnı leıðr t bana[34] 623 *á* 41₉, ⁊ emk nu orþın hvgonar lẃſ[35] 623 *á* 56₂₅, Oc ek ſcalc ⁊'gıallða onð mína fẏr onðþınnı[36] 623 *á* 17₁₄.

5) *Opt er bæði* k *eða* g (*f.* ek) *og neitunarorðið* at *eða* a *teingt aptan við sögn. Hafi hún þá* a *að niðurlagi, breytizt það í* i. k *verður á stundum tvöfalt, að minnsta kosti fyrir framan* a, *ef sögnin endar á breiðum raddarstaf. Stundum er fornafnið bæði sett fyrir framan og aptan* a (*en ekki þegar* at *er haft*), *víðast hvar sem* g *á fyrra staðnum. Dæmi úr Sæm.-Eddu, útg. af Rask: I) með einföldu fornafni,* 1) *þar sem* at *er haft:* má-k-að *Atlam.* 12, kná-k-at *Hým.* 31, hnè-k-að *Oddr.* 9, vil-k-at *Lok.* 18 *og Grip.* 26 *og Brynh. II í* 48. *er. og Hamd.* 9, mun-k-at *Goðr.-harm.* 32, em-k-at *Hárb.* 34 *og Skírn.* 18, þikkat (*af*

---

29) ek sjálfr má-k egi (e *f.* ei) stýra hug mínum. 30) þrjá vetr þá er ek var-k með yðr. 31) ok var-k konongr kallaðr. 32) þá er ek var-k á bœnum. 33) ek em-k til þess settr. 34) ok ek em-k fyrir þínu nafni leiddr til bana. 35) ok em-k nú orðin huggonarlaus. 36) ok ek skal-k ok gjalda önd mína fyr önd þinni (fyr *með þiggj. eins og pro á lat. með missanda).*

þigg-k-at) *Skírn.* 22; 2) þori-g-a *Völ.* 24, kalli-g-a (*f.* kalla-k-a) *Goðr.-harm.* 51, görði-g-a (*f.* görða-k-a) *Goðr.-harm.* 11, mundi-g-a (*f.* munda-k-a *eða* mynda-k-a) *Helg. hat.* 42, sá-k-a *Ham.* 27, knà-k-a *Atlam.* 55, á-kk-a *Fofn.* 2 *og Atlam.* 14, sè-kk-a *Völ.* 17 *og Goðr.-harm.* 511, vil-k-a *Atlam.* 14, mun-k-a *Lok.* 36 *og Brynh. I í* 22. *er.*, fann-k-a *Háv.* 40 *og Fofn.* 16, var-k-a *Helg. hund. II í* 10. *er.*, em-k-a *Brynh. I í* 22. *er.*, kveð-k-a *Lok.* 18, bíð-k-a *Völ.* 18, sit-k-a *Völs.* 23, veit-k-a *Atlam.* 32, hykka (*af* hygg-k-a) *Skírn.* 5; *II) með tvöföldu fornafni* (*og* a *þar á milli*): stöðvi-g-a-k (*f.* stöðva-k-a-k) *Rún.* 13, bjargi-g-a-k (*f.* bjarga-k-a-k) *Rún.* 15, vildi-g-a-k (*f.* vilda-k-a-k) *Helr. Brynh.* 13 *og Goðr.-harm.* 40, mátti-g-a-k (*f.* mátta-k-a-k) *Oddr.* 30 *og Goðr.-hvat.* 12, má-k-a-k *Atlam.* 55. — *Dæmi úr öðrum bókum:* þa moncaþ ec baɴa 677 *á* 53 19, Em-k-at ec rauðr *í vísu Þorm. Kolbrúnarsk., o. s. frv. Sb. Vígagl. í* 25. *kap.*, *Njálu* 195. *kap.*, *og einkanl. Grágás.*

6) *Fornafnið* þú *teingist við undanfarandi sagnir* (*í* 2. *pers. eint.*) *eins og nú á dögum:* egı́ þarftu at bıþıa vıþſmıoꝛſ þes[37] 623 *á* 1 2, Veíztv at ec ſagþa ſva ſyr þa e ec lıfþa[38] 623 *á* 5 3, her ſcall tv bıþa lıtla

---

37) égi (é *f.* ei) þarftu að biðja viðsmjörs þess. 38) Veiztu, at ek sagða svá fyrir, þá er ek lifða.

þa ſtvnð[39] 623 *á* 10₅, Slıct et ſama ſpvrþı allt ſıanða lıð hvaþ e tu íhc ·Y· ſva oflogr los ⁊ rık ⁊ ſýnþalvſ?[40] 623 *á* 6₇. *Líka finnst* þú *fellt aptan við önnur orð, enn sagnir:* Spa man ec auc bletſa þa cono peſlo eſ tu batſ ꝼýrır[41] 655 *Fragm IX B á* 2₂₃; *einkanl. við samteing.* at: at tu[42] 677 *á* 26₄, attu[42] 677 *á* 49₁₂, *o. s. frv. (en hins vegar t. a. m.* loſaþ ſe þv almattıgr gvþ er ſva mıſcoñſamr ert at þv veıt ovþō[43] 623 *á* 10₁₁).

7) *Neitunin* at *eða* a *er sett inn á milli* tu *eða* ðu *og sagnarinnar, t. a. m. á þessum stöðum í Sæm.-E., útg. af Rask, og í Plac.* 1) at-tu: kjós-at-tu *Helg. hat.* 3, lát-at-tu *Brynh. I í* 29. *er.*, grát-at-tu *Helg. hat.* 41, teyg-at-tu *Brynh. I í* 29. *er.*, hræzk-at-tu *Plac.* 9, sefr-at-tu *Vegt.* 17, ert-at-tu *Alv.* 2 *og Vegt.* 18 *og* 19 *og Helg. hat.* 10, mant-at-tu *Grip.* 31 *og Sig. III í* 21. *er.*, átt-at-tu *Fjölsv.* 1, veiztatu (*mundi eiga að vera* veizt-at-tu) *Hárb.* 4, gaft-at-tu *Sig. II í* 7. *er. tvisvar*, vannt-at-tu *Völs.* 15; *og að slepptu* t *í* 2. *pers.:* mun-at-tu *Lok.* 49, skal-at-tu *Loðf.* 15 *og*

---

39) hèr skaltu bíða litla þá stund. 40) Slíkt et sama spurði allt íjanda lið: Hvaðan ertu Jesús! maðr svá õflogr, ljóss ok ríkr ok synðalauss? 41) Svá man ek auk bletsa (*blessa,* bletsian *á eingilsaxn.*) þá konu veslu, estu (estú?) bazt fyrir. 42) attu *eða* attú? 43) lofaðr sè þú almáttigr guð! er svá miskonnsamr ert, at þú veitir óverðum.

20 *og Alv.* 6 *og Lok.* 15 *og Grip.* 22 *og Brynh. I í* 30. *er.*, var-at-tu *Helg. hund. I í* 39. *er.*, kvað-at-tu *Oddr.* 11; 2) a-ðu: gjalt-a-ðu (*eða* gjalt-a þú?) *Plac.* 28. — *Fyrir* þó at þú *finnst* þóttú.

8) *Fornafnið og atviksorðið* es *er teingt aptan við önnur fornöfn og atviksorð og fellt* e *framan af því* (*eins og af* ek). *a)* (hvar-s): hvar-s til húsa kom *Völuspá* 25, hvar-s þú böl kannt *Loðf.* 18, hvar-s þú öl drekkr *Loðf.* 26, hvar-s hatr vex *Rún.* 16, hvar-s þú skalt..... orðum mæla jötun *Vafþr.* 4, hvar-s skulu reiðir vega *Fofn.* 17 *og Brynh. I í* 28. *er.*, hvar-s reiðir skulu vega *Fofn.* 30, hvar-s þú á foldu finnr *Brynh. I í* 34. *er.*, hvar-s ykkr hugr teygir *Goðr.-hefn.* 12. *b)* (þar-s): Eılıgrar boꝛgar fagnað mono eı va þarſ eı hafa vıt oc eı ero. þ at ſıalfr gvð er þarſ oc (*þannig*) fagnaþarınſ[44] 677 *á* 89, þarſ h gefr htcı er bet er at hafa en on at va[45] 677 *á* 825, þar er þv ſcyllð at gvþı eınom hıGıa· þarſ þv·ſcıɴ ı helgom ıartéınom[46] 623 *á* 1823; *sjá Háv.* 68, *Grímn.* 8, *Lok.* 50, *Hárb.* 58, *Sig. II í* 34. *er.*, *Brynh. II í* 11. *og* 44. *er.*, *Helr. Brynh.* 11.

---

44) Eiligrar (*aeternae*) borgar fagnaðir monu ei vera þar-s ei hafa verit ok ei eru; því at sjálfr guð er þar sök fagnaðarins. 45) þar-s hann gefr hvatki er betra er at hafa enn ón (ó *f.* á) at vera. 46) þar er þú skyldir at guði einum higgja (i *f.* y), þar-s þú skínn í helgum jarteinum.

c) (þegar-s): þegar-s hon rèð vakna *Atlam.* 10. *d)* þeir-s *Plac.* 35, *Grímn.* 33. *e)* (þær-s): þaðan koma döggvar, þær-s í dala falla *Völuspá* 19, töflur..... þær-s í árdaga áttar höfðu fólkvaldr goða ok Fjölnis kind *Völuspá* 61. *f)* þann-s *Plac.* 7, *Háv.* 46, *Loðf.* 10, *Hým.* 3 *og* 38, *Helr. Brynh.* 10, *Atlam.* 94 *og* 102. *g)* þeim-s *Háv.* 3, *Plac.* 34 *og* 38. *h)* (þat-s): þvcc af þ gvðı nyraðlıct þatſ frā cō: atıþonō[47] 677 *á* 8_{29}, I velldıſ hrıng gſ er locıt hvotvetna þatſ nacqt er[48] 677 *á* 12_{6}, þa hafıþ eſ þatſ er monoþ[49] 677 *á* 52_{11}, eþ ſva þatz Ÿın af lıſ[50] 677 *á* 3_{25}, alt þatz ħ goır[51] 677 *á* 6_{35}, Sa er oðrō fyr gefr þatz vð ħ er mıſgoɼt[52] 677 *á* 8_{15}, Alt þatz a ūblıðnō tıþō hev vıt[53] 677 *á* 8_{27}, at elſca oc vılıa þatz logın bıoþa[54] 677 *á* 9_{9}, at eıgı þvccı af ᗰa valldı helð en gſ þatz þr hıalpaſc[55] 677 *á* 9_{29}, Eıgı ero all þr þegar ſel er hafa þatz vılıa[56] 677 *á* 11 *neðst; sjá Háv.* 41, *Grip.* 21, *Goðr. I í* 1. *er.*, *Helr. Brynh.* 10, *Atlam.* 39 *og* 107, *Lok.*

---

47) þykkir af því guði nýráðlikt (?) þat-s fram kömr á tíðunum. 48) Í veldishring guðs er lokit hvotvetna þat-s nakkvat er. 49) þá hafið (ð *f.* t) es *(mjög sjaldhaft f.* èr) þat-s èr monuð. 50) eða svá þat-s maðrinn af lifir. 51) allt þat-s hann görir. 52) Sá er öðrum fyrgefr þat-s við hann er misgört. 53) Allt þat-s á umbliðnum tíðum hefir verit. 54) at elska ok vilja þat-s lögin bjóða. 55) at eigi þykki af manna valdi, heldr enn guðs, þat-s þeir hjálpask. 56) Eigi eru allir þeir þegar sælir, er hafa þat-s vilja.

64, *Helg. hat.* 2, *Gríp.* 19. *og* 20. *i)* (hvárz, *f.* hvárt-s): hafa þolınmǫðı vıð arendoma alþyþonar hvarz hvfa tıl loff eð loftonar[57] 677 *á* 1017. — þaztú (*f.* þat-s-tú, *það er þú*) *Atlam.* 88.

9) *Smáorðið* gi — *sem verður að* ki, *ef harður stafur* (t, s) *er fyrir framan* — *er fellt aptan við orð, miklu víðar enn nú. Ef* m *fer næst á undan, snýst það í* n; r *gjörandans er fellt úr.* gi (ki) *er haft I) sem neitun, t. a. m.* 1) *í* hvergi,* *með hljóðvarpi, f.* hvargi (*sem líka mun finnast*), *af* hvar, *alstaðar.* 2) *í* eigi,* *af* ei, *ætíð, svo að* eigi *merkir eptir uppruna sinum 'aldrei'.* 3) *í* aldrigi, aldregi, (*seinna:* aldrigin, aldregin), *af* aldri, *þiggj. eint. af* aldr. 4) *í* ævagi, *aldrei, Háv.* 12, *Hým.* 31; *hjer lítur svo út, sem* gi *sje ofaukið.* 5) *í* hvárrgi, hvárgi, hvártki, hvárungi (*f.* hvárum-gi), *o. s. frv.* 6) *í* engi (*f.* einn-gi, ein-gi), ekki (*f.* eitt-ki; *sjá El.*), einugi (*t. a. m. Loðf.* 23, *Lok.* 1, *Fofn.* 17) *í þiggj. eint. í hvorugk., o. s. frv.*

---

57) hafa þolinmœði við arendóma (*palladóma*) alþýðunnar, hvárz hverfa til lofs eða löstunar.

*) *Eptir eðli sínu þyrfti* gi *ekki að neita hjer nema að nokkru leyti (og þá væri* hvergi = '*ekki alstaðar, en þó á sumum stöðum*', *og* eigi = '*ekki ætíð, en þó stundum*'); *en það neitar algjörlega, svo að* hvergi, *eiginl. 'ekki alstaðar', er = 'á eingum stað', og* eigi, *eiginl. 'ekki ætíð', er fyrst = 'á eingri tíð', og síðan = 'ekki'.*

7) svági, *ekki svo:* ſvage 325 (2) *á* 66₈, bifðisk svági mjök, er í brjósti lá *Goðr.-hefn.* 27. 8) þvígi: en valaþı la ſıver ⁊ cō engı ħſ at vıtıa. ⁊ var at þgı varþvetr at n̄ geqı hunð a ħ[58] 677 *á* 24₃₁ (*sb. Oddr.* 6). 9) þatki: er þkı er at ſa ſe ſaclavſſ er af þvı eıno goır eıgı ılla at ħ vG hefndına[59] 677 *á* 9₅, við þjóðrek þatki áttak (*jeg átti ekki það við þ.*) *Goðr.-harm.* 47, þatki (*ekki það = það er ekki svo mikið um*) at þú hafir brœkr þínar *Hárb.* 6. 10) hittki: hittki hann veit, er hann vita þyrfti, at hann er-at vamma vanr *Háv.* 13, hittki hann fiðr, þótt þeir um hann fár lesi *Háv.* 26, hittki hann veit, hvat hann skal við kveða *Háv.* 27. 11) vættki, *ekkjert, a) í gjör.:* vegr, er vættki treðr *Loðf.* 10; *b) í þol.:* hinn, er vættki veit *Háv.* 76, ek þóttiz (?) vættki vita *Sól.* 42, at vættki lýgr *Grip.* 25, dreymdi dróttláta, duldi þess vættki *Atlam.* 10, vildir ávallt vægja, en vættki halda *Atlam.* 104. vættugi, *eingu:* varr at vættugı *Atlam.* 40. 12) hálftki, *ekki hálft:* eſt anðar upſo ſꝛl ef

58) enn válaði lá sjúkr ok kom engi hans at vitja ok var at þvígi varðvettr (e *f.* ei), at eigi gengi hundar á hann (*það var ekki hirt svo mikið um hann, að hundarnir væru ekki látnir gánga á honum*). 59) er þatki er (*þar eð því er ekki svo varið*), at sá sè saklauss, er af því einu görir eigi illa, at hann uggir hefndina.

ſva m̊t ſagt ⁊ſvnt ı cͦſtō h̄ſ ⁊keɴıꝗō at halftkı ma ó ſtvrkþ oꝛ ba⁷[60] 677 *á* 54_{32}. 13) sjálfgi, *ekki sjálf:* örlög Frigg hygg ek at öll viti, þótt hon sjálfgi segi *Lok.* 29. 14) þörfgi, *eigi þörf, eingi þörf, þarfleysa:* Álfr mun sigri öllum ráða, þótt þetta sinn þörfgi væri *Helg. hat.* 39, en þeirra för þörfgi væri *Brynh. II i* 35. *er.* (*á seinna staðnum lítur* þörf *út eins og eink. í kvennk.*). 15) stundgi, *aungva stund:* Hvı geꝗn⁷ þ er goþ⁷ ꝏ̄ lıfa ſtunðgı ıþesō heīe[61] 677 *á* 67_{34}. 16) hornigi *Rún.* 2. 17) málungi: ef þyrſta-k at málungi mat *Háv.* 68, *þ. e. ef jeg þyrfti ekki mat að málum, ef mig vantaði ekki mat í hvert mál, ef jeg væri ekki öreigi. Nú hafa menn gjört 'málúngi' að nokkurskonar kynl. nafni og segja: 'eiga ekki málúngi matar' f.* eiga at málungi matar *eða* eiga at málungi mat. 18) Loptki *Lok.* 19 *(?).* 19) úlfgi: úlfgi hefir ok vel *Lok.* 39, *f.* úlfr(inn) hefir ok eigi vel. 20) manngi, mannigi, mannskis, (*eiginl.* maðr eigi, manni eigi, manns eigi), *þ. e. einginn* (*maður*), *eingum* (*manni*), *einskis* (*manns*): svá er maðr, sá er manngi ann *Háv.* 51, nýtr manngi nás *Háv.* 72, Meyjar orðum skyli manngi trúa *Háv.*

---

60) eptir andar upprisu Saulus es svá mart sagt ok sýnt í kröptum hans ok kenningum, at hálftki má óstyrkð or bera. 61) Hví gegnir þat, er góðir menn lifa stundgi í þessum heimi?

85, á þeim meiði, er manngi veit, hvers hann af rótum renn *Rún.* 1, Átta nætr sat ek millum eldá hèr, svá at mèr manngi mat nè bauð *Grímn.* 1, Ása ok Álfa..... manngi er þèr í orði vinr *Lok.* 2, þá ek mög gat þann er manngi fjár *Lok.* 35, ok sèr þik manngi síðan *Lok.* 59, mun míns fjár manngi njóta *Sig. II í* 5. *er.*, sköpum viðr manngi *Atlam.* 48, bannar þat manngi *Atlam.* 78, Manngi hugði manna *Landn.* (*Sb. Loðf.* 21?). ꝛ goꝛþı regn ſ mıcıt at maɴıgı vaſ oꝛ hı út ge͞gt[62] 677 *á* 65*neðst.* mat þú vill-at nè mannskis gaman *Háv.* 5, ok mannskis mögr *Rún.* 9, at mannskis munum *Skírn.* 20 *og* 24. 21) *O. s. frv. — II) í líkri merk. og* cunque *aptan við latínsk orð (og hefur þá* es, er, *fyrir aptan sig):* hverrgi, hvergi, hvertki, hvatki (hvatki er þik dreymir *Atlam.* 21); hvargi (hvargi er þjóð heyrir *Atlam.* 108).

10) *Fleirt.* (*að minnsta kosti* 1. *og einkanl.* 3. *pers.*) *í framsöguh. nút. tíma af sögn.* vesa *missir opt** e (*og stundum jafnvel* er), *framan af sjer, svo ekki verður eptir nema tómt* ro (*eða* o), *þegar undanfarandi*

---

62) ok görði regn svá mikit, at mannigi vas ór húsi út gengt.

*) *En ekki ætíð, t. a. m.*

Galdra þú mèr gal
þá er góðir eru *Gróug.* 5.

orð hefur r *að niðurlagi,** *og stendur þá viða broddur yfir því sem eptir er af sögninni. Ekki er vant að skrifa það áfast við orðið á undan. Dæmi:* ſa..... er ūb oſſ ſcal dǫma. harðan dom ef v^{7} rom ranglat^{7} en mıſc̄nar dō ef v^{7} rom retlatır[63] 677 *á* 8$_{3}$, at en^{7} goþo ſcylı hafa ena heſto hl̄ı en en^{7} ıllo m̄ þa er lęgſtır ro[64] 677 *á* 12$_{11}$, þ er eɴ heſtı vegr oc eɴ ſaɴaſtı cſt vına at þr ſıtı vel rıcı þ hvt er eıgı ſpıll^{7} alm̄nılıg trv þeī drottnō þegar er ıllır ro en þıone mð ǫſt enō goþō[65] 677 *á* 7$_{37}$, langir ro *Groúg. 4 tvisvar,* reiðir ro *Lok.* 31, margir ro *Helg. hund. II í* 9. *er.,* hverir ro *Völ.* 12 *og Helg. hat.* 12, kostir ro *Skírn.* 13, skildir ro *Völuspá* 46, æsir ro *Völuspá* 53, sakir ro *Hárb.* 28, járnborgir ro *Helg. hat.* 13, allar ro *Atlam.* 14, skammar ro *Háv.* 75, langar ro *Skírn.* 44, nágönglar ro *Fofn.* 12, úfar ro *Grímn.* 53, hverjar ro *Vafþr.* 48 *og Vegt.* 17 *og Fofn.* 12, hèr ro *Sól.* 79,

---

63) sá..... er umb oss skal dœma harðan dóm, ef vèr rom ranglátir, en miskunnardóm, ef vèr rom rèttlátir. 64) at enir góðu skyli hafa ena hæstu hluti, en enir illu menn þá er lægstir ro. 65) þat er enn hæsti vegr ok enn sannasti Krist (*f.* Krists) vina, at þeir siti vel ríki þat hvert, er eigi spillir almenniligri trú, þeim dróttnum þegar er illir ro, en þjóni með ást enum góðum.

*) *þó stendur líka*

eða ro vápndauðir verar

í 34. *er. af Brynh. I.*

þrír ro *Háv.* 63, tveir ro *Háv.* 74, þeir ro *Loðf.* 23 og *Grímn.* 34 og *Helg. hund. I* í 51. *er.*, þær ro *Brynh. I* tvisvar í 19. *er.*, hryggvr ó[66] 686 *B* á 2₁₃, þer ó[67] 686 *B* á 1₂₄.

---

66) hryggvir ró *eða* hryggvir ó (?). 67) þer (e *f.* ei) ó (?).

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
REFERENCE DEPARTMENT

This book is under no circumstances to be taken from the Building

form 410

NOV 12 1924